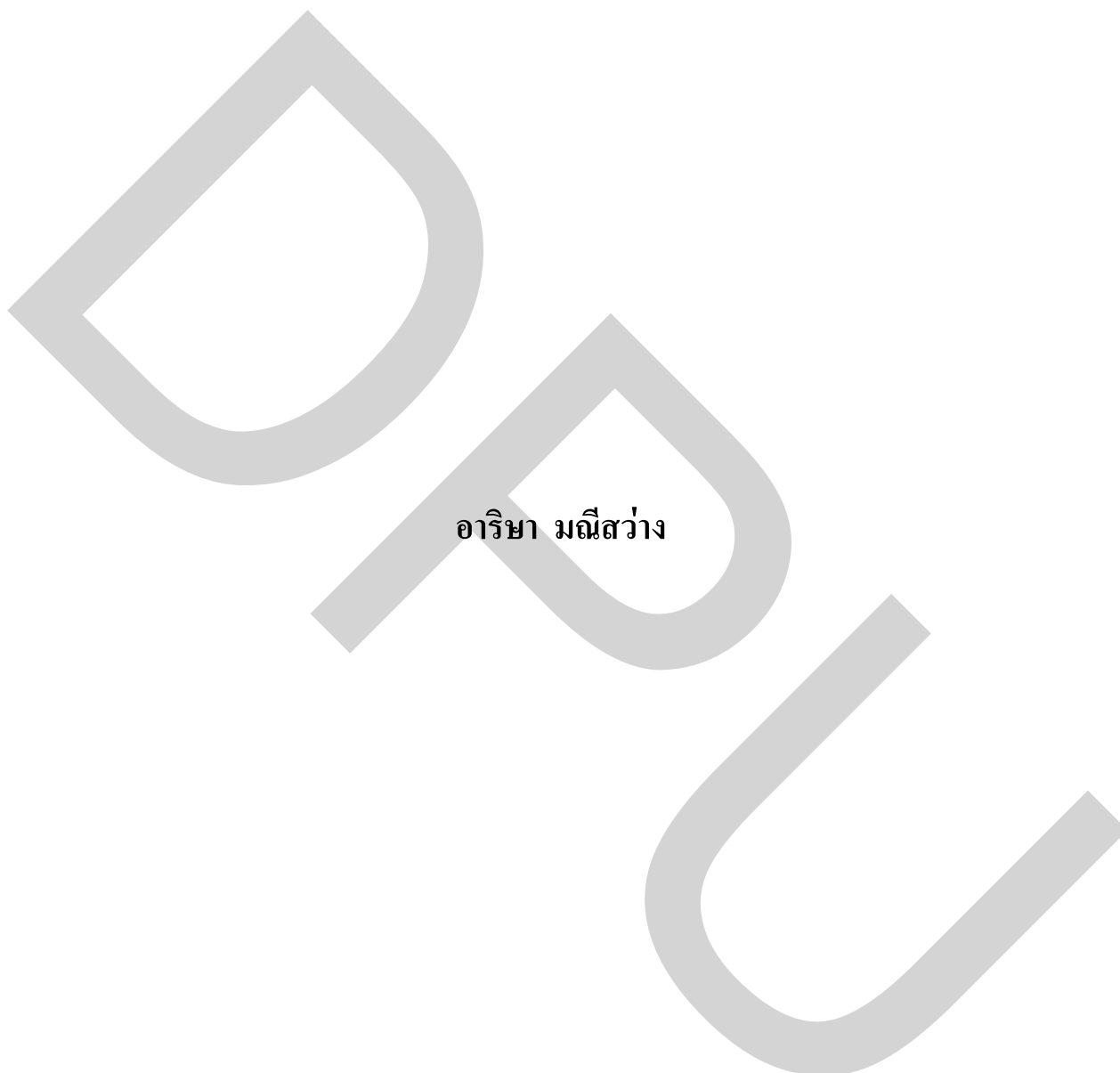

การคุมความประพฤติ: ศึกษาการเลี้ยงการลงโทษจำคุก
โดยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2550

Probation: A Case Study of Periodic Detention

Arrisa Maneesawang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การคุมความประพฤติ ศึกษาการเลี้ยงการลงโทษจำคุกโดยการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลาที่ สามารถสำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูง และความอนุเคราะห์ อย่างดียิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส และท่านอาจารย์นันทิ จิตสว่าง ที่ได้กรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยทั้งสองท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา เกี่ยวกับวิธีการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หนังสือต่างประเทศ บทความต่างๆ เป็นต้น ตลอดจนตลอดเวลาอันมีค่าตรวจแก้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อย ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.พิรพันธุ์ พาลุสุข ที่ได้ช่วยวางพื้นฐาน วิธีการเขียนวิทยานิพนธ์ ในการศึกษาวิเคราะห์แบบวิธีวิจัยทางกฎหมาย อันทำให้ผู้เขียนได้รับความรู้ และวิธีการค้นหาข้อมูล รวมทั้งวิธีการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาเขียนวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ อีกทั้งท่านยังสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ด้วย และผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่ได้ให้คำแนะนำ และชี้แนะ แนวทาง ข้อคิดที่มีคุณค่า ตลอดจนประเด็นต่างๆ ในเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จากการศึกษา วิชาบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัย พร้อมกับรับเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์นี้ด้วย จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์อีกหลายท่านซึ่งไม่อาจกล่าวนาม เป็นรายบุคคลได้ทั้งหมด รวมถึงเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และเจ้าหน้าที่ กรรมการราชทัณฑ์ทุกท่านที่ช่วยประสานงาน และให้คำแนะนำในการค้นคว้าหาความรู้ จนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอขอบ ผลแห่งคุณประโยชน์นี้ เป็นกตเวทิตาคุณแด่ พ.ต.ท.เมษา มณีสว่าง บิดา และนางอำนวย มณีสว่าง มารดา ผู้เป็นดวงใจและเป็นกำลังใจสำคัญที่คอยสนับสนุน และเป็นผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้เขียน มาโดยตลอด อีกทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน จนเป็นผลให้ การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของผู้เขียนสำเร็จลุล่วงได้ในที่สุด และขอขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่านด้วยใจจริง

อารีษา มณีสว่าง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาญาและการเลียงโทษจำคุก.....	6
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาญา.....	6
2.1.1 ความหมายและที่มาของการลงโทษ.....	6
2.1.1.1 ความหมายของการลงโทษ.....	6
2.1.1.2 ที่มาของการลงโทษอาญา.....	8
2.1.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ.....	9
2.1.2.1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนความผิดที่ได้กระทำให้.....	9
2.1.2.2 การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง.....	11
2.1.2.3 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นอีก.....	12
2.1.2.4 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด.....	14
2.1.3 วิวัฒนาการและรูปแบบของการลงโทษ.....	16
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษจำคุก.....	20
2.2.1 ความหมายและลักษณะของโทษจำคุก.....	20
2.2.2 ผลกระทบจากการลงโทษจำคุก.....	23
2.2.2.1 ผลกระทบต่อตัวผู้กระทำความผิด.....	23
2.2.2.2 ผลกระทบต่อสังคม.....	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.3 วิเคราะห์การลงโทษจำคุกกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ.....	25
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงโทษจำคุก.....	26
2.3.1 ความหมายของการเลี้ยงโทษจำคุก.....	27
2.3.2 วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงโทษจำคุก.....	28
2.3.3 รูปแบบของการเลี้ยงโทษจำคุก.....	29
2.3.3.1 ขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม.....	30
2.3.3.2 ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรม.....	31
2.3.3.3 ขั้นตอนหลังจากได้รับโทษจำคุกแล้ว.....	44
2.3.4 การเลี้ยงโทษจำคุกตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ.....	45
2.3.4.1 ขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก.....	47
2.3.4.2 ขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว.....	49
2.3.5 การเลี้ยงโทษจำคุกในประเทศไทย.....	51
2.3.5.1 ตามประมวลกฎหมายอาญา.....	51
2.3.5.2 ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์.....	55
2.3.5.3 ตามกฎหมายอื่นๆ.....	57
3 การลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา.....	58
3.1 ความหมายของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา.....	58
3.2 วัตถุประสงค์ของการนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้.....	60
3.3 พัฒนาการและรูปแบบของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา.....	62
3.4 หลักเกณฑ์การบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในต่างประเทศ.....	65
3.4.1 ประเทศออสเตรเลีย.....	67
3.4.1.1 Australian Capital Territory.....	67
3.4.1.2 มลรัฐ New South Wales.....	77
3.4.2 ประเทศอังกฤษ.....	88
3.5 ผลของการใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา.....	98
4 การนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ในประเทศไทย.....	101
4.1 ความเหมาะสมและรูปแบบของการนำมาบังคับใช้.....	101
4.1.1 การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ.....	109

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.2 ผลของการนำมามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ.....	115
4.1.2.1 ผลดี.....	115
4.1.2.2 ผลเสีย.....	119
4.2 ข้อจำกัดทางกฎหมายในการบังคับใช้ในประเทศไทย.....	120
4.2.1 ในฐานะเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56.....	120
4.2.2 กรณีผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น.....	126
4.2.2.1 การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง.....	127
4.2.2.2 การกักขังแทนค่าปรับ.....	129
4.2.3 กรณีผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน.....	132
4.2.4 กรณีผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก.....	136
4.2.5 กรณีผู้กระทำความผิดที่ได้พักการลงโทษ.....	138
4.3 การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาตรการ คุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้.....	141
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	148
5.1 บทสรุป.....	148
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	154
บรรณานุกรม.....	157
ประวัติผู้เขียน.....	163

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงระยะเวลาในการลงโทษจำคุกและจำนวนวันในการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลา.....	92

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การคุมความประพฤติ : ศึกษาการเลี้ยงการลงโทษจำคุก โดยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา
ชื่อผู้เขียน	อาริษา มณีสว่าง
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	นายนักธิ จิตสว่าง
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา พัฒนาการและโครงสร้างทางกฎหมายของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลี้ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้นในเรือนจำ อันจะเป็นผลดีแก่ผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น โดยมาตรการดังกล่าวได้ใช้กันอย่างแพร่หลาย จึงนำหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ที่ใช้บังคับในต่างประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์กับประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำมาพัฒนาและเสนอแนะในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับกับประเทศไทยต่อไป

จากการศึกษาพบว่า การลงโทษจำคุกนั้นสมควรนำมาใช้กับบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมเท่านั้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกผิด เกรงกลัว และเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดขึ้นอีก จึงจำเป็นต้องแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเป็นเวลานาน หรือตลอดชีวิตโดยการจำคุก แต่ผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ยังสมควรได้รับโอกาสในการกลับตนแก้ไขเป็นพลเมืองดี หรือผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น ก็ยังไม่สมควรจะถูกตัดออกจากสังคมอย่างสิ้นเชิง หรือเป็นเวลานานโดยการลงโทษจำคุกในเรือนจำ อันจะทำให้ศึกษาภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำความผิดลดลง อีกทั้งผู้กระทำความผิดยังต้องลาออกจากงานที่เคยทำ และความสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง อันจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ดังนั้น มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ศาลอาจนำมาใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดยังคงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป อีกทั้งไม่ทำให้การลงโทษจำคุกเป็นอุปสรรคในการกลับเข้าสู่สังคม แต่ในขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดก็ยังคงต้องชดเชยความผิดของตนให้กับสังคมอยู่ อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับผลร้ายจากการลงโทษจำคุกมากเกินไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรส่งเสริมให้มีการนำมาตรการคุมเข้มเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้กับผู้กระทำความผิดเล็กน้อยที่ไม่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ หรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น ที่ยังสามารถได้รับโอกาสในการกลับตนแก้ไขเป็นพลเมืองดี โดยผู้เขียนได้เสนอให้ศาลสามารถนำมาตรการคุมเข้มเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ในฐานะเป็นเงื่อนไขคุมประพฤติอย่างหนึ่ง ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแต่ใช้มาตรการรอกการลงโทษเพื่อเลี่ยงการจำคุกในเรือนจำ โดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายมาตรา 56 วรรคสอง (5) และเสนอให้ศาลสามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการลงโทษจำคุกระยะสั้น แก่ผู้กระทำความผิดนอกเหนือจากการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง และการขกโทษจำคุก อีกทั้งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการลงโทษกักขังแทนค่าปรับด้วย อันจะส่งผลให้ประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้รับการพัฒนา และสามารถนำโทษจำคุกมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น

Thesis Title	Probation : A Case Study of Periodic Detention
Author	Arrisa Maneesawang
Thesis Advisor	Associate Professor Viraphong Boonyobhas
Co-Thesis Advisor	Mr. Nutte Jitsavang
Department	Law
Academic Year	2006

ABSTRACT

This thesis is purposed to study the meaning, historical development and legal framework of the “Periodic Detention” which is the one form of semi- custodial measure. As it avoid the adverse effects of short – term imprisonment in the prison, it will effect on many offenders in a good way. Moreover, this measure is widespread in several countries, so we have taken a principle of periodic detention being enforced in Australia and England as a direction for analyzing with the Criminal code of Thailand to improve and offer this measure as to enforce in Thailand.

A result of this study shows that a penalty of imprisonment should be served for the offenders being threatening and dangerous to society since it will prevent them to commit crime again. However, some offenders of short-term imprisonment should have an opportunity to reform themselves by periodic detention measure because if they are forced by a penalty of punishment, they have to retire their job and not have a close relationship in their family, which is a cause of many problems such as the social problems. Nevertheless, the offenders still permit their ties to the society by working to the community in each week. Certainly, if this measure is available, the offenders can spend their likes in society in order to avoid the disruptive effect of total incarceration.

For these above reasons, we should support and improve the effective and suitable process about periodic detention served for less serious and short – term offenders who should have a chance to rehabilitate themselves. However, the writer has offered this measure, periodic detention, to the court in term of serving this measure as a conditional probation. To illustrate, in case that the court convicts an imprisonment, but a court uses suspend punishment measure

instead to avoid imprisoning by conditional probation of criminal code section 56(5). Moreover, a writer has presented a court to serve this measure as an alternative of periodic detention which is aside from changing an imprisonment to be a confinement and oblivion. Furthermore, it can be served as a direction of a confinement instead of a fine. Absolutely, if this measure is available, it will make Thai's criminal code be improved. In addition, we can use an imprisonment measure more suitable in each kind of offenders.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากขึ้น ทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่อาจนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่มีความรุนแรงและไม่รุนแรง แต่ในบางครั้งอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดจากความประมาท หรือความพลั้งพลาดไปของผู้กระทำความผิด โดยที่ผู้กระทำความผิดนั้นไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนและไม่ใช่อาชญากรอาชีพ ซึ่งความผิดบางประเภทไม่ควรจะนำกระบวนการยุติธรรมมาลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นมากเกินไป อันจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดีและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษด้วย

นโยบายในการลงโทษผู้กระทำความผิดอาชญากรรมนั้น ปัจจุบันศาลมักใช้ดุลพินิจในการลงโทษ จำคุกผู้กระทำความผิด โดยเห็นว่าโทษจำคุกนั้นสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ ทุกประการ นั่นคือ การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ การลงโทษเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิด และการลงโทษเพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดบางประเภทที่กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ กระทำความผิดโดยอุบัติเหตุ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีเจตนา หรือกระทำความผิดไปโดยมีเหตุสุดวิสัยบางประการ ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่มีนิสัยชั่วร้ายหรือมีลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสังคม หากศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าว ศาลก็จะใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำคุกกระยะสั้นทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันมีนักโทษกว่า 162,293 คน (ข้อมูลวันที่ 30 กันยายน 2548)¹ แม้จำนวนดังกล่าวจะลดลงจากเดิม แต่ก็มิได้ทำให้ปัญหาคนล้นคุกหมดไป เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังยังคงมากกว่าความจุของเรือนจำที่สามารถรองรับผู้ต้องขังได้ประมาณ 80,000 คนเท่านั้น ทำให้สภาพเรือนจำในปัจจุบัน มีความแออัดอย่างมาก ผู้ต้องขังต้องกินนอนและถ่ายอย่างแออัด นอกจากนี้ผลเสียที่ตามมาคือ ผู้ต้องขังจำนวนมากต้องว่างงาน เนื่องจากต้องออกจากงานที่ตนเคยทำอยู่ มารับโทษจำคุกในเรือนจำ ทั้งที่บุคคลดังกล่าวอาจมีความรู้ความสามารถก็ตาม อีกทั้งยังขาดการติดต่อกับเพื่อนและสังคมภายนอก ขาดความผูกพันในครอบครัว และเมื่อออกจากเรือนจำมา ก็จะถูกตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก เกิดรอยมลทิน (Stigma)

¹ รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปี ประจำปีงบประมาณ 2548. กรมราชทัณฑ์. หน้า 136.

ประวัติเสื่อมเสีย อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินกับเรือนจำ และไม่กลัวที่จะต้องกลับเข้ามาอยู่อีก ยิ่งไปกว่านั้นสังคมมักไม่ค่อยให้โอกาสและมีอคติกับบุคคลดังกล่าวแม้จะเป็นผู้มีความรู้มีความสามารถก็ตาม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น และในที่สุดก็ต้องกลับไปประกอบอาชญากรรม กลายเป็นอาชญากรอาชีพ และต้องกลับเข้าสู่สายพานแห่งกระบวนการยุติธรรมอีกครั้งหนึ่ง

ในปัจจุบันนักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษมิใช่มุ่งแต่จะตอบแทนแก่แก่นผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมุ่งให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี ไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดที่มีได้มีนิสัยชั่วร้ายหรือมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งการตัดผู้กระทำความผิดดังกล่าวออกจากสังคมโดยการลงโทษจำคุกในเรือนจำนั้นย่อมมีผลเสียมากกว่าผลดี และเป็นการลดศักยภาพของผู้กระทำความผิดดังกล่าวในการกลับเข้าสู่สังคมได้ตามปกติด้วย ในต่างประเทศจึงได้มีการนำมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเห็นว่าการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำควรจะเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด และไม่ควรมานำมาใช้มากเกินไปแต่ควรมานำใช้ในกรณีจำเป็นจริงๆ เท่านั้นและไม่มีทางเลือกอื่นที่เหมาะสมอีกแล้ว² ซึ่งมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำนั้นถือเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลที่มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยอาจแบ่งเป็น 2 รูปแบบ กล่าวคือ การใช้มาตรการลงโทษแบบไม่ควบคุมผู้ต้องขัง (Non-Custodial Penalties) และ การใช้มาตรการลงโทษแบบกึ่งควบคุม (Semi-Custodial Penalties) อันจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการกำหนดให้นำมาตรการทั้งสองรูปแบบดังกล่าวมาใช้ร่วมกันได้ โดยศาลไทยได้นำมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลาในเรือนจำมาใช้ ในหลายรูปแบบ เช่น การใช้ดุลพินิจยกโทษจำคุก³ การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง⁴ การรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษ⁵ เป็นต้น ซึ่งมาตรการที่ศาลนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกมากที่สุด คือ การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติ (Probation) ประกอบด้วย ซึ่งเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกยังคงอยู่ในสังคมได้ตามปกติเพียงแต่ต้องมารายงานตัว หรือทำงานบริการสังคมตามเงื่อนไขที่กำหนด ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ประชาชนทั่วไปมองว่าผู้กระทำความผิดยังมีได้

² Bill Cullen, Michael Dowding and John Griffin. (1988). **Correction Services in New South Wales**. p. 257.

³ David Biles. (1977). **Crime and Justice in Australia**. p. 102.

⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 55.

⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23.

⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56.

รับโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ตนได้ก่อขึ้น ซึ่งนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมในที่สุด

จากความรุนแรงเกินไปของการลงโทษจำคุกและความอ่อนด้อยของมาตรการคุมประพฤติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันซึ่งผู้กระทำความผิดที่มีโชอาชญากรอาชีพ หรือมีพฤติการณ์ที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคม หรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น ที่ยังไม่เหมาะสมที่จะถูกลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลา แต่หากเพียงคุมประพฤติตามปกติก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สำนึกและไม่รู้สึกว่าคุณถูกลงโทษ ซึ่งในต่างประเทศมีการนำรูปแบบของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic detention) มาใช้ โดยเป็นมาตรการที่มีความคาบเกี่ยวกันระหว่าง การคุมประพฤติ และการลงโทษจำคุกในเรือนจำ โดยจะมีความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติทั่วไปแต่ผู้กระทำความผิดก็ยังไม่ต้องรับโทษจำคุกแบบเต็มเวลาในเรือนจำ อันเป็นรูปแบบหนึ่งของ “มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบกึ่งควบคุม” (Semi-Custodial Penalties) ที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกปกติได้ โดยมาตรการดังกล่าว ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในกรณีที่ยังต้องการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดอยู่ แต่ไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องได้รับผลร้ายอย่างการลงโทษจำคุกในเรือนจำ โดยในวันธรรมดาหรือวันทำงานผู้กระทำความผิดยังคงสามารถใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวและทำงานได้ตามปกติ แต่ในวันหยุดหรือวันว่างจากการทำงานยังคงต้องถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายโดยต้องกลับเข้ามาสู่ศูนย์คุมขังตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด เพื่อได้รับการฟื้นฟูแก้ไขให้กลับตนเป็นคนดี และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมที่ไม่ดีซึ่งแวดล้อมตัวผู้กระทำความผิด อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดอีกได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่ศาลในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งการกระทำความผิดยังไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม และไม่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ นอกเหนือจากการคุมประพฤติ และการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดซึ่งแม้จะถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแต่ยังคงมีศักยภาพในการอยู่ในสังคมต่อไป และในขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดก็ยังคงรับโทษและชดเชยความผิดของตนให้กับสังคมอีกด้วย โดยผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงรูปแบบและกฎหมายเกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และแก้ไขเพิ่มเติมปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา และโครงสร้างทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ของประเทศออสเตรเลียและประเทศอังกฤษ

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ถึงการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และการนำมาบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

1.2.3 เพื่อเสนอแนะเบื้องต้นถึงการนำเอารูปแบบการการคุมขังเป็นช่วงระยะมาใช้ในประเทศไทยต่อไป

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

การนำมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลามาใช้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ที่ไม่ได้เป็นอาชญากรอาชีพหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม ซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นนั้น ยังคงมีศักยภาพที่จะอยู่ในสังคมและดำเนินชีวิตของตนต่อไปได้ ในขณะที่ผู้กระทำความผิดยังคงต้องชดเชยความผิดของตนให้กับสังคมอยู่ ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ น่าจะเป็นมาตรการหนึ่งที่เหมาะสมเพื่อให้ศาลสามารถนำมาใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษจำคุกนอกเหนือจากการลงโทษโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติ และการลงโทษจำคุกในเรือนจำที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดอย่างยิ่ง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้บังคับในประเทศไทย โดยจะศึกษาถึง ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ การลงโทษจำคุกระยะสั้น และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในประเทศไทย รวมถึงรูปแบบและหลักเกณฑ์ของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งใช้บังคับอยู่ในต่างประเทศ โดยเน้นถึงการตีความ ตัวยกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ ตลอดจนแนวทางในการนำมาบังคับใช้กับประเทศไทยในอนาคตต่อไป

1.5 วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้จะทำการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการวิจัยเอกสารต่างๆ (Documentary research) ที่เกี่ยวกับนิติศาสตร์และอาชญาวิทยา รวมทั้งมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในประเทศไทย ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยเน้นทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องจาก ตำรา หนังสือ บทความ วารสารกฎหมาย รายงานทางวิชาการ ประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงข้อมูล ภาษาต่างประเทศที่เป็นปัจจุบันซึ่งเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตด้วย เป็นต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์และ ประมวลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 สามารถทราบถึงความหมาย ความเป็นมา และ โครงสร้างทางกฎหมายของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาและรูปแบบของการใช้มาตรการกึ่งควบคุมที่ใช้อยู่ในประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ

1.6.2 สามารถนำมาตรการการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาเป็นแนวทางปรับใช้กับ ประเทศไทยโดยอาศัยประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้

1.6.3 ช่วยให้มีการศึกษาวิเคราะห์ทางด้านนี้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาญาและการเลียงโทษจำคุก

กฎหมายเป็นมาตรการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ซึ่งวิธีการควบคุมที่แพร่หลายและเห็นผลได้แก่ การใช้กฎหมายอาญา ซึ่งการใช้กฎหมายอาญานั้นมุ่งที่ตัวผู้กระทำความผิดยิ่งกว่าผลของการกระทำความผิด เมื่อมีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายเกิดขึ้น ก็ย่อมมีการลงโทษ อันเป็นวิธีการตอบโต้ของชุมชนต่อผู้ละเมิดกฎระเบียบของสังคม ในการกระทำที่ต้องโทษนั้นๆ กล่าวคือ เมื่อมีมาตรการบังคับ ก็จะมีการลงโทษกำกับกับการบังคับนั้นเพื่อให้ผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนี้ ในบทนี้จะศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎีทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษผู้กระทำความผิดและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมว่ามีความหมาย ความเป็นมา หลักเกณฑ์ ความเหมาะสม ตลอดจนความจำเป็นในการลงโทษผู้กระทำความผิด อันจะเป็นพื้นฐานความคิดในการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการนำมาตราการจำคุกในวันหยุดมาใช้บังคับกับประเทศไทยในบทต่อไป อีกทั้งยังศึกษาถึงแนวความคิดในการเลียงโทษจำคุกอันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของมาตรการจำคุกในวันหยุด โดยจะศึกษาถึงความหมาย รูปแบบ และแนวทางปฏิบัติที่มีการบังคับใช้อยู่ในประเทศไทย และแนวทางของการเลียงโทษจำคุกที่ใช้อยู่ในต่างประเทศเพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการพัฒนาตราการเลียงโทษจำคุกในประเทศไทยต่อไป

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาญา

2.1.1 ความหมายและที่มาของการลงโทษ

2.1.1.1 ความหมายของการลงโทษ

การที่มนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากจนกลายมาเป็นสังคมหรือชุมชน แต่ละคนย่อมต้องการปัจจัย 4 เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ หากไม่สามารถสนองความต้องการของตนเองได้ บุคคลย่อมต้องแสวงหาหนทางที่จะทำให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ ทำให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นมา เช่น ลักขโมย ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น อันเป็นที่มาของการเกิดอาชญากรรม ฉะนั้นในสังคมทุกแห่งจึงจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข โดยการมีกฎหมายที่มีคุณค่าใช้บังคับ

(Positive Law) แก่สมาชิกในสังคมนั้น และเมื่อมีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าเป็นความผิด ก็จะต้องมีการลงโทษ จึงกล่าวได้ว่าการลงโทษเป็นกระบวนการใช้มาตรการทางกฎหมายควบคุมสังคม (Law as a form of Social Control)¹ โดยรัฐจะเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับ (Sanction) แก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย และส่งเสริมให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การลงโทษ ในความหมายทั่วไปหมายความถึงการปฏิบัติอย่างใดที่ทำให้ผู้ได้รับการปฏิบัติเช่นนั้นได้รับผลร้าย ได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน เช่น การประหารชีวิต จำคุก ปรับ ริบทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งเป็นโทษที่รัฐใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนกฎหมายของสังคมนั้น และในขณะที่กระทำความผิดนั้นได้มีกฎหมายกำหนดโทษไว้ว่าการกระทำนั้นๆ เป็นความผิด นอกจากการลงโทษอาญาจะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติที่ต้องทำให้ผู้ได้รับโทษรู้สำนึกว่าการกระทำของตนเป็นความผิด ซึ่งพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ไม่ต้องการจะให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสังคมโดยใช้วิธีการควบคุมตัวผู้นั้นไว้หรือจัดให้เข้ารับการอบรมแก้ไขพฤติกรรมให้ดีขึ้นหรือเยียวยารักษาผู้นั้นด้วยอย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้ผู้ถูกควบคุมได้รับความยากลำบากมากเท่าใดก็ตามก็ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษทางอาญา²

โทษจึงถือได้ว่าเป็นมาตรการบังคับทางอาญาดั้งเดิมที่สุดซึ่งยังไม่มีสิ่งใดมาทดแทนได้³ ดังนั้นโทษทางอาญาจึงต้องพิจารณาจากสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ ประการแรกลักษณะของโทษอาญาที่ต้องเป็นไปตามกฎหมาย มีความเสมอภาคและเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล⁴ ประการที่สองคือ การใช้โทษอาญา และประการสุดท้ายคือ ธรรมชาติของโทษอาญา โดยสามารถนำมาให้ความหมายของโทษอาญาได้ว่า โทษอาญา คือผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้รับเนื่องจากการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยผู้ซึ่งมีอำนาจให้ผลร้ายจะต้องมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด และผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้รับนั้นเป็นสิ่งตอบแทนการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีลักษณะตำหนิผู้นั้น⁵

¹ ประเสริฐ เมฆมณี. (2533). หลักกฏหมายอาญา. หน้า 1.

² อุททิศ แสนโกศิก ก (2525). กฎหมายอาญา ภาค 1. หน้า 18.

³ คณิต ฒ นคร ก (2543). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. หน้า 327.

⁴ จิตติ ดิงศวิทย์. (2546). กฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). หน้า 1014 – 1022.

⁵ สหชน รัตนไพจิตร. (2527). วัตถุประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย

ในประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่จะมีบัญญัติไว้ชัดเจนว่ามีโทษอะไรบ้าง ซึ่งประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาและได้มีการบัญญัติถึงโทษทางอาญาไว้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ที่บัญญัติว่าโทษมี 5 ประเภท คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ดังนั้นหากมีมาตรการบังคับอย่างอื่นที่นอกเหนือไปจากบทบัญญัติดังกล่าว ก็ย่อมมิใช่โทษทางอาญา ทั้งนี้แม้ว่าจะพิจารณาจากสภาพและวัตถุประสงค์ของการใช้มาตรการดังกล่าวแล้วไม่แตกต่างไปจากโทษเลยก็ตาม

2.1.1.2 ที่มาของการลงโทษอาญา

ในสมัยโบราณก่อนที่จะมีการลงโทษโดยรัฐหรือชุมชนเกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคมย่อมมีคนอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก และย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หากบุคคลใดกระทำความผิดขึ้นมาย่อมถูกตอบโต้เนื่องจากการกระทำความผิดของตนนั้นเสมอ ส่วนมากจะเป็นการแก้แค้นกันเองระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นเอกชนด้วยกัน หรือเป็นการแก้แค้นระหว่างหมู่เหล่า เป็นต้น แต่เมื่อสังคมมีความเจริญมากยิ่งขึ้น มีการปกครองที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการจัดระเบียบสังคมให้เป็นระบบ โดยมีหัวหน้าหรือกษัตริย์เป็นผู้ปกครองให้สังคมมีความสงบสุข หัวหน้าหรือกษัตริย์จะมีอำนาจในการลงโทษผู้ที่กระทำความผิด การกระทำที่เป็นการตอบโต้ผู้กระทำความผิดหรือแก้แค้นกันเองระหว่างเอกชนได้เปลี่ยนมาเป็นการลงโทษซึ่งเป็นกระบวนการที่รัฐจะเข้าไปจัดการดูแล สมาชิกของชุมชนต้องเคารพและจะละเมิดไม่ได้ หากละเมิดก็ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจหัวหน้าหรือกษัตริย์อันเป็นการกระทำผิดต่อสังคมโดยรวมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การลงโทษเป็นเครื่องมือยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัวหรือเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความหวาดกลัวและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก

การลงโทษในยุโรปสมัยก่อนนั้น จะมีความทารุณโหดร้ายมาก เช่น การต่อยคะโหลกศีรษะแล้วเอาก้อนเหล็กเผาไฟใส่ลงไปน้ำมันต้ม การถลกศีรษะแล้วเอากรวดทรายขัดคะโหลกศีรษะ การใช้ตะขอเกี่ยวปากแล้วเอาก้อนไฟที่ร้อนเทใส่ปาก เป็นต้น ซึ่งอาจเทียบได้กับโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน⁶ โทษที่ปรากฏในประเทศไทยสมัยก่อนที่แตกต่างกับโทษในยุโรปนั้น ได้แก่ การลงโทษด้วยการทุบตีด้วยท่อนไม้จันทน์จนตาย การใช้ตะกร้อให้ช้ำงตะ การใช้หินทุบตัว บดจนกระดูกแตกทั่วตัว ใช้หลาวเหล็กตอกกระดูกให้ลุถึงพื้นดิน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีแม้การลงโทษจะนำมาแทนการแก้แค้นก็ตาม แต่การแก้แค้นก็ได้กลายเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการลงโทษ

⁶ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2521, พฤษภาคม-สิงหาคม). “ประวัติการศึกษาวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา.” วารสารกฎหมาย, ปีที่ 4, ฉบับที่ 2. หน้า 21.

ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในระยะเริ่มแรก เช่น กฎหมายฮัมมูราบี ที่ใช้ระบบ ตาต่อตา ฟันต่อฟัน (An eye for an eye , a tooth for a tooth) เป็นต้น

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

เนื่องจากกฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ และการลงโทษก็เป็นสิ่งที่ทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้การลงโทษจะเจตนาให้ผู้กระทำผิดรู้สึกว่าได้รับผลร้ายก็ตาม แต่ตามแนวคิดในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของการลงโทษจะแตกต่างกันไปตามค่านิยมของสังคม ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง และปฏิกิริยาของชุมชนที่มีต่ออาชญากรรมต่างยุคต่างสมัยกัน จากเดิมที่มีลักษณะทารุณโหดร้าย ตอบแทนแก้แค้นผู้กระทำความผิด ช่มชู้ผู้กระทำความผิดและผู้อื่นให้เกรงกลัวต่อการลงโทษ แต่ในปัจจุบันได้เน้นหลักการป้องกันภัยทางสังคม กับการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับมาประพฤติตนเป็นคนดี

2.1.2.1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้น (Retribution)

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนี้เป็นวัตถุประสงค์การลงโทษที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และมีการใช้เพื่อความประสงค์ดังกล่าวแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน รูปแบบการลงโทษจะมีลักษณะรุนแรง เช่น การตัดอวัยวะ การเข็มนตี การทรมาน และการประหารชีวิต เป็นต้น ซึ่งการลงโทษดังกล่าวถือว่าการชดใช้ให้แก่สังคมในความผิดที่ผู้กระทำได้ทำลงไป เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้ได้รับผลร้าย กล่าวคือ ผู้ใดกระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษเป็นการตอบแทน หรืออาจกล่าวได้ว่า การกระทำความผิดเป็นกรรมชั่ว เมื่อผู้ใดกระทำความผิดก็ต้องชดใช้กรรมของตนโดยการรับโทษ⁷ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้ผู้กระทำความผิดได้ตระหนักถึงผลกรรมที่ได้กระทำต่อผู้อื่นยิ่งขึ้น⁸ ซึ่งหลักการดังกล่าวก็สอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนโดยทั่วไปที่ต้องการเห็นผู้ที่กระทำความผิดได้รับผลร้ายเช่นกัน

⁷ อุททิศ แสนโกศิก ข (2529). หลักกฎหมายอาญา: การลงโทษ. หน้า 6.

⁸ ประเสริฐ เมฆมณี. เล่มเดิม. หน้า 56.

เดิมการลงโทษถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นการแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำ ความผิด กล่าวคือ หากบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิดต่ออีกบุคคลหนึ่ง ผู้ได้รับผลร้ายย่อมมีสิทธิที่จะกระทำการแก้แค้นตอบแทนอีกฝ่ายหนึ่งได้ แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ไม่สมควรก็ตาม จึงเกิดกฎหมายที่เรียกว่า เล็กซ์ เทลเลียนนิส (Lex talionis) คือกฎหมายการแก้แค้น⁹ ซึ่งเป็นการลงโทษที่ชดเชยและให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำเพื่อให้เกิดความยุติธรรมตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An eye for an eye , a tooth for a tooth)¹⁰

ต่อมาสังคมได้เข้ามารับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการทดแทนนี้ ก็เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกของสังคมแก้แค้นกันเอง อันจะทำให้สังคมเกิดความวุ่นวาย เพราะจะทำให้เกิดการแก้แค้นกันไปเรื่อยๆ เป็นลูกโซ่ต่อไปอย่างไม่รู้ที่สิ้นสุด ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าให้ได้รับความเป็นธรรม โดยการลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้รับผลร้ายที่สาสม และทดแทนกันอย่างยุติธรรม โดยโทษที่จะได้รับนั้นต้องเหมาะสมกับความรับผิดชอบ (Culpability) ซึ่งความรับผิดชอบจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลร้ายของการกระทำว่าเกิดจากเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาท พฤติการณ์แวดล้อม เหตุเพิ่มโทษ ลดโทษ และบรรเทาโทษ¹¹

พัฒนาการของวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนดังกล่าวนี้ ได้มีการพัฒนาลักษณะของการลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความยุติธรรมมากขึ้น ซึ่งในสมัยโบราณจะใช้วิธีการที่รุนแรงและโหดร้าย เพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเจ็บปวดจากความผิดที่ตนได้ก่อขึ้นซึ่งในบางครั้งอาจมีผลรุนแรงมากกว่าความผิดที่ตนได้กระทำไว้ แต่ในสมัยปัจจุบันได้พยายามหาวิธีการที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแก้แค้นทดแทนให้มีความสมดุลหรือเท่าเทียมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ทำขึ้น โดยการลงโทษจะรุนแรงเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิดนั้นๆ ซึ่งต้องสอดคล้องเหมาะสมกัน ในทางทฤษฎีสมัยใหม่จะใช้คำว่า Just Desert โดยมีความหมายทำนองเดียวกับ Retribution ซึ่งแปลว่า การแก้แค้นทดแทนเช่นกัน แต่ในมุมมองของ Just Desert จะมีความทันสมัยและได้รับการพัฒนามากขึ้น โดยจะเน้นถึงการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดให้มีความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น และต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นในการลงโทษซึ่งรูปแบบที่นำมาใช้ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนจะต้องได้สัดส่วนกับระดับความรุนแรงของการกระทำและพฤติกรรมอาชญากรรมของตัวผู้กระทำ

⁹ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2532). การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ. หน้า 13.

¹⁰ นที จิตสว่าง. (2540). หลักทฤษฎีวิทยา: หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). หน้า 24.

¹¹ ประธาน วัฒนวานิชย์. (2541, ธันวาคม). “การปฏิรูประบบการลงโทษแนวทางสหวิทยาการ โดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา.” บทบัณฑิตย, เล่ม 54, ตอน 4. หน้า 15.

ความผิด โดยความแตกต่างของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะของ Just Desert และ Retribution อาจแยกพิจารณาได้ 2 ประการกล่าวคือ

(1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะ Retribution มุ่งที่จะแก้แค้นในลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟัน มีความรุนแรง ทารุณโหดร้ายเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลง โดยมีได้มุ่งถึงปัจจัยหรือเหตุผลอื่นในการกระทำผิดเลย แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะของ Just Desert จะเน้นที่การลงโทษเพื่อต้องการกำหนดผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงสาเหตุ ความจำเป็นในการกระทำผิด ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น ลักษณะของผู้กระทำความผิดเอง พฤติกรรมแวดล้อมในขณะกระทำความผิด ความรู้สึกของประชาชน และสังคมประกอบด้วย เพื่อจะได้ลงโทษแก้แค้นทดแทนให้เหมาะสมกับลักษณะและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้สังคมลงโทษผู้กระทำความผิดเองด้วย

(2) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะ Retribution นั้น เป็นการลงโทษที่มุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน ดังนี้ วิธีการในการลงโทษจึงมีลักษณะที่ทารุณโหดร้าย และมีความรุนแรง แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะของ Just Desert นี้ จะมุ่งเน้นให้วิธีการลงโทษต้องสัมพันธ์กับการระดับความร้ายแรงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น แม้ต้องการที่จะแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่การลงโทษก็ไม่จำเป็นต้องมีความรุนแรงทุกกรณีก็ได้¹² ซึ่งในปัจจุบันการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะ Just Desert ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างแพร่หลาย

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้ ย่อมมีผลทำให้สังคมส่วนใหญ่พอใจ ตลอดจนตัวผู้กระทำความผิดเองก็ยินดีที่จะรับโทษตามสัดส่วนของความผิดที่ตนได้กระทำลง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึก และส่งผลให้บุคคลภายนอกเกรงกลัวต่อการลงโทษนั้นอันเป็นการป้องกันสังคมอีกด้วย

2.1.2.2 การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการควบคุมอาชญากรรมในอดีต ซึ่งรูปแบบการลงโทษได้เริ่มวิวัฒนาการมาในสมัยศตวรรษที่ 18 โดยเริ่มพัฒนาขึ้นในยุโรปในสมัยของซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) และเจริมี เบนธัม (Jeremy Bentham) ตามแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) ที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผู้มีเหตุผล และมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่จะเลือกหรือไม่เลือกกระทำการใดก็ได้ ซึ่งบุคคลมักจะเลือก

¹² Ira J. Silverman. (2001). *Corrections A Comprehensive View* (2 nd ed.). p. 21.

กระทำในสิ่งที่ทำให้ตนพอใจและได้รับประโยชน์ โดยก่อนที่บุคคลจะเลือกกระทำการใดก็ตามได้มีการชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่ตนจะได้รับกับผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดความเสียหายขึ้น หากเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์มากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้น ก็เลือกสิ่งที่จะกระทำการนั้นไป การลงโทษจึงควรมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิดโดยทำให้ผู้กระทำรู้สึกว่าการกระทำจะก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่เป็นผลดีเลย เพราะเมื่อบุคคลรู้สึกว่าจะได้รับความเจ็บปวดหากกระทำความผิดมากกว่าจะได้รับประโยชน์แล้ว บุคคลนั้นก็เล็งที่จะกระทำความผิด¹³

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลได้นั้นอาจเกิดขึ้นได้

2 ลักษณะ คือ

(1) การข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) ที่การลงโทษจะมุ่งข่มขู่ยับยั้ง หรือป้องกันบุคคลอื่นในสังคม ให้ไม่กล้ากระทำความผิดแบบเดียวกันอีก เพราะกลัวการลงโทษ เช่น อาจมีการเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดซ้ำอีก เป็นต้น

(2) การข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษที่มุ่งเพื่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำความผิดเองที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเจ็บตลอบ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำ (Recidivism) ขึ้นอีก เพราะกลัวการถูกลงโทษและรู้ถึงความยากลำบาก และความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษ เนื่องจากเคยมีผู้กระทำความผิดคนอื่นได้รับการลงโทษมาแล้ว¹⁴

ดังนั้นเมื่อการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเจ็บตลอบ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก และขณะเดียวกันก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าบุคคลทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิด ก็ย่อมได้รับการลงโทษเสมอ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการลงโทษที่หนัก รุนแรง น่ากลัว เพื่อให้บุคคลอื่นเห็นว่าน่ากลัวและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นมาอีก อันเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดจากอาชญากรรมได้ในอนาคต

2.1.2.3 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นอีก (Incapacitation)

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นอีกนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำ หรือมีการประทุษร้ายต่อสังคมอีกต่อไป โดยใช้วิธีการลงโทษที่เป็นการจำกัดขอบเขตการเคลื่อนไหว หรือเป็นการทำร้ายต่อเนื้อตัวร่างกาย ซึ่งการทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสในการกระทำความผิดอีกนี้อาจเป็นการตัดออกไปจากสังคมเป็นการชั่วคราว เช่น การจำคุก หรือกักขัง เป็นต้น หรืออาจเป็นการตัดออกจากสังคมเป็นการถาวร

¹³ นที จิตสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 25.

¹⁴ Ira J. Silverman. Op.cit. pp. 22 - 23.

ก็ได้ เช่น ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น ซึ่งถือว่ามาตรการลงโทษต่างๆ ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อจำกัดช่องทางในการกระทำความผิดโดยตรง

การลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้คล้ายกับการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง คือ ต่างก็มุ่งที่จะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีก แต่ต่างกันตรงที่การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนั้นมุ่งที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นเกรงกลัวการถูกลงโทษและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก แต่การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นอีกนี้ มุ่งที่จะให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถกระทำความผิดหรือหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้อีก¹⁵ โดยจะนำไปใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ยังคงเป็นอันตรายต่อสังคมหรือประชาชนอยู่ ซึ่งวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดประเภทนี้จำเป็นต้องดูความร้ายแรงของความผิดด้วย หากเป็นความผิดที่ร้ายแรงมาก กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีอย่างมากแล้ว ก็อาจถูกตัดออกจากสังคมเป็นการถาวร เช่น ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น แต่หากเป็นการกระทำความผิดที่มีเหตุบางอย่างซึ่งเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ก็อาจใช้วิธีการลงโทษที่เป็นการตัดโอกาสออกจากสังคมเป็นการชั่วคราวเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหมดศักยภาพในการที่จะกระทำความผิดลง เช่น การจำคุกเป็นเวลานานๆ เป็นต้น โดยรูปแบบการลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดอีกนั้นส่วนมากจะปรากฏในรูปแบบของการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิด ซึ่งในอดีตมีรูปแบบอื่นๆ เช่น การเนรเทศให้ออกไปอยู่ในเมืองที่ห่างไกล การตัดมือหรืออวัยวะที่ใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น ในปัจจุบันนอกจากการประหารชีวิตแล้ว ยังมีรูปแบบการลงโทษอื่นๆ เช่น การห้ามออกนอกบ้านในเวลาที่กำหนด (Curfew) การยึดหรือถอนใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ หรือการลงโทษจำคุก เป็นต้น¹⁶

นอกจากนี้การลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดินนั้น แม้บางครั้งผู้เสียหายจะไม่คิดใจเอาความ ผู้กระทำความผิดก็ยังคงต้องรับโทษอยู่ เพราะถือว่า การลงโทษนั้น เป็นเรื่องส่วนรวมไม่ใช่เรื่องส่วนตัว และเพื่อความมั่นคงเป็นปีกแผ่นของสังคมด้วย¹⁷

¹⁵ อุททิศ แสนโกศิก. (2531). “วัตถุประสงค์ของการลงโทษ.” *บทบัญญัติ*, เล่ม 27, ตอน 2. หน้า 295.

¹⁶ C.M.V.Clarkson and H.M. Keating. (1998). *Criminal Law: Text and Materials* (4 th ed.). p. 47.

¹⁷ ประสพสุข บุญเดช. (2540, เมษายน-มิถุนายน). “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ.” *ตุลพาท*, ปีที่ 44, เล่ม 2. หน้า 161.

2.1.2.4 การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation)

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้เป็นแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ที่เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด (Determinism) ซึ่งเชื่อว่าการกระทำความผิดเกิดจากปัจจัยหลายอย่างที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์มารวมกัน โดยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและแก้ไขที่สาเหตุนั้น ถือได้ว่าเป็นการลงโทษที่ผ่อนคลายลงจากการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบแทนแก้แค้น และเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เนื่องจากการลงโทษดังกล่าวไม่อาจทำให้สังคมปลอดภัยจากการประกอบอาชญากรรมได้ เพราะหลักการลงโทษทั้งสองนั้นคำนึงถึงแต่เพียงการลงโทษที่ทำให้เกิดผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิด เช่น การลงโทษเพื่อเป็นการตอบแทนก็ไม่สามารถวัดผลร้ายให้ได้สัดส่วนกับความผิดที่เกิดขึ้น ผลในการลงโทษจึงอาจขัดต่อความรู้สึกของชุมชนในแง่ความยุติธรรมกับประโยชน์ที่สังคมพึงจะได้รับ หรือการลงโทษเพื่อข่มขู่โดยเพิ่มระดับโทษให้สูงขึ้น ก็ยังพบว่ามีจำนวนผู้กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้หลักการลงโทษดังกล่าวมิได้คำนึงถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลนั้นกระทำความผิด และผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยออกมาก็ไม่ได้รับการเหลียวแลว่าจะสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายได้หรือไม่ จึงทำให้เกิดแนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดขึ้น

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้ จึงมิได้มุ่งที่จะลงโทษต่อผู้กระทำความผิดตามความผิดที่ก่อขึ้นเท่านั้น แต่จะมุ่งให้การลงโทษนั้นมีผลในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อันเป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิด และเมื่อผู้กระทำความผิดสามารถปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเองได้แล้วก็กลับเข้าสู่สังคมปกติต่อไป¹⁸ ซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมชั่วของผู้กระทำความผิดนั้น มีผู้เห็นว่าควรใช้คำว่า การบำบัด (Treatment) มากกว่าการลงโทษ เพราะการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบากหรือได้รับผลร้ายจากการลงโทษนั้น ไม่น่าจะทำให้ประพฤติดำดีขึ้น กอปรกับการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ก็ไม่มีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และไม่ช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้เลย¹⁹

¹⁸ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 14.

¹⁹ อุททิส แสนโกสิก ข (2529). เล่มเดิม. หน้า 36.

แนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้ จึงเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสคนกลับตัว แก้ไขปรับปรุงตัวโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดไม่กล้าตัวลึกลงไปสู่การกระทำความผิดมากขึ้น โดยพยายามหลีกเลี่ยงมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคม โดยใช้มาตรการลงโทษอื่นที่ไม่ทำให้เกิดรอยมลทินและได้รับการขัดเกลานิสัยจากผู้กระทำความผิดคนอื่นมิให้มีความชั่วร้ายมากขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้แก่การใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก เช่น การรอกการลงโทษโดยมีการคุมประพฤติ การใช้โทษปรับ และการใช้มาตรการในชุมชนอื่นๆ เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลกระทบในทางลบในเรื่องจำ หรืออาจมีการปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนดเมื่อมีความเหมาะสมที่จะกลับเข้าสู่สังคมซึ่ง การแยกประเภทนักโทษนี้อาจพิจารณาจากอายุ ประเภทความผิด หรือจำนวนครั้งในการกระทำความผิดเป็นต้น และในระหว่างที่ผู้ต้องโทษถูกคุมขังอยู่นั้นก็ควรมีการอบรม บ่มนิสัย ปรับปรุงความประพฤติให้ดีขึ้น เพื่อที่จะได้ไม่คิดกระทำความผิดขึ้นอีก เช่น การฝึกหัดอาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศาสนาหรือศีลธรรม การรักษาพยาบาลทางด้านร่างกาย และจิตใจให้กลับเป็นปกติ เป็นต้น นอกจากนี้หลังจากพ้นโทษแล้วก็มีการให้ความช่วยเหลือ โดยการให้คำแนะนำต่างๆ ในการดำเนินชีวิต การให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพ เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจึงคำนึงถึงวิธีการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อันเป็นสาเหตุของการกระทำความผิด จนผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขปรับปรุงพัฒนาตนเองได้แล้วก็จะกลับเข้าสู่สังคมต่อไป ซึ่งระยะเวลาในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้ ไม่อาจที่จะกำหนดเวลาในการลงโทษที่แน่นอนไว้ล่วงหน้าได้²⁰ ดังนั้นในบางประเทศจึงกำหนดเพียงโทษขั้นสูงและขั้นต่ำไว้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาปล่อยตัวผู้กระทำความผิดหลังจากเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าวให้กลับเป็นปกติแล้ว

อย่างไรก็ตาม การลงโทษซึ่งมุ่งโดยตรงต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียวนั้น ยังมีข้อโต้แย้งที่ต้องพิจารณา กล่าวคือ การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้จะมีผลเฉพาะกับผู้ที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว แต่มิได้คำนึงถึงบุคคลทั่วไปที่อาจกระทำความผิดขึ้นบ้างเป็นครั้งคราว นอกจากนั้น ความรู้สึกของประชาชนทั่วไปที่ต้องการให้มีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดให้สาสมด้วยการลงโทษอย่างรุนแรง การที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้เห็นความสำคัญและยอมรับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น ย่อมเป็นการยาก ซึ่งการลงโทษตามกฎหมายก็จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคมโดยรวมด้วย ดังนี้

²⁰ George F.Cole. (1995). *The American Systems of Criminal Justice* (7 th ed.). pp. 438 - 439.

แม้การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดจะได้รับการยอมรับและพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งในนานาอารยประเทศได้นำไปเป็นหลักสำคัญในการกำหนดรูปแบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ในลักษณะต่างๆ ก็ตาม แต่การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษเพียงเพื่อสนองวัตถุประสงค์การลงโทษ ดังกล่าวแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมไม่อาจทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ และไม่อาจใช้บังคับได้ทุกกรณี

ในปัจจุบันแม้ว่าแนวความคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นจะเห็นว่า การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้น ถือเป็นหลักการแก้แค้นทดแทนเท่าที่จำเป็น และต้องได้สัดส่วนเหมาะสมกับความผิดเท่านั้นก็ตาม โดยต้องไม่มุ่งที่จะแก้แค้นทดแทนให้สาสมจนเกินขอบเขต หรือด้วยวิธีการที่รุนแรงโหดร้ายเกินสมควร²¹ ในขณะที่เดียวกันการลงโทษก็ย่อมต้องการให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหวาดกลัวและไม่กล้าที่จะกลับมากระทำความผิดในภายหลังอีก จึงมีความจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งด้วย อีกทั้งการลงโทษบางประการ ที่มีลักษณะรุนแรง หรือผู้กระทำมีลักษณะหรือพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมการลงโทษ ก็จำเป็นต้องกระทำเพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมด้วยเพื่อให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้งสี่ประการข้างต้นจึงยังเป็นวัตถุประสงค์ที่ผสมผสานในการลงโทษ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความได้สัดส่วน กับความผิดด้วย อันจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้กระทำความผิดเอง อีกทั้งยังเป็น ประโยชน์แก่รัฐในการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นด้วย

2.1.3 วิวัฒนาการและรูปแบบของการลงโทษ

การลงโทษที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้มีวิวัฒนาการมาจากอดีต ความทารุณโหดร้าย ในวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปตามความมุ่งหมายของการลงโทษในแต่ละ ยุคสมัย และระดับความเจริญก้าวหน้าของสังคม

ในสมัยโบราณนั้นสังคมได้เริ่มขึ้นจากการอยู่ร่วมกันของครอบครัว โดยมีบิดา เป็นหัวหน้าครอบครัวและมีอำนาจปกครองดูแลสมาชิกในครอบครัวซึ่งทำให้บิดามีอำนาจ อย่างกว้างขวางและไม่มีขอบเขตจำกัดในการใช้อำนาจ ดังนั้นดุลพินิจจึงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ของบิดา หากสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติไม่ถูกต้องก็จะถูกบิดาลงโทษ เพื่อให้บุตรเชื่อฟังและ ปฏิบัติตามคำสอนของตน การลงโทษดังกล่าวเรียกว่า Parental Punishment ต่อมาเมื่อมีครอบครัว หลายๆ ครอบครัวมาอยู่ร่วมกัน สังคมครอบครัวก็ขยายตัวเป็นเผ่า (Tribe) อำนาจในการดูแลสมาชิก

²¹ Harry E. Allen and groups. (1981). *An Introduction to Criminology Punishment*. p. 380.

ก็เป็นของหัวหน้าเผ่า (a tribal chieftain) โดยอำนาจดังกล่าวเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างอำนาจปกครองของบิดาต่อบุตรกับอำนาจของภูตผี และมีความเชื่อว่าถ้าผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่เคารพ นับถือก็จะถูกอำนาจดังกล่าวทำลาย และหัวหน้าเผ่าก็จะเป็นผู้นำบุคคลนั้นไปลงโทษเพื่อสังเวกลิงค์ศีลทิษดังกล่าว ต่อมาในสมัยกลาง คริสต์ศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดแบบแผนความประพฤติของคนในสังคมตะวันตก โดยเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่าง และการลงโทษนั้น พระเจ้าก็เป็นผู้กำหนดกฎหมายหรือแบบแผนความประพฤติ หากผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นบาป และจะต้องถูกลงโทษเพื่อเป็นการไถ่บาป การบัญญัติกฎหมายและการลงโทษจึงถูกกำหนดโดยพระเจ้า โดยผ่านตัวแทน ซึ่งก็ได้แก่ บาทหลวง หรือกษัตริย์ และถือว่าสิ่งที่กษัตริย์ตัดสินเป็นคำตัดสินของพระเจ้าด้วย การลงโทษดังกล่าวนี้เรียกว่า Divine Punishment แต่เมื่อสังคมได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อดังกล่าวก็ได้หมดไป โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจากเดิมที่ถือว่าอำนาจรัฐมาจากพระเจ้า มาเป็นอำนาจรัฐมาจากประชาชน และประชาชนจะใช้ อำนาจดังกล่าวผ่านทางสภานิติบัญญัติ รัฐบาล และศาลตามลำดับ การที่รัฐจะลงโทษผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้เรียกว่า State Punishment อันเกิดจากความยินยอมของประชาชนที่มอบหมายให้รัฐมีอำนาจดูแลความสงบเรียบร้อยภายในรัฐตามหลักสัญญาประชาคม (Social Contract) หากผู้ใดฝ่าฝืนย่อมต้องถูกลงโทษ²²

การลงโทษผู้กระทำความผิดในสมัยโบราณนั้น เป็นไปเพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงของสังคม เพื่อการแก้แค้น และเพื่อให้เกิดความหวาดกลัว ทำให้โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นมีความน่ากลัว น่าสยดสยอง และปราศจากมนุษยธรรม มีวิธีการลงโทษที่ทารุณที่สุดซึ่งในประเทศแถบตะวันตกสมัยโบราณจะใช้วิธีการลงโทษที่พิสดาร เช่น การต่อยกะโหลกศีรษะแล้วเอาก้อนเหล็กเผาไฟใส่ลงไป ในสมอง การถลกหนังศีรษะแล้วเอากบดทรายขัดกะโหลกศีรษะ ใช้ตะขอกัดปากแล้วเอาถ่านไฟที่ร้อนเทใส่ปาก เป็นต้น²³ ในประเทศอเมริกาหากเป็นความผิดที่มีความรุนแรงมากก็ใช้วิธีการแขวนคอ เอาหินถ่วงตุ้มทั้งเป็น ค่ว่านใส่ค่ว่านพุง ถลกหนังแร่นื้อ เป็นต้น แต่หากเป็นการกระทำความผิดที่รุนแรงน้อยก็อาจใช้วิธีการตัดแขน ตัดขา ตัดนิ้ว นาบด้วยเหล็กร้อนๆ ถูกโบยตีและประจานใส่ขื่อคาหรือกับดักไม้ เป็นต้น แต่การลงโทษดังกล่าวในประเทศอังกฤษได้ยกเลิกไปแล้วในปี 1952 ส่วนประเทศอเมริกา ในมลรัฐแมริแลนด์ ได้ห้ามการปฏิบัติดังกล่าวในปี 1969²⁴ ในประเทศไทย โทษที่พอนับได้ว่าเป็นการค้นพบที่แท้จริงและแตกต่างกับโทษในดินแดน

²² ณรงค์ ใจหาญ. (2543). กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. หน้า 19 - 20.

²³ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (ม.ป.ป.). ประวัติการศึกษาวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. หน้า 21.

²⁴ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 12.

ตะวันตก เช่น การลงโทษด้วยการทุบตีด้วยท่อนไม้จนทันทันตาย การใส่ตะกร้อให้ข้างตะ การใช้หินทุบตัว บดจนกระดูกแตกทั่วตัว ใช้หลาวเหล็กตอกกรูให้ทะลุถึงพื้นดิน เป็นต้น²⁵

การลงโทษในประเทศไทยได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับที่ได้มีการบัญญัติขึ้นใช้ เช่น ในกฎหมายตราสามดวงลักษณะต่างๆ อาทิ พระอัยการอาญาหลวง พระอัยการลักษณะโจรลงโทษโดยให้รับการทรมานทางร่างกาย เช่น การประหารชีวิตด้วยวิธีให้ตายอย่างช้าๆ การใส่ข้อคาตัดมือ ตัดเท้า ตัดนิ้ว โขยด้วยหวาย หรือลาดหนังเอาไฟครอก เเผาเหล็กแดงประทับตัว เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการลงโทษที่แพร่หลายในสมัยก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน และเพื่อข่มขู่มิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง แม้ผู้กระทำความผิดจะกระทำผิดเพียงเล็กน้อยก็อาจถูกลงโทษอย่างหนักเพื่อให้เป็นที่น่าเกรงกลัว ซึ่งคนรุ่นหลังก็รู้สึกว่าเป็นสมยอมก่อนลงโทษอย่างรุนแรง เนื่องจากประวัติศาสตร์และกฎหมายได้สะท้อนให้เห็น ดังเช่นกฎหมายพระอัยการลักษณะผิดเมีย มาตรา 6 ได้บัญญัติถึงการลงโทษชายหญิงที่เป็นชู้กัน โดยให้ประจานหญิงชายนั้นด้วยการให้ไถนา เอาเฉลวปะหน้า ทัดดอกชบาสีแดงทั้งสองหู ร้อยดอกชบาแดงเป็นมาลัยใส่ศีรษะใส่คอ แล้วให้เอาหญิงเข้าเทียมแอกข้างหนึ่ง ชายชู้เข้าเทียมแอกอีกข้างหนึ่ง ประจานด้วยการไถนา 3 วัน หรือการลงโทษหญิงแพศยาให้เอาปูนเขียนหน้าหญิงรายนั้น เป็นตารางร้อยดอกชบาเป็นมาลัย ใส่ศีรษะใส่คอแล้วเอาขึ้นหาหยั่งประจาน ซึ่งผู้ที่ถูกลงโทษดังกล่าวนี้แม้จะไม่ได้รับโทษในทางร่างกายให้เจ็บปวด หรือถูกจำคุกให้เสื่อมเสียเสรีภาพ แต่ก็ได้รับความอับอายขายหน้าไปชั่วชีวิต ไม่สามารถคืนเข้าสู่สังคมได้ดังเดิม²⁶

นอกจากนี้โทษบางอย่างยังอาจนำมาใช้แก่ผู้ที่เพียงถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเท่านั้นด้วย โดยยังมีได้มีการพิสูจน์แน่ชัดว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ เพื่อให้ผู้นั้นเกิดความเจ็บปวดทรมาน และรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิด ซึ่งวิธีการดังกล่าวเรียกว่าจาริตนครบาล ในประเทศไทยก็ได้มีการนำจาริตนครบาลมาใช้หลายวิธีในสมัยโบราณเช่น การเขียนถาม จำคุกเพื่อให้รับ มัดโยง ตบปาก จำข้อคา มัดแขนน้ำตากแดด เป็นต้น²⁷ ในสมัยต่อมารูปแบบการลงโทษเริ่มมีเหตุผลมากขึ้น การทรมานผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเพื่อให้รับสารภาพหรือจาริตนครบาลเริ่มหมดไป โดยปลายศตวรรษที่ 18 เริ่มมีการคัดค้านการลงโทษตามอำเภอใจและทารุณโหดร้ายของผู้มีอำนาจ โดย ซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ชาวอิตาลีได้เขียนหนังสือชื่อ **“On Crime and Punishment”** ซึ่งมีใจความส่วนหนึ่งระบุว่า การลงโทษนั้นควรกระทำด้วยความมุ่งหมายอันสำคัญที่สุดคือเพื่อป้องกันอาชญากรรม และป้องกันมิให้การลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นไป

²⁵ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. เล่มเดิม. หน้า 22.

²⁶ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 12 - 13.

²⁷ ชาย เสวิกุล. (2517). *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา*. หน้า 193.

ตามอารมณ์ของผู้ลงโทษ ฉะนั้นการลงโทษจึงต้องกระทำโดยเปิดเผย รวดเร็วและสมควรแก่ความจำเป็น ซึ่งทำให้รูปแบบการลงโทษในยุคนี้มีความรุนแรงน้อยลงกว่าเดิม มีการลงโทษอย่างเสมอภาค และยุติธรรม ทำให้แนวโน้มของการลงโทษเริ่มแปรเปลี่ยนไปในลักษณะของการลงโทษที่จำเป็น ไม่มุ่งแต่การแก้แค้นทดแทนดังเช่นในอดีต จากแนวความคิดของเบคคาเรียดังกล่าว ทำให้มีการเริ่มใช้กฎหมายอาญาอย่างถูกต้อง ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1800 ประเทศอังกฤษได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้ในรูปแบบของประมวลกฎหมายอาญา อันถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในหลักเกณฑ์สำคัญและประเทศต่างๆ ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย²⁸

ปัจจุบันรูปแบบการลงโทษเริ่มมีมนุษยธรรมค่อนข้างมาก มีการพิจารณาถึงผลตอบแทนที่ได้จากการลงโทษผู้กระทำความผิดในแง่ประโยชน์ต่อสังคมเป็นหลัก รูปแบบและวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนที่สำคัญในอดีตได้ลดความสำคัญลง แต่ก็ยังคงจำเป็นต้องมีไว้เพื่อลดความโกรธแค้นในเรื่องความรู้สึกของสังคมต่อการกระทำความผิด ทำให้การลงโทษที่มีความทารุณโหดร้าย เกิดความเจ็บปวดทรมานหมดไป แม้แต่การเขียนที่ยังเป็นโทษที่ใช้อยู่ในบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ ก็ได้รับการต่อต้าน และถูกกล่าวหาว่าไม่มีมนุษยธรรม การลงโทษประหารชีวิตก็ถูกยกเลิกไปแล้วในหลายประเทศ ส่วนบางประเทศที่ยังมีการลงโทษประหารชีวิตอยู่ ก็พัฒนารูปแบบให้ผู้ที่ถูกลงโทษได้รับความเจ็บปวดน้อยที่สุด เช่น ประเทศไทย เดิมได้กำหนดให้ใช้วิธีการยิงเป้า แต่ต่อมาในปีพ.ศ. 2546 ได้มีการแก้ไขวิธีการประหารชีวิตขึ้นใหม่ ให้เป็นการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย²⁹ โดยเห็นว่า วิธีการประหารชีวิตโดยเอาไปยิงเสียชีวิตนั้น ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทรมาน โหดร้าย และไร้มนุษยธรรมที่รัฐไม่พึงปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด³⁰ การลงโทษในปัจจุบันจึงคำนึงถึงความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและผลที่จะเกิดกับสังคมมากที่สุด โดยรูปแบบการลงโทษที่นำมาใช้อย่างแพร่หลาย เช่น การลงโทษจำคุก การปรับ เป็นต้น นอกจากนี้ในบางประเทศได้นำรูปแบบต่างๆ มาใช้กับผู้กระทำความผิด เช่น การให้ทำงานสาธารณะ (Community service) การคุมขังไว้ที่บ้านของผู้กระทำความผิดเอง (Residential Release) การส่งตัวเข้าฝึกค่ายทหาร (Boot Camps) การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย (Restitution) การจ่ายค่าปรับเป็นรายวัน (Day Fines) เป็นต้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวยังมีใช้โทษแม้จะมีลักษณะที่ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่การปฏิบัติต่อผู้กระทำ

²⁸ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 16.

²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 แก้ไขโดย ม. 4 แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546.

³⁰ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546.

ความคิดดังกล่าวได้มีการพัฒนาและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ ที่น่าจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงโทษที่สำคัญในอนาคตต่อไป³¹

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษจำคุก

2.2.1 ความหมายและลักษณะของโทษจำคุก

การลงโทษในสมัยโบราณส่วนใหญ่จะเป็นการลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย จนในศตวรรษที่ 13 จึงเริ่มมีการใช้โทษจำคุกขึ้น³² ซึ่งการลงโทษจำคุกนี้ถือเป็นมาตรการลงโทษที่นิยมปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในกระบวนการยุติธรรม และนับเป็นรูปแบบแห่งวิวัฒนาการของระบบการลงโทษที่มีประวัติต่อเนื่องกันมายาวนานแล้ว ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า นอกจากโทษประหารชีวิตแล้ว การลงโทษจำคุกก็เป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดภายในกรอบแห่งกฎหมายอาญาที่รุนแรงยิ่งประการหนึ่ง

ความหมายของการลงโทษจำคุกนั้น Black's Law Dictionary ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “การลงโทษจำคุก เป็นการใช้มาตรการควบคุมบุคคลไว้ในเรือนจำหรือสถานที่ควบคุมเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพและความเป็นอิสระของบุคคล” ดังจะเห็นได้ว่าการลงโทษจำคุกนั้นเป็นกระบวนการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้กระทำความผิดหลายประการ เช่น การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเคลื่อนไหว การประกอบอาชีพ การออกเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งเป็นการแยกตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมภายใต้เงื่อนไข และระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นการลงโทษจำคุกจึงเป็นการควบคุมผู้กระทำความผิดในเรือนจำที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ และก่อให้เกิดรอยมลทินทางสังคมแก่ผู้กระทำความผิดในทุกกรณี³³

การลงโทษจำคุกนั้นเริ่มต้นจากการมีตะราง (Jail) สำหรับควบคุมผู้ที่อยู่ระหว่างการไต่สวนหรือพิจารณาในข้อหาว่าได้กระทำความผิดกฎหมายก่อน ต่อมาใน ค.ศ. 1552 จึงได้มีการจัดตั้งโรงตัดสันดาน (House of Correction) ขึ้นในประเทศอังกฤษ เพื่อควบคุมผู้ที่จะไปทำงาน และเกียจคร้าน คนจรจัด เด็กเกเร และขอทาน ต่อมาได้มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในประเทศต่างๆ ในยุโรป จนศตวรรษที่ 17 ทั้งคุกและโรงตัดสันดานก็ได้กลายเป็นสถานที่คุมขังนักโทษที่มีโทษเบา และต่อมา

³¹ Carlson Norman A. (1998). *Correction in the 21st Century: A Practical Approach*. p. 133.

³² นที จิตสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 39.

³³ ประเสริฐ เมฆมณี. เล่มเดิม. หน้า 46.

ได้พัฒนาไปสู่รูปแบบของการใช้สถานที่ควบคุมเพื่ออบรมฝึกวิชาชีพผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับ เรือนจำ และทัณฑสถานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน³⁴ การลงโทษจำคุกจึงกลายเป็นมาตรการที่ใช้แทนการลงโทษ โดยการทรมานร่างกายอย่างทารุณ โหดร้ายแบบเดิม ส่วนการลงโทษประหารชีวิตก็ยังคงมีอยู่ แต่วิธีการประหารชีวิตก็ไม่ทรมานอย่างแต่ก่อน เช่นยิงเป้า นั่งเก้าอี้ไฟฟ้า การฉีดยา เป็นต้น

สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทยได้พัฒนาแนวคิดในการลงโทษมาเป็นการลงโทษ เพื่อมุ่งแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำความผิดและป้องกันสังคมเช่นเดียวกัน โดยวิธีการลงโทษที่ปรากฏ อยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 มีอยู่ 5 วิธี คือ **ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน** ซึ่งโทษแต่ละชนิดย่อมส่งผลต่อผู้กระทำความผิดต่างกัน ไป กล่าวคือ

โทษประหารชีวิต เป็นโทษตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุด โดยเป็นการกระทำต่อชีวิตของผู้กระทำความผิด ซึ่งในต่างประเทศยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ และมีรูปแบบในการประหารชีวิต ที่ต่างกันออกไป เช่น การยิงเป้า แขว่นคอ ขวางด้วยก้อนหิน ฉีดยาเคมี นั่งเก้าอี้ไฟฟ้า ตัดศีรษะ รมแก๊ส เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันบางประเทศก็ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว เช่น ประเทศเยอรมัน³⁵ เป็นต้น โดยประเทศไทยปัจจุบันยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ ซึ่งมีวิธีการที่ต่างไปจากเดิมคือ การยิงเสียชีวิต เป็นการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย³⁶

โทษจำคุกและโทษกักขังเป็นโทษที่มุ่งหมายบังคับกับเสรีภาพของผู้กระทำความผิด เพราะต้องถูกคุมขังไว้ในสถานที่กักขัง เรือนจำ หรือตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การควบคุมหรือกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดเอง เป็นต้น

โทษปรับและริบทรัพย์สิน เป็นโทษที่มุ่งหมายบังคับกับทรัพย์สิน โดยโทษปรับนั้น ต้องการลงโทษให้กระทบกระเทือนต่อฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ดังนั้น โทษปรับจึงต้องชำระเป็นเงินและต้องชำระโดยผู้กระทำความผิดเสมอ³⁷ ซึ่งโทษปรับดังกล่าวนี้อาจเป็นโทษสำเร็จในตัวเองหรือโทษประชานก็ได้ เช่น ความผิดลหุโทษ หรือโทษปรับอาจเป็นโทษอุปกรณก็ได้ กล่าวคือ กำหนดโทษอื่นเป็นโทษประชานและมีโทษปรับกำกับอยู่ด้วยเสมอ เป็นต้น

ในปัจจุบันการลงโทษทางอาญานั้น ศาลจะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาโทษให้เกิดความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึงระดับความรุนแรงของการกระทำ ลักษณะพฤติกรรม อายุ อาชีพ การศึกษา เป็นต้น ซึ่งโทษที่นิยมใช้มากในปัจจุบันได้แก่การลงโทษจำคุก

³⁴ นที จิตสง่า. เล่มเดิม. หน้า 39.

³⁵ ธาณี วรภัทร์. (2546). การบังคับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย (รายงานการวิจัย). หน้า 9.

³⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19.

³⁷ วีระพงษ์ บุญญากาศ. (2548, เมษายน). “แนวทางในการใช้มาตรการอย่างอื่นแทนการลงโทษปรับ.”

โดยมีแนวคิดในการที่จะแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำความผิดในเรื่องจำโดยให้การศึกษา อบรม ฝึกอาชีพที่จำเป็น เพื่อให้กลับตนเป็นคนดีของสังคมต่อไป นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการแก้ไขการลงโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ที่กำหนดห้ามมิให้ศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ที่บัญญัติมิให้นำวิธีการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือด่าซ้ำ ไม่นำโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต มาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี³⁸ เนื่องจากประเทศไทยเป็นภาคีแห่งกติการะหว่างประเทศและอนุสัญญาดังกล่าว จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 วรรคสอง และ วรรคสาม³⁹ ให้สอดคล้องกับกติกาและอนุสัญญาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้การลงโทษประหารชีวิต และการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตถูกจำกัดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ศึกษาค้นคว้าจากประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นๆ แล้ว พบว่ามีได้มีการกำหนดความหมายหรือให้คำจำกัดความของโทษจำคุกเอาไว้เลย เพียงแต่กำหนดโทษไว้ว่าศาลสามารถลงโทษจำคุกได้ และกำหนดถึงวิธีการคำนวณและนับระยะเวลาในการลงโทษจำคุก หรือการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นมาตรการอย่างอื่นเท่านั้น ซึ่งศาลจะเป็นผู้เลือกใช้โทษหรือกำหนดโทษ ให้เหมาะสมกับความรุนแรงของการกระทำความผิด พฤติกรรมของผู้กระทำความผิด และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่มีผลต่อการพิจารณาพิพากษาภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมาย แต่ก็เป็นที่น่าทึ่งโดยทั่วไปว่า การลงโทษจำคุกในประเทศไทยนั้น หมายถึงการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกคุมขังในเรือนจำตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ภายใต้การดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ นั่นเอง

³⁸ หมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546.

³⁹ มาตรา 18 วรรคสอง : โทษประหารชีวิต และโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

มาตรา 18 วรรคสาม : ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

2.2.2 ผลกระทบของการลงโทษจำคุก

แม้การลงโทษจำคุกจะเป็นรูปแบบการลงโทษที่ยังจำเป็นและแพร่หลายไปทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้อย่างหลากหลาย แต่หากมองถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการลงโทษจำคุกนั้นก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวผู้กระทำความผิดเอง ครอบครัวของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสังคมอีกด้วย

2.2.2.1 ผลกระทบต่อตัวผู้กระทำความผิด

เมื่อผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในเรือนจำแล้ว ผลที่ตามมาคือผู้กระทำความผิดย่อมถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ นอกจากนี้ยังทำให้ครอบครัวของบุคคลนั้น ถูกกระทบกระเทือนโดยไม่จำเป็นอีกด้วย อีกทั้งยังถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก เกิดปมด้อยแก่ตัวผู้กระทำความผิดเอง ทำให้เสียประวัติ สังคมไม่ยอมรับและไม่ค่อยให้โอกาสในการกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องกลับเข้าสู่วงจรของการประกอบอาชญากรรมอีก เพราะคิดหาอะไรเสียตนก็กลายเป็นคนขี้คุกแล้ว และอาจกระทำความผิดที่ร้ายแรงมากยิ่งขึ้นเพื่อให้นักสนใจ อันเป็นการลบปมด้อยของตน⁴⁰ อีกด้วย

เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าไปอยู่ในเรือนจำซึ่งมีพื้นที่จำกัดแต่มักโทษอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเกินกว่าอัตราความจุปกติของเรือนจำ ย่อมส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของนักโทษที่อยู่ในเรือนจำอย่างมาก กล่าวคือ สภาพความแออัดดังกล่าวทำให้ผู้ต้องขังต้องกิน นอน และถ่ายอย่างแออัด กลิ่นคละบอบอล ผู้ต้องขังจำนวนมากต้องว่างงานเนื่องจากไม่มีสถานที่เพียงพอ ทำให้คิดมาก ฟุ้งซ่าน สุขภาพจิตเสีย และอาจมีการรวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนความรู้ ถ่ายทอดนิสัย และเทคนิคในการประกอบอาชญากรรมได้มากขึ้น⁴¹ เพราะโดยสภาพของเรือนจำแล้วเป็นที่รวมของผู้กระทำความผิดประเภทต่างๆ หลายประเภท และต้องอยู่ร่วมกัน จึงต้องคบหาสมาคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้⁴² ทำให้ผู้ที่ไม่มีสันดานชั่วร้ายมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ชั่วร้ายมากขึ้น และมีความเคยชินกับคุกมากขึ้น เมื่อออกจากเรือนจำมาก็ไม่กลัวที่จะกลับเข้าไปอีกจึงกระทำความผิดได้ง่าย

⁴⁰ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 26.

⁴¹ นัทธี จิตสว่าง. (2541). “สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังกำลังถูกละเมิด.” วารสารเพื่อความก้าวหน้า และรอบรู้ในงานราชทัณฑ์, ปีที่ 46, ฉบับที่ 3. หน้า 24.

⁴² ประธาน วัฒนวานิชย์. เล่มเดิม. หน้า 22.

นอกจากนี้ผลกระทบในด้านอื่น ๆ ที่อาจเกิดกับผู้ต้องขัง ได้แก่ อาจถูกตัดความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน อาชีพ หน้าที่การงานที่เคยมีอยู่ก่อนถูกจำคุก ก็ต้องสูญเสียไป อีกทั้งยังถูกจำกัดสิทธิทางกฎหมายอีกหลายประการในการประกอบอาชีพ เช่น สิทธิในการเข้ารับราชการ สิทธิในทางการเมืองอื่น ๆ หรือการเข้าทำงานในองค์กรเอกชนที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็ตาม เป็นต้น ซึ่งสภาพดังกล่าวจะตัดตัวผู้กระทำความผิดไปตลอด แม้ว่าจะพ้นโทษจำคุกมาแล้ว แต่ในทางกฎหมายหรือสังคมก็ยังคงไม่ให้โอกาสบุคคลดังกล่าวโดยสิ้นเชิง

2.2.2.2 ผลกระทบต่อสังคม

เมื่อผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจำคุกแล้ว สังคมโดยทั่วไปก็มักจะเกิดความรู้สึกสบายใจที่ผู้กระทำความผิดถูกคุมขังอยู่ไม่สามารถออกมากระทำความผิดได้อีก และรู้สึกว่า การลงโทษจำคุกนั้นเป็นการตอบแทนที่สาสมต่อการกระทำที่ละเมิดกฎหมายแล้ว แต่ในขณะเดียวกันผลกระทบของการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดนอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวผู้กระทำความผิดเองแล้ว ก็ยังก่อผลเสียในทางสังคมอีกด้วย ดังนี้

(1) ในด้านงบประมาณที่รัฐจะต้องรับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขัง ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วไปยอมรับ เช่น การจัดที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้าที่สวมใส่ต้องมีลักษณะไม่น่าอัปอาย ต่ำต้อย ผู้ต้องขังแต่ละคนควรมีเตียงนอน แยกเป็นเอกเทศ มีเครื่องหลับนอนที่สะอาดเพียงพอ⁴³ ปัจจุบันผู้ต้องขังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี หากจะแก้ปัญหาด้วยการสร้างเรือนจำขึ้นใหม่ ก็ต้องใช้เงินภาษีของประชาชนเป็นจำนวนหลายสิบล้านบาท ซึ่งหากรัฐนำมาตรการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย หรือผู้ต้องโทษจำคุกระยะสั้น ก็จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ลงได้ ซึ่งสามารถนำเงินจำนวนดังกล่าวไปพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นได้

(2) ในด้านครอบครัวของผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเป็นกำลังหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว ย่อมทำให้สมาชิกในครอบครัวยากจนมากขึ้น และอาจทำให้สมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ต้องหยุดชะงักลง รัฐจึงต้องเข้ามารับภาระในการเลี้ยงดูบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบถึงเยาวชนที่อาจถูกสังคมล้อเลียนว่าเป็นลูกคนขี้คุก ขาดความอบอุ่น ทำให้กลายเป็นเด็กมีปัญหาในที่สุด และนำไปสู่การก่อปัญหาแก่สังคม เช่น ปัญหายาเสพติด การลักขโมย กลายมาเป็นปัญหาสังคมที่รัฐจะต้องแก้ไขอีกต่อไป

⁴³ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังองค์การสหประชาชาติ.

2.2.3 วิเคราะห์การลงโทษจำคุกกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

การลงโทษจำคุกนั้นเป็นการจำกัดอิสรภาพในร่างกายของผู้ต้องขังโดยการควบคุมไว้ในเรือนจำ ซึ่งการจำคุกดังกล่าวนี้แยกออกเป็น 2 ชนิด คือ โทษจำคุกตลอดชีวิตอย่างหนึ่ง และโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลาอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งโทษจำคุกตลอดชีวิตนี้ถือได้ว่าเป็นโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา เพราะผู้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตจะต้องถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำจนกว่าจะตาย ส่วนผู้ต้องโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลานั้นผู้ต้องโทษจะอยู่ภายในกำหนดเวลาเพียงเท่าที่ระบุไว้ในคำพิพากษาเท่านั้น จึงมีโอกาที่จะกลับเข้าสู่สังคมได้อีก ซึ่งการลงโทษจำคุกนี้นับได้ว่าเป็นโทษที่มีความรุนแรงรองจากโทษประหารชีวิตซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษดังนี้

(1) การลงโทษจำคุกมีผลเป็นการตอบแทนผู้กระทำความผิดตามความร้ายแรงแห่งความผิดได้ โดยพิจารณาจากความน่าตำหนิตามศีลธรรมของผู้กระทำ เพื่อเป็นการชดเชยให้สาสมกับความผิดและเพื่อให้เกิดความยุติธรรม อันเป็นการสอดคล้องกับความรู้สึกรังเกียจและประชาชนทั่วไปในการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษเพื่อทดแทนและให้สาสมกันด้วย

(2) การลงโทษมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดหลายจำและเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก อันถือได้ว่าเป็นการป้องกันเฉพาะ กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าไปอยู่ในเรือนจำแล้วทำให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำที่แออัดขี้เยียด ผู้ต้องขังขาดอิสรภาพ ทำให้เกิดความหวาดกลัวและไม่อยากที่จะกลับเข้าไปในเรือนจำ จึงไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นมาอีก

(3) การลงโทษจำคุกมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดถูกตัดออกจากสังคม ซึ่งอาจเป็นการถาวรสำหรับกรณีผู้กระทำความผิดถูกจำคุกตลอดชีวิต หรืออาจตัดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราว สำหรับกรณีที่เป็นการจำคุกที่มีกำหนดเวลาตามที่ระบุไว้ในคำพิพากษา และการที่ผู้กระทำความผิดถูกตัดออกจากสังคมแล้วยังเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกด้วย

(4) การลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในปัจจุบันนั้นได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดในขณะที่อยู่ในเรือนจำมากขึ้น ซึ่งต่างจากเดิมที่จะขังผู้กระทำความผิดไว้เฉยๆ ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องขังเองและสังคมอีกด้วย โดยการลงโทษจำคุกนี้มุ่งที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี มีความประพฤติดี มีศีลธรรมและสามารถประกอบอาชีพได้พร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติต่อไป

เมื่อพิจารณาการลงโทษจำคุกกับวัตถุประสงค์การลงโทษทั้งสี่ประการข้างต้นแล้วพบว่า แม้การลงโทษจำคุกจะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ทุกประการ แต่ก็ยังคงมีข้อโต้แย้งอยู่พอสมควร กล่าวคือ การลงโทษจำคุกเพื่อเป็นการตอบแทนผู้กระทำความผิดนั้น เป็นการยากที่จะวัดหาความรุนแรงของการกระทำความผิดและระยะเวลาที่เหมาะสมในการลงโทษจำคุกว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษนานเท่าใดจึงจะสาสมกับความผิดที่ได้กระทำ

ซึ่งสังคมยังไม่มีการใด ๆ ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้สัดส่วนกันอย่างแท้จริง ส่วนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดบางกรณีก็มีผลเป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดได้น้อย เพราะในปัจจุบันได้ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอว่านักโทษที่เพิ่งพ้นโทษออกมาจากรือนจำได้กลับมาก่อทำความผิดอีก ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคคลดังกล่าวได้เกิดความเคยชินกับเรือนจำและไม่กลัวที่จะต้องกลับไปอีก จึงกระทำความผิดซ้ำขึ้นมา นอกจากนี้การลงโทษจำคุกในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราวเท่านั้น เนื่องจากมีระบบการลดโทษในรูปแบบต่างๆ มาใช้บังคับกันอย่างแพร่หลาย เช่น การลดวันต้องโทษจำคุก การได้รับพระราชทานอภัยโทษ เป็นต้น ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการปลดปล่อยเข้าสู่สังคมก่อนครบกำหนดเสมอ ส่วนการลงโทษจำคุกเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น แม้จะเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในวงการราชทัณฑ์ทั่วไป แต่การแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดนั้นก็ยังคงมีอุปสรรคอยู่ เนื่องจากเรือนจำที่ประเทศไทยมีอยู่นั้นมีขนาดใหญ่ บรรจุนักโทษเป็นจำนวนมากแต่นักโทษมากกว่าความจุของเรือนจำ ทำให้เกิดความแออัดยัดเยียด ผู้คุมดูแลไม่ทั่วถึง ทำให้ใช้วิธีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลนั้นเป็นไปได้ยาก⁴⁴ นอกจากนี้การลงโทษจำคุกเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดนี้ยังเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทเท่านั้น ได้แก่ ผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้ตั้งใจ โดยผิดพลาดไป หรือโดยความจำเป็นบางอย่าง เป็นต้น เพราะบุคคลดังกล่าวมิใช่ผู้กระทำความผิดโดยสันดานจึงง่ายที่จะปรับปรุงแก้ไข ส่วนผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษจำคุกมาหลายครั้งแล้ว หรือเป็นอาชญากรอาชีพ มีจิตใจชั่วร้าย โอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตนเป็นคนดีนั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้นในปัจจุบันจึงควรที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ทั้งสี่ประการผสมผสานกันเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดเพื่อให้กลับเข้าสู่สังคมและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษจำคุก

การนำเอาระบบเรือนจำมาเป็นมาตรการในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดนั้น ได้มีพัฒนาการมากกว่าสองศตวรรษ โดยหวังว่าจะนำเรือนจำมาเป็นมาตรการลงโทษที่มีมนุษยธรรม และเกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการลงโทษที่ทรมาณแบบเดิม แต่เมื่อเวลาผ่านไปความเชื่อมั่นในระบบเรือนจำได้ลดน้อยลงตามลำดับ เนื่องจากระบบเรือนจำได้สะท้อนให้เห็นผลกระทบทางลบ

⁴⁴ อุททิศ แสนโกสิก ค (ม.ป.ป.). วัตถุประสงค์ของการลงโทษ. หน้า 293.

ต่อผู้กระทำความผิดเองและต่อสังคมส่วนรวมหลายประการ เพราะแนวความคิดในระยะหลังมักเชื่อว่าผู้กระทำความผิดที่เข้าไปอยู่ในเรือนจำนั้นเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางบุคลิกภาพและทางสังคม ดังนั้นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดจึงมีความสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดที่กระทำโดยพลั้งพลาดไปหรือไม่มีสันดานเป็นโจรผู้ร้าย ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ แต่เนื่องจากสภาพเรือนจำที่ไม่เหมาะสมสำหรับการแก้ไข และการลงโทษจำคุกยังเป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมโดยเด็ดขาด ทำให้ยากต่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมภายหลังพ้นโทษ ดังนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยเลี่ยงการลงโทษจำคุกจึงได้มีการพัฒนาและนำมาใช้อย่างแพร่หลายและรวดเร็วมากขึ้น

2.3.1 ความหมายของการเลี่ยงโทษจำคุก

การเลี่ยงโทษจำคุก หมายถึง การหลีกเลี่ยงโทษจำคุก หรือการหลีกเลี่ยงผลร้ายจากการใช้วิธีการจำคุกที่มนุษย์ปุถุชนทั่วไปพยายามหลีกเลี่ยงให้ไกลที่สุด โดยรัฐจำต้องบังคับให้บุคคลเหล่านั้นรับเอาผลบางอย่างจากการกระทำผิดไป แต่ทั้งนี้รัฐยังคงเปิดโอกาสให้บุคคลที่สามารถกลับตัวเป็นคนดีและยังคงอยู่ในสังคมต่อไปได้ ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวมิได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมแต่อย่างใด โดยจะเลี่ยงจากการลงโทษจำคุกมาเป็นการลงโทษด้วยรูปแบบอื่นที่เหมาะสม⁴⁵ นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงการใช้มาตรการอื่นในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำ เช่น การรอลงอาญา การลงโทษปรับ เป็นต้น ซึ่งเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะเข้าสู่เรือนจำ ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ถูกจำกัดอิสรภาพเลย กับอีกกรณีหนึ่งที่เป็นมาตรการซึ่งนำมาใช้หลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกจองจำอยู่ในเรือนจำมาแล้วระยะหนึ่ง และได้รับการปลดปล่อยออกสู่สังคมอย่างมีเงื่อนไขก่อนครบกำหนดโทษอีกด้วย ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้มีความหมายใกล้เคียงกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community – Based Correction) กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนแทน การลงโทษจำคุกในเรือนจำตามปกติ ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนนี้ หมายความว่า การใช้มาตรการในการควบคุมและแก้ไขผู้กระทำความผิดแบบต่างๆ ที่ได้กระทำในชุมชนโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละชุมชนเข้ามาช่วยแก้ไขผู้กระทำความผิด เช่น พนักงานคุมประพฤติ อาสาสมัคร รวมทั้งเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้กระทำความผิดอีกด้วย⁴⁶

⁴⁵ วัชรารักษ์ จิตรชุ่ม. (2545). การหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกโดยงานคุมประพฤติ ศึกษาเฉพาะอัตราโทษการรอลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา. หน้า 33.

⁴⁶ นัทธี จิตสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 115.

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี่ยงการลงโทษจำคุกนี้ ถือได้ว่าเป็นมาตรการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) อย่างหนึ่ง โดยมักจะมีเงื่อนไขต่าง ๆ เข้ามำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตาม ซึ่งจะมีอยู่หลายรูปแบบเพื่อนำไปบังคับใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนที่มีสาเหตุแห่งการกระทำเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่างกัน เช่น การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติ ซึ่งเป็นมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำ แต่ต้องมาพบเจ้าพนักงานคุมประพฤติตามเวลาที่กำหนด ต้องทำงานสาธารณะประโยชน์โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย หรือการใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา เป็นต้น โดยมาตรการดังกล่าวข้างต้นนี้เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดครั้งแรก หรือกระทำความผิดด้วยความพลั้งพลาด ไม่มีสันดานชั่วร้าย หรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น หากนำมาตรการเลี่ยงโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้บังคับ ย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้รับผลกระทบจากการลงโทษน้อยกว่าการถูกจำคุกในเรือนจำ และยังทำให้ผู้กระทำความผิดมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป อันจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้กระทำความผิด ครอบครัวและสังคมมากยิ่งขึ้น

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการเลี่ยงโทษจำคุก

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี่ยงการลงโทษจำคุกนี้ เป็นแนวความคิดที่ใช้รูปแบบการลงโทษลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายมาใช้ลงโทษกับผู้กระทำความผิด (Diversion Programming in Criminal Justice) และมุ่งที่จะใช้วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน ให้สอดคล้องกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยดูจากพฤติกรรมแห่งการกระทำความผิด และฐานความผิดซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้⁴⁷

(1) เพื่อเป็นการลดความเสียหายของโทษจำคุกระยะสั้น หรือลดรอยมลทินแก่ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดหลบหนีโทษจากการถูกคุมขังในเรือนจำ และเป็นการลดโอกาสในการเรียนรู้ หรือถ่ายทอดเทคนิคอาชญากรรมจากผู้ต้องขังที่เป็นอาชญากรอาชีพ อันอาจจะทำให้กลายเป็นอาชญากรอาชีพไปในที่สุด และยังสามารถกลับเข้าสู่สังคมใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก หรือถูกตัดออกจากครอบครัว เพื่อนฝูง และสังคมซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา

⁴⁷ ประเสริฐ เมฆมณี. เล่มเดิม. หน้า 570.

(2) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ปรับสภาพชีวิตในชุมชนอิสระให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้กระทำความผิดจะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่คอยควบคุม สอดส่องดูแล และให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวเองในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ สามารถประกอบอาชีพ อยู่ร่วมกับญาติพี่น้องได้ อีกทั้งยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้ทราบความเจริญก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่กลับไปติดต่อกับสังคมในเรือนจำอีก

(3) เพื่อลดความแออัดยัดเยียดของสถานที่คุมขัง โดยเรือนจำควรเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งต้องควบคุมตัวไว้หรือตัดออกจากสังคมเป็นเวลานาน อันจะทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยมากขึ้น

(4) เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐที่ต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังบางประเภทที่ไม่จำเป็น เช่น ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย หรือกระทำความผิดโดยพลั้งพลาดไป หรือผู้ที่กระทำความผิดไปเพราะมีเหตุจำเป็นต่าง ๆ มิได้เกิดจากจิตใจชั่วร้าย ซึ่งหากใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคม ทำงานหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวต่อไปได้ ทำให้รัฐไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้กระทำความผิดประเภทนี้และครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเลย

2.3.3 รูปแบบของการเลี้ยงโทษจำคุก

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี้ยงการลงโทษจำคุกนั้น เป็นแนวทางการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งจะทำให้การบริหารเรือนจำมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังทำให้การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างเหมาะสมอีกด้วย โดยมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี้ยงโทษจำคุกนั้นได้ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายและเป็นสากลเพื่อเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีอยู่หลายประเภท และหลายรูปแบบต่างกันไปตามแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่อาจนำไปใช้ได้กับผู้ต้องหา จำเลย และผู้กระทำความผิด โดยมีการกำหนดเงื่อนไขให้บุคคลเหล่านี้ปฏิบัติแทนการจำคุก ซึ่งมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกนี้อาจแบ่งเป็น 2 รูปแบบ กล่าวคือ การใช้มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดแบบไม่ควบคุมตัว (Non-Custodial Penalties) เช่น การรอลงอาญาด้วยการคุมประพฤติ การลงโทษปรับ การชดเชยค่าเสียหาย การให้ผู้กระทำความผิดทำงานสาธารณะทดแทนการลงโทษจำคุก เป็นต้น⁴⁸ ซึ่งในบางประเทศก็มีรูปแบบการลงโทษที่คล้ายกับมาตรการดังกล่าว โดยถือว่าเป็นมาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Sanction) ที่มีระดับ

⁴⁸ David Biles. *Crime and Justice in Australia*. p. 102.

ความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติทั่วไป แต่ไม่ถึงกับการลงโทษจำคุกในเรือนจำ โดยจะแบ่งระดับความเข้มงวดในการควบคุมสอดส่องดูแลและผลกระทบที่ผู้กระทำความผิดแต่ละคนจะได้รับต่างกันออกไป ประกอบด้วย การปรับ การคุมความประพฤติ โดยเข้มงวด การริบทรัพย์สิน การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย การทำงานสาธารณะ การกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในบ้านของตัวเองโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การส่งตัวเข้าค่ายทหาร การใช้ศูนย์รายงานตัว การใช้ศูนย์ควบคุมในชุมชน⁴⁹ เป็นต้น

ส่วนการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยเลี้ยงโทษจำคุกอีกรูปแบบหนึ่งนั้น คือ การใช้มาตรการลงโทษแบบกึ่งควบคุม (Semi-Custodial Penalties) เช่น การปรับ การสั่งปล่อยโดยมีเงื่อนไข การทำทัณฑ์บน การคุมประพฤติแบบเข้มงวด การรอกการลงโทษ การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา การทำงานก่อนปลดปล่อย การพักการลงโทษ⁵⁰ เป็นต้น ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะคล้ายกับการลงโทษจำคุก แต่ผู้กระทำความผิดจะถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายเพียงบางช่วงเวลาโดยผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ อีกทั้งเมื่อถึงเวลาที่ต้องถูกควบคุมตัวทางเจ้าหน้าที่ก็ช่วยฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก ไม่มีปัญหาครอบครัว และยังเป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดทำให้รู้สึกกลัวในการที่จะกระทำความผิดอีกเพราะไม่ต้องการที่จะสูญเสียอิสรภาพโดยเด็ดขาด ซึ่งทั้งสองมาตรการดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์ที่เน้นถึงการป้องกันสังคมโดยพยายามสร้างรูปแบบของมาตรการแก้ไขฟื้นฟูและควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสมและหลากหลายมากกว่าการจำคุกและการคุมประพฤติ โดยจะต้องนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละประเภท อีกทั้งยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการคุมขังผู้กระทำความผิดอีกด้วย ซึ่งรูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี้ยงโทษจำคุกนั้นสามารถจำแนกลักษณะต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมได้ดังต่อไปนี้

2.3.3.1 ขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เป็นการเลี้ยงหรือเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม เช่น ใช้ศาลหมู่บ้าน หรือมาตรการทางสังคมสงเคราะห์ โดยหน่วยงานด้านสวัสดิการกับผู้กระทำความผิด เป็นต้น เป็นการให้ชุมชนบำบัด ซึ่งจะใช้กับผู้กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยไม่เป็นอันตรายต่อสังคม สามารถจะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ อันจะเป็นการลดคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้อย่างเด็ดขาด เพราะผู้กระทำความผิดจะไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเลย ซึ่งแนวทางที่สำคัญและมีการนำมาใช้ได้แก่ การระงับข้อพิพาท

⁴⁹ Carlson Norman A. Op.cit.

⁵⁰ David Biles. Op.cit.

นอกศาล⁵¹ อันเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลได้ อีกทั้งยังเป็นการเยียวยาความเสียหายและเกิดสำนึกในการกระทำของผู้กระทำความผิด และการให้อภัยและยอมรับการชดเชยของผู้ได้รับความเสียหาย นอกจากนี้เมื่อข้อพิพาทดังกล่าวได้ระงับไปแล้ว คู่กรณีก็ยังสามารถที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุขด้วย

การระงับข้อพิพาทนอกศาลนี้อาจดำเนินการในลักษณะไม่เป็นทางการในระดับชุมชน ที่เรียกว่าศาลหมู่บ้าน โดยเป็นรูปแบบที่เรียกว่า การใช้อินญาโตตุลาการ กล่าวคือเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น คู่กรณีจะอาศัยบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้ที่ทั้งสองฝ่ายเชื่อถือหรือเป็นผู้ที่ได้รับความสะดวกนับถือจากบุคคลทั่วไปเข้ามาเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือการให้บุคคลที่ถูกตั้งขึ้นมาเป็นอินญาโตตุลาการเข้ามาทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ซึ่งรูปแบบที่ไม่เป็นทางการดังกล่าวนี้ ได้พัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันมากขึ้นจนทำให้มีรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งเดิมได้นำมาใช้ระงับข้อพิพาททางแพ่งเป็นจำนวนมาก ต่อมาก็นำมาใช้ในการระงับข้อพิพาททางอาญาและทางปกครองมากขึ้น แต่ด้วยข้อจำกัดทางกฎหมายทำให้การดำเนินการดังกล่าวไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน ต่างจากการปรับ การคุมประพฤติ ที่มีกฎหมายรองรับไว้อย่างชัดเจน และนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย

2.3.3.2 ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งผู้กระทำความผิดได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะความผิดที่กระทำประกอบกับปัจจัยอื่นๆ แล้ว ผู้กระทำความผิดไม่ควรที่จะถูกลงโทษถึงจำคุก โดยรูปแบบต่างๆ ที่จะนำมาใช้นั้นก็ขึ้นอยู่กับว่าคดีนั้นอยู่ในขั้นตอนของหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ กล่าวคือ อยู่ในขั้นตอนระหว่างการดำเนินคดีของตำรวจ หรือการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ หรือระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งในแต่ละขั้นตอน ก็มีวิธีที่แตกต่างกันออกไป เช่น

(1) ในระหว่างการดำเนินคดีของตำรวจ เป็นวิธีการที่จะทำให้คดีเล็กน้อยๆ เสริมขึ้นไปจากกระบวนการยุติธรรมอีกทั้งยังเป็นการลดภาระของศาลและพนักงานอัยการด้วยโดยถือว่าเป็นการเลิกคดีอาญา ในความผิดเล็กๆ น้อยๆ และความผิดที่มีโทษปรับให้เสริมขึ้นไปจากชั้นเจ้าพนักงาน โดยการเลิกคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมี 2 กรณี กล่าวคือ การเลิกคดีอาญาโดยยอมชำระค่าปรับและการเลิกคดีอาญาโดยการเปรียบเทียบ⁵²

⁵¹ วรณี วงศาสุลักษณ์. (2547, มิถุนายน-กรกฎาคม). “การระงับข้อพิพาททั้งในและนอกศาล : มาตรการหนึ่งในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล.” วารสารยุติธรรม, ปีที่ 4, ฉบับที่ 5, หน้า 47-48.

⁵² คณิต ฌ นคร ข (2546). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 346-347.

(1.1) การเลิกคดีอาญาโดยยอมชำระค่าปรับ ตามมาตรา 37 (1) บัญญัติว่า “ในคดีโทษปรับสถานเดียว คดีอาญาเลิกกันได้เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับ ในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา” และ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 79 บัญญัติว่า “ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิด นำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป” เมื่อผู้กระทำความผิดยอมชำระค่าปรับยอมทำให้คดีอาญาระหว่างรัฐกับผู้ถูกกล่าวหาเลิกกัน

(1.2) การเลิกคดีอาญาโดยการเปรียบเทียบ ตามมาตรา 37 และ มาตรา 38 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบไว้ กล่าวคือ คดีที่เปรียบเทียบได้นั้นจะต้องเป็นคดี ความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินสองพันบาท และความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เปรียบเทียบได้ เช่น พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 163 เป็นต้น โดยกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าพนักงานเป็นผู้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะต้องชำระ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าพนักงานกำหนดไว้ภายในเวลาอันสมควรแล้ว แต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมชำระตามที่เปรียบเทียบ หรือยินยอมแล้ว แต่ไม่ยอมชำระเงินค่าปรับภายในเวลาที่กำหนด ก็จะต้องดำเนินคดีต่อไป

การเปรียบเทียบปรับถือได้ว่าเป็นการลงโทษต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดโดยเชื่อว่าเป็นการลงโทษเพื่อป้องปรามหรือข่มขู่ ทำให้ผู้กระทำความผิด มีความเข็ดหลาบ ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก และยังเป็นวิธีการที่สามารถลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาลด้วย

(2) ระหว่างการพิจารณาสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ก็อาจใช้มาตรการชะลอการฟ้อง ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งชะลอการฟ้องคดีแก่ผู้กระทำความผิด บางประเภทเอาไว้ก่อนหากเห็นว่า ถ้ามีการฟ้องร้องต่อไปจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือสังคม จากนั้นก็ปล่อยผู้กระทำความผิดไปโดยมีเงื่อนไข เช่น เงื่อนไขการคุมประพฤติภายในระยะเวลาหนึ่ง หากไม่มีการกระทำผิดเงื่อนไขหรือมิได้ไปกระทำความผิดที่ใดอีก พนักงานอัยการก็จะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา นั้น แต่หากกระทำผิดขึ้นอีก หรือกระทำผิดเงื่อนไข ก็จะถูกฟ้องร้องในคดีที่ชะลอไว้และ ในคดีที่ทำผิดใหม่อีกด้วย⁵³ โดยในประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการชะลอ การฟ้องขึ้นมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ทางอัยการสูงสุดได้มีการผลักดันให้มีพระราชบัญญัติชะลอ การฟ้องขึ้นมาใช้ซึ่งยังคงอยู่ในระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา แต่ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการในการนำมาตราการชะลอการฟ้อง

⁵³ นที จิตสง่า. เล่มเดิม. หน้า 126.

มาใช้ได้เป็นครั้งแรกอันเป็นบทบัญญัติเฉพาะที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เสพยาเสพติดเท่านั้น มิได้มีผลบังคับเป็นการทั่วไป

(3) ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้ว ผู้พิพากษาจะทำการสืบพยาน คู่ความทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริง อันนำไปสู่การพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับนั้นต้องมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษสถานใดนั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับระดับความรุนแรงของผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยทั่วไปนั้นระดับความรุนแรงที่ศาลจะนำมาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นอาจแบ่งเป็น 3 ระดับ กล่าวคือ การลงโทษขั้นต่ำ (Minimum) ได้แก่ การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย (Restitution) การปรับเป็นรายวัน (Day fines) การริบทรัพย์สิน (Forfeitures) การทำงานบริการสังคม (Community service) และการคุมประพฤติทั่วไป (Probation) เป็นต้น การลงโทษระดับกลาง (Intermediate Sanction) ได้แก่ การคุมประพฤติแบบเข้มงวด (Intensive supervision) การคุมขังผู้กระทำความผิดในที่อยู่อาศัย (House arrest) การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic monitoring) ศูนย์รายงานตัว (Day reporting center) และศูนย์ควบคุมในชุมชน (Residential community corrections) ศูนย์กักขังผู้ถูกคุมความประพฤติ (Probation Detention Center) การคุมประพฤติแบบฝึกค่ายทหาร (Probation Boot Camp) เป็นต้น ซึ่งการลงโทษขั้นต่ำและการลงโทษระดับกลางดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นมาตรการไม่ควบคุมตัว (Non – Custodial Measure) อย่างหนึ่ง และการลงโทษขั้นสูงสุด ได้แก่ การลงโทษกักขัง (Jail) หรือการจำคุกในเรือนจำ (Prison) เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการควบคุมตัว (Custodial Measure) นอกจากนี้ยังมีมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีความรุนแรงมากกว่าการลงโทษแบบไม่ควบคุมตัว แต่ไม่ถึงกับจำต้องลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ ซึ่งเรียกว่า มาตรการกึ่งควบคุม (Semi – Custodial Measure) ได้แก่ การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic Detention) และระบบบ้านกึ่งวิถีหรือศูนย์ควบคุมในชุมชน (Half – Way House or Detention Center) โดยแต่ละรูปแบบอธิบายพอสังเขปได้ ดังนี้

(3.1) มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด (Non – Custodial Measure)

(3.1.1) การใช้มาตรการลงโทษขั้นต่ำต่อผู้กระทำความผิด (Minimum Sanction) ได้แก่

- การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย (Restitution) เป็นวิธีการที่ศาลนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ไม่มีความรุนแรงและไม่เป็นอันตรายต่อสังคม โดยวิธีการดังกล่าวนี้เริ่มมีการใช้บังคับอย่างจริงจังในประเทศอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 ซึ่งศาลมักจะนำมาใช้ควบคู่กับการคุมประพฤติ วัตถุประสงค์สำคัญของวิธีการนี้นั้น ต้องการให้ผู้เสียหายลดความผิดที่จะแก่แก่ผู้กระทำความผิดลงโดยใช้วิธีการชดเชยความเสียหายอันทำให้ผู้เสียหายได้รับประโยชน์ต่างๆ จากผู้กระทำความผิดแทน นอกจากนี้ยังช่วยป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกและยังเป็นการช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอีกด้วย เพราะวิธีการดังกล่าวสามารถเห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมและผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้ชดเชยความเสียหายนั้นด้วยตัวเองทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบจากการกระทำความผิดของตนอยู่บ้าง ผู้กระทำความผิดมักยินยอมจ่ายค่าชดเชยตามที่กำหนด เพราะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดยังคงใช้ชีวิตอยู่ในสังคมประกอบอาชีพ ดูแลครอบครัวได้ตามปกติ โดยค่าชดเชยดังกล่าวนี้ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดให้เหมาะสมกับความร้ายแรงที่ผู้เสียหายได้รับ ซึ่งมักจะเป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น โดยอาจคำนวณจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลหรือค่าขาดรายได้จากการหยุดงาน เป็นต้น ต่างจากการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายในทางแพ่งที่ต้องเป็นไปตามความเสียหายที่แท้จริง อาจกล่าวได้ว่าการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายนี้นำไปสู่การปรองดองกันระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย ซึ่งในประเทศอเมริกานิยมนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก⁵⁴

- การปรับเป็นรายวัน (Day fines) เป็นวิธีการจ่ายค่าปรับที่คำนวณจำนวนเงินตามความเหมาะสมกับรายได้ ฐานะ และความสามารถในการจ่ายของผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยเริ่มปรากฏใช้บังคับในคำพิพากษาของศาลในประเทศทางเหนือของยุโรปมาหลายปีแล้ว ต่อมาได้มีการนำมาใช้บังคับในประเทศอเมริกาเพื่อทดแทนการปรับแบบเดิมที่คำนึงถึงแต่ความผิดที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีรายได้น้อยไม่มีเงินเพียงพอในการเสียค่าปรับต้องถูกลงโทษอื่นแทน เช่น การกักขังแทนค่าปรับ เป็นต้น ต่างจากผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยซึ่งกระทำความผิดฐานเดียวกันแต่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะจ่ายค่าปรับไม่ต้องรับผลร้ายจากการลงโทษ ซึ่งผลของการปรับดังกล่าวบางครั้งทำให้เกิดความไม่ยุติธรรม อีกทั้งยังเป็นการยาก

⁵⁴ Allen, Harry E. (2004). *Corrections in America: An Introduction* (10 th ed.). p. 143.

ที่จะกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะแตกต่างกันได้ เพราะค่าปรับที่สูงเกินไป ย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดที่ยากจนไม่สามารถหาเงินมาจ่ายได้ ส่วนค่าปรับที่ต่ำเกินไปก็อาจทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยไม่รู้สำนึกในการกระทำของตนอันเป็นเหตุให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำได้ง่าย

การปรับรายวันดังกล่าวนี้ เมื่อศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับแล้ว หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถจ่ายได้ครบในคราวเดียว ก็สามารถผ่อนค่าปรับนั้นเป็นงวดๆ ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยการกำหนดค่าปรับนั้น ศาลจะคำนึงถึงภาระและสถานะทางการเงิน หน้าที่การงานของผู้กระทำความผิดแต่ละคนประกอบด้วย วิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะต่างกันชำระค่าปรับจำนวนต่างกันตามความเหมาะสมของฐานะทางการเงินทำให้การชำระค่าปรับมีความยุติธรรมมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้มีผู้ฝ่าฝืนการจ่ายค่าปรับมีจำนวนน้อยลงด้วย

- **การริบทรัพย์ (Forfeitures)** เป็นโทษที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณซึ่งเดิมถือได้ว่าเป็นโทษที่มีความร้ายแรงและส่งผลต่อครอบครัวผู้กระทำความผิดมากเกินไป เนื่องจากผู้กระทำความผิดจะต้องถูกริบทรัพย์สินทั้งหมดมาเป็นของรัฐ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงยกเลิกและเปลี่ยนแนวคิดในการริบทรัพย์มาเป็นการริบเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิด⁵⁵ ดังนี้ จึงกล่าวได้ว่า การริบทรัพย์เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดสูญเสียทรัพย์สินต่างๆ ที่จะต้องถูกริบซึ่งศาลมักนำไปใช้เพื่อเสริมกับมาตรการอื่น ซึ่งทรัพย์ที่จะถูกริบนั้นต้องเป็นทรัพย์ที่นำไปใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่โดยผิดกฎหมาย เป็นต้น อันจะส่งผลเพื่อให้สอดคล้องกับการลงโทษเพื่อทดแทนความผิดเนื่องจากต้องสูญเสียทรัพย์สินของตนไป อีกทั้งยังเป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดด้วย เพราะทำให้เกิดความหลาบจำ เนื่องจากทรัพย์ที่ริบนั้นบางชนิดมีราคาสูง เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมหรือการค้ายาเสพติดที่มีรายได้และกำไรจำนวนมาก หากมีการริบทรัพย์ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเสียหายทางทรัพย์สินมากพอสมควร อีกทั้งยังเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดใช้ทรัพย์สินที่ถูกริบเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย

- **การทำงานบริการสังคม (Community service)** คือการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องทำงานสาธารณะประโยชน์ตามที่ได้รับมอบหมายให้แก่สังคม โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการทำงาน เพื่อชดเชยความผิดที่ตนได้กระทำให้กับสังคมภายใต้การดูแลสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ โดยมากจะเป็นการทำงานให้กับองค์กรการกุศล หรือองค์กร

⁵⁵ ณรงค์ ใจหาญ. เล่มเดิม. หน้า 81.

สาธารณะที่ไม่หวังผลกำไรตอบแทน เช่น เป็นอาสาสมัครในโรงพยาบาล ทำความสะอาดถนน ทำความสะอาดสถานที่สาธารณะต่างๆ ได้แก่ โบสถ์ โรงเรียน หรือสร้างที่จอดรถ สนามเด็กเล่น บ้านพักคนชรา ขับรถให้คนชราในสถานพยาบาล ซ่อมแซมสถานที่ราชการ เป็นต้น นอกจากนี้ ในช่วงหลังหากผู้กระทำความผิดเป็นทันตแพทย์ ศาลก็อาจกำหนดให้บุคคลดังกล่าวไปช่วยตรวจรักษาฟันให้แก่ประชาชนในศูนย์ทันตกรรม เป็นเวลา 100 ชั่วโมง หรือหากผู้กระทำความผิดเป็นแพทย์ทั่วไป ศาลอาจกำหนดให้ไปตรวจรักษาผู้ป่วยหรือไปให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้ถูกคุมขังในเรือนจำทุกวันเสาร์เป็นเวลา 50 ชั่วโมง เป็นต้น⁵⁶ ปัจจุบันศาลในต่างประเทศได้นำวิธีการทำงานบริการสังคมไปใช้กับผู้กระทำความผิดอย่างกว้างขวางซึ่งแต่ละประเทศมีระยะเวลาในการทำงานไม่เท่ากัน เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ มีการสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมประมาณ 8 – 200 ชั่วโมง ประเทศอเมริกา กำหนดให้ทำงานบริการสังคมประมาณ 200 – 300 ชั่วโมง ส่วนประเทศไทยได้กำหนดให้ทำงานบริการสังคมประมาณ 12 – 200 ชั่วโมง เป็นต้น โดยศาลเห็นว่า หากนำวิธีการดังกล่าวมาใช้เป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติผู้กระทำความผิด จะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติรู้จักทำงาน เกิดความรับผิดชอบ และมีระเบียบวินัยมากยิ่งขึ้น

- การคุมประพฤติทั่วไป (Probation) เป็นมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเล็งโทษจำคุกในเรือนจำอย่างหนึ่งที่ได้นำมาใช้อย่างเป็นสากล โดยเริ่มมองผู้กระทำความผิดในภาพพจน์ที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่มีทัศนคติว่า อาชญากรเป็นคนชั่วร้าย ไม่สมควรให้อภัยกลับกลายเป็นว่า อาชญากรเป็นผู้ที่เกิดมาต้องประสบกับความโชคร้าย เป็นผู้ป่วยของสังคมที่ต้องเยียวยาแก้ไขมากกว่าการลงโทษเพื่อแก้แค้นแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งมาตรการอย่างหนึ่งที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดก็คือการคุมประพฤติ โดยการคุมประพฤตินี้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่มิใช่โทษ แต่ได้พัฒนามาจากพื้นฐานของการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบ การกำหนดเงื่อนไขต่างๆ และวิธีการเพื่อบังคับควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับปรัชญาทางกฎหมายและการเมืองของประเทศนั้นๆ⁵⁷

การคุมประพฤตินั้นมีต้นกำเนิดมาจากประวัติศาสตร์กฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศอเมริกาโดยมาจากแนวความคิดของ John Augustus ซึ่งถือเป็นบิดาของการคุมประพฤติ โดยได้ริเริ่มนำผู้กระทำความผิดที่จะถูกส่งตัวเข้าเรือนจำเข้ามารับการควบคุมดูแลในบ้านของเขาเอง และได้ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขผู้กระทำ

⁵⁶ Allen, Harry E. Op.cit. p. 147.

⁵⁷ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 23.

ความคิด อีกทั้งยังหาสาเหตุและแก้ไขที่เหตุของการกระทำความคิดดังกล่าวจนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการคุมประพฤติครั้งแรก และได้มีการพัฒนารูปแบบการคุมประพฤติ มาจนถึงปัจจุบันและได้ใช้บังคับอย่างแพร่หลาย โดยรูปแบบการคุมประพฤติได้ปรากฏชัดเจนขึ้น ในปี ค.ศ.1878 ในมลรัฐ Massachusetts กล่าวคือ มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุมประพฤติขึ้นมาใช้ มีการจัดตั้งองค์กร เจ้าหน้าที่ มารองรับการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว อันเป็นพื้นฐานที่พัฒนามาสู่อารมณ์ของการคุมประพฤติในปัจจุบัน โดยการคุมประพฤติดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นมาตรการทางเลือกหนึ่ง ที่นำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่ไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำ แต่เป็นมาตรการที่มีความเข้มงวด น้อยที่สุด เพราะผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติภายใต้การสอดส่องดูแล ของพนักงานคุมประพฤติ หรืออยู่ภายใต้เงื่อนไขอื่นๆ ที่ศาลกำหนดไว้ด้วย⁵⁸ โดยผู้ที่จะได้รับ การคุมประพฤตินั้นในประเทศอเมริกาศาลจะพิจารณาความเหมาะสมจากรายงานก่อนการพิจารณา และกฎหมายในแต่ละรัฐของผู้กระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งมักจะนำไปใช้กับผู้กระทำความผิด ที่ไม่ร้ายแรง หรือเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรก ไม่มีประวัติอาชญากรรมมาก่อน เป็นผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับทรัพย์ ผู้กระทำความผิดที่มีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำน้อย เป็นต้น ซึ่งผู้กระทำความผิด ดังกล่าวเพียงใช้มาตรการควบคุมดูแลสอดส่องเพียงเล็กน้อยก็เพียงพอที่จะแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำผิดซ้ำแล้ว

เงื่อนไขการคุมประพฤติของประเทศต่างๆ มักจะมี วัตถุประสงค์หลักที่เหมือนกัน กล่าวคือ เพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับปรุงพฤติกรรม ที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิดได้ ส่วนในรายละเอียดนั้นก็แตกต่างกันไป เช่นในเรื่องเกี่ยวกับ ความรุนแรงของความคิด ประเภทของความคิด ซึ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งให้มีการคุมประพฤตินั้น ศาลจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรม หรือบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดว่ามี อายุ อุปนิสัย สุขภาพ ครอบครัวยุติธรรม สภาพจิตใจ อย่างไร ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยก็ได้บัญญัติไว้ชัดเจน ตามมาตรา 56 รูปแบบของการคุมประพฤตินี้ได้พัฒนามาจากการรอกำหนดโทษและรอกำหนดโทษ ซึ่งศาลจะสั่งให้คุมประพฤติโดยไม่มีคำพิพากษาให้รอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษไม่ได้ และการรอกำหนดโทษก็จะนำมาใช้สำหรับโทษจำคุกเท่านั้น จะนำมาใช้กับโทษปรับ และโทษจำคุก ที่เปลี่ยนมาเป็นโทษกักขังไม่ได้ นอกจากนี้ในบางประเทศก็มีรูปแบบการคุมประพฤติแบบผสมผสาน (Shock Probation) คือ คำพิพากษาที่ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยมีทั้งการจำคุกและการปล่อยตัว โดยได้รับการควบคุมสอดส่องในชุมชน กล่าวคือ เมื่อมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกระยะสั้น และ

⁵⁸ Belinda Rodgers McCarthy and Bernard J. McCarthy, Jr. (1997). **Community – Based**

ได้ถูกจำคุกประมาณ 90 ถึง 120 วัน แล้วปล่อยตัวไปโดยอยู่ภายใต้การคุมประพฤติ ซึ่งนักกฎหมายเห็นว่า การลงโทษจำคุกในระยะเวลาสั้นนั้น ยังสามารถข่มขู่ผู้กระทำความผิดมิให้คิดที่จะกระทำความผิดขึ้นอีกได้ โดยรูปแบบดังกล่าวยังมีใช้ในมลรัฐโอไฮโอ ประเทศอเมริกา แต่ก็มีนักกฎหมายบางฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบดังกล่าว เพราะเห็นว่าการคุมประพฤตินี้หลักการสำคัญ คือ ต้องการเลี้ยงโทษจำคุก มิใช่ต้องถูกลงโทษจำคุกก่อนแล้วจึงนำมาตรการคุมประพฤตินำมาใช้ เพราะแม้จะเป็นการลงโทษจำคุกระยะสั้น แต่ก็ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ใช้รูปแบบดังกล่าวมีมลทินและมีประวัติมัวหมองลงไปด้วย⁵⁹

เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว พนักงานคุมประพฤติ จะทำการควบคุมและสอดส่องดูแลพฤติกรรมของจำเลย (Supervision) ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ถูกคุมประพฤติกลับตัวเป็นคนดี ไม่กระทำความผิดขึ้นมาอีก และช่วยเหลือตัวเองต่อไปได้ นอกจากนี้ยังคอยดูแลเพื่อให้ผู้ถูกคุมประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลที่กำหนดไว้ เช่น การกำหนดให้ผู้ถูกคุมประพฤติเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนด เข้าศึกษาเล่าเรียน ฝึกอาชีพ พักอาศัยอยู่ในสถานที่ที่ถูกจัดตั้งขึ้นสำหรับคุมประพฤติโดยเฉพาะตามที่ศาลกำหนด ห้ามกระทำการบางอย่าง หรือ ห้ามพบปะบุคคลที่กำหนด หรือ ห้ามเข้าไปในสถานที่ที่กำหนด เป็นต้น หากต้องการออกนอกเขตที่ศาลกำหนดก็ต้องขออนุญาตจากพนักงานคุมประพฤติก่อน และหากฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดอาญาซ้ำขึ้นใหม่ ก็อาจถูกเพิกถอนการคุมประพฤติได้ อันจะส่งผลให้ผู้ถูกคุมประพฤติได้รับโทษหนักขึ้นหรือได้รับการวางเงื่อนไขการคุมประพฤติที่เข้มงวดขึ้น แต่ถ้าหากภายในเวลาที่ศาลกำหนดผู้กระทำความผิดไม่ได้ทำผิดเงื่อนไขคุมประพฤติ หรือมิได้กระทำความผิดอาญาซ้ำอีก ก็จะพ้นโทษไปเป็นอิสระ

(3.1.2) การใช้มาตรการลงโทษระดับกลางต่อผู้กระทำความผิด

(Intermediate Sanction)

มาตรการลงโทษระดับกลาง หรือ Intermediate Sanction นั้น หมายถึง ทางเลือกในการลงโทษที่พิจารณาถึงลำดับความต่อเนื่องที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติแบบเดิมกับการจำคุกที่ใช้ยึดตามปกติ โดยมีการจัดระดับกลาง (Mid - range disposition) เพื่อนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดในชุมชน โดยเป็นวิธีการสำหรับผู้กระทำความผิดที่ใช้กระบวนการสอดส่องดูแลหนักกว่าการคุมประพฤติแบบปกติ แต่ยังไม่ถึงขั้นจำคุกแบบเต็มรูปแบบ ศาลจะใช้มาตรการลงโทษระดับกลางเมื่อเห็นว่า การคุมประพฤติแบบเดิมนั้นเบาเกินไปแต่การกระทำความผิดนั้น

⁵⁹ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. เล่มเดิม. หน้า 43.

ก็ยังไม่สมควรที่จะลงโทษจำคุก⁶⁰ โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการลงโทษระดับกลางนี้ก็เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยสร้างกลไกในการควบคุมผู้กระทำความผิดที่ไม่จำเป็นต้องใช้โทษจำคุก อันจะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมากขึ้น อีกทั้งเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนมากขึ้นจนไม่เพียงพอ กับพื้นที่ในเรือนจำ โดยมาตรการดังกล่าวนี้จะคำนึงถึงความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และมีมาตรการในรูปแบบต่างๆ ให้เลือกใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนมากที่สุด ซึ่งหากไม่มีมาตรการดังกล่าวนี้มาบังคับใช้ ผู้กระทำความผิดก็จะต้องถูกส่งตัวเข้าเรือนจำต่อไป

มาตรการลงโทษระดับกลาง หรือ Intermediate Sanction นี้ เกิดขึ้นครั้งแรกในมลรัฐจอร์เจีย ประเทศอเมริกา และถือได้ว่าเป็นต้นแบบของการใช้มาตรการลงโทษระดับกลางในประเทศต่างๆต่อมา โดยรูปแบบของมาตรการดังกล่าวนี้ จะมีระดับความรุนแรงและวัตถุประสงค์ที่ต่างกันไปได้แก่

- **การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด (Intensive Supervision or Probation - ISP)** หรือคุมความประพฤติแบบเข้มงวดนี้ เป็นวิธีการที่มีความเข้มงวดกับเสรีภาพของผู้กระทำความผิดมากขึ้น โดยจะมีการสอดส่องและดูแลผู้กระทำความผิดมากขึ้น และดูแลอย่างใกล้ชิดยิ่งกว่าการคุมประพฤติทั่วไป เช่น กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องมารายงานตัวกับพนักงานคุมประพฤติมากขึ้น พนักงานคุมประพฤติออกไปสอดส่องที่บ้านพักของผู้ถูกคุมความประพฤติหลายครั้งในแต่ละสัปดาห์ มีการห้ามออกนอกเขตสถานในช่วงเวลาที่กำหนด หรือมีการตรวจสอบประวัติอาชญากรทุกสัปดาห์ ทุกเดือน เป็นต้น โดยศาลจะพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งกระทำความผิดที่มีความรุนแรงมากขึ้นได้ แต่การกระทำความผิดนั้น แม้จะมีความรุนแรงแต่ลักษณะของการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำความผิดก็ยังไม่ควรที่จะถูกตัดออกจากสังคมอย่างถาวรโดยการจำคุก และหากนำวิธีการคุมประพฤติทั่วไปมาใช้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดปรับปรุงตนเองหรือควบคุมตัวเองให้ดีขึ้นได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีกได้ ศาลก็จะนำการคุมประพฤติแบบเข้มงวดมาใช้

- **การคุมขังผู้กระทำความผิดในที่อยู่อาศัย (House Arrest or Home Confinement or Home Detention)** วิธีการดังกล่าวนี้ จะมีระดับความเข้มงวดเพิ่มมากขึ้นจากการคุมประพฤติแบบเข้มงวด โดยศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ในบ้านของตัวเองตลอดช่วงระยะเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งผู้กระทำความผิดจะออกจากบ้านได้เฉพาะกรณี

⁶⁰ สก็อตต์ เลิศพานิชพันธุ์. (2547). การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนกับการใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง. หน้า 260.

ไปทำงาน ไปเรียนหนังสือ หรือไปทำงานสาธารณะตามที่ศาลกำหนด ชื่อของที่จำเป็น หรือพบแพทย์ เวลาเจ็บป่วยหรือต้องการคำปรึกษาและคำแนะนำเท่านั้น นอกจากนี้ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติในขณะที่อยู่ในบ้านด้วย เช่น ห้ามเสพสิ่งเสพติด หรือ ห้ามดื่มสุราของมึนเมา หรือ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ด้วย โดยวิธีการดังกล่าวมักนำไปใช้เป็นเงื่อนไขในการคุมประพฤติ แบบเข้มงวดและนำไปใช้กับผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะเข้าไปตรวจดูความเรียบร้อยว่าผู้กระทำความผิดอยู่ในที่อยู่อาศัยและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เรียบร้อยหรือไม่ นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดอาจรายงานตัวโดยผ่านทางโทรศัพท์ซึ่งจะมีการบันทึกเสียงของผู้กระทำความผิดเก็บไว้ล่วงหน้าแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเสียงทางโทรศัพท์ว่าเป็นเสียงของผู้กระทำความผิดเอง ไม่ใช่เสียงของผู้อื่น นอกจากนี้พนักงานคุมประพฤดียังสามารถใช้เครื่องตรวจสัญญาณแบบมือถือเพื่อตรวจดูว่าผู้กระทำความผิดอยู่ในบ้านหรือไม่โดยไม่ต้องเข้าไปในบ้านด้วยตนเองเพียงขับรถผ่านเท่านั้นก็สามารถตรวจสอบได้ นับว่าเป็นวิธีการที่สะดวกและลดอันตรายให้กับพนักงานคุมประพฤติ ฝ่ายตรวจการที่ต้องเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงภัย

- การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมือ

อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เป็นวิธีการที่ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาทำหน้าที่ส่งสัญญาณเพื่อบอกตำแหน่งของผู้กระทำความผิดว่าอยู่ที่ใดในการตรวจสอบการควบคุมผู้กระทำความผิดรูปแบบต่างๆ ในชุมชน โดยมักนำมาใช้ร่วมกับการคุมขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย เช่น ใช้เครื่องส่งสัญญาณวิทยุใส่ที่ข้อเท้า ข้อแขน หรือข้อเท้าของผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดออกนอกบริเวณบ้าน อุปกรณ์จะส่งสัญญาณผ่านโทรศัพท์ไปยังศูนย์ควบคุมเพื่อรายงานให้ทราบว่ามีใครออกนอกเขตที่กำหนดบ้าง ทำให้การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในบ้านมีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น เพราะผู้กระทำความผิดจะถูกตรวจสอบจากเครื่องมือที่ติดตั้งไว้ตลอดเวลา

- ศูนย์รายงานตัว (Day Reporting Center)

ในประเทศออสเตรเลีย เรียกว่า Attendance Center เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องเข้าไปรายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ทุกวันตามสถานที่ที่กำหนดไว้ และนำไปใช้กับผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นเด็กและผู้กระทำความผิดทั่วไป โดยศูนย์รายงานตัวดังกล่าวนี้จะมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมสอดส่องดูแลช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในด้านต่างๆ เช่น หางานให้ทำ คอยให้คำปรึกษา หรือจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมตามความเหมาะสม ซึ่งวิธีการนี้ผู้กระทำความผิดยังคงอยู่ที่บ้านของตนเองและใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ แต่ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามแผนที่เจ้าหน้าที่กำหนดไว้ กล่าวคือ มีเงื่อนไขเกี่ยวกับเวลาในการกลับเข้าบ้านและในช่วงบ่ายหรือตอนเย็นหลังเลิกงานต้องเข้ามารายงานตัวทุกวัน โดยเฉลี่ยผู้กระทำความผิดต้องติดต่อกับศูนย์รายงานตัวประมาณอาทิตย์ละ 60 ครั้ง ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแต่ละคน และในช่วงระยะเวลาที่เข้ามา

รายงานตัวในศูนย์นั้นอาจมีกิจกรรมให้ผู้กระทำความผิดทำ เช่น ไปทำงานสาธารณะประโยชน์ หรือ โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นต้น

- **ศูนย์ควบคุมในชุมชน (Residential Community Corrections or Community Residential Treatment Center)** หรือที่รู้จักโดยทั่วไปในนาม บ้านกึ่งวิถีเข้า⁶¹ ที่ได้ว่าเป็นวิธีการลงโทษระดับกลางที่มีความรุนแรงมากที่สุดรองลงมาจาก การลงโทษ จำคุกในเรือนจำ เพราะผู้กระทำความผิดที่ต้องเข้ามาอยู่ในศูนย์ควบคุมในชุมชนนี้ไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวได้ตามปกติ ซึ่งศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปอยู่ในศูนย์ควบคุมดังกล่าวเต็มวัน (full – time) หรืออาจกำหนดให้เข้าไปอยู่เป็นช่วงเวลา (part – time) ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร เมื่อผู้กระทำความผิดเข้ามาอยู่ในศูนย์ควบคุมดังกล่าวแล้วจะมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแล ให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ หากศาลอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดไปเรียนหนังสือหรือไปทำงาน ในช่วงเวลากลางวันได้ เมื่อเสร็จภารกิจก็ต้องกลับมาอนในศูนย์ควบคุมดังกล่าวในเวลากลางคืน และระหว่างเวลาที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในศูนย์ควบคุมก็จะมีเจ้าหน้าที่คอยให้การอบรม และฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีต่อไป

- **ศูนย์กักขังผู้ถูกคุมความประพฤติ (Probation Detention Center)** เป็นที่พักสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติที่ทำผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่จับกุมตัวผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติตามที่ศาลกำหนดไปยังศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งกักขังผู้กระทำความผิดดังกล่าวไว้ในศูนย์ ซึ่งในศูนย์กักขังดังกล่าวจะมีระบบการรักษาความปลอดภัยขั้นต่ำแบบเรือนจำ (Minimum Security) มีกฎระเบียบเคร่งครัด ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องทำงานบริการสังคม นอกจากนี้ภายในศูนย์ยังมี โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในศูนย์ และมีการให้คำแนะนำปรึกษาในการดำรงชีวิต โดยผู้ถูกควบคุมจะพักอยู่ในศูนย์ประมาณ 60 – 120 วัน

- **การคุมประพฤติแบบผสมผสาน (Shock Probation)** เป็นวิธีหนึ่งในคำพิพากษาแบบแยกส่วน (Split sentence) ซึ่งกำหนดให้จำเลยต้องเข้ารับโทษในเรือนจำช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะปล่อยเข้าสู่ระบบการควบคุมและสอดส่อง โดยมีเจตนาให้จำเลยเฝ้าระวังหลีกเลี่ยงในการกระทำความผิดขึ้นอีก และเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้นด้วย โดยรัฐ Ohio เป็นรัฐนำร่องในการนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ตั้งแต่ปี 1965 ซึ่งนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้นคือ ถูกลงโทษจำคุกเป็นเวลา 30 – 130 วัน⁶²

⁶¹ Allen, Harry E. Op.cit. p. 151.

⁶² Ibid. p. 154.

ก่อนที่จะถูกปล่อยตัวมาเข้าสู่ระบบการควบคุมสอดส่องตามปกติ หรือต้องจำคุกก่อนเป็นเวลา 6 เดือน สำหรับการพักโทษ และต้องเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรกด้วย โดยจำเลยจะต้องเป็นผู้ยื่นคำร้องขอต่อศาล ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นการช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขฟื้นฟูจิตใจสามารถกลับตนเป็นคนดีและอยู่ในสังคมได้ตามปกติ

- **การคุมประพฤติแบบฝึกค่ายทหาร (Probation Boot Camp)** เป็นการควบคุมและสอดส่องแบบเข้มข้นในช่วงเวลา 90 วัน ซึ่งจะใช้การดำเนินชีวิตตามแนวพื้นฐานของทหาร โดยการฝึกและโปรแกรมต่างๆ เหมือนการฝึกทหารเพื่อแก้ปัญหาผู้ติดยาเสพติดและผู้กระทำความผิดอื่นๆ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจใน Boot Camp จึงจะกลับเข้าสู่การควบคุมและสอดส่องปกติ โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกส่งตัวเข้ามาอยู่ใน Boot Camp นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรก และต้องโทษจำคุกระยะสั้น คือจะถูกคุมขังไว้เพียง 3 – 6 เดือน หลังจากนั้นจะถูกปล่อยเข้าสู่สังคมโดยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ เช่น มีการตรวจหาสารเสพติดในร่างกาย การติดตามดูแล ให้ความช่วยเหลือ ให้การคำปรึกษาแนะนำ ติดต่อหาที่ทำงานหรือสถานศึกษาต่อให้ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าวิธีการดังกล่าวสามารถข่มขู่ขยับยั้งและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดซ้ำได้

(3.2) การใช้มาตรการกึ่งควบคุมต่อผู้กระทำความผิด (Semi - Custodial Measure)

มาตรการกึ่งควบคุมผู้กระทำความผิด หรือ Semi - Custodial Measure นั้น เป็นมาตรการหนึ่งซึ่งคาบเกี่ยวกันระหว่างระหว่างการคุมประพฤติโดยทั่วไปกับการจำคุกในเรือนจำ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ต้องการให้ผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการตามที่ศาลกำหนด อีกทั้งเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำ⁶³ ซึ่งรูปแบบที่นำมาใช้นั้นจะต้องเหมาะสมกับประเภทและระดับในการกระทำความผิด โดยศาลอาจกำหนดให้ใช้มาตรการกึ่งควบคุมผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว หรืออาจใช้มาตรการกึ่งควบคุมร่วมกับมาตรการไม่ควบคุม (Non- Custodial measure) ก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญร่วมกันของทั้งสองมาตรการดังกล่าวคือ ต้องการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดจากการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลา และต้องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีและสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้ง

⁶³ David Biles. Op.cit. p. 104.

รูปแบบของมาตรการไม่ควบคุม และมาตรการกึ่งควบคุม ผู้กระทำความผิดนั้นนำมาใช้เพื่อแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งการลงโทษจำคุกในเรือนจำนั้นควรเป็นมาตรการสุดท้ายที่ศาลจะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด และต้องเป็นความผิดที่มีโทษร้ายแรง อีกทั้งผู้กระทำความผิดนั้นมีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการดังกล่าวให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและลักษณะความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ทำขึ้น โดยในแต่ละรูปแบบนั้นย่อมต้องมีมนุษยธรรมในการลงโทษอยู่ในตัว ซึ่งรูปแบบของมาตรการกึ่งควบคุมที่นำมาใช้ ได้แก่ ระบบบ้านกึ่งวิถีหรือศูนย์ควบคุมในชุมชน (Halfway In House or Detention Center) และ การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic Detention) อันเป็นมาตรการที่จะได้นำเสนอในการวิจัยนี้ต่อไป โดยรูปแบบของมาตรการกึ่งควบคุมที่นำมาใช้นั้นย่อมแตกต่างกันไป เช่น

- **การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic Detention)** เป็นมาตรการกึ่งควบคุมอย่างหนึ่งที่มีความเข้มงวดมากกว่าการรอลงอาญาโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติโดยทั่วไป แต่ผลที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับนั้นก็ไม่น่ารุนแรงเท่ากับการถูกจำคุกในเรือนจำ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการควบคุมและปล่อยอย่างมีเงื่อนไขไปพร้อมๆ กัน โดยผู้กระทำความผิดจะถูกคุมขังไว้ในสถานคุมขังที่ตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะซึ่งมิใช่เรือนจำในวันหยุดหรือวันว่างจากการทำงาน ส่วนในวันธรรมดาผู้กระทำความผิดก็กลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวทำงานได้ตามปกติ เป็นต้น⁶⁴

- **บ้านกึ่งวิถีเข้า หรือศูนย์ควบคุมในชุมชน (Halfway In House or Detention Center)** เป็นศูนย์สำหรับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนด ซึ่งศาลจะสั่งให้พักในบ้านกึ่งวิถีแทนการจำคุกในเรือนจำ เพื่อช่วยปรับตัวผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำมานานสามารถปรับตัวเพื่อกลับเข้าสู่สังคมได้ตามปกติอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้ที่อยู่ในบ้านกึ่งวิถีนี้จะออกไปทำงานหรือเรียนหนังสือตามปกติ และกลับเข้ามาพักในบ้านกึ่งวิถีในตอนเย็นภายในเวลาที่กำหนด อันเป็นมาตรการที่อยู่ระหว่างสังคมกับเรือนจำ ในบางประเทศก็จัดให้วิธีการดังกล่าวเป็นมาตรการลงโทษระดับกลางอย่างหนึ่งเช่นกัน

⁶⁴ นัทธี จิตสว่าง. เล่มเดิม. หน้า 128.

2.3.3.3 ขั้นตอนหลังจากได้รับโทษจำคุกแล้ว โดยผู้กระทำความผิดถูกศาลตัดสินพิพากษาให้รับโทษจำคุกโดยไม่มีเงื่อนไขอื่น ๆ เมื่อผู้กระทำความผิดได้เข้าสู่เรือนจำแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง อาจได้รับการผ่อนผันให้ออกมานอกเรือนจำ หรือถูกปลดปล่อยอย่างมีเงื่อนไขกลับเข้าสู่สังคม เพื่อทำประโยชน์และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือเงื่อนไขต่างๆ แทนการจำคุก โดยมีรูปแบบต่างๆ ได้แก่

(1) บ้านกึ่งวิถีออก (Halfway Out House)

บ้านกึ่งวิถีออก หรือ Halfway Out House นี้เป็นบ้านที่อยู่อาศัยทั่วไป สำหรับใช้ในการเตรียมปลดปล่อยผู้ใกล้พ้นโทษหรือผู้พ้นโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้ และศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมภายใต้กฎเกณฑ์ และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในบ้านกึ่งวิถี เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง⁶⁵ และถือว่ามาตรการดังกล่าว อยู่ระหว่างเรือนจำกับสังคม

(2) ทักษานิคม (Penal Settlement)

ทักษานิคม หรือ Penal Settlement นี้ เป็นสถานที่ที่มีลักษณะเป็นหมู่บ้านทั่วไปสำหรับผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีความวิริยะอุตสาหะ ไม่ต้องได้รับการควบคุมอย่างเข้มแข็งในเรือนจำ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังในการประกอบอาชีพต่อไป ซึ่งในทักษานิคมนั้น จะเป็นที่พักผ่อนวิชายชีพ และจัดให้ผู้ต้องขังมีที่ดินทำกินภายหลังพ้นโทษ โดยมากจะเน้นเรื่องการเกษตรกรรม การทำไร่ทำนา หรือการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

(3) การพักการลงโทษ (Parole)

การพักการลงโทษ หรือ Parole นี้ เป็นมาตรการผสม คือ มีทั้งการใช้โทษจำคุกและต่อมาจึงปลดปล่อยออกจากเรือนจำกลับเข้าสู่สังคม โดยใช้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในชุมชนแทนการจำคุกในส่วนที่เหลือ ซึ่งจะนำมาใช้กับนักโทษเด็ดขาดที่ต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วระยะหนึ่ง และได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ได้รับการปลดปล่อยก่อนครบกำหนดตามคำพิพากษาภายใต้เงื่อนไขการสอดส่องดูแลความประพฤติ ไปจนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ซึ่งหากมิได้กระทำความผิดเงื่อนไขหรือกระทำความผิดคดีอื่นๆ ขึ้นอีกภายในระยะเวลาดังกล่าว ผู้ได้รับการพักการลงโทษก็จะถูกปลดปล่อยเป็นอิสระ ไม่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติอีกต่อไป ซึ่งในทางปฏิบัติ นักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการพิจารณานั้น จะต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี และโทษจำคุกที่เหลือไม่เกินหนึ่งในสามของกำหนดโทษ⁶⁶

⁶⁵ นัทธี จิตสว่าง. แหล่งเดิม. หน้า 139.

⁶⁶ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล. แหล่งเดิม. หน้า 374.

(4) การลดวันต้องโทษ (Remission of Sentence)

การลดวันต้องโทษ หรือ Remission of Sentence นี้เป็นการปล่อยตัวผู้ต้องขังออกไปจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล (Early Release) ในรูปแบบของการลดโทษ โดยเป็นการลดระยะเวลาในการต้องโทษจำคุกให้แก่นักโทษเด็ดขาดที่ประพฤติตัวดี อยู่ในระเบียบวินัย มีความวิริยะอุตสาหะ ตั้งใจรับการฝึกอบรมและทำงานฝึกวิชาชีพมากขึ้นเพื่อเป็นรางวัลตอบแทน หากนักโทษเด็ดขาดคนใดเหลือโทษจำคุกที่จะต้องรับต่อไปเท่ากับจำนวนวันลดวันต้องโทษจำคุกที่ได้รับ คณะกรรมการก็จะปล่อยตัวผู้นั้นโดยมีหลักเกณฑ์ที่ผู้ต้องโทษจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมากกำหนด หากผู้ต้องโทษนั้นฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือกระทำความผิดอาญาขึ้นอีกก็จะถูกจับมาควบคุมตัวในเรือนจำอีกเพื่อรับโทษที่เหลืออยู่ โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายจำคุกเลย และหากกระทำความผิดอาญาขึ้นเป็นคดีใหม่ก็ต้องเพิ่มโทษในคดีใหม่เข้าไปด้วย

(5) การทำงานสาธารณะ (Community Work)

การทำงานสาธารณะ หรือ Community Work นี้เป็นการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำ โดยไปทำงานในเวลาเช้าและกลับมาในเรือนจำเวลาเย็น จนกว่าจะเสร็จภารกิจ ซึ่งผู้ต้องขังจะได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการทำงานสาธารณะในรูปแบบต่างๆ เช่น ได้รับเงินปันผลจากการทำงานสาธารณะบางอย่าง หรืออาจได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกเท่ากับจำนวนวันที่ออกไปทำงานสาธารณะ ซึ่งเป็นการลดวันต้องโทษจำคุกให้สั้นลงและปลดปล่อยโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติด้วย

2.3.4 การเลี้ยงโทษจำคุกตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations standard Minimum Rules for non-custodial Measures : The Tokyo Rules)

มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาตินี้ ถู้อตามเจตนารมณ์ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องสิทธิทางการเมืองและสิทธิของพลเมือง (The International Covenant on Civil and Political Rights) นอกจากนี้ยังถือตามเจตนารมณ์เช่นเดียวกับมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติและการลงโทษผู้กระทำผิดไว้ โดยกำหนดว่า บุคคลใดจะถูกปฏิบัติหรือถูกลงโทษโดยการทรมาน ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมไม่ได้ อีกทั้งยังวางหลักเกณฑ์ว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและมีความมั่นคงแห่งตน จะถูกจับกุมหรือกักขังหรือลิดรอนสิทธิเสรีภาพโดยมิชอบไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจของกฎหมาย

นอกจากนี้ขั้นตอนปฏิบัติต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้โดยองค์กรอื่น หากมีหลักประกันพอสมควรก็ต้องได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไป และในการปฏิบัติต่อนักโทษหรือผู้ต้องขังนั้นก็ต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยต้องมีการแยกนักโทษที่คดีเสร็จเด็ดขาดแล้ว ออกจากผู้ต้องขังระหว่างถูกดำเนินคดี ซึ่งต้องปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังอย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ มีการแยกผู้ต้องขังที่เป็นเด็กกับผู้ใหญ่ ออกจากกัน และต้องได้รับการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว⁶⁷ ในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นมิวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยเน้นผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลหรือจำแนกลักษณะเพื่อหาสาเหตุของการกระทำความผิดและหาแนวทางแก้ไข ระยะเวลาในการลงโทษก็ต้องคำนึงถึงความสามารถของตัวผู้กระทำความผิดที่จะแก้ไขตนเอง ปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น มิให้ถลำลึกไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น จึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ ในลักษณะที่เป็นการทำลายศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมตามปกติ ซึ่งองค์การสหประชาชาติมีความเชื่อมั่นว่า การลงโทษจำคุกเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพโดยเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดเองและต่อสังคมโดยรวม เพราะเป้าหมายสุดท้ายของระบบงานยุติธรรมทางอาญา คือ การให้ผู้กระทำความผิดสามารถอยู่ในสังคมได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยหลักการดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักมนุษยนิยม และเน้นให้เกิดความสงบสุขและปลอดภัย

ด้วยเหตุดังกล่าวในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 68 (ค.ศ. 1990) ได้มีมติรับเกณฑ์ขั้นต่ำว่าด้วยมาตรการหลีกเลี่ยงการควบคุมผู้กระทำความผิด (United nations standard Minimum Rules for non-custodial Measures) และกำหนดให้ชื่อว่า “ข้อกำหนดโตเกียว” (The Tokyo Rules) เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปบริหาร มีความน่าเชื่อถือ และมีการยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งประเทศที่เป็นสมาชิกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยคำนึงถึงนโยบายการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศนั้นๆ เอง

ข้อกำหนดโตเกียว (The Tokyo Rules) นี้ จึงเป็นมาตรการอื่นที่ใช้แทนการลงโทษจำคุก โดยผู้มีอำนาจในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถนำไปใช้ได้กับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา และจำเลย ซึ่งมีการกำหนดเงื่อนไขให้บุคคลดังกล่าวปฏิบัติแทนการลงโทษจำคุก อันจะส่งผลให้สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม การที่ผู้กระทำความผิดไม่เข้าไปอยู่ในเรือนจำย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดอยู่ใกล้กับสังคมมากขึ้นและสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกัน

⁶⁷ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 10.

ในสังคมได้ตามปกติ อีกทั้งยังเป็นการลดการกระทำผิดซ้ำ ไม่เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นอันตราย และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมอีกด้านหนึ่งด้วย

จากหลักการดังกล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ข้อกำหนดโตเกียวนี้ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และช่วยให้ผู้กระทำความผิดเกิดสำนึก รู้สึกรับผิดชอบและชดเชยการกระทำความผิดของตนต่อสังคม โดยคำนึงถึงสาเหตุและความรุนแรงของการกระทำความผิด ซึ่งเป็นไปตามลักษณะ พฤติกรรม สิ่งแวดล้อม และภูมิหลังของผู้กระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งการเลี้ยงโทษจำคุกตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ตามข้อกำหนดโตเกียวอาจนำมาใช้ได้ ใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก และขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกแล้ว⁶⁸ กล่าวคือ

2.3.4.1 ขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก

เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้วนั้น หากศาลพิจารณาแล้ว เห็นว่าผู้กระทำความผิดยังไม่สมควรได้รับโทษจำคุก ศาลก็อาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

(1) การว่ากล่าวตักเตือน (Verbal Sanction)

การว่ากล่าวตักเตือน คือ การตำหนิ ห้าม หรือตักเตือนผู้กระทำความผิด โดยผู้ที่มีอำนาจพิจารณาว่ากล่าวนั้นมีความเห็นว่า การว่ากล่าวตักเตือนมีความเหมาะสม สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวได้และสำนึกในสิ่งที่ตนได้กระทำความผิดนั้น สำหรับความเสมอภาคของทุกระบบกฎหมายที่ผู้ซึ่งมีอำนาจพิจารณาว่ากล่าวในการลงโทษการใช้ดุลพินิจ วิธีการว่ากล่าวตักเตือน มักจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติมากกว่าการบัญญัติเป็นกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม หากองค์กรนิติบัญญัติในบางประเทศเห็นควรกำหนดการว่ากล่าวตักเตือนไว้ในรูปของบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็ย่อมทำได้ ตามความเห็นของแต่ละประเทศนั้นๆ⁶⁹

⁶⁸ United Nations standard Minimum Rules for non-custodial Measures: The Tokyo Rules. from <http://www.unhcr.ch/html/menu3/b/h-comp46.htm>. อ้างใน รวีวัฒน์ ชวนมณีนันท์. (2544). มาตรการหลีกเลี่ยงการควบคุมผู้กระทำความผิดตามข้อกำหนดโตเกียว : การนำมาใช้ในประเทศไทย. หน้า 112-118.

⁶⁹ “Selection of Non-Custodial Measures in the Sentencing of Adults and in the Disposition of Juveniles” Annual Report for 1996 and Resource Material Series No.51. UNAFEI.Fuchu, Tokyo. December 1997. p. 228.

(2) การปล่อยโดยมีเงื่อนไข (Conditional discharge)

เมื่อบุคคลถูกกล่าวหาก่อนที่จะมีการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป ถ้าศาลยังมีได้มีคำพิพากษา ผู้กระทำผิดอาจได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข ซึ่งศาลจะพิจารณาถึง อายุ ชื่อเสียง สุขภาพ ภาวะจิตใจ ความประพฤติ สภาพแวดล้อม โดยอยู่ภายใต้การควบคุมและเงื่อนไขของการปล่อยตัวชั่วคราว⁷⁰

(3) การลงโทษทางสถานภาพ (Status penalties)

การลงโทษทางสถานภาพตามกฎหมาย คือ การบังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนและหน้าที่ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม การลงโทษทางสถานภาพเป็นการจำกัดสิทธิส่วนบุคคลของผู้กระทำผิด เช่น ไม่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง ไม่อนุญาตให้มีใบขับขี่

การลงโทษทางสถานภาพอาจเป็นคำสั่งของศาลซึ่งถือเป็นมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกวิธีหนึ่ง อาจเปรียบเสมือนเป็นการปรับ ซึ่งอาจจะจำกัดหรือไม่จำกัดเวลาก็ได้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการพิจารณา วิธีการดังกล่าวนี้อาจช่วยให้ผู้กระทำความผิดและครอบครัวยังคงทำงานตามปกติ และไม่ถูกกีดกันจากสังคม⁷¹

(4) การลงโทษทางเศรษฐกิจ และการปรับเป็นเงิน (Economic sanctions monetary penalties)

การปรับนั้นถือว่าเป็นการลงโทษที่เลี้ยงโทษจำคุกในขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นที่ยอมรับอยู่หลายประเทศ ซึ่งโดยทั่วไปการปรับนั้น อาจรวมถึงการใช้ค่าเสียหาย ค่าทดแทนด้วยเงินสด หรือแรงงาน หรือการกระทำใดๆ ตามที่กฎหมายได้บัญญัติรูปแบบไว้ อันจะแตกต่างกันไปตามเวลาและสถานที่ การบังคับโทษปรับนั้นหากอยู่ในขั้นพิจารณาของศาล ศาลจะต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ และสุขภาพของผู้กระทำความผิด และต้องพิจารณาถึงความสามารถในการชำระค่าปรับของผู้กระทำผิดก่อนเสมอ โดยผู้กระทำความผิดอาจสามารถชำระค่าปรับได้ทันที หรือมีระยะเวลาในการกำหนดให้นำค่าปรับมาชำระ หรือมีเงื่อนไขในการผ่อนชำระก็ได้⁷²

⁷⁰ Ibid. p. 229.

⁷¹ Ibid.

⁷² “Selection of Non-Custodial Measures in the Sentencing of Adults and in the Disposition of Juveniles” Annual Report for 1996 and Resource Material Series No.51. UNAFEI.Fuchu, Tokyo. December 1997, p. 230.

(5) การริบทรัพย์สินหรือคำสั่งยึดทรัพย์ (Confiscation or an expropriation order)

การริบทรัพย์สินทางอาญา เป็นกระบวนการที่กระทำต่อบุคคล โดยเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญา และเป็นการทำให้ขาดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยมีต้องใช้ค่าตอบแทน ตามรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดห้ามมิให้มีการริบทรัพย์สินทั้งหมด แต่จะริบเฉพาะทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายเท่านั้น ซึ่งศาลเป็นผู้มีภาระในการวินิจฉัย อีกทั้งการพิสูจน์กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ รวมถึงการริบทรัพย์สินทั้งทางแพ่ง (Civil Forfeiture) และทางอาญา (Criminal Forfeiture) จะต้องไม่ขัดกับหลักรัฐธรรมนูญด้วย⁷³

(6) การจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือคำสั่งชดใช้ความเสียหาย (Restitution to the victim or a compensation order)

การชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือคำสั่งให้จ่ายค่าชดเชยนี้ เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลผู้ถูกประทุษร้ายนั้น โดยตรง ซึ่งในทางปฏิบัติจะนำมาใช้กรณีเป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา และถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมได้

2.3.4.2 ขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว

หากศาลพิจารณาแล้วมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด แต่เห็นว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังไม่ควรที่จะถูกจำคุกในเรือนจำ ศาลก็อาจนำมาตราการต่อไปนี้มาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดนั้นได้

(1) การรอกการลงโทษหรือการรอกการกำหนดโทษ (Suspended or deferred sentence)

การรอกการลงโทษหรือการรอกการกำหนดโทษถือเป็นมาตรการที่ศาลนิยมนำมาใช้ในการเล็งโทษจำคุกให้แก่ผู้กระทำความผิดมากที่สุด ซึ่งศาลจะใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ต่อเมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด แต่เมื่อพิจารณาถึงความรุนแรงในการกระทำความผิด ความประพฤติ อายุ ประวัติอาชญากร การประกอบอาชีพ และปัจจัยอื่นๆ แล้วเห็นว่าการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้นยังไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมจนถึงขนาดต้องถูกตัดออกจากสังคมโดยเด็ดขาด และเป็นมาตรการซึ่งให้ออกาสผู้กระทำความผิดได้แก้ไขปรับปรุงตนเองโดยใช้ชุมชนบำบัดอย่างหนึ่ง

⁷³ Law Application to Criminal Forfeiture Proceeding. แปลและเรียบเรียงโดยสุรพล ไกรเวทย์.

(2) การคุมประพฤติและการสอดส่องภายใต้การควบคุมของศาล

(Probation and Judicial supervision)

การคุมประพฤติและการสอดส่องภายใต้การควบคุมของศาลนี้มีแนวคิดว่ามีผู้กระทำความผิดบางคนสามารถแก้ไขฟื้นฟูได้โดยไม่ต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ เช่น ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยที่ไม่มีสันดานเป็นอาชญากรอาชีพ กระทำความผิดเพราะมีเหตุจำเป็นบางอย่าง หรือเพราะมีเหตุบกพร่องของบุคลิกภาพเป็นต้น ซึ่งมาตรการคุมประพฤตินี้เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ ยังประกอบอาชีพ เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวต่อไปได้โดยอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติเพื่อให้สามารถแก้ไขตนเองได้ โดยอาจใช้วิธีการทางสังคมสงเคราะห์ การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา การใช้กลุ่มบำบัด การฝึกอบรม เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นมาตรการที่ช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐได้ทางหนึ่งด้วย

(3) คำสั่งให้ทำงานบริการสังคม (A community service order)

การทำงานบริการสังคม เป็นรูปแบบของการใช้แรงงานผู้กระทำความผิดเพื่อเลี่ยงผลเสียของการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดเล็กน้อยทำงานสาธารณะในสังคมเพื่อทดแทนการลงโทษจำคุก อีกทั้งเป็นการทำงานเพื่อชดเชยการกระทำความผิดของตนที่ได้กระทำละเมิดต่อสังคม ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะเป็นเงื่อนไขที่นอกเหนือจากการรายงานตัวตามปกติ เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม และจิตใจของผู้ถูกคุมความประพฤติให้ประชาชนและสังคมยอมรับว่า เขารู้สำนึกในการกระทำความผิดและยังทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นได้

(4) การส่งตัวไปรับการรักษา (Referral to an attendance center)

เนื่องมาจากการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำความผิดได้กระทำไปโดยมีปัญหามาจากสุขภาพกายและภาวะแห่งจิต ซึ่งศาลจะยังไม่มีภารกิจกับโทษใดๆ แต่จะส่งตัวผู้กระทำความผิดไปรับการบำบัดรักษาโดยกำหนดระยะเวลาหรือจนกว่าผู้นั้นจะอยู่ในภาวะปกติ เช่น ผู้กระทำความผิดที่ติดยาเสพติด ผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะป่วยทางจิตหรือจิตเภท เป็นต้น เมื่อเป็นปกติแล้วจึงนำบุคคลดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไป

(5) การควบคุมผู้กระทำความผิดในที่อยู่อาศัย (House A rest)

การควบคุมผู้กระทำความผิดในที่อยู่อาศัย หมายถึง การใช้ที่อยู่อาศัยของบุคคลเพื่อควบคุมผู้กระทำความผิด ซึ่งลักษณะของที่อยู่อาศัยนั้นจะต้องเป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวหรือถาวรของผู้กระทำความผิด แต่ต้องมีลักษณะเป็นที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริง โดยจะทำการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยตลอดเวลา ห้ามออกนอกบริเวณที่จำกัดตลอด 24 ชั่วโมง หรืออาจถูกจำกัดในบางช่วงเวลา เช่น กลางวัน กลางคืน เป็นต้น

(6) วิธีการอื่นๆ ที่เป็นการแก้ไขโดยไม่ใช้เรือนจำ (Any other mode of non-institutional treatment)

การส่งตัวผู้กระทำความผิดไปยังศูนย์ควบคุม (Attendance Center) มีลักษณะคล้ายเป็นศูนย์เยาวชนแต่ต่างกันว่าผู้กระทำความผิดจะต้องมาเข้าร่วมทำกิจกรรมตามที่ศูนย์กำหนด เพื่อเป็นการอบรมบ่มนิสัยเด็กที่มีความประพฤติไม่ดี ให้มีความเคารพกฎหมายและสิทธิในตัวบุคคลและทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งในระหว่างที่อยู่ในศูนย์ควบคุมนั้นผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้ผู้กระทำความผิดใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ และแนะนำให้ทราบถึงหน่วยงานต่างๆ ที่ตนเองนำวิชาความรู้ที่ตนได้เรียนมาไปใช้ภายหลังการปลดปล่อยได้

(7) การผสมผสานวิธีการต่างๆ เข้าด้วยกัน (Some combination of the measures)

การผสมผสานวิธีการต่างๆ เข้าด้วยกันอาจมีหลายมาตรการด้วยกัน เช่น การควบคุมและสอดส่องแบบเข้ม การฝึกแบบค่ายทหาร บ้านกึ่งวิถี เป็นต้น ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 2.3.3.2

ดังนี้ เมื่อทุกประเทศได้ตระหนักถึงผลเสียของการลงโทษจำคุกในเรือนจำแล้ว จึงได้นำมาตรการเล็งโทษจำคุกตามข้อกำหนดโตเกียว (The Tokyo Rules) ดังกล่าวข้างต้นมาเป็นแนวทางในการนำมาใช้บังคับภายในแต่ละประเทศ โดยรูปแบบในการนำมาใช้บังคับย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับประชาชนและระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ โดยอยู่บนพื้นฐานตามหลักอาชญาวิทยา และทัณฑวิทยาแนวใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการเล็งโทษจำคุกมากกว่าการจำคุกผู้กระทำความผิด ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศได้นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้นมากขึ้น

2.3.5 การเล็งโทษจำคุกในประเทศไทย

2.3.5.1 ตามประมวลกฎหมายอาญา

การเล็งโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญานี้ เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจเปลี่ยนโทษให้เกิดผลดีแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งมีด้วยกันสามวิธี ดังต่อไปนี้⁷⁴

⁷⁴ หยุด แสงอุทัย. (2544). กฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 18). หน้า 179 – 186.

(1) วิธีการให้ศาลมีอำนาจยกโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 55 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน หรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับ มีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า และมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีก หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้” จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น สองกรณีคือ

(ก) ในกรณีที่ศาลให้ลงโทษจำคุกสถานเดียว และโทษจำคุก ที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ซึ่งผู้นั้นจะเคยรับโทษจำคุก มาก่อนหรือไม่ก็ตาม⁷⁵ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ เช่น กำหนดโทษ จำคุกเหลือเพียงเดือนเดียวก็ได้ แต่การลดโทษจำคุกดังกล่าวนี้ก็ยังขัดกับหลักที่ว่า ศาลไม่ควรลงโทษ จำคุกจำเลยที่มีระยะเวลาอันสั้น เพราะผู้กระทำความผิดก็ยังต้องรับโทษจำคุกอยู่

(ข) ในกรณีที่ศาลลงโทษจำเลยสองสถานคือจำคุกและปรับ ถ้าโทษ จำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลสามารถใช้ดุลพินิจ ตั้งอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้คือ จะลดโทษจำคุกให้น้อยลงแล้วลงโทษทั้งจำคุกและปรับก็ได้⁷⁶ หรือ ศาลจะยกโทษจำคุกเสียแล้วลงแต่โทษปรับไว้เพียงอย่างเดียวก็ได้ โดยกฎหมายต้องการให้ลงโทษ ผู้กระทำความผิดอยู่บ้าง กล่าวคือ อาจลงโทษจำคุกให้น้อยลงหรือไม่ลงโทษจำคุกเลยแต่ยังลงโทษ ปรับ แต่จะไม่ลงโทษเลยแม้แต่ปรับนั้นทำไม่ได้⁷⁷

ส่วนใหญ่ศาลมักจะใช้ดุลพินิจในการยกโทษจำคุกนี้ ในกรณี ที่เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย เช่น ผัวตีเมียบาดเจ็บ⁷⁸ หรือ พยายามบุกรุกจะขึ้นบันไดบ้านจำคุก สองเดือนปรับห้าร้อยบาท⁷⁹ เป็นต้น หรือแม้เป็นการกระทำความผิดระหว่างที่ศาลรอการลงโทษอยู่ ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 ได้⁸⁰ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ ที่รอไว้อีกด้วย

⁷⁵ จิตติ ดิงศภัทย์. เล่มเดิม. หน้า 1202.

⁷⁶ กรณีดังกล่าวไม่ตรงกับหลักที่ว่า ศาลไม่ควรลงโทษจำคุกในระยะเวลาอันสั้น.

⁷⁷ จิตติ ดิงศภัทย์. เล่มเดิม. หน้า 1203.

⁷⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1147 / 2495.

⁷⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 738 / 2515.

⁸⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 781 / 2482, คำพิพากษาฎีกาที่ 484 / 2482.

(2) วิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้น มีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้” จะเห็นได้ว่ามาตรา 56 วรรคแรกได้กำหนดวิธีการให้ศาลใช้ 2 วิธีด้วยกัน กล่าวคือ

(ก) วิธีการรอกการกำหนดโทษ ซึ่งศาลจะพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่ยังไม่กำหนดโทษให้จำเลยทราบว่าจะมีโทษเท่าใด

(ข) วิธีการรอกการลงโทษ เป็นกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและกำหนดโทษไว้ แต่ศาลจะรอกการลงโทษไว้ก่อน ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีที่ศาลใช้มากที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้น โดยศาลจะให้โอกาสผู้กระทำความผิดโดยปล่อยตัวผู้กระทำความผิดกลับไปใช้ชีวิตอยู่ตามปกติ สามารถประกอบอาชีพ ทำมาหากินเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ไม่เป็นภาระของสังคม แต่ผู้กระทำความผิดจะต้องไม่กระทำความผิดขึ้นอีกในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด หรืออาจจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไว้ เพื่อเป็นการคุมความประพฤติของผู้นั้น โดยสาเหตุที่ศาลใช้วิธีการรอกการลงโทษนี้ก็เนื่องมาจาก ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาส่วนใหญ่จะกระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งมีโทษจำคุกกระยะสั้น ไม่มีนิสัยชั่วร้ายหรือมีเจตนาเป็นโจร อาจกระทำความผิดไปโดยไม่ตั้งใจ หรือประมาท หรือเป็นผู้ที่กระทำความผิดอาญาเป็นครั้งแรกก็ไม่สมควรให้บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับผลร้ายจากการลงโทษจำคุก ถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดบางประเภทเท่านั้น

(3) วิธีเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ตามมาตรา 23 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้” การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังนั้นกระทำกันน้อยมาก โดยสถานที่ในการกักขังนั้น

เดิมกฎหมายบัญญัติให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ⁸¹ จึงอาจเป็นที่อยู่อาศัยของผู้ต้องโทษเอง หรือเป็นที่อยู่ของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้ต้องโทษกักขัง⁸² ก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มี การกระทำได้ดังกล่าว เนื่องจากสถานที่กักขังเกือบจะไม่มีเลย ซึ่งในปัจจุบันมักจะกักขังไว้ที่สถานีตำรวจ หรือกองกำกับการที่มีสภาพไม่เหมาะสมแต่ประการใด⁸³ อันอาจทำให้ผู้ต้องโทษกักขังได้รับความทรมาณมากกว่าการลงโทษจำคุกในเรือนจำอีกด้วย อีกทั้งการลงโทษผู้กระทำความผิดมีหลักสำคัญ เพื่อแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี โทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจึงควรมี ความเหมาะสมกับสภาพความผิด ดังนั้น จึงมีการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 24 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545 ว่า ผู้ใดต้องโทษ กักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหา ของพนักงานสอบสวน และได้บัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 24 วรรคสาม ว่า ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า การกักขังผู้ต้องโทษกักขังไว้ในสถานที่กักขังตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง อาจก่อให้เกิดอันตราย ต่อผู้นั้น หรือทำให้ผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้ต้องโทษกักขังในการดำรงชีพได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร หรือมีพฤติการณ์พิเศษประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่า ไม่สมควรกักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้กักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่อื่นซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ก็ได้ กรณีเช่นนี้ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไข อย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติ และหากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ควบคุมดูแล และให้ถือว่าผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 3 ปี ถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา (8 มกราคม 2546) จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม 2549 เป็นต้นมา

การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังดังกล่าวนี้ แม้ว่าโดยสภาพแล้ว ผู้ต้องโทษกักขังจะยังคงถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายอยู่เหมือนโทษจำคุก เพียงแต่โทษกักขังจะเบา กว่าโทษจำคุกเท่านั้น การที่กฎหมายกำหนดให้มีการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังนั้น เนื่องจากประมวล กฎหมายอาญามีเจตนารมณ์เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดถูกตราหน้าว่าเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ซึ่งเป็นที่น่าอับอายและเป็นที่ยังเกลียดชังของสังคม⁸⁴ และยังคงมีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายอื่นด้วย เช่น

⁸¹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 24.

⁸² ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 26.

⁸³ คณิต ฌ นคร ก (2543). เล่มเดิม. หน้า 342.

⁸⁴ หยุต แสงอุทัย. เล่มเดิม. หน้า 188 – 189.

สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการเข้ารับราชการ หรือ สิทธิในการทำงานต่างๆ เป็นต้น⁸⁵ นอกจากนี้ โทษกักขังที่เปลี่ยนมาจากโทษจำคุกนั้นอาจถูกเปลี่ยนกลับไปเป็นโทษจำคุกได้อีกด้วยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 27⁸⁶ แต่จะต้องปรากฏว่าโทษเดิมนั้น ศาลสั่งให้ลงโทษจำคุกเท่านั้น หากศาลสั่งให้กักขังแทนค่าปรับก็เพื่อบังคับเอาค่าปรับเท่านั้น หากต่อมาทำผิดข้อกำหนด ศาลจะเปลี่ยนจากการกักขังเพื่อบังคับเอาค่าปรับมาเป็นการจำคุกไม่ได้ เพราะไม่ใช่โทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในความผิดเดิมที่ได้ทำลง อันจะเป็นการขัดมาตรา 2 ดังนี้ การเปลี่ยนโทษกักขังเป็นจำคุกตามมาตรา 27 นี้ จึงจำกัดเฉพาะกรณีที่ศาลเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ตามมาตรา 23 อยู่ก่อนแล้วเท่านั้น ศาลจึงจะเปลี่ยนโทษกักขังกลับเป็นจำคุกได้

2.3.5.2 ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์

นอกจากประมวลกฎหมายอาญาแล้ว พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ยังได้กำหนดมาตรการบางอย่างไว้เพื่อให้ผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำสามารถกลับเข้าสู่สังคมก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ซึ่งได้แก่ การพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษจำคุก

(1) การพักการลงโทษ ถือเป็นมาตรการหลักสำหรับปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด และเป็นวิธีการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์อีกรูปแบบหนึ่งที่กำหนดให้เรือนจำและทัณฑสถานนำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในชุมชนโดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อต้องการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังให้มีความพร้อมที่จะประพฤติดนเป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพสุจริต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีภายหลังพ้นโทษ โดยผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัวออกไปจากเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล โดยนักโทษนั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วระยะเวลาหนึ่ง ขณะที่อยู่ในเรือนจำได้แสดงให้เห็นถึงความประพฤติดี มีความอดสาหัส ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับการประโยชน์ให้ได้รับการพักการลงโทษ ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษ ตามหมายศาลในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้กำหนดไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกินกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่⁸⁷ ซึ่งคณะกรรมการราชทัณฑ์อาจพิจารณาให้พักโทษเป็นรายบุคคล ซึ่งนักโทษดังกล่าวอาจจะได้รับการอนุมัติให้ปล่อยตัวไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติ

⁸⁵ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (พฤศจิกายน-ธันวาคม). “การลงทัณฑ์สุดสัปดาห์.” *ตุลพาห*, ปีที่ 32, เล่ม 6. หน้า 54.

⁸⁶ คณิต ฌ นคร ก (2543). เล่มเดิม. หน้า 342.

⁸⁷ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479, มาตรา 32 (5).

หรือไม่ก็ได้ โดยนักโทษดังกล่าว ต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวก็อาจถูกจับมาอีก โดยมีต้องมีหมายจับหรือหมายจำคุก และนำกลับเข้าจำคุกต่อไปตามกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ และให้ผู้มีอำนาจสั่งการพักการลงโทษตามมาตรา 32 (5) สั่งเพิกถอนการพักการลงโทษ และจะลงโทษทางวินัยอีกด้วยก็ได้⁸⁸

การพักการลงโทษดังกล่าวนี้จึงเป็นวิธีการชักจูงใจให้นักโทษกลับตัวประพฤติตนเป็นคนดี เพราะนักโทษที่จะได้รับการเสนอชื่อให้ได้รับการพักการลงโทษนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดในขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่เลย นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อตัวนักโทษโดยตรง เนื่องจาก เป็นการลดปัญหาความกดดันทางจิตใจ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ต้องโทษระยะยาว ผู้ต้องขังที่ไม่ตั้งใจกระทำความผิด หรือกระทำความผิดเพราะความประมาท ทำให้ได้รับการปลดปล่อยในเวลาอันเหมาะสม เมื่อได้รับโทษจำคุกมาพอสมควรแล้ว นักโทษที่ได้รับการปล่อยตัวคุมประพฤติซึ่งถือว่าเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จะได้มีโอกาสปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว ญาติพี่น้อง และสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข อันเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่ง และยังส่งผลให้สังคมปลอดภัยจากผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษออกมามากขึ้น เพราะนักโทษเหล่านี้เป็นนักโทษที่มีความประพฤติดี อยู่ในระเบียบวินัย ตั้งใจรับการศึกษอบรมและฝึกวิชาชีพ หลังจากปล่อยตัวพักการลงโทษออกจากเรือนจำแล้ว ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติอีกกระยะหนึ่งจนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาศาล หากออกมาแล้วไม่ประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ อาจถูกนำตัวกลับเข้าคุมขังยังเรือนจำตามเดิม

(2) การลดวันต้องโทษจำคุก อาจถือได้ว่าเป็นมาตรการกึ่งควบคุมรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีได้มีโอกาสสะสมจำนวนวันที่ได้รับการลดโทษจำคุก อันจะมีผลให้บุคคลดังกล่าวได้รับการพิจารณาปลดปล่อยไปจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา โดยอยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อเป็นรางวัลตอบแทนการประพฤติดีของนักโทษเช่นเดียวกับการพักการลงโทษ อีกทั้งยังเป็นมาตรการที่ช่วยในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังได้ด้วย เมื่อผู้ต้องขังคนใดมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้ลดวันต้องโทษได้แล้ว อธิบดีกรมราชทัณฑ์ก็จะเสนอชื่อนักโทษดังกล่าวเพื่อให้คณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาลดวันต้องโทษจำคุก ซึ่งอาจจะอนุมัติหรือไม่ก็ได้ โดยนักโทษที่จะได้รับการพิจารณานั้นต้องเป็นนักโทษเด็ดขาด ซึ่งจำนวนวันที่ได้รับการลดโทษนั้นย่อมต่างกันไปตามชั้นของนักโทษเด็ดขาด กล่าวคือ ชั้นเยี่ยม ได้รับการลดโทษเดือนละ 5 วัน ชั้นดีมาก ได้รับการลดโทษเดือนละ 4 วัน

⁸⁸ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2523.

และชั้นดี ได้รับการลดโทษเดือนละ 3 วัน เป็นต้น หากผู้ต้องขังที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก กระทำผิดวินัยอาจถูกหักจำนวนวันต้องโทษที่ได้รับการสะสมไว้ และหากปฏิบัติผิดเงื่อนไขคุมประพฤติ ก็อาจถูกนำตัวกลับเข้ามาคุมขังในเรือนจำอีกครั้งตามกำหนดโทษที่เหลืออยู่ โดยไม่ต้องมีหมายจับ หรือหมายจำคุกเลย

2.3.5.3 ตามกฎหมายอื่นๆ

เนื่องจากปัญหานักโทษล้นเรือนจำที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ แม้ประเทศไทย จะนำมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ก็ยังมีการนำกฎหมายอื่นๆ มาใช้กับผู้กระทำความผิดเพื่อเลี่ยงการลงโทษจำคุก เพราะไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดเข้าไป อยู่ในเรือนจำโดยไม่จำเป็น หรือเพื่อต้องการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำให้น้อยลง อันเป็นการแก้ปัญหา ดังกล่าวทางหนึ่งนั้น ซึ่งกฎหมายอื่นที่บัญญัติรองรับการเลี่ยงโทษจำคุกดังกล่าวไว้ ได้แก่ ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่บัญญัติถึงการพระราชทานอภัยโทษให้เป็นรายบุคคลโดยการยื่นเรื่อง ขอลดอายุฎีกาตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 259-267 และการพระราชทาน อภัยโทษให้แก่ส่วนรวม โดยการตราพระราชกฤษฎีกาและกำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์ต่างๆ ของ ผู้ที่อยู่ในข่ายจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้มีจุดประสงค์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดพ้นไปจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาได้ทางหนึ่ง

บทที่ 3

การลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

เมื่อได้ศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับลงโทษ การลงโทษจำคุก การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี้ยงโทษจำคุกแล้ว ในบทนี้จะศึกษาถึงความหมายของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลารวมถึงวัตถุประสงค์ พัฒนาการและรูปแบบของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งเป็นมาตรการกึ่งควบคุมอย่างหนึ่งที่ศาลอาจนำมาใช้เป็นทางเลือกหนึ่งของการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้นให้มีความชัดเจนมากขึ้น ตลอดจนหลักเกณฑ์และกระบวนการทางกฎหมายในการบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ของต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางวิเคราะห์ถึงโครงสร้างและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เหมาะสมในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทยในอนาคต

3.1 ความหมายของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic Detention) นี้ ถือเป็นมาตรการกึ่งควบคุมอย่างหนึ่ง ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม โดยศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดบางประเภทที่กระทำความผิดด้วยความพลั้งพลาดไป หรือกระทำไปด้วยความจำเป็นบางประการอันเป็นความผิดที่มีลักษณะไม่รุนแรง ซึ่งผู้กระทำความผิดไม่มีนิสัยเป็นอาชญากรอาชีพที่เป็นอันตรายต่อสังคม อันจะต้องถูกตัดออกจากสังคมเป็นการถาวร แต่การจะปล่อยให้ผู้กระทำความผิดยังคงอยู่ในสังคมได้ตามปกติโดยไม่มีการลงโทษใดๆเลยย่อมทำให้ประชาชนทั่วไปไม่เกรงกลัวที่จะกระทำความผิด เช่นนั้นบ้างและเกิดทัศนคติในทางลบต่อกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งไม่อาจสามารถยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดได้อีกด้วย เพราะผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกรู้ว่าตนได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดของตนเลย ดังนั้นหากศาลพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุก แต่เห็นควรรอการลงโทษไว้ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติย่อมเป็นมาตรการที่อ่อนด้อยมากเกินไป อีกทั้งการจะลงโทษจำคุกในเรือนจำก็จะมีผลรุนแรงมากเกินไป ในต่างประเทศจึงมีมาตรการกึ่งควบคุมขึ้น เพื่อนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าว อันเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ศาลในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดมากขึ้น โดยศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดนั้นยังสมควรต้องถูกลงโทษ

จำคุกอยู่แต่ยังไม่ควรถูกจำกัดอิสรภาพอย่างถาวร ศาลก็มีดุลพินิจนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของการลงโทษจำคุกโดยไม่รอลงโทษ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิด ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดของตนอยู่บ้างเพราะยังมีการจำกัดอิสรภาพในบางเวลา และผู้กระทำความผิดยังคงต้องชดเชยความผิดของตน กลับคืนสู่สังคมบ้าง ทำให้ทัศนคติของประชาชน ต่อกระบวนการยุติธรรมมีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น

การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ มีชื่อเรียกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยในประเทศ ออสเตรเลีย เรียกว่า Periodic Detention ส่วนประเทศอังกฤษเรียกว่า Intermittent Custody แต่ไม่ว่า จะเรียกชื่ออย่างไร ก็มีความหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ เป็นวิธีการลงโทษจำคุก ผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่ง โดยศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรถูกลงโทษจำคุกอยู่ และศาลมี ดุลพินิจในการกำหนดวิธีการลงโทษจำคุกได้สามทาง ได้แก่ ศาลอาจลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด แบบถาวรคือเป็นการจำกัดอิสรภาพผู้กระทำความผิดแบบเต็มเวลา โดยพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำความผิด ในเรือนจำซึ่งโดยมากศาลจะนำมาใช้เป็นมาตรการสุดท้ายและเป็นการลงโทษที่เหมาะสม กับผู้กระทำความผิดร้ายแรงหรือเป็นอาชญากรอาชีพเท่านั้น ส่วนทางเลือกที่สองนั้นคือ กรณีที่ศาล พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้กระทำความผิดดังกล่าวมีพฤติกรรมหรือมีการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง อันจะเป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งยังไม่สมควรที่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องถูกตัดออกจากสังคม อย่างสิ้นเชิง ศาลก็จะพิพากษาให้รอลงโทษจำคุกไว้โดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติอันจะทำให้ ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่เรือนจำและไม่ถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายเลย

นอกจากนี้หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดบางคนที่มีความรู้ความสามารถ และประกอบ อาชีพการงานโดยสุจริต หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นนักเรียน หรือนักศึกษา ซึ่งไม่ควรที่จะต้องถูกลงโทษ จำคุกในเรือนจำ อีกทั้งหากปล่อยตัวไปก็อาจเสี่ยงต่อการกระทำความผิดซ้ำอีกได้ ศาลก็จะกำหนด ให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ อันเป็นการจำกัดอิสรภาพผู้กระทำความผิดเพียงบางเวลา เท่านั้นแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดให้ถูกจำกัดช่วงเวลาใด โดยศาลต้องกำหนดให้ชัดเจน ในคำพิพากษา และช่วงเวลาที่เราศาลกำหนดนั้นย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศซึ่งอาจเป็นช่วง วันหยุดสุดสัปดาห์ หรือช่วงกลางสัปดาห์ก็ได้ ศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ที่แวดล้อม ผู้กระทำความผิด และลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดประกอบ โดยในประเทศออสเตรเลีย มีการออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ไว้โดยเฉพาะ โดยผู้กระทำความผิด จะถูกจำกัดเสรีภาพเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์ แต่ในช่วงวันทำงานของสัปดาห์ก็จะได้รับการปลดปล่อย ให้กลับไปประกอบอาชีพ และอยู่กับครอบครัวได้ตามปกติ ซึ่งผู้กระทำความผิดจะถูกควบคุมตัว

¹ Chappel, Duncan. (1976). *The Australian Criminal Justice System*. p. 380.

ไว้ในศูนย์คุมขังซึ่งอยู่ในเรือนจำหรือศูนย์คุมขังที่แยกออกมาเฉพาะก็ได้ หากศูนย์คุมขังนั้นอยู่ในเรือนจำก็ต้องแยกออกจากผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลาตามปกติ และศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ในศูนย์คุมขังตามวัน เวลา สถานที่ที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา ส่วนจะเป็นช่วงเวลาใดก็เป็นไปตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ของแต่ละประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย กำหนดให้ผู้กระทำความผิดจะต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ในศูนย์คุมขังเวลา 19.00 น. ของวันที่ศาลกำหนด และจะได้รับการปล่อยตัวกลับบ้านในอีกสองวันถัดมา เวลา 16.30 น. โดยมากศาลมักกำหนดให้เป็นวันศุกร์ และได้รับการปล่อยตัวในวันอาทิตย์ นอกจากนี้ในบางกรณีศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อศูนย์คุมขังในช่วงกลางสัปดาห์ก็ได้ คือในวันพุธตอนเย็น และได้รับการปล่อยตัวในวันเสาร์ตอนบ่าย เป็นต้น² ซึ่งจะเป็นเช่นนี้ไปจนกว่าจะครบกำหนดโทษตามที่ศาลกำหนด

ในช่วงที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในศูนย์คุมขังนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ เช่น ห้ามมารายงานตัวช้ากว่ากำหนด ห้ามเมาสุราในขณะที่มารายงานตัว ห้ามนำสุราหรือของมีเมาเข้ามาดื่มในศูนย์คุมขัง หรือไม่ยอมมารายงานตัวตามเวลาที่กำหนด (หลบหนี) เป็นต้น หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือไปกระทำความผิดขึ้นอีก ผู้บัญชาการศูนย์คุมขังก็อาจทำการว่ากล่าวตักเตือนหรือพิจารณาตามที่เห็นสมควร เช่น เปลี่ยนการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ให้มาเป็นการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลาตามธรรมดา ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องถูกส่งตัวไปคุมขังในเรือนจำตามปกติ³

3.2 วัตถุประสงค์ของการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้

เนื่องจากความรุนแรงของการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลาในเรือนจำย่อมส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดอย่างมาก ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 นอกจากจะเป็นผลร้ายต่อตัวผู้กระทำความผิดเองแล้วยังส่งผลกระทบต่อสังคมและครอบครัวของผู้กระทำความผิดอีกด้วย ซึ่งการลงโทษจำคุกในเรือนจำนี้มิได้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดไปโดยมิเหตุจำเป็นบางประการ ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวมิได้มีจิตใจชั่วร้ายหรือมิได้ลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ อีกทั้งการกระทำผิดก็มีได้เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมอันจะต้องตัดผู้กระทำความผิดดังกล่าวออกจากสังคมโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวอาจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ยังสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคม

² www.lawlink.nsw.gov.au.

³ สมบูรณ์ ประสพเนตร. มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ. หน้า 13.

ได้ตามปกติ หากศาลจะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดและใช้มาตรการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไข การคุมประพฤติ ก็เป็นมาตรการที่อ่อนด้อยมากเกินไปอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดมิได้ตระหนัก และได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดของตน และถ้าศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ดังกล่าวโดยจำกัดอิสรภาพโดยสิ้นเชิงก็เป็นมาตรการที่รุนแรงเกินไป ซึ่งหากศาลเห็นสมควรลงโทษ จำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าวโดยไม่รอกการลงโทษ ศาลก็จะพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าวมีระยะเวลาสั้นอันจะส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิด

ดังนั้น มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา จึงถูกคิดขึ้นมาเพื่อสนองต่อความต้องการของสังคม และเป็นการสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษในด้านการอบรมแก้ไขและฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด โดยมาตรการดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบกระเทือนน้อยที่สุดต่อตัวผู้กระทำความผิดและครอบครัวของผู้กระทำความผิดซึ่งกระทำความผิดครั้งแรกหรือเป็นการกระทำความผิดที่ไม่รุนแรงหรือกระทำไปโดยไม่มีเจตนาชั่วร้าย เนื่องจากในวันธรรมดาผู้กระทำความผิดยังสามารถไปทำงาน ประกอบอาชีพของตน และอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ตามปกติ และจะเข้าสู่การคุมขังในวันเสาร์ – อาทิตย์ เท่านั้น⁴ อันเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ศาลอีกทางหนึ่งในกรณีพิพากษา ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาอ้างถือว่าเป็นมาตรการ ยับยั้งผู้กระทำความผิดประการหนึ่งด้วย เนื่องจากทำให้ผู้กระทำความผิดครั้งแรกได้สัมผัสความรู้สึก ที่สูญเสียอิสรภาพและถูกควบคุมโดยกฎข้อบังคับ แต่จะไม่มีผลร้ายเท่ากับการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการที่มีมนุษยธรรมมากกว่าการลงโทษจำคุกตามปกติ ก่อให้เกิดทราบแก่ผู้กระทำความผิดน้อยกว่าการลงโทษเต็มเวลา และยังเป็นการแยกผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยชั่วร้ายออกจากผู้กระทำความผิดครั้งแรก หรือผู้กระทำความผิดที่ไม่รุนแรงมิให้มีการสั่งสอนหรือเลียนแบบพฤติกรรมที่ชั่วร้าย ด้วย

เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่การควบคุมภายในศูนย์คุมขังตามคำพิพากษาของศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดอาจจะต้องทำงานชดใช้ให้สังคมเพื่อเป็นการตอบแทนสังคม เป็นการใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ และเป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่อาศัยซึ่งมีลักษณะ เสี่ยงต่อการกระทำความผิดได้ เช่นผู้กระทำความผิดที่อยู่ในชุมชนแออัด หรืออยู่ในใกล้แหล่งอบายมุข ต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งผู้กระทำความผิดยังจะได้รับการศึกษาอบรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นคนดี ในสถานควบคุมอีกด้วย และตัวผู้กระทำความผิดก็ไม่มีประวัติเสื่อมเสีย ไม่ถูกจำกัดสิทธิในการประกอบ อาชีพบางประการตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้รัฐไม่ต้องสูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิดมากเกินไปจนความจำเป็น เพราะผู้กระทำความผิดยังสามารถทำงานหาเลี้ยงตัวเองได้ และไม่ได้

⁴ แหล่งเดิม. หน้าเดิม.

อยู่ในศูนย์คุมขังตลอดเวลา อย่างการจำคุกในเรือนจำ จึงกล่าวได้ว่า มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เป็นทางเลือกหนึ่งของการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดถูกจำกัดอิสรภาพจากการกระทำความผิดของตนอยู่บ้าง แต่ไม่มีความรุนแรงอย่างการจำคุกแบบเต็มเวลา ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดยังคงสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ อันถือได้ว่าเป็นการเลี้ยงโทษจำคุก ที่ไม่ทำลายศักยภาพของผู้กระทำความผิดในการกลับเข้าสู่สังคมโดยสันติวิธี อีกทั้งผู้กระทำความผิดยังคงต้องทำงานชดเชยความผิดของตนให้กับสังคมต่อไปด้วย

3.3 พัฒนาการและรูปแบบของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

การลงโทษจำคุกนั้นแม้ว่าจะเป็นวิธีการที่จำกัดอิสรภาพ ขาดความเป็นส่วนตัว ชีวิตประจำวันต้องเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเมื่อผู้ต้องโทษจำคุกออกจากเรือนจำมาก็จะได้รับผลกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก สังคมมักไม่ให้ออกาสคนที่มียุติธรรมมาก่อนทั้ง ๆ ที่บุคคลดังกล่าวอาจไม่มีต้นตอชั่วร้ายเลยก็ตาม แต่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ก็ยังคงถือว่าการลงโทษจำคุกในเรือนจำเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จำเป็นต้องมีอยู่ต่อไป

การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา นั้น ถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับประสบการณ์ที่เลวร้ายจากการถูกจำคุกในเรือนจำ แต่ในขณะที่เดียวกันมาตรการดังกล่าวนี้ก็ยังคงทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความทราบจากการขาดเสรีภาพในการดำเนินชีวิต และมีการทำงานที่ถูกจำกัด โดยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ควรนำไปใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น ส่วนการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลาในเรือนจำนั้นศาลควรนำมาใช้เป็นทางเลือกขั้นสุดท้ายที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดร้ายแรงเป็นอาชญากรอาชีพ และมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม

มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ ได้เริ่มขึ้นจากการที่ผู้พิพากษาและรัฐบาลได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดในการลงโทษจำคุกเต็มเวลา จึงได้มีการแสดงแนวความคิดในการพัฒนาทางเลือกอื่นของคำพิพากษาลงโทษจำคุกที่นอกจากการลงโทษจำคุกในเรือนจำ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีความเครียดน้อยลง และมีศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมต่อไปได้ อีกทั้งยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของกรมราชทัณฑ์ที่ต้องดูแลและเลี้ยงดูนักโทษที่ต้องโทษจำคุกและบรรเทาความรุนแรงที่จะเกิดกับผู้กระทำความผิด ดังนั้นในปี 1970 จึงเริ่มมีทางเลือกของการจำคุกโดยใช้การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทน และมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ขึ้นมา คือ Periodic Detention of Prisoners Act 1970 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 1971 โดยในครั้งแรกนั้นมีผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เพียง 10 คน ซึ่งถูกควบคุม

อยู่ในศูนย์คุมขังที่ The Long Bay Prison Complex โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมเป็นผู้จัดการดูแล เมื่อมาตรการดังกล่าวได้รับการยอมรับมากขึ้นในเดือนกรกฎาคม ปี 1973 จึงมีศูนย์คุมขังที่สองเกิดขึ้นที่ Parramatta ในปี 1974 ได้เกิดศูนย์คุมขังที่ Silverwater และ Bathurst และในปี 1974 ถึง 1976 มีศูนย์คุมขังเกิดขึ้นที่ Emu Plains และ Tomago รวมทั้งหมด 6 ศูนย์สำหรับนักโทษชายเท่านั้น

มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา นี้ ในช่วงแรกๆจะไม่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงเลย เนื่องจากผู้ควบคุมไม่เห็นด้วยกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา เพราะเห็นว่าเป็นการทำลายจารีตประเพณี และรูปแบบของการจำคุกแบบเดิมที่เคยมีมา แต่ต่อมาก็ได้มีการแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ให้มีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงได้เหมือนกับผู้ชาย และมีการบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 1977 เป็นต้นมา เพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงยังสามารถดูแลครอบครัว และบุตรของตนได้ตามปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับความอบอุ่นจากทั้งพ่อและแม่ โดยเห็นว่ากรณีที่แม่เพียงสัปดาห์ละ 2 วัน ย่อมมีผลดีกว่าการไม่พบหน้าแม่เลยเป็นเวลานาน ทำให้บุตรยังได้รับความอบอุ่นและไม่กลายเป็นเด็กมีปัญหา อันเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิดและนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมในที่สุด อีกทั้งในช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดถูกคุมขังอยู่ในศูนย์นั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยความผิดของตนให้แก่สังคม โดยการทำงานบริการสังคม ทำงานในองค์กรของรัฐ เช่น โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา เป็นต้น ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการอบรมบ่มนิสัย มีจิตใจเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน มีความโอบอ้อมอารี มากยิ่งขึ้น

การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา นี้ได้พัฒนาต่อมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเดิมได้แบ่งการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

(1) การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น แรกเริ่มเป็นอำนาจพิพากษาของศาลสูงและศาลแขวงเท่านั้น แต่ต่อมาก็ได้ขยายไปสู่ศาลท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ในเดือน มีนาคม 1976 ก็ได้มีการเสนอให้มีสถานที่คุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ให้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม โดยเห็นว่าไม่ควรมีการคุมขังผู้กระทำความผิดไว้ที่ศูนย์คุมขังกลาง ซึ่งอยู่ในเรือนจำเท่านั้น แต่ควรจะมีศูนย์คุมขังอยู่ในพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ ด้วย ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ ก็ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุก และศาลเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังไม่ควรที่จะเข้าสู่การจำคุกในเรือนจำ ในขณะที่เดียวกันก็ยังไม่ควรที่จะปล่อยบุคคลนั้นให้เป็นอิสระเหมือนมิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เช่น การพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกแต่ให้รอการลงโทษไว้โดยมี

⁵ Bill Cullen, Michel Dowding and John Griffin. (1988). Op.cit. p. 258.

เงื่อนไขการคุมประพฤติเป็นต้น อันจะทำให้บุคคลนั้นไม่สำนึกถึงการกระทำความผิดที่ตนได้ทำลงไป ศาลก็จะมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาสั้นแทน โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังที่กำหนด ซึ่งตั้งขึ้นมาโดยแยกต่างหากไว้โดยเฉพาะก็ได้ ซึ่งผู้กระทำความผิดก็ต้องไปรายงานตัวและเข้าไปอยู่ในศูนย์คุมขังตามวัน เวลาที่ศาลกำหนด และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับของศูนย์คุมขังนั้นโดยเคร่งครัดด้วย ส่วนใหญ่ศาลจะมีคำสั่งให้ไปรายงานตัวในเย็นวันศุกร์ และกลับบ้านได้ในวันอาทิตย์ ส่วนจะเป็นเวลาใดนั้น ก็แล้วแต่กฎหมายของแต่ละประเทศจะกำหนดไว้ เป็นต้น

(2) เมื่อผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษจำคุกมีมากขึ้นทำให้นักโทษในเรือนจำมีมากขึ้นด้วย ประกอบกับการที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังซึ่งในระยะแรกจะใช้เรือนจำกลางเป็นสถานที่ควบคุม ย่อมก่อให้เกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำขึ้น ทำให้กรมราชทัณฑ์ (Department of Corrective Service) ได้เสนอการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา รูปแบบใหม่ขึ้นมา และมีการบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 1978 โดยในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ดำเนินต่อมาจากขั้นตอนแรกข้างต้น กล่าวคือ มีการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ในศูนย์คุมขังตามที่ศาลกำหนดทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ตามปกติ แต่ถ้าผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ในศูนย์คุมขังนั้น ได้แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีความประพฤติดี และไม่เคยปฏิบัติตนฝ่าฝืนข้อบังคับของศูนย์คุมขังเลย ผู้กระทำความผิดก็อาจได้รับผลตอบแทนคือ การควบคุมในขั้นตอนที่ 2 ที่มีลักษณะผ่อนผันจากการคุมขังในขั้นตอนแรกกล่าวคือ จะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดมารายงานตัวต่อสถานที่ทำงาน หรือสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดจะต้องไปทำงาน ตามที่ศูนย์คุมขังกำหนดไว้ในตอนเช้าวันเสาร์ และอาทิตย์เวลา 08.00 น. และเวลา 16.00 น. ซึ่งผู้กระทำความผิดไม่ต้องกลับเข้ามานอนในศูนย์คุมขังตามแบบขั้นตอนแรกเลย หากผู้กระทำความผิดนั้นไม่ยอมมารายงานตัว หรือฝ่าฝืนไม่กลับมาทำงานตามที่ศูนย์คุมขังกำหนดไว้ ผู้กระทำความผิดก็ต้องกลับเข้าสู่ขั้นตอนแรกทันที กล่าวคือต้องกลับเข้าไปนอนในศูนย์คุมขังในคืนวันศุกร์และวันเสาร์ตามเดิม

อย่างไรก็ตามการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ในแบบขั้นตอนที่สองดังกล่าวนี้ เดิมก็ได้รับการคัดค้านจากเจ้าหน้าที่และผู้พิพากษา แต่ได้รับการยอมรับมากขึ้นตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมา นอกจากนี้การจำคุกในรูปแบบดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้กระทำความผิดกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น และส่งเสริมให้มีความประพฤติดีมากขึ้นด้วย แต่จากการสำรวจในปี 1983 พบว่าผู้กระทำความผิดในขั้นตอนที่ 2 นี้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่กำหนดน้อยมากและได้มีการขยายการจำคุกในวันหยุดนี้ให้มีคำสั่งที่เป็นการบริการสังคมมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ยังอาจมีการจำกัดอิสรภาพในวันอื่นที่มีใช้ วันเสาร์ – อาทิตย์อีกด้วย กล่าวคือ เป็นการคุมขังในช่วงกลางสัปดาห์ โดยกำหนดให้มีการคุมขังในวันพุธและพฤหัสบดีแทน ซึ่งจะเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ผู้กระทำความผิดที่ตักงาน ผู้ที่ติดยาเสพติด และติดแอลกอฮอล์ เป็นต้น ซึ่งการคุมขังในแบบดังกล่าวนี้ ได้เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 เมษายน 1983 ซึ่งผู้กระทำความผิดกลุ่มแรกที่เข้ามาสู่ศูนย์คุมขังนั้น เป็นชาย 17 คน และหญิง 3 คน โดยบุคคลดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นคนที่ไม่มีงานทำทั้งสิ้น และเข้าสู่ศูนย์คุมขังเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ซึ่งในช่วงสุดท้ายของการคุมขังนั้นผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่ศูนย์คุมขังและร่วมกิจกรรมกับผู้กระทำความผิดคนอื่นๆ ได้ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม จะทำการตรวจสอบสภาพครอบครัวและหาสาเหตุของการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย หากปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่าผู้กระทำความผิดมีลักษณะดังกล่าวแล้ว ศาลจะพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังในช่วงกลางสัปดาห์โดยตรง โดยตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 1986 การคุมขังช่วงกลางสัปดาห์นี้ศาลได้นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดทั้งที่ตักงานและไม่ตักงานด้วยตามจะเห็นสมควร

ในปัจจุบันการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ยังคงนำมาใช้เป็นทางเลือกของการลงโทษ จำคุกอยู่ในกระบวนการยุติธรรมของหลายประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งจะนำมาใช้ในมลรัฐนิวเซาท์เวลท์ และ Australian Capital Territory ซึ่งในแต่ละมลรัฐก็จะมีรัฐบาล กฎหมายรัฐธรรมนูญ และรัฐสภาของตนเอง เว้นแต่ Australian Capital Territory ซึ่งไม่มีรัฐบาลของตนเอง แต่ขึ้นตรงกับรัฐบาลสหพันธรัฐ โดยรัฐบาลสหพันธรัฐไม่มีอำนาจเข้าไปก้าวล่วงกิจการภายในของรัฐต่างๆ เว้นแต่ในเรื่องสำคัญตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐเท่านั้น⁶ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีศูนย์คุมขังในมลรัฐนิวเซาท์เวลท์ทั้งหมด 11 แห่ง⁷ นอกจากนี้การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ยังนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศอังกฤษ โดยต่างก็มีบทบัญญัติที่แตกต่างกันออกไปในรายละเอียด ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

3.4 หลักเกณฑ์การบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในต่างประเทศ

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เริ่มจากชั้นตำรวจ อัยการ ศาล เมื่อศาลพิจารณาจากพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว ก็จะมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งมาตรการที่ศาลอาจนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดนั้น

⁶ เจื้อ พัฒนเจริญ. (2520, พฤศจิกายน-ธันวาคม). “รายงานงานศึกษาดูงานกิจการราชทัณฑ์ ณ ประเทศออสเตรเลียและสาธารณรัฐสิงคโปร์.” วารสารราชทัณฑ์, ปีที่ 25, ฉบับที่ 6. หน้า 3.

⁷ www.lawlink.nsw.gov.au.

อาจจำแนกออกเป็น 3 รูปแบบ กล่าวคือ มาตรการควบคุมตัว (Custodial treatment) มาตรการกึ่งควบคุม (Semi - Custodial treatment) และมาตรการไม่ควบคุม (Non - Custodial treatment) ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 นั้น การลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic Detention) นี้ ถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบกึ่งควบคุม จากที่มีอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งในแต่ละรูปแบบก็มีวิธีการและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่แตกต่างกันออกไป โดยมาตรการกึ่งควบคุมนี้มีวัตถุประสงค์หลักพื้นฐานอยู่ 3 ประการ คือ

- (1) เป็นรูปแบบการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมให้มีความปลอดภัยมากขึ้นยิ่งกว่ามาตรการคุมประพฤติแบบปกติ
- (2) เป็นรูปแบบการลงโทษเพื่อสร้างมาตรการลงโทษในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมีระดับความรุนแรงเข้มงวดเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภทมากกว่าการลงโทษจำคุกโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติในรูปแบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน
- (3) เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำ⁸

มาตรการกึ่งควบคุม ในรูปแบบการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ มีการนำมาใช้บังคับอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งโดยหลักการพื้นฐานและวัตถุประสงค์ของการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะต่างกันก็แต่เฉพาะในรายละเอียดที่บัญญัติให้เกิดความเหมาะสมกับระบบกฎหมาย สภาพสังคม เศรษฐกิจและประชาชนของประเทศนั้นๆ โดยรูปแบบดังกล่าวยังไม่มีการบังคับใช้ในประเทศไทย อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม จึงขาดบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ชัดเจนรองรับ ดังนี้ หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้บังคับในประเทศไทย ก็จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้สอดคล้องกับระบบกฎหมาย สภาพสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ตลอดจนหลักกฎหมายของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะนำบทบัญญัติในเรื่องการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศออสเตรเลียและอังกฤษ มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยให้เหมาะสมในบทต่อไป

⁸ Belinda Rogers McCarthy and Benard J McCarthy Jr. Op.cit. p. 175.

3.4.1 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียได้รวมตัวกันเป็นสหพันธรัฐในปี ค.ศ. 1901 โดยเป็นการรวมอาณานิคมทั้งหกแห่งของประเทศอังกฤษมาเป็นรัฐต่างๆ ซึ่งในแต่ละรัฐได้มีการจัดทำโครงสร้างการแบ่งอำนาจนิติบัญญัติระหว่างกัน รวมทั้งมีการจัดตั้งเครื่องจักรภพของออสเตรเลียขึ้นด้วย โดยมีรัฐสภาหรือองค์กรนิติบัญญัติที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งมีอำนาจเฉพาะในแต่ละรัฐของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายอาญาหรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือมีสถาบันเยาวชน สถานบำบัดและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการทางกฎหมายของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ของประเทศออสเตรเลียนั้นต้องศึกษาวิเคราะห์จากรัฐที่มีการนำมาตรการคุมขังดังกล่าว มาใช้บังคับอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและเมื่อนำไปใช้บังคับแล้วก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิด และสังคมมากขึ้น ซึ่งในประเทศออสเตรเลียนั้นแม้ว่ามีหลายรัฐแต่มีเพียงสองรัฐเท่านั้นที่นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้บังคับอย่างเป็นทางการ โดยออกเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้โดยเฉพาะ ซึ่งได้แก่ Australian Capital Territory และรัฐ New South Wales แต่กฎหมายที่นำมาใช้บังคับในแต่ละรัฐนั้นย่อมแตกต่างกันไปเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และประชาชนของตน โดยผู้เขียนจะนำหลักกฎหมายของทั้งสองรัฐดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ โครงสร้างทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาต่อไป

3.4.1.1 Australian Capital Territory

การบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic Detention) ของ Australian Capital Territory นี้ เดิมมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องปรากฏอยู่ใน Periodic Detention Act 1995 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีการแก้ไขบทกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ โดยมีการแก้ไขครั้งล่าสุดในปี 2006 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม 2006 อันเป็นการแก้ไขเฉพาะส่วนรายละเอียดเท่านั้น แต่ในสาระสำคัญยังคงเดิม ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing) Act 2005 และพระราชบัญญัติ Crimes (Sentence Administration) Act 2005 โดยกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2005 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 2 มิถุนายน 2006 อันส่งผลให้กฎหมายหลายฉบับถูกยกเลิก ซึ่งพระราชบัญญัติ Periodic Detention Act 1995 ก็เป็นกฎหมายหนึ่งที่ถูกยกเลิกไป แต่หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ก็ยังคงมีใช้บังคับอยู่ โดยบัญญัติไว้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติทั้งสอง กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing) Act 2005 ได้บัญญัติไว้ในบทที่ 3 ส่วนที่ 3.2 มาตรา 11 และบทที่ 5 ส่วนที่ 5.4 ส่วนในพระราชบัญญัติ

Crimes (Sentence Administration) Act 2005 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้ในบทที่ 5 อันประกอบไปด้วยสาระสำคัญเกี่ยวกับเงื่อนไขการใช้บังคับดังนี้

1. เงื่อนไขการบังคับใช้

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลมีทางเลือกในการนำมาตรการต่างๆ มาใช้กับคำพิพากษาให้ต้องโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้ 3 วิธี กล่าวคือ

- (1) มาตรการจำคุกเต็มเวลา (Full-time detention)
- (2) มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic detention)
- (3) มาตรการรอกการลงโทษ (Suspended sentences)

ซึ่งมาตรการแต่ละอย่างย่อมมีวิธีการและหลักเกณฑ์การใช้บังคับที่แตกต่างกันออกไป โดยหลักเกณฑ์ที่สำคัญของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น ได้วางหลักไว้ในพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing) Act 2005 มาตรา 11 กล่าวคือ

(1) มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา จะมีผลใช้บังคับก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดถูกศาลตัดสินว่าการกระทำของตนเป็นความผิด และศาลพิพากษาลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น⁹

(2) ศาลอาจมีคำสั่งในคำพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยกำหนดเวลาให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้¹⁰

(3) ระยะเวลาของคำพิพากษาลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ ศาลอาจนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องคำพิพากษาจำคุกทั้งหมดหรือนำมาใช้เพียงบางส่วนก็ได้ โดยมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าว ต้องมีระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน และไม่เกิน 2 ปี¹¹

(4) เมื่อศาลกำหนดระยะเวลาคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว ศาลต้องกำหนดวันและเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของการคุมขังดังกล่าวไว้ในคำสั่งด้วย¹²

⁹ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 11 (1).

¹⁰ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 11 (2).

¹¹ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 11 (3).

¹² Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 11 (4).

(5) เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรกำหนดเงื่อนไขอื่นที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาอีก ก็จะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรไว้ในคำพิพากษาอีกก็ได้¹³

มาตรานี้เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิพากษาลงโทษจำคุก โดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งศาลจะใช้มาตรการดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดและศาลเห็นสมควรนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน โดยศาลต้องกำหนดระยะเวลาในการคุมขังไว้ โดยระยะเวลาของการคุมขังทั้งหมดนั้นต้องอย่างน้อย 3 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี นอกจากนี้ศาลอาจกำหนดให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ไปใช้กับมาตรการอย่างอื่นตามที่กฎหมายกำหนดได้อีกด้วย (Combination Sentences) เช่น การใช้มาตรการไม่ควบคุมตัว (Non - Custodial Sentences) กล่าวคือ คำสั่งคุมประพฤติ คำสั่งให้ปรับ คำสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ คำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหาย คำสั่งงดเว้นการสมาคม หรือการจำกัดบริเวณ เป็นต้น เช่น ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก 3 ปี 6 เดือน โดยกำหนดให้จำคุกเต็มเวลา 2 ปี หลังจากนั้นให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้มีระยะเวลา 1 ปี และคำสั่งให้คุมความประพฤติ 6 เดือน ตามลำดับ เป็นต้น โดยศาลจะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้

2. อำนาจหน้าที่ของศาล

เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรรับโทษจำคุก หากศาลต้องการมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าว ศาลต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดแต่ละคนนั้นเป็นรายๆ ไป¹⁴ กล่าวคือ

(1) การพิจารณาคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดแต่ละคนนั้น ศาลอาจพิจารณาได้จากรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องส่งให้ศาลพิจารณาก่อนศาลมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด โดยรายงานดังกล่าวจะแสดงถึงพฤติกรรม ความประพฤติของผู้กระทำความผิดว่าสมควรจะได้รับโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาหรือไม่¹⁵

¹³ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 11 (5).

¹⁴ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 77.

¹⁵ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 78 (1).

(2) ก่อนศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา นอกจากศาลพิจารณาจากรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ศาลอาจพิจารณาจากรายงานทางการแพทย์ ซึ่งผู้กระทำความผิดนำมายื่นต่อศาล หรือพยานหลักฐานที่นำมาใช้ประกอบรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพยานหลักฐานอื่นซึ่งเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ส่งให้ศาลพิจารณา เป็นต้น โดยเงื่อนไขที่ศาลจะต้องพิจารณาประกอบในรายงานของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว¹⁶ คือ

(2.1) ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องไม่มีปัญหาการติดยาเสพติด หรือการติดแอลกอฮอล์อย่างหนัก

(2.2) ไม่มีความผิดปกติทางด้านจิตใจ หรือเงื่อนไขทางจิตวิทยา ไม่มีลักษณะสับสนทางจิต

(2.3) ผู้กระทำความผิดต้อง ไม่มีข้อจำกัดทางการแพทย์ คือ ผู้กระทำความผิดมีศักยภาพหรือมีความสามารถในการไปรายงานตัวตามคำสั่งศาลได้ มีสุขภาพร่างกายพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งได้

(2.4) ผู้กระทำความผิดต้องไม่มีรายงานประวัติอาชญากร สำหรับการกระทำความผิดที่ร้ายแรงมาก่อน

(2.5) การประกอบอาชีพ หรือการทำงาน รวมทั้งข้อมูลส่วนตัวของผู้กระทำความผิดนั้นๆ

(3) คำสั่งให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ เป็นดุลพินิจของศาลซึ่งศาลอาจเห็นด้วยกับรายงานของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์หรือไม่ก็ได้ กล่าวคือ หากรายงานของเจ้าหน้าที่ หรือพยานหลักฐานประกอบรายงานดังกล่าว แสดงให้ศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดมีคุณสมบัติเหมาะสมสมควรได้รับการลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ศาลก็อาจไม่นำมาตรการคุมขังดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดก็ได้ หากศาลเห็นต่างจากรายงานของเจ้าหน้าที่ศาลต้องแสดงผลของการมีคำสั่งดังกล่าวด้วย¹⁷

(4) หากผู้กระทำความผิดซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก และเห็นสมควรให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้บังคับก่อน ต่อมาศาลได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกและกำหนดให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาเช่นกัน ดังนี้ คำพิพากษาทั้งสองช่วงเวลาดังกล่าวต้องรวมกันแล้วมีระยะเวลาคุมขังทั้งหมด

¹⁶ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 78 (2) (4).

¹⁷ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 78 (5) (6).

ไม่เกิน 2 ปี และคำพิพากษาในภายหลังจะมีผลบังคับเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่กำหนดในคำพิพากษาแรกแล้ว¹⁸

นอกจากหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ศาลต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบด้วย กล่าวคือ ศาลต้องคำนึงถึงศูนย์คุมขัง (Correctional center) ที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาด้วย¹⁹ อีกทั้งผู้กระทำความผิดต้องลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งของศาลและยินยอมปฏิบัติหน้าที่ของตนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการคุมขังดังกล่าว²⁰ หากศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดไปตรวจสุขภาพร่างกาย แต่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืน โดยมีได้ไปตรวจสุขภาพร่างกายตามคำสั่งศาล ศาลอาจไม่นำมาตรการคุมขังนั้นมาใช้แก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้²¹

3. กำหนดวัน เวลา และสถานที่ ของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลเห็นสมควรให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้แก่ผู้กระทำความผิด ศาลจะต้องระบุคำสั่งไว้ในคำพิพากษาให้ชัดเจน นอกจากนี้ศาลยังต้องระบุช่วงเวลาของการคุมขังเพื่อให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามไว้ด้วย (periodic detention period)²² โดยศาลต้องกำหนดวัน เวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุด รวมทั้งสถานที่ในการคุมขังนั้นด้วย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับช่วงระยะเวลาของการคุมขังไว้ในพระราชบัญญัติ Crimes (Sentence Administration) Act 2005 กล่าวคือ

(1) วันรายงานตัว²³ (Reporting day) ศาลต้องกำหนดวันรายงานตัวของผู้กระทำความผิดไว้ให้ชัดเจนในคำพิพากษา ซึ่งเป็นวันที่ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวตามสถานที่ที่กำหนดนั้นเป็นครั้งแรก หรือเป็นวันอื่นซึ่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ (chief executive) กำหนดให้ต่างจากวันที่ศาลกำหนด และแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบถึงวันดังกล่าวแล้ว ย่อมมีผลเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงวันรายงานตัวนั้นทันที แต่ระยะเวลาของการคุมขังนั้นยังคงเป็นไปตามที่ศาลกำหนดไว้เดิม ซึ่งวันที่เปลี่ยนแปลงนั้นจะมีผลบังคับเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งดังกล่าวแล้ว หรือวันที่กำหนดไว้ในคำสั่งนั้น แล้วแต่กรณี

¹⁸ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 80.

¹⁹ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 77(1) (c).

²⁰ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 77(1) (d).

²¹ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 77(2).

²² Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 11 (2).

²³ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 51.

(2) เวลารายงานตัว²⁴ (Reporting time) ผู้กระทำความผิดซึ่งจะต้องถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา นั้น ต้องไปรายงานตัวตามวันและสถานที่ที่กำหนดไว้ในเวลา 19.00 น. และสิ้นสุดในเวลา 16.30 น. ของอีก 2 วันต่อมานับจากวันที่ผู้กระทำความผิดได้ไปรายงานตัว อย่างไรก็ตามวันและเวลาที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวนั้น จะไม่รวมถึงวันคริสต์มาส วันขอบคุณพระเจ้าซึ่งตรงกับวันศุกร์ และวันอาทิตย์ หรือวันอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้²⁵ นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจอธิบดีกรมราชทัณฑ์สามารถกำหนดทั้งระยะเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดให้แตกต่างจากที่กฎหมายกำหนดได้ โดยต้องแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบถึงเวลารายงานตัวที่เปลี่ยนแปลงนั้นด้วย ซึ่งคำสั่งดังกล่าวมีผลบังคับเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งนั้นหรือวันที่กำหนดไว้ในคำสั่งนั้นแล้วแต่กรณี

(3) สถานที่รายงานตัว²⁶ (Reporting place) ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวครั้งแรกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวันเวลา และสถานที่ที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา หากอธิบดีกรมราชทัณฑ์เห็นสมควรให้เปลี่ยนสถานที่คุมขังต่างจากที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา อธิบดีกรมราชทัณฑ์ต้องมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบ ซึ่งอาจเป็นศูนย์คุมขังกลาง (Correctional center) หรือศูนย์คุมขังอื่นๆ หรืออาจเป็นสถานที่ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือทำงานตามคำสั่งอันอยู่นอกศูนย์ดังกล่าวก็ได้ และคำสั่งดังกล่าวจะมีผลเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งนั้น หรือตามวันที่กำหนดไว้ในคำสั่งนั้นแล้วแต่กรณี

นอกจากนี้ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอื่นๆ ให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติร่วมกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ ซึ่งคำสั่งดังกล่าวจะมีผลหลังจากผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว และหากระยะเวลาคุมขังดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลให้คำสั่งซึ่งศาลกำหนดให้ใช้มาตรการอื่นร่วมกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาดังกล่าวด้วยทันทีโดยไม่ต้องมีคำสั่งใดๆ เลย²⁷

4. หน้าที่ของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ (Chief executive)

เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว อธิบดีกรมราชทัณฑ์จะต้องออกคำสั่งด้วยวาจา หรือ เป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยคำสั่งดังกล่าวต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสถานที่คุมขังไม่ว่าจะเป็นศูนย์คุมขังกลาง

²⁴ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 52.

²⁵ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 41.

²⁶ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 50.

²⁷ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 61.

หรือศูนย์คุมขังอื่น รวมทั้งมีสวัสดิการของผู้ต้องขัง และได้รับความร่วมมือจากผู้กระทำความผิดตามข้อตกลงที่กำหนดเป็นอย่างดี นอกจากนี้อธิบดีกรมราชทัณฑ์อาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปทดสอบ หรือตรวจวัดหาแอลกอฮอล์ และยาเสพติดได้ โดยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติ Corrections Management Act 2006 และยอมรับผลการทดสอบดังกล่าวซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดด้วย²⁸

หากอธิบดีกรมราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้กระทำความผิดดังกล่าว ยังมีศักยภาพในการทำงานหรือทำกิจกรรมอยู่ อธิบดีกรมราชทัณฑ์จะมีคำสั่งด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆตามความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งอาจเป็นงานสวัสดิการของผู้กระทำความผิด หรือให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฝึกฝนอบรม หรือให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคม (Community service work) ทั้งนี้ตามที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์จะเห็นสมควร แต่ถ้าผู้กระทำความผิดมิได้ร้องขอในการทำงานบริการสังคมหรือเข้าร่วมกิจกรรม ผู้กระทำความผิดก็ไม่อาจกระทำการดังกล่าวได้ โดยคำสั่งนั้น จะมีผลเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งดังกล่าว หรือวันอื่นซึ่งกำหนดไว้ในคำสั่งนั้นโดยตรง²⁹ หากกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปทำงานหรือทำกิจกรรมในสถานที่อื่น ซึ่งมีใช้ศูนย์คุมขังที่กำหนด ในคำสั่งต้องระบุให้ทราบโดยชัดแจ้งถึงกิจกรรมหรืองานที่จะต้องไปทำ สถานที่ที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ระยะเวลาเริ่มต้นของการรายงานตัว อีกทั้งกำหนดถึงบุคคลซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำงานตามคำสั่ง (work supervisor) และผู้กระทำความผิดจะต้องไปรายงานตัวต่อบุคคลดังกล่าว³⁰ นอกจากนี้อธิบดีกรมราชทัณฑ์ยังมีหน้าที่พิจารณาคำร้องของผู้กระทำความผิดกรณีผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งในช่วงเวลาที่กำหนด หรือผู้กระทำความผิดมารายงานตัวช้ากว่า 4 ชั่วโมงอีกด้วย³¹

5. หน้าที่ของผู้กระทำความผิด

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลที่กำหนดเงื่อนไขต่างๆ ให้ผู้กระทำความผิดกระทำในช่วงเวลาที่คำพิพากษาดังกล่าวมีผลใช้บังคับอยู่ หรือคำสั่งไม่ให้งานร่วมกับผู้อื่น (non-association order) หรือคำสั่งให้จำกัดอาณาบริเวณ (place restriction order)

²⁸ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 45 และมาตรา 46.

²⁹ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 53.

³⁰ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 54.

³¹ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 55.

เป็นต้น³² นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดยังต้องปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และคำสั่งของผู้ควบคุม (escort officer) กล่าวคือ

(1) ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวต่อผู้ควบคุมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา หากผู้กระทำความผิดไม่อาจไปรายงานตัวได้ตามวันที่กำหนด หรือไปรายงานตัวช้าเกินกว่า 4 ชั่วโมง ผู้กระทำความผิดต้องยื่นคำร้องขอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์ เพื่อขออนุญาตไม่มารายงานตัว หรือมารายงานตัวล่าช้าแล้วแต่กรณี³³

(2) หากผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งให้ทำงานบริการสังคม หรือ เข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ตามที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์กำหนด ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ทำงานดังกล่าวอย่างเคร่งครัด หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวได้ ผู้กระทำความผิดต้องแจ้งให้ผู้ควบคุมทราบและปฏิบัติตามที่ผู้ควบคุมกำหนด³⁴

หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้กระทำความผิดมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลา กล่าวคือ มิได้ไปรายงานตัวตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา อีกทั้งมิได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ให้ขกเว้นการไปรายงานตัว หรือได้รับอนุญาตให้ไปรายงานตัวล่าช้าได้ รวมทั้งกรณีผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวตามเวลาที่กำหนดแล้ว แต่ตรวจพบสารเสพติดหรือแอลกอฮอล์ในตัวผู้กระทำความผิด ดังนี้ ส่งผลให้ระยะเวลาของการคุมขังดังกล่าวตามคำพิพากษาของศาลขยายออกไปอีก 1 สัปดาห์³⁵

นอกจากนี้หากผู้กระทำความผิดมิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล หรือคำสั่งของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ โดยมีได้รับอนุญาตให้ขกเว้นมิต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวได้ เช่น ผู้กระทำความผิดมิได้ไปรายงานตัว หรือไปรายงานตัวล่าช้าโดยมิได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ในครั้งที่ 2 หรือครั้งต่อๆ มา หรือผู้กระทำความผิดมิได้รายงานการตรวจสอบแอลกอฮอล์หรือสารเสพติดให้ศาลทราบ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ (Corrections officers) ต้องรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ทราบและต้องแสดงความเห็นของผู้ควบคุมดังกล่าวในสำเนารายงานนั้นด้วย³⁶ อีกทั้งศาลสามารถออกหมายจับผู้กระทำความผิดที่มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้กระทำความผิดจะฝ่าฝืนคำพิพากษาของศาล ที่ให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาด้วย โดยให้จับตัวผู้กระทำความผิดและนำตัวมาก่อนมีการสอบสวน

³² Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 42.

³³ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 47 มาตรา 49 และมาตรา 56.

³⁴ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 54 (3) (4).

³⁵ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 58.

³⁶ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 63.

ของคณะกรรมการราชทัณฑ์ โดยการสอบสวนของคณะกรรมการดังกล่าวเพื่อหาสาเหตุของการไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลที่ให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลา เป็นครั้งที่ 2 หรือครั้งต่อๆ มา ซึ่งต้องแจ้งเหตุผลของการสอบสวนให้ผู้กระทำความผิด อธิบดีกรมราชทัณฑ์ และหัวหน้างานฝ่ายการดำเนินคดีโดยรัฐทราบด้วย³⁷

เมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์ทำการสอบสวนผู้กระทำความผิดแล้ว อาจมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้³⁸

- 1) ไม่มีคำสั่งใดๆ
- 2) เตือนผู้กระทำความผิดให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาที่ให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลา อย่างเคร่งครัด
- 3) มอบหมายให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์มีคำสั่งกำหนดการควบคุมผู้กระทำความผิดขึ้นใหม่
- 4) เปลี่ยนข้อกำหนดหรือแก้ไขหลักเกณฑ์ที่ผู้กระทำความผิดต้องกระทำในระหว่างต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าว
- 5) มีคำสั่งให้รอกการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังในช่วงเวลาตามคำพิพากษา โดยไม่ต้องรอให้คำพิพากษาดังกล่าวสิ้นสุดลงก่อนเลย
- 6) มีคำสั่งให้ยกเลิกคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

6. การขยายระยะเวลาการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว คำสั่งศาลดังกล่าวจะกำหนดระยะเวลาการคุมขังนั้นไว้ ซึ่งหากผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลจนครบกำหนดเวลาที่กำหนดแล้ว คำพิพากษาของศาลดังกล่าวย่อมสิ้นสุดลง แต่หากผู้กระทำความผิดมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลแล้ว ระยะเวลาที่ถูกคุมขังนั้นจะขยายออกไปอีก ในกรณีดังต่อไปนี้³⁹

- (1) ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนคำสั่งให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในช่วงเวลาที่กำหนดตามคำพิพากษาของศาล กล่าวคือ ไม่ไปรายงานตัวตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา ในกรณีนี้ผู้กระทำความผิดสามารถร้องขอต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์ด้วยวาจาหรือทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยอ้างถึงหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กำหนดให้ปฏิบัติ นอกจากนี้หากสาเหตุ

³⁷ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 67.

³⁸ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 68.

³⁹ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 55 (1) (2).

ของการฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวมาจากปัญหาสุขภาพ ความเจ็บป่วยของผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องยื่นใบรับรองแพทย์แสดงถึงความเจ็บป่วยที่อ้างถึงและแพทย์แสดงความเห็นยืนยันว่าผู้กระทำความผิดไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลในช่วงเวลาที่กำหนดตามคำพิพากษาได้⁴⁰ หรือ

(2) ผู้กระทำความผิดมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ หรือผู้ควบคุมตามคำสั่งศาลล่าช้า โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวมิได้ฝ่าฝืนคำสั่งศาลซึ่งกำหนดให้มารายงานตัวตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ แต่ผู้กระทำความผิดมารายงานตัวต่อผู้ควบคุมช้ากว่า 4 ชั่วโมง ซึ่งผู้กระทำความผิดสามารถขออนุญาตมารายงานตัวล่าช้าต่ออธิบดีกรมราชทัณฑ์ด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรได้ โดยมีวิธีการเช่นเดียวกับข้อ (1)

จากเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น อธิบดีกรมราชทัณฑ์อาจมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตก่อนหรือหลังจากเริ่มระยะเวลาคุมขังดังกล่าวตามคำพิพากษาของศาลแล้วก็ได้⁴¹ หากอธิบดีกรมราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้กระทำความผิดมีเหตุสมควรได้รับอนุญาตตามคำร้องดังกล่าว ผู้กระทำความผิดก็ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ แต่ระยะเวลาในการคุมขังนั้นจะถูกขยายออกไปอีก 1 สัปดาห์ทันทีโดยมิต้องมีคำสั่งใดๆเลย⁴² แต่อย่างไรก็ตามการอนุญาตดังกล่าวในช่วงเวลา 6 เดือน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ไม่สามารถอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดได้รับยกเว้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือมารายงานตัวล่าช้าเกินกว่า 4 ชั่วโมงมากกว่า 2 ช่วงเวลาได้ กล่าวคือ ในช่วงเวลา 6 เดือน ผู้กระทำความผิดอาจได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ตามเงื่อนไขดังกล่าวได้เพียง 2 ช่วงเวลาเท่านั้น⁴³ และอธิบดีกรมราชทัณฑ์อาจกำหนดเงื่อนไขอื่นๆ ให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติเพิ่มขึ้นได้ด้วย⁴⁴

7. การสิ้นสุดคำพิพากษาให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการคุมขังดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ตลอดระยะเวลาที่คำพิพากษานั้นมีผลใช้บังคับ โดยคำพิพากษาดังกล่าวอาจสิ้นสุดลงได้ 2 กรณี⁴⁵ กล่าวคือ

⁴⁰ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 56 ประกอบ มาตรา 60.

⁴¹ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 55 (4).

⁴² Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 57.

⁴³ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 55 (3).

⁴⁴ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 55 (5).

⁴⁵ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 48.

(1) เมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก โดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา จนครบกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา หรือ

(2) เมื่อคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลาดังกล่าวถูกยกเลิกเพิกถอนไป ในกรณีที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ร้องขอให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ สอบสวนผู้กระทำความผิดซึ่งมิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล อันเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนด ให้ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังต้องปฏิบัติ กล่าวคือ ไม่ไปรายงานตัวตามคำพิพากษาของศาล หรือไปรายงานตัวล่าช้ามากกว่า 4 ชั่วโมงโดยมิได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ให้ยกเว้น กระทำการดังกล่าวได้ ซึ่งการฝ่าฝืนดังกล่าวได้กระทำขึ้นเป็นครั้งที่ 2 หรือครั้งต่อๆ มา และข้อเท็จจริง ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำการดังกล่าวจริง คณะกรรมการราชทัณฑ์อาจมีคำสั่งให้ยกเลิก การลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้

เมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์มีคำสั่งให้ยกเลิกการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลาแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องกลับเข้าสู่การลงโทษจำคุกเต็มเวลาตามปกติ (Full-time detention) ในเรือนจำ โดยคณะกรรมการต้องแจ้งให้ผู้กระทำความผิด อธิบดีกรมราชทัณฑ์และหัวหน้างาน ฝ่ายการดำเนินคดีโดยรัฐทราบถึงเหตุผลในการมีคำสั่งยกเลิกดังกล่าว อีกทั้งต้องกำหนดสถานที่ และระยะเวลาซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องถูกจำคุกเต็มเวลา คำสั่งดังกล่าวมีผลเมื่อแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบถึงคำสั่งยกเลิกการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าว หรือวันที่กำหนดไว้ในหนังสือ แจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบ ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องถูกจำคุกเต็มเวลาไปจนกว่าจะครบกำหนด ระยะเวลาตามคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งถูกยกเลิกไปหรือเป็นกรณีอื่นๆ ตามที่ศาลกำหนด⁴⁶

3.4.1.2 มลรัฐ New South Wales

ในประเทศออสเตรเลียได้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ ในสองรัฐเท่านั้น คือ Australian Capital Territory ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และในมลรัฐนิวเซาท์เวลท์ ที่จะกล่าวต่อไป ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดภายใต้กฎหมาย แห่งมลรัฐนี้จะบัญญัติขึ้นมาใช้บังคับกับประชาชนในมลรัฐนี้เท่านั้น รัฐอื่นไม่สามารถเข้ามาแทรกแซง การใช้กฎหมายของรัฐนี้ได้ ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ของมลรัฐนิวเซาท์เวลท์นี้จึงต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับใน Australian Capital Territory

⁴⁶ Crimes (Sentence Administration) Act 2005, มาตรา 77 และมาตรา 79.

เพราะใช้กฎหมายคนละฉบับกัน แต่โดยเนื้อหาส่วนใหญ่แล้วจะใกล้เคียงกัน แตกต่างกันเฉพาะรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น

กรมราชทัณฑ์ (Department of Corrective Services) ของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์นี้ได้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 ซึ่งได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุมขังดังกล่าวไว้ใน Periodic Detention of Prisoners Act 1970 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวสองครั้ง จนปี ค.ศ. 1981 ได้มีการตราพระราชบัญญัติ Periodic Detention of Prisoners Act 1981 ที่มีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 1981 ขึ้นใช้บังคับ ซึ่งมีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติ Periodic Detention of Prisoners Act 1970 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้เป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพสังคมโดยรวม ต่อมาบทกฎหมายดังกล่าวได้มีการแก้ไขครั้งสุดท้ายในปี 1998 แต่ในปี 1999 รัฐบาลของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหลายฉบับโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ (Department of Corrective Services) ได้แก่ Correctional Centres Act 1952 , Sentencing Act 1989 , Periodic Detention of Prisoners Act 1981 , Home Detention Act 1996 และ Community Service Orders Act 1979 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นได้ถูกยกเลิกไปทั้งหมด โดยนำ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999 และ Crime (Administration of Sentences) Act 1999 มาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติที่ถูกยกเลิกไปข้างต้น ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2000

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้พระราชบัญญัติ Periodic Detention of Prisoners Act 1981 ถูกยกเลิกไป แต่หลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ยังคงปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999 และ พระราชบัญญัติ Crime (Administration of Sentences) Act 1999 ซึ่งในบทบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้ดังนี้

1. เงื่อนไขการบังคับใช้

การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เป็นกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรถูกลงโทษจำคุก แต่ด้วยเหตุผลบางประการศาลอาจมีคำสั่งให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้บทบังคับในส่วนที่ 5 ของพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999 และส่วนที่ 3 ของพระราชบัญญัติ Crime (Administration of Sentences) Act 1999 ซึ่งเงื่อนไขที่ศาลจะต้องพิจารณาในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับได้แก่

(1) ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือหากกระทำความผิดอื่นขึ้นอีกภายหลัง ระยะเวลาที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแก่ผู้กระทำความผิดได้โดยตรง⁴⁷

(2) ผู้กระทำความผิดต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี เมื่อศาลพิจารณาจากความประพฤติ ลักษณะนิสัย สาเหตุของการกระทำความผิดแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังไม่สมควรได้รับการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลา ศาลก็พิพากษาให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับได้⁴⁸

(3) ความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำไปนั้นต้องมีใช้การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ (Sexual offence) ตามที่บัญญัติไว้ในกลุ่มที่ 10 หรือ 10 A ส่วนที่ 3 ของพระราชบัญญัติ Crimes Act 1900⁴⁹

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซึ่งมีใช้การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศตามที่กำหนดไว้ในกลุ่มที่ 10 หรือ 10 A ส่วนที่ 3 ของพระราชบัญญัติ Crimes Act 1900⁵⁰ แล้ว โดยส่วนใหญ่ศาลจะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดบางฐานเท่านั้น เช่น ความผิดเกี่ยวกับการจราจร (Driving Offence) การข่มขู่หรือการพยายามทำร้าย ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดบางประเภท⁵¹ เป็นต้น อีกทั้งผู้กระทำความผิดมีอายุมากกว่า 18 ปีบริบูรณ์แล้ว ศาลเห็นสมควรลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ศาลอาจมีคำสั่งให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ซึ่งนอกจากหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ศาลต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบด้วย

(1) หากเป็นการกระทำความผิดร่วมกันหลายคน ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแก่ผู้กระทำความผิดได้ โดยพิจารณาแยกเฉพาะตัวผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลไป และเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริง เงื่อนไขต่างๆ แล้วเห็นว่าสมควรนำมาตรการคุมขังดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้⁵²

⁴⁷ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 6 และ มาตรา 67.

⁴⁸ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (1).

⁴⁹ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 65 B.

⁵⁰ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 65 B.

⁵¹ www.lawlink.nsw.gov.au.

⁵² Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (1) (b).

(2) ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ามีสถานที่พักที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา โดยอาจเป็นสถานที่ในเรือนจำซึ่งเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดดังกล่าว หรือ เป็นศูนย์คุมขังโดยเฉพาะ เป็นต้น⁵³

(3) ศาลเห็นว่ามีการจัดระบบการคมนาคมขนส่งที่ดีในการเดินทางของผู้กระทำความผิดไปสู่ศูนย์คุมขังที่กำหนดไว้ เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งผู้กระทำความผิดสามารถเดินทางได้สะดวก หรือไม่ลำบากมากเกินไป⁵⁴

(4) ต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่ศาลเห็นว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสมและสมควรจะได้รับโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา⁵⁵ ซึ่งศาลอาจพิจารณาได้จาก⁵⁶

(4.1) รายงานรับรองความประพฤติจากเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่พักการลงโทษ ซึ่งเมื่อผู้กระทำความผิดจะต้องถูกประเมินความประพฤติหรือพฤติกรรมของตนแล้ว กรมคุมประพฤติและพักการลงโทษ (Probation and Parole Service) จะเป็นผู้ทำการตรวจสอบความประพฤติและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้นและรายงานให้ศาลทราบ เพื่อศาลจะได้นำรายงานความประพฤติดังกล่าวมาพิจารณาและมีคำสั่งให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา⁵⁷ และ

(4.2) ศาลจะมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ก็ต่อเมื่อ ได้พิจารณาจากพยานหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่พักการลงโทษ หรือบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจนำเสนอต่อศาล

(5) ผู้กระทำความผิดจะต้องยอมรับคำพิพากษาที่ให้ลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา โดยลงลายมือชื่อของตนไว้เป็นหลักฐาน และยินยอมที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุมขังดังกล่าวตลอดระยะเวลาที่คำพิพากษามีผลและผู้กระทำความผิดยังถูกควบคุมตัวอยู่⁵⁸

⁵³ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (1) (d).

⁵⁴ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (1) (e).

⁵⁵ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (1) (c) และมาตรา 68.

⁵⁶ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (2).

⁵⁷ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 69.

⁵⁸ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (f).

2. อำนาจหน้าที่ของศาล

เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรถูกลงโทษจำคุก และผู้กระทำความผิดมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ ศาลจะมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา นอกจากนี้หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมหรือความประพฤติที่ไม่สมควรได้รับการลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังดังกล่าว แต่ศาลเห็นสมควรให้ใช้มาตรการคุมขังนั้น และมีคำสั่งอนุญาตให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว⁵⁹ หรือในทางตรงข้าม หากผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมหรือความประพฤติที่สมควรจะได้รับการลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว แต่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ใช้มาตรการคุมขังดังกล่าว⁶⁰ นั้น ดังนั้นศาลจะต้องแสดงถึงเหตุผลในการมีคำสั่งดังกล่าวต่อผู้กระทำความผิดและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

3. กำหนดวัน เวลา และสถานที่ ของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลเห็นสมควรให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ศาลจะต้องระบุคำสั่งไว้ในคำพิพากษาให้ชัดเจน นอกจากนี้ศาลยังต้องกำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าว ซึ่งศาลอาจกำหนดได้ 2 ช่วงเวลา⁶⁰ คือ

- ช่วงแรก ศาลต้องกำหนดวันเริ่มต้นและสิ้นสุดของคำสั่งให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลา และกำหนดเวลาในการไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังไว้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ 08.30 น. ของวันแรกและ สิ้นสุดเวลา 16.30 น. ของวันสุดท้ายตามที่กำหนดในคำสั่ง

- ช่วงหลัง ศาลจะกำหนดวันในแต่ละสัปดาห์ โดยผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวในเวลา 19.00 น. ของวันที่กำหนดไว้ และจะสิ้นสุดลงในเวลา 16.30 น. ของอีกสองวันต่อมาซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวจะไม่รวมวันหยุดนักขัตฤกษ์ วันคริสต์มาส หรือวันขอบคุณพระเจ้า ที่ตรงกับวันศุกร์หรือวันอาทิตย์

โดยมากแล้วศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ในศูนย์คุมขังที่กำหนดไว้โดยเฉพาะหรือในศูนย์คุมขังกลางที่อยู่ในเรือนจำแล้วแต่กรณี ทุกเย็นวันศุกร์ไม่เกินเวลา 19.00 น. และจะได้รับการปล่อยให้กลับบ้านในวันอาทิตย์ตอนเย็นเวลา 16.30 น. ส่วนวันธรรมดาผู้กระทำความผิดยังคงกลับไปทำงานและอยู่กับครอบครัวได้ตามปกติ

⁵⁹ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 66 (4).

⁶⁰ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 82.

โดยศูนย์คุมขังในวันหยุดปัจจุบันมีทั้งหมด 11 แห่ง และเป็นศูนย์ที่สร้างขึ้นเฉพาะผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงเพียง 1 แห่งเท่านั้น⁶¹

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาลจนกว่าคำสั่งดังกล่าวของศาลจะสิ้นสุดลง ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ กล่าวคือ สิ้นสุดลงตามระยะเวลาที่กำหนดในคำพิพากษาของศาลกรณีหนึ่ง กับกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับการพักการลงโทษกรณีหนึ่ง แล้วแต่ว่าเหตุใดจะเกิดขึ้นก่อน⁶²

เดิมก่อนมีการยกเลิกพระราชบัญญัติ Periodic Detention of Prisoners Act 1981 ระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการคุมขังเป็นช่วงระยเวลานั้น ศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดระยะเวลาโดยระยะเวลาที่จะนำมาใช้นั้นอย่างน้อยคือ 3 เดือน หากมากกว่า 3 เดือนจะต้องไม่เกินระยะเวลาหนึ่งในสามของคำพิพากษา ซึ่งสรุปได้ว่าระยะเวลาที่ศาลจะนำมากำหนดให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยเวลานั้นต้องไม่น้อยกว่า 3 เดือนและไม่มากกว่า 12 เดือน โดยศาลจะพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย แต่ในปัจจุบันหลังจากนำพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999 และพระราชบัญญัติ Crime (Administration of Sentences) Act 1999 มาใช้บังคับแทนมิได้มีการกำหนดระยะเวลาในการใช้มาตรการดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน อันเป็นการให้ดุลพินิจศาลอย่างกว้างขวางในการกำหนดระยะเวลาคุมขังเป็นช่วงระยเวลาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนมากขึ้นกว่าเดิม

4. หน้าที่ของคณะกรรมการราชทัณฑ์

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว ศาลต้องแจ้งคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดและคณะกรรมการราชทัณฑ์ (Commissioner of Corrective Services) ทราบ ซึ่งคณะกรรมการราชทัณฑ์ดังกล่าวมีหน้าที่พิจารณาคำร้องต่างๆ ของผู้กระทำความผิด เช่น คำร้องขอเปลี่ยนแปลงวัน เวลา และสถานที่ในการคุมขังดังกล่าว เมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นสมควรเปลี่ยนแปลงวัน เวลา สถานที่ตามที่ศาลกำหนดไว้ คณะกรรมการราชทัณฑ์จะกำหนดวัน เวลา และศูนย์คุมขังที่ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวไว้ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับคำสั่งคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาของศาล โดยคณะกรรมการดังกล่าวต้องเขียนแสดงเหตุผลให้ชัดเจน และประกาศแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบเพื่อดำเนินการตามคำสั่งต่อไป⁶³

⁶¹ www.lawlink.nsw.gov.au.

⁶² Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 82.

⁶³ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 85.

นอกจากนี้ การขอขยายระยะเวลาคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาตามคำสั่งศาลออกไป การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้กระทำความผิดมารายงานตัวล่าช้า หรือไม่ต้องมารายงานตัว เป็นต้น หรือมีคำสั่งกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตาม โดยพิจารณาตามความเหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละราย กล่าวคือ เมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้กระทำความผิดให้เพิ่มขึ้น หรือในบางกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ผู้กระทำความผิดไปทำงานบริการสังคมในช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดถูกคุมขังอยู่ในศูนย์ตามคำสั่งศาล คณะกรรมการดังกล่าวจะมีคำสั่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไปปฏิบัติตาม⁶⁴ ซึ่งในคำสั่งอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังที่ระบุไว้ หรือไปรายงานตัวในสถานที่อื่นซึ่งคณะกรรมการกำหนดไว้ในคำสั่งเพื่อทำงานบริการสังคมก็ได้ และหากผู้กระทำความผิดไม่สามารถไปรายงานตัวเพื่อทำกิจกรรมที่กำหนดในสถานที่อื่นซึ่งมีในศูนย์คุมขังที่กำหนดได้ ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวตามที่กำหนดในคำสั่งนั้นต่อไป⁶⁵

หากผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ในศูนย์คุมขังต้องออกมาทำงานบริการสังคมหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดทั้งหมดหรือบางส่วนของระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการราชทัณฑ์ก็อาจมีคำสั่งให้ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่ให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในศูนย์คุมขังที่กำหนดก็ได้⁶⁶ ซึ่งก็ถือว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา เช่นกัน⁶⁷ นอกจากนี้ หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่สมควรออกไปทำงานบริการสังคม หรือไม่มีงานที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดนั้น คณะกรรมการก็จะไม่อนุญาตให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวออกไปจากศูนย์คุมขังที่กำหนด⁶⁸

มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์นี้ อาจมีรูปแบบที่ผ่อนคลายจากการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาตามปกติธรรมดาทั่วไป กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดประพฤติตนเป็นคนดี และการกระทำความผิดนั้นไม่เป็นอันตรายต่อสังคม อีกทั้งผู้กระทำความผิดยังมีความสามารถในการทำงานอยู่ เมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องมารายงานตัวในศูนย์คุมขังเลย แต่ไปรายงานตัวในสถานที่ซึ่งคณะกรรมการ

⁶⁴ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 84 (1).

⁶⁵ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 84 (2) (3).

⁶⁶ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 84 (4).

⁶⁷ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 84 (5).

⁶⁸ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 84 (1A).

ราชทัณฑ์กำหนดอันเป็นสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดจะต้องไปรายงานตัวและทำงานบริการสังคม ตามที่ได้รับมอบหมายโดยมราชงานตัวในตอนเช้าและตอนเย็นในสถานที่ทำงานที่บุคคลนั้นๆ ได้รับมอบหมายจากศูนย์คุมขังให้ไปทำโดยผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องทำงานวันละ 8 ชั่วโมง เมื่อทำงานเสร็จก็กลับไปนอนที่บ้าน ไม่ต้องเข้าไปนอนในศูนย์คุมขังอีกเลย แต่หากผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่มีรายงานตัวหรือฝ่าฝืนกฎข้อบังคับ ก็อาจต้องกลับเข้าสู่การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในรูปแบบทั่วไปที่ต้องเข้าไปนอนในศูนย์คุมขังในคืนวันศุกร์และคืนวันเสาร์ตามเดิม⁶⁹ หรืออาจต้องโทษจำคุกเต็มเวลาในเรือนจำในส่วนระยะเวลาที่เหลือได้

5. หน้าที่ของผู้กระทำความผิด

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว และผู้กระทำความผิดได้ลงนามรับทราบคำพิพากษาของศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดซึ่งระบุไว้ในคำพิพากษาและตามที่พระราชบัญญัติ Crime (Administration of Sentences) Act 1999 บัญญัติไว้⁷⁰ กล่าวคือ

(1) ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลและคำสั่งของคณะกรรมการราชทัณฑ์ (Commissioner of Corrective Services) ด้วย โดยผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังที่กำหนดตามระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่งศาล⁷¹ หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถไปรายงานตัวตามช่วงเวลาที่กำหนดได้ก่อนถึงกำหนดเวลาที่ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวตามคำสั่งศาล ผู้กระทำความผิดต้องโทรศัพท์แจ้งไปยังคณะกรรมการราชทัณฑ์โดยแสดงเหตุที่ไม่อาจมารายงานตัวได้ให้ทราบเพื่อคณะกรรมการจะได้พิจารณาอนุญาต และผู้กระทำความผิดต้องแจ้งต่อผู้บัญชาการศูนย์คุมขังที่ตนต้องไปรายงานตัวให้ทราบถึงสาเหตุดังกล่าวโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน 7 วันหลังจากครบกำหนดวันที่ต้องไปรายงานตัวด้วย⁷²

(2) เมื่อคณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้กระทำความผิดให้เพิ่มขึ้น หรือในบางกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ผู้กระทำความผิดไปทำงานบริการสังคมในช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวในศูนย์คุมขัง หรือสถานที่ซึ่งคณะกรรมการกำหนดไว้ในคำสั่งโดยเฉพาะ

⁶⁹ www.lawlink.nsw.gov.au.

⁷⁰ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 81.

⁷¹ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 83 (1).

⁷² Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 87 (4).

(3) เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังที่กำหนดแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของศูนย์คุมขังที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด เว้นแต่จะมีข้อยกเว้นบางประการตามที่กฎหมายกำหนด หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืน เช่น กระทำการอันเป็นการรบกวนเสรีภาพของผู้อื่น และฝ่าฝืนกฎระเบียบของศูนย์คุมขัง เป็นต้น พศดี หรือผู้บัญชาการศูนย์คุมขังอาจมีคำสั่งให้โอนผู้กระทำความผิดดังกล่าวไปควบคุมตัวในศูนย์คุมขังกลาง (Correctional Center) แทนได้⁷³

6. การไม่มารายงานตัว หรือมารายงานตัวล่าช้า

(1) การไม่มารายงานตัว⁷⁴

คณะกรรมการราชทัณฑ์อาจมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องมารายงานตัวตามคำสั่งศาลได้ตามเวลาที่กำหนดไว้ 1 ช่วงเวลา หรือมากกว่านั้นได้ ในกรณีต่อไปนี้

- เนื่องจากเหตุผลเกี่ยวกับสุขภาพของผู้กระทำความผิด
- เมื่อผู้กระทำความผิดขออนุญาตเพื่อไปทำกิจธุระ
- เมื่อผู้กระทำความผิดถูกกักขัง หรือ
- ในกรณีอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการราชทัณฑ์เห็นสมควร

เช่น ผู้กระทำความผิดได้ไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังตามคำสั่งก็ดี การที่ผู้กระทำความผิดได้ไปเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้ารับการศึกษาตามที่คณะกรรมการราชทัณฑ์กำหนดก็ดี การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการราชทัณฑ์ที่ให้ทำงานบริการสังคมจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยหรือสุขภาพของผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นก็ดี หรือผู้กระทำความผิดเป็นโรคติดต่อ⁷⁵ เป็นต้น

หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดไม่สามารถไปรายงานตัวตามเวลาที่กำหนดได้เนื่องมาจากความเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ ผู้กระทำความผิดต้องมีใบรับรองแพทย์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอาการเจ็บป่วย ลักษณะ และอาการของโรคที่ป่วย รวมทั้งแสดงเหตุผลที่ผู้กระทำความผิดไม่อาจมารายงานตัวตามเวลาที่กำหนดได้⁷⁶ ให้ชัดเจน ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องแจ้งทางโทรศัพท์ให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ทราบแล้วก่อนถึงกำหนดเวลารายงานตัว และต้องทำเป็นหนังสือแสดง

⁷³ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 86.

⁷⁴ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 87 (1).

⁷⁵ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 91.

⁷⁶ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 87 (5).

เหตุผลถึงความเจ็บป่วยดังกล่าวพร้อมใบรับรองแพทย์ไปยังผู้บัญชาการศูนย์คุมขังที่ตนต้องไป รายงานตัวให้ทราบภายใน 7 วันหลังจากครบกำหนดระยะเวลารายงานตัวตามคำสั่งแล้ว⁷⁷

(2) การมารายงานตัวล่าช้า

เมื่อผู้กระทำความผิดไม่อาจมารายงานตัวได้ทันตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งศาล ผู้กระทำความผิดต้องยื่นคำร้องขอรายงานตัวล่าช้าต่อคณะกรรมการราชทัณฑ์ ซึ่งต้องยื่นก่อนครบกำหนด 7 วันหลังจากวันแรกของการรายงานตัวช่วงเวลาแรกเริ่มต้นขึ้น เว้นแต่จะมีความจำเป็นอื่นหรือมีเหตุกรณีพิเศษ ซึ่งคณะกรรมการอาจขยายระยะเวลาออกไปได้⁷⁸ โดยคณะกรรมการราชทัณฑ์ต้องกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น หรือสิ้นสุดลงของช่วงเวลาในการคุมขัง ให้เท่ากับจำนวนวัน และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา และช่วงเวลาส่วนที่ผู้กระทำความผิด จะต้องปฏิบัติเพิ่มขึ้นไว้ให้ชัดเจนด้วย⁷⁹ โดยคณะกรรมการราชทัณฑ์จะมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องขอมารายงานตัวล่าช้าได้ ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดได้แสดงเหตุอันสมควรที่มารายงานตัวล่าช้า จนเป็นที่พอใจแก่คณะกรรมการดังกล่าวแล้วเท่านั้น⁸⁰

หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว โดยไม่แจ้งต่อคณะกรรมการราชทัณฑ์ในกรณีไม่มารายงานตัว หรือมิได้รับอนุญาตให้มารายงานตัวล่าช้าแล้ว ช่วงระยะเวลาในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาตามคำสั่งศาลต้องขยายออกไปอีก 1 สัปดาห์⁸¹

7. ผลของการฝ่าฝืน

เมื่อผู้กระทำความผิดมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งของคณะกรรมการราชทัณฑ์ซึ่งกำหนดรายละเอียดให้ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามแล้ว โดยผู้กระทำความผิดมิได้ทำงานบริการสังคมหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่คณะกรรมการกำหนด หรือมิได้ไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังหรือสถานที่อื่นซึ่งคณะกรรมการราชทัณฑ์เห็นสมควรกำหนดไว้ หรือผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตน หรือผู้กระทำความผิดที่หนีหรือพยายามจะหลบหนีจากการถูกกักขังตามกฎหมาย เป็นต้น ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยถูกปรับ 10 เท่า หรือจำคุก 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ⁸²

⁷⁷ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 87 (6) ประกอบ มาตรา 87 (3) (4) และ (5).

⁷⁸ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 88 (2) ประกอบ มาตรา 90.

⁷⁹ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 88 (3).

⁸⁰ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 88 (1).

⁸¹ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 89 (1) (2).

⁸² Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 95 (1).

หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎระเบียบอื่นตามที่ศูนย์คุมขังกำหนดแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกกว่ากล่าวตักเตือนหรือสูญเสียสิทธิสภาพความเป็นส่วนตัวมากกว่า 4 ชั่วโมงของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่มีลักษณะหรือพฤติกรรมที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก⁸³

8. การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับการลงโทษปรับ

มาตรการลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ นอกจากจะนำไปใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว ยังอาจนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ได้ โดยนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไว้ในส่วนที่ 4 หมวดที่ 6 ของพระราชบัญญัติ Fines Act 1996 กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดซึ่งไม่สามารถชำระค่าปรับตามคำพิพากษาได้ ศาลอาจมีคำสั่งให้จำคุกแทนค่าปรับได้ โดยผู้ถูกจำคุกแทนค่าปรับ (fine defaulter) อาจถูกจำคุกในศูนย์คุมขังกลาง (Correctional center) โดยผู้ถูกจำคุกแทนค่าปรับดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการราชทัณฑ์ให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกดังกล่าวได้โดยอาศัยประเด็นที่อ้างไว้ในหมายจำคุกดังกล่าว หากคณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกแทนค่าปรับได้ ก็จะมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรอนุญาตให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา และกำหนดระยะเวลาให้ผู้ถูกจำคุกแทนค่าปรับเข้าไปอยู่ในศูนย์คุมขังซึ่งอยู่ในเรือนจำและปฏิบัติตามกฎของศูนย์ไว้ในหมายจำคุกด้วย ซึ่งคำสั่งของคณะกรรมการราชทัณฑ์ดังกล่าวไม่ว่าจะอนุญาตหรือไม่ ย่อมถึงที่สุด ไม่สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้⁸⁴

เมื่อมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกแทนค่าปรับแล้ว คณะกรรมการราชทัณฑ์ต้องประกาศแจ้งให้ศูนย์คุมขังที่กำหนดผู้ถูกจำคุกแทนค่าปรับ และ State Debt Recovery Office ทราบ⁸⁵ ซึ่งในประกาศดังกล่าวต้องกำหนดถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ข้อบังคับรวมถึงชื่อศูนย์คุมขังที่จะต้องไปรายงานตัว วันเวลาที่จะต้องไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังครั้งแรก และวันที่ต้องไปรายงานตัวในแต่ละสัปดาห์ โดยระยะเวลาในการถูกจำคุกแทนค่าปรับนั้น คำนวณจำนวนวันที่ต้องถูกจำคุกจากจำนวนค่าปรับที่ค้างชำระอยู่ ซึ่งถืออัตราค่าปรับ \$120 ต่อ 1 วัน และระยะเวลาในการจำคุกทั้งหมดต้องไม่น้อยกว่า 1 วันแต่ไม่เกิน 3 เดือน⁸⁶ ส่วนการคำนวณระยะเวลาในการจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น จะคำนวณ

⁸³ Crime (Administration of Sentences) Act 1999, มาตรา 95 (2) (3) และ (4).

⁸⁴ Fines Act 1996, มาตรา 89.

⁸⁵ Fines Act 1996, มาตรา 89A.

⁸⁶ Fines Act 1996, มาตรา 90 (1).

ตามอัตราค่าปรับที่ค้างชำระอยู่โดยถืออัตราค่าปรับ \$120 ต่อ 1 วันของระยะเวลาคุมขัง ซึ่งใน 1 ช่วงเวลา มี 2 วัน⁸⁷ ดังนั้นหากผู้ต้องโทษจำคุกแทนค่าปรับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทน ต้องถืออัตราค่าปรับ \$240 ต่อการคุมขัง 1 ช่วงเวลา และระยะเวลาในการจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้นต้องไม่น้อยกว่า 1 ช่วงเวลา แต่ต้องไม่มากกว่า 45 ช่วงเวลา และหากผู้ต้องโทษจำคุกแทนค่าปรับกระทำความผิดอื่นซึ่งต้องโทษจำคุกแทนค่าปรับและใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกดังกล่าวขึ้นอีก ก็จะต้องนับระยะเวลาในการจำคุกแทนค่าปรับโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในความผิดอื่นตามหมายจำคุกของศาลต่อเนื่องกันไปโดยไม่รวมระยะเวลาทั้งหมดเข้าด้วยกัน⁸⁸

3.4.2 ประเทศอังกฤษ

เดิมประเทศอังกฤษนี้ไม่มีประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ แต่กฎหมายที่ใช้จะเป็นกฎหมายที่ผสมกันระหว่างกฎหมายลายลักษณ์อักษรและกฎหมายจารีตประเพณี ในแต่ละปีรัฐสภาของประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายที่บัญญัติความผิดใหม่ๆ ขึ้น และได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Act) ฉบับใหม่ขึ้น ซึ่งได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานด้านยุติธรรมทางอาญาออกมาใหม่ อันก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญกับระบบงานด้านความยุติธรรมทางอาญา และมาตรการหนึ่งที่สภาของอังกฤษให้ความสนใจคือการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Intermittent Custody) อันเป็นมาตรการที่นำมาใช้กับการลงโทษที่สั่งการให้ผู้กระทำความผิดถูกจำกัดอิสรเสรีภาพมากกว่าปกติ แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นการจำกัดอิสระโดยเด็ดขาดอย่างการลงโทษจำคุกเต็มเวลาในเรือนจำตามปกติ ซึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมทางอาญา 2003 (Criminal Justice Act 2003) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้โดยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 44 ส่วนที่ 12 ว่าด้วยเรื่องการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดที่ศาลจะกำหนดให้ลงโทษในเรือนจำน้อยกว่า 12 เดือน และกฎหมายได้บัญญัติให้ศาลนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับกรณีดังกล่าวด้วย

ตามบทบัญญัติของประเทศอังกฤษนั้น คำพิพากษาที่จะนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิด ศาลจะต้องพิจารณาถึงความรุนแรงของการลงโทษที่ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับประเภทของความผิดที่ได้กระทำลงด้วย อีกทั้งศาลต้องพิจารณาจากสภาพแวดล้อม ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิด ประวัติอาชญากร เป็นต้น หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดยังไม่สมควรที่จะได้รับ

⁸⁷ Fines Act 1996, มาตรา 90 (2).

⁸⁸ Fines Act 1996, มาตรา 93.

โทษจำคุกในเรือนจำ อันจะเป็นการจำกัดอิสรภาพอย่างเด็ดขาด อีกทั้งความผิดดังกล่าวหากปล่อยผู้กระทำความผิดไปหรือให้มีการคุมประพฤติก็จะเป็นการลงโทษที่เบาไปอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความสำนึกผิดได้ และความผิดดังกล่าวก็ไม่มี ความร้ายแรงจนเกินไป หรือเกิดจากการกระทำความผิดที่ลั้งพลาดไปของผู้กระทำความผิดเอง หรือมีเหตุชกแจงใจที่ทำให้บุคคลดังกล่าวต้องกระทำความผิดลง เมื่อศาลพิจารณาแล้วก็มีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุก แต่ศาลนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับโทษจำคุกดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด โดยให้ผู้กระทำความผิดได้รู้ถึงการถูกจำกัดอิสระบ้าง เพื่อจะได้เกิดความสำนึกไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก นอกจากนี้คำพิพากษาของศาลที่กำหนดให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้แล้ว ศาลยังกำหนดให้นำมาตรการอื่นมาใช้ควบคู่กันไปกับมาตรการนี้ได้ เช่น การทำงานสาธารณะ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคม เป็นต้น⁸⁹

1. หลักเกณฑ์ทั่วไปของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลจะต้องกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนภายใน 1 สัปดาห์ โดยศาลต้องระบุระยะเวลาที่ต้องโทษจำคุกให้ชัดเจนในคำพิพากษา ซึ่งระยะเวลาในการจำคุกตามคำพิพากษานั้น ย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละศาล ซึ่งในประเทศอังกฤษนั้น แบ่งออกเป็น 2 ศาล คือ

ศาลแขวง (Magistrates' Courts) ผู้พิพากษาจะต้องมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดต่ำสุดมีระยะเวลา 14 สัปดาห์ และระยะเวลาสูงสุด 26 สัปดาห์ สำหรับการกระทำความผิดฐานหนึ่งเท่านั้น แต่หากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้นอีกหรือมีความผิดตั้งแต่ 2 ฐานความผิดขึ้นไป เมื่อรวมโทษจำคุกแล้วต้องมีระยะเวลาลงโทษจำคุกรวมกันไม่เกิน 52 สัปดาห์⁹⁰

ศาลอาญา (Crown Court) ตามพระราชบัญญัติ Criminal Justice Act 2003 มาตรา 181 (1) ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้ว่า เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 12 เดือน ศาลอาจพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดจำคุกในเรือนจำก็ได้โดยผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ หรือ ศาลอาจมีคำพิพากษาให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาก็ได้

⁸⁹ www.justice.govt.nz/pubs/reports/1999/community_sentence./apendix_1.html#England%20and%20wales.

⁹⁰ www.probation.homeoffice.gov.uk/files/pdf/pc.

เมื่อศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดยังไม่สมควรถูกลงโทษในเรือนจำอันเป็นการจำกัดเสรีภาพอย่างถาวร และพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม อีกทั้งยังไม่สมควรถูกตัดออกจากสังคมอย่างสิ้นเชิง ศาลก็อาจนำมามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ โดยศาลต้องการให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป ยังสามารถเรียนหนังสือ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในหน้าที่การงานได้ตามปกติ อีกทั้งความสัมพันธ์ภายในครอบครัวย่อมไม่ถูกทำลายไปด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดก็ยังคงต้องรับผลจากการกระทำความผิดของตนอยู่บ้าง อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่มีนิสัยเป็นอาชญากรอาชีพ หรือกระทำความผิดด้วยความพลั้งพลาดไปบางประการ สามารถสำนึกผิดและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นอีกได้ ซึ่งการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ ศาลจะต้องพิจารณาแล้วเห็นสมควรลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดมีระยะเวลาอย่างน้อย 28 สัปดาห์ แต่ต้องไม่เกิน 51 สัปดาห์ สำหรับความผิดฐานหนึ่ง หากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดมากกว่า 2 ฐานความผิดขึ้นไป เมื่อรวมโทษจำคุกแล้วต้องมีระยะเวลาไม่มากกว่า 65 สัปดาห์⁹¹ เมื่อผู้พิพากษาเห็นสมควรลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาเท่าใดแล้ว ต้องระบุจำนวนวันที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้ให้ชัดเจนลงในคำพิพากษาด้วย

เมื่อผู้พิพากษาพิจารณาแล้วเห็นสมควรนำเอามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้กับผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ที่สำคัญในการกำหนดระยะเวลาคุมขังดังกล่าวด้วย กล่าวคือ

- ศาลจะต้องพิจารณาประเภทของความผิดตามที่กฎหมายระบุไว้ และความผิดที่มีมาก่อน โดยศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำความผิดดังกล่าวยังไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกตัดออกจากสังคมอย่างถาวร
- ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้กระทำความผิดยังคงอยู่ในสังคมต่อไป ย่อมไม่อาจที่จะกระทำความผิดร้ายแรงกว่าเดิมขึ้นอีกได้
- การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภทเท่านั้น ซึ่งลักษณะของความผิดยังไม่เป็นอันตรายต่อสังคม แต่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ศาลมักเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดที่ไม่สมควรได้รับโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานอกจากนี้ในความผิดบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้กำลังประทุษร้าย (Violence offences) หรือความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน (Burglary offences) ศาลอาจพิพากษาให้ถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ โดยขึ้นอยู่กับระดับความร้ายแรงที่ผู้เสียหายได้รับ หรือพิจารณาจากผลของการกระทำ

⁹¹ Criminal Justice Act 2003, มาตรา 183(4), (7).

ความผิดดังกล่าวว่าผู้เสียหายได้รับผลร้ายมากน้อยเพียงใด หากเสียหายไม่มาก ศาลอาจมีคำพิพากษาให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้

- ในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดต้องถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า มีสถานที่ในการคุมขังที่เหมาะสมแตกต่างหากจากเรือนจำ และสถานที่ที่อยู่อาศัยตามปกติที่มีความเหมาะสม ไม่มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขึ้นอีก ศาลจึงจะมีคำสั่งให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้

- ศาลต้องพิจารณาถึงปัญหาสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หากผู้กระทำความผิดติดยาเสพติดหรือติดสุราเรื้อรัง หรือได้รับสารพิษบางอย่างในร่างกาย หรือมีปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้กระทำความผิดมีปัญหาดังกล่าวข้างต้น ศาลมักมีดุลพินิจว่าผู้กระทำความผิดไม่เหมาะสมที่จะนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ

2. ระยะเวลาในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

เมื่อศาลพิจารณาแล้วมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน โดยขึ้นอยู่กับแต่ละศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลแขวงหรือศาลอาญาก็ตาม เมื่อศาลกำหนดระยะเวลาลงโทษจำคุกไว้แล้ว ศาลในสำนวนคดีนั้นเห็นสมควรใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ศาลต้องกำหนดจำนวนวันซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในศูนย์คุมขังที่กำหนดไว้ให้ชัดเจนในคำพิพากษาดังด้วย โดยจำนวนวันจะต่างกันไปขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการลงโทษจำคุกตามคำพิพากษา กล่าวคือ

ศาลแขวง (Magistrates' Courts) ศาลในคดีนั้นๆ จะต้องกำหนดจำนวนวันสำหรับการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้ โดยต้องมีระยะน้อยที่สุด 14 วัน และมากที่สุด 45 วัน สำหรับความผิดฐานหนึ่งๆ แต่อย่างไรก็ตามหากมีความผิดตั้งแต่ 2 ฐานขึ้นไป ระยะเวลารวมกันแล้วต้องไม่มากกว่า 90 วัน

ศาลอาญา (Crown Court) ระยะเวลาในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการลงโทษจำคุกของศาลเช่นกัน โดยศาลจะต้องกำหนดจำนวนวันในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้ในคำพิพากษาให้ชัดเจน ซึ่งจะต้องมีระยะเวลาอย่างน้อยที่สุด 14 วันและมากที่สุด 90 วัน สำหรับการกระทำความผิดฐานหนึ่ง หากมีความผิดตั้งแต่ 2 ฐานขึ้นไป ระยะเวลารวมกันแล้วต้องไม่มากกว่า 180 วัน⁹² ดังตารางที่ 3.1

⁹² Criminal Justice Act 2003, มาตรา 183 (5), (7) (b).

ระยะเวลาลงโทษจำคุกและระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่ต้องระบุชัดเจนในคำพิพากษานั้น ศาลจะต้องปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการคุมประพฤติท้องถิ่นด้วย เพื่อศาลจะได้กำหนดระยะเวลาในการคุมขังได้อย่างเหมาะสมกับประเภทความผิด สภาพแวดล้อม ครอบครัว มูลเหตุจูงใจในการกระทำ เป็นต้น นอกจากนี้ ศาลต้องคำนึงถึงสถานที่ในการคุมขัง โดยเลขาของรัฐต้องจัดให้มีสถานที่ในการคุมขังผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงเวลาไว้โดยเฉพาะ และต้องปรากฏต่อศาลว่าผู้กระทำความผิดมีสถานที่อยู่หรือมีที่พักอาศัยที่เหมาะสมในระยะเวลาที่ศาลมีคำพิพากษาให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา⁹³ ด้วย

ตารางที่ 3.1 แสดงระยะเวลาในการลงโทษจำคุกและจำนวนวันในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

ศาลแขวง (Magistrates' Courts)			ศาลอาญา (Crown Court)		
ความผิด 1 ฐาน		ความผิด 2 ฐานขึ้นไป	ความผิด 1 ฐาน		ความผิด 2 ฐานขึ้นไป
ศาลพิพากษา ลงโทษ จำคุก ขั้นต่ำสุด	ศาลพิพากษา ลงโทษ จำคุก ขั้นสูงสุด	ศาลพิพากษา ทุกความผิดรวมกัน ลงโทษจำคุกไม่เกิน	ศาลพิพากษา ลงโทษ จำคุก ขั้นต่ำสุด	ศาลพิพากษา ลงโทษ จำคุก ขั้นสูงสุด	ศาลพิพากษา ทุกความผิดรวมกัน ลงโทษจำคุกไม่เกิน
14 สัปดาห์	26 สัปดาห์	52 สัปดาห์	28 สัปดาห์	51 สัปดาห์	65 สัปดาห์
↓	↓	↓	↓	↓	↓
ศาลกำหนดจำนวนวันให้คุมขังเป็นช่วงเวลา			ศาลกำหนดจำนวนวันให้คุมขังเป็นช่วงเวลา		
14 วัน	45 วัน	90 วัน	14 วัน	90 วัน	180 วัน

⁹³ Criminal Justice Act 2003, มาตรา 184 (1) – (3).

3. เงื่อนไขของการอนุญาต

เมื่อศาลกำหนดจำนวนวันซึ่งต้องถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอื่นๆ ไว้ในคำพิพากษาเพื่อนำมาใช้ในระหว่างที่ถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ กล่าวคือ⁹⁴

- การกำหนดให้ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทน
- การกำหนดให้ทำกิจกรรมต่างๆ
- การกำหนดแผนการดำเนินชีวิต
- การกำหนดกิจกรรมที่ต้องห้ามปฏิบัติ

การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ศาลจะเป็นผู้พิจารณาและกำหนดเงื่อนไขต่างๆ อย่างชัดเจนไว้ในคำพิพากษา โดยจะพิจารณาจากรายงานความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนในแต่ละฐานความผิด

มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังที่กล่าวมาในพระราชบัญญัติ Criminal Justice Act 2003 นี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ศาลสามารถกำหนดช่วงระยะเวลาในการคุมขังดังกล่าวแก่ผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งปัจจุบันมิได้นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำพิพากษาให้รอกการลงโทษ โดยรัฐได้มีนโยบายในการกำหนดรูปแบบของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้ เพื่อให้เกิดแนวทางในการบังคับใช้ที่ชัดเจนและเป็นทางเลือกของศาลอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการรอกการลงโทษและการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งเมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดมีระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือนแล้ว หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้กระทำความผิดไม่สมควรได้รับโทษจำคุกในเรือนจำเนื่องจากจะทำให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้รับผลร้ายจากการลงโทษจำคุกมากเกินไป แต่หากจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปโดยการรอกการลงโทษและมีเงื่อนไขคุมประพฤติ ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สำนึกถึงการกระทำความผิดของตน ศาลก็อาจเลือกใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ โดยกำหนดให้ชัดเจนในคำพิพากษา ซึ่งการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้⁹⁵

1. มาตรการกึ่งควบคุมหรือการปลดปล่อยรายวัน (Semi - detention or Daily release) จะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น แม้ศาลจะมีคำพิพากษาให้จำคุกแล้วแต่ศาลก็ยังให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับเข้ามาทำงานในสังคมได้ตามปกติ

⁹⁴ Criminal Justice Act 2003, มาตรา 185.

⁹⁵ www.bopcris.ac.uk /imgall/ref21011_2_18.html? p. 3.

2. มาตรการจำคุกรายวัน (Day Imprisonment) เป็นมาตรการที่กำหนดให้ ผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าสู่ศูนย์ควบคุมที่จัดทำไว้โดยเฉพาะทุกวัน โดยในแต่ละวันจะต้องถูกควบคุม อยู่ในศูนย์เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 6 เดือน หรืออาจเข้าสู่ศูนย์ควบคุมเป็นระยะเวลา 13 ชั่วโมงต่อวัน โดยใน 1 สัปดาห์จะเข้ามาสู่ศูนย์ควบคุมแห่งนี้เพียง 6 วันเท่านั้น โดยตอนเย็น ผู้กระทำความผิดก็จะกลับไปนอนที่บ้านพักของตนเอง

3. มาตรการคุมขังในวันหยุด เป็นมาตรการที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษ จำคุกจะได้รับประโยชน์จากคำพิพากษาที่ให้มีการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา โดยมีการกำหนดช่วง ระยะเวลาคุมขังในวันหยุดสุดสัปดาห์ (Weekend Intermittent custody) หรือในระหว่างสัปดาห์ (Weekday Intermittent custody) โดยรูปแบบของการคุมขังในวันหยุดนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำมาใช้ในชั้นตอน ระหว่างพิจารณาของศาล กล่าวคือ เมื่อศาลพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุกตามที่กฎหมาย กำหนด แล้วศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดยังไม่สมควรต้องรับโทษจำคุกแบบเต็มเวลา ศาลก็จะพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา โดยระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ ผู้กระทำความผิดต้องถูกคุมขัง คือ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือ ในช่วงระยะเวลาอื่นของสัปดาห์ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด หากเป็นการคุมขังในวันหยุดสุดสัปดาห์ ศาลก็จะมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวในศูนย์คุมขังที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา โดยต้องไปรายงานตัวในวันศุกร์ ตอนเย็น ช่วงเวลา 17.00 – 19.00 น. และถูกปลดปล่อยออกจากศูนย์ในวันอาทิตย์ตอนเย็น ช่วงเวลา 16.00 – 18.00 น. รวมระยะเวลา 3 วัน แต่หากเป็นการคุมขังในระหว่างสัปดาห์ ศาลจะกำหนดให้ ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังในวันจันทร์หรือวันอังคารตอนเที่ยง (12.00 น.) และจะถูก ปลดปล่อยออกมาจากศูนย์คุมขังในวันพฤหัสบดี หรือวันศุกร์เวลา 14.00 น. รวมระยะเวลา 4 วัน⁹⁶

มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ในแต่ละรูปแบบที่ศาลนำมาใช้นั้น ไม่ว่าจะ เป็นการคุมขังในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือการคุมขังระหว่างสัปดาห์นั้น ย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน ออกไป ซึ่งศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน และประเภท ของฐานความผิด ความร้ายแรงของผู้เสียหายที่ได้รับจากการกระทำดังกล่าว เป็นต้น โดยมากศาลจะนำ มาตรการคุมขังในวันหยุดสุดสัปดาห์มาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ทำงานในช่วงวันจันทร์ถึงศุกร์ ซึ่งต้องรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน หรือผู้กระทำความผิดที่ยังศึกษาเล่าเรียนในวันจันทร์ ถึงวันศุกร์เช่นกัน โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังคงสามารถดำเนินชีวิตของตนได้ตามปกติ แต่ใน วันศุกร์ตอนเย็นจนถึงวันอาทิตย์ตอนบ่าย ผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังเพื่อรับโทษ จากการกระทำความผิดของตนอยู่ โดยศาลต้องคำนวณจำนวนวันที่ถูกคุมขังในวันหยุดสุดสัปดาห์

⁹⁶ www.probation.homeoffice.gov.uk/files/pdf/pc.

ให้พอดีกับคำพิพากษาที่ให้ออกโทษจำคุก เช่น ศาลอาจมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุก 15 สัปดาห์ โดยนำมาตรการคุมขังในวันหยุดมาใช้เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 45 วัน เป็นต้น เพราะศาลถือว่าระยะเวลาในการลงโทษจำคุกในวันหยุด 1 สัปดาห์คิดเป็น 3 วัน

ส่วนคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดซึ่งต้องถูกคุมขังในระหว่างสัปดาห์นั้น ศาลจะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ว่างงาน ตกงาน หรือไม่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่ศูนย์จำคุกแล้วได้รับการศึกษาอบรม ฝึกอาชีพหรือฝึกการทำงานเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังในวันจันทร์หรืออังคารตอนเที่ยง และออกจากศูนย์คุมขังในวันพฤหัสบดีหรือวันศุกร์ตอนบ่าย ส่วนวันหยุดสุดสัปดาห์ ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะได้อยู่กับครอบครัว โดยศาลถือว่าระยะเวลาในการคุมขังดังกล่าวเป็นระยะเวลา 4 วัน และศาลต้องคำนวณระยะเวลาที่ต้องโทษจำคุกกับระยะเวลาในการคุมขังระหว่างสัปดาห์ให้พอดีด้วย เช่น ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ ใช้มาตรการคุมขังระหว่างสัปดาห์เป็นเวลาทั้งสิ้น 60 วัน เนื่องจากใน 1 สัปดาห์ คิดเป็น 4 วัน เป็นต้น โดยไม่ว่าศาลจะใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในรูปแบบใดก็ตาม ศาลจะต้องกำหนดวันและเวลาที่ถูกต้องในแต่ละรูปแบบไว้ในคำพิพากษาให้ชัดเจน⁹⁷

จากการศึกษาถึงมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาของประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น แม้บทบัญญัติกฎหมายของทั้งสองประเทศจะใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกัน โดยประเทศออสเตรเลียเรียกมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาว่า Periodic detention ส่วนประเทศอังกฤษใช้ถ้อยคำว่า Weekend Intermittent Custody ก็ตาม แต่วัตถุประสงค์ในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาของทั้งสองประเทศดังกล่าวมาใช้ก็เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยไม่รอกการลงโทษเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์การใช้บังคับของมาตรการดังกล่าวย่อมแตกต่างกันไปในรายละเอียด โดยบัญญัติให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประชาชนและระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ

การนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับในประเทศออสเตรเลีย ทั้งสองมลรัฐและประเทศอังกฤษนั้น ต่างก็บัญญัติให้เป็นดุลพินิจศาลในการมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด หากศาลพิจารณาจากรายงานความประพฤติ ลักษณะนิสัย การศึกษา หน้าที่การงาน ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ อีกทั้งลักษณะของการกระทำความผิดนั้นไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดบางประเภทก็ยังไม่สมควรที่จะถูกปล่อยตัวไปโดยรอกการลงโทษ

⁹⁷ www.probation.homeoffice.gov.uk/files/pdf/pc.

ศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับการกระทำ ความผิดดังกล่าว ซึ่งศาลอาจนำมาตรการอื่นมาใช้ร่วมกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ หาก ศาลเห็นสมควร ซึ่งในแต่ละประเทศก็มีหลักเกณฑ์วิธีการนำมาใช้ที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ ศาลต้องคำนึงถึงศูนย์คุมขังด้วย โดยผู้กระทำความผิดจะต้องมีความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่ ศูนย์คุมขังตามที่ศาลกำหนด และมีสถานที่สำหรับคุมขังไว้โดยเฉพาะ เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่ ศูนย์คุมขังในวันหยุดแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติหลักเกณฑ์ ข้อบังคับของศูนย์คุมขังโดยเคร่งครัด หากฝ่าฝืนผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องถูกลงโทษตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

นอกจากหลักการทั่วไปที่เหมือนกันดังกล่าวข้างต้นแล้ว มาตรการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลาในประเทศออสเตรเลียและประเทศอังกฤษยังแตกต่างกันในรายละเอียด ได้แก่

(1) เกี่ยวกับเงื่อนไขการบังคับใช้ ในส่วนของการกำหนดโทษจำคุกนั้น ประเทศออสเตรเลียในส่วนของ Australian Capital Territory นั้นมิได้จำกัดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ หรือขั้นสูงไว้ ดังนั้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะต้องโทษจำคุกเท่าใด ก็ตาม หากศาลเห็นสมควรให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ ก็สามารถนำมาใช้ได้ ส่วนในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์นั้น กฎหมายได้กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นสูง ไว้ว่า ศาลต้องมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี นอกจากนี้กฎหมายได้กำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไข ในเรื่องอายุไว้ด้วยว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี อีกทั้งความผิดที่กระทำนั้น ต้องมิใช่การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศด้วย

ส่วนในประเทศอังกฤษนั้น กฎหมายได้กำหนดให้ศาลนำมาตรการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลามาใช้ได้ก็ต่อเมื่อ ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุกน้อยกว่า 12 เดือน เท่านั้น โดยขึ้นอยู่กับแต่ละศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลแขวง หรือ ศาลอาญาก็ตาม ซึ่งจำนวนวัน จะต่างกันไปขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการลงโทษจำคุกตามคำพิพากษา กล่าวคือ หากเป็นศาลแขวง ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดต่ำสุดมีระยะเวลา 14 สัปดาห์ และระยะเวลาสูงสุด 26 สัปดาห์สำหรับการกระทำความผิดฐานหนึ่งเท่านั้น แต่หากผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิด ขึ้นอีกหรือมีความผิดตั้งแต่ 2 ฐานความผิดขึ้นไป เมื่อรวมโทษจำคุกแล้วต้องมีระยะเวลาลงโทษจำคุก รวมกันไม่เกิน 52 สัปดาห์ ส่วนศาลอาญาเป็นกรณีที่ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดมีระยะเวลา อย่างน้อย 28 สัปดาห์ แต่ต้องไม่เกิน 51 สัปดาห์ สำหรับความผิดฐานหนึ่ง หากผู้กระทำความผิด ได้กระทำความผิดมากกว่า 2 ฐานความผิดขึ้นไป เมื่อรวมโทษจำคุกแล้วต้องมีระยะเวลาไม่มากกว่า 65 สัปดาห์

(2) ระยะเวลาของการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับใน Australian Capital Territory แม้จะให้ดุลพินิจศาลในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกเท่าใดก็ได้ ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่กฎหมายก็ได้กำหนดระยะเวลาของการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับโดยชัดแจ้ง ซึ่งศาลจะนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ได้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี

ส่วนในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์นั้น แม้กฎหมายจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการลงโทษจำคุกไว้ แต่ระยะเวลาของการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับนั้นมิได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน อันเป็นการให้ดุลพินิจแก่ศาลในการกำหนดระยะเวลาให้ใช้มาตรการดังกล่าวตามที่เห็นสมควร ซึ่งต่างจากกฎหมายเดิมที่ถูกยกเลิกไปแล้วนั้น ได้กำหนดระยะเวลาให้ศาลใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้โดยต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน แต่ไม่มากกว่า 12 เดือน

ส่วนในประเทศอังกฤษ ได้กำหนดระยะเวลาให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาใช้ได้ศาลแขวงและศาลอาญา หากเป็นกรณีศาลแขวงระยะเวลาในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาต้องอย่างน้อย 14 วัน แต่ไม่เกิน 45 วัน และหากกระทำความผิด 2 ฐานขึ้นไป ระยะเวลารวมกันต้องไม่เกิน 90 วัน ส่วนในศาลอาญานั้น ระยะเวลาในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาต้องอย่างน้อย 14 วัน แต่ไม่เกิน 90 วัน และหากกระทำความผิด 2 ฐานขึ้นไป ระยะเวลารวมกันต้องไม่เกิน 180 วัน ดังปรากฏในตารางที่ 3.1 ข้างต้น

(3) วัน เวลา สถานที่สำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น ศาลต้องระบุไว้ในคำพิพากษาให้ชัดเจน โดยใน Australian Capital Territory กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวตามวันที่ศาลกำหนด ซึ่งศาลมักกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวในวันศุกร์เวลา 19.00 น. และออกจากศูนย์คุมขังที่กำหนดไว้ในอีกสองวันต่อมา ก็คือวันอาทิตย์เวลา 16.30 น.

ส่วนในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ได้กำหนดระยะเวลาไว้เป็น 2 ช่วง กล่าวคือศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังในวันใดของสัปดาห์ก็ได้ โดยผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวในเวลา 08.30 น. และสิ้นสุดตามวันที่กำหนดในคำพิพากษาเวลา 16.30 น. ส่วนอีกช่วงเวลานึ่งเป็นกรณีที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวในเวลา 19.00 น. และสิ้นสุดในอีกสองวันต่อมาเวลา 16.30 น. ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้เหมือนที่ใช้บังคับอยู่ใน Australian Capital Territory

ส่วนในประเทศอังกฤษกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ในศูนย์คุมขังที่กำหนดไว้ตามคำพิพากษาในวันศุกร์เวลา 17.00 – 19.00 น. และได้รับการปล่อยตัวในวันอาทิตย์เวลา 16.00 – 18.00 น. รวมระยะเวลาจำคุกทั้งหมด 3 วัน

(4) การนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับการจำคุกแทนค่าปรับ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ กฎหมายของ Australian Capital Territory และกฎหมายของประเทศอังกฤษมิได้บัญญัติให้นำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้แทนการลงโทษจำคุกแทนค่าปรับได้ แต่กฎหมายของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ บัญญัติให้นำมาตราการดังกล่าวมาใช้ได้ไว้อย่างชัดเจน โดยคิดอัตราค่าปรับ \$240 ต่อการลงโทษจำคุก 1 ช่วงเวลา และศาลต้องพิพากษาให้ใช้มาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ช่วงเวลา แต่ต้องไม่มากกว่า 45 ช่วงเวลา

จากข้อเหมือนและข้อแตกต่างของบทบัญญัติว่าด้วยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาของประเทศออสเตรเลียและประเทศอังกฤษดังกล่าวข้างต้นนี้ ย่อมเป็นแนวทางในการนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้พัฒนาปรับปรุงหลักกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่และสามารถใช้นบังคับได้ในอนาคตในบทต่อไป

3.5 ผลของการใช้มาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

มาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ ถือได้ว่าเป็นทางเลือกของศาลในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดนอกเหนือจากการรอกการลงโทษ และการลงโทษจำคุกในเรือนจำ เพราะหากผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดอย่างยิ่ง ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวมิใช่ผู้ที่มีนิสัยชั่วร้าย แต่อาจกระทำความผิดอาญาไปด้วยความไม่ตั้งใจ หรือด้วยความจำเป็นบางอย่าง อีกทั้งยังเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกของตนอีกด้วย และโทษจำคุกที่ศาลจะลงนั้นก็มิใช่ระยะเวลายาว ซึ่งผู้กระทำความผิดประเภทนี้สามารถที่จะแก้ไขความประพฤติของตนให้ดีขึ้นได้ง่ายกว่าผู้กระทำความผิดที่มีจิตใจชั่วร้าย มีสันดานเป็นโจร ประกอบอาชญากรรมมาหลายครั้งแล้วซึ่งยากที่จะแก้ไข หากให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเข้าไปอยู่ร่วมกับผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงก็อาจเกิดการถ่ายทอดประสบการณ์ที่ชั่วร้ายให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเห็น และอาจเกิดการลอกเลียนแบบนำไปใช้เมื่อตนออกจากเรือนจำได้ เพราะบุคคลที่เคยผ่านเรือนจำมาแล้วไม่ว่าจะถูกศาลพิพากษาให้ จำคุกด้วยเหตุผลใดก็ตาม หรือ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำนั้นจะสั้นหรือยาวเพียงใด บุคคลดังกล่าวก็จะมีตราบาปในชีวิตและก่อให้เกิดความเคยชินกับเรือนจำต่อผู้กระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งเมื่อออกจากเรือนจำไปแล้วก็กลัวที่จะต้องกลับเข้าสู่เรือนจำอีก อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับไปประกอบอาชญากรรมอีก นอกจากนี้ สังคมไม่ค่อยให้อิโภาสในการกลับเข้าทำงานใหม่ ทั้งที่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังมีศักยภาพในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อยู่ โดยมีทัศนคติที่ไม่ดี และมักตั้งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลดังกล่าวเป็นคนไม่ดี มีประวัติ

เสื่อมเสีย หากเข้ามาทำงานในองค์กรของตน ย่อมอาจทำให้เสียชื่อเสียง และอาจเกิดความเดือดร้อนตามมาได้ อีกทั้งความสัมพันธ์ในครอบครัวก็อาจล้มเหลว ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสาเหตุที่สำคัญในการที่บุคคลดังกล่าวจะกลายเป็นอาชญากรอาชีพไปในที่สุด ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคมไม่ต่างไปจากผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงหรือเป็นอาชญากรอาชีพ อีกทั้งยังอาจส่งผลในทางอ้อมโดยก่อให้เกิดปัญหาหนักโหนกสนเรือนจำ และรัฐต้องเสียงบประมาณรายจ่ายในการดูแลผู้ต้องขังมากขึ้น โดยใช้เหตุอีกด้วย

ดังนั้น หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดบางประเภทยังไม่สมควรที่จะรับโทษจำคุกและเข้าเรือนจำ ในขณะที่เดียวกันหากจะปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกไปเฉยๆ เช่น ให้มีการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ หรือให้มีการคุมประพฤติผู้กระทำความผิด เป็นต้น ก็ยังไม่เหมาะสม เพราะอาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สำนึกว่าตนได้กระทำความผิด ซึ่งศาลก็อาจนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับได้ โดยถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดอันเป็นมาตรการที่มีความคาบเกี่ยวกันระหว่างการรอกการลงโทษ และการจำคุกในเรือนจำ ซึ่งการคุมขังดังกล่าวนี้จะมีความเคร่งครัดมากกว่าการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติทั่วไป ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ประพฤติดนออกนอกกลุ่มนอกทางได้ง่าย อีกทั้งผลกระทบที่จะเกิดแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็น้อยกว่าการถูกจำคุกแบบเต็มเวลาในเรือนจำด้วย จึงอาจจำแนกผลของการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ได้ดังนี้⁹⁸

(1) เป็นการยับยั้งผู้กระทำความผิดครั้งแรกหรือผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ไม่ร้ายแรง และไม่มีสันดานชั่วร้าย เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังในช่วงระยะเวลาที่กำหนดในแต่ละสัปดาห์นั้น บุคคลดังกล่าวจะได้รับการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้กลับเป็นคนดีได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดในวันหยุดทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกถึงความยากลำบากไม่สะดวกสบาย และยังเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดอีกด้วย

(2) การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้จะก่อให้เกิดผลกระทบแก่ผู้กระทำความผิดน้อยกว่าการจำคุกในเรือนจำแบบเต็มเวลา เนื่องจาก สังคมยังให้โอกาสในการกลับเข้ามาทำงานตามปกติไม่ก่อให้เกิดตราบาปแก่ผู้กระทำความผิดมากเท่ากับการจำคุกแบบเต็มเวลา อีกทั้งตัวผู้กระทำความผิดยังสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัว ทำมาหาเลี้ยงชีพต่อไป และสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวยังคงมีอยู่ ยังสามารถให้การอบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาแก่ลูกได้ ทำให้เด็กไม่เกิดปมด้อยและยังได้รับความอบอุ่นอยู่ การไม่เจอหน้ากันเพียงสัปดาห์ละสองวันย่อมดีกว่าการไม่เจอหน้ากันเป็นระยะเวลานาน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ยังคงได้มีโอกาสเรียนหนังสือ

⁹⁸ สมบูรณ์ ประสพเนตร. เล่มเดิม. หน้า 13.

ต่อไป โดยในวันธรรมดาที่ยังสามารถไปเรียนได้ตามปกติ ส่วนในวันหยุด ก็ต้องเข้าไปรับบริการฟื้นฟูจิตใจที่ศูนย์คุมขัง เพื่อให้เกิดสำนึกในความผิดที่ตนได้ทำและกลับตนเป็นคนดี อีกทั้งยังเป็นการแยกผู้กระทำความผิดให้ออกจากสภาพแวดล้อมที่อาจนำไปสู่การกระทำความผิดขึ้นอีกได้ด้วย

(3) รัฐไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้กระทำความผิดประเภทนี้มากเกินไป ความจำเป็น เพราะมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาจะควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเฉพาะในช่วงวันหยุดเท่านั้นเพียงสัปดาห์ละสองวัน อันเป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐมากขึ้น เพราะผู้กระทำความผิดสามารถทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ทั้งยังส่งผลให้ผู้ต้องขังในเรือนจำมีจำนวนลดลงได้อีกด้วย

บทที่ 4

การนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ในประเทศไทย

เมื่อศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาญาและการเลี้ยงโทษจำคุก รวมตลอดถึงมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อเลี้ยงโทษจำคุกตามปกติ ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ ก็ถือเป็นมาตรการกึ่งควบคุม (Semi - Custodial) มาตรการหนึ่งที่ศาลอาจนำมาใช้เป็นทางเลือกของการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด โดยมาตรการดังกล่าวได้นำมาใช้อย่างแพร่หลายในต่างประเทศ และได้บัญญัติกฎหมายอันเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวขึ้นใช้บังคับอย่างชัดเจนดังที่ได้ศึกษามาในบทที่ 2 และบทที่ 3 แล้วนั้น ในบทนี้จะทำการศึกษาวิเคราะห์มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงความเหมาะสม ตลอดจนโครงสร้างทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องอันจะนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ไปสู่การพัฒนากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เพื่อนำมาใช้บังคับในประเทศไทยต่อไป

4.1 ความเหมาะสมและรูปแบบของการนำมาบังคับใช้

การลงโทษนั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และโทษที่ยังคงมีอยู่ ไม่ว่าจะเวลาจะเปลี่ยนไปนานเท่าใด ได้แก่ โทษจำคุก หากจะเปลี่ยนไปก็เปลี่ยนไปแต่เพียงรูปแบบในการจำคุกเท่านั้น แต่ไม่ว่าจะใช้รูปแบบใดก็ตามการลงโทษจำคุกก็ยังคงเป็นการลงโทษที่จำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิด โดยมากจะบังคับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งในบางประเทศ ได้กำหนดให้การลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น เป็นโทษสูงสุดที่จะนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เนื่องจาก การลงโทษจำคุกสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ทุกประการ และทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่ามีความปลอดภัยในชีวิตมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ศาลจึงมักนำโทษจำคุกมาใช้มากขึ้น โดยมีได้ดูถึงสาเหตุ ปัจจัยในการกระทำความผิด รวมถึงพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำความผิดด้วยว่ากระทำไปเพราะเหตุใด มีสันดานชั่วร้ายหรือไม่ ซึ่งบางกรณีอาจเป็นการกระทำความผิดเพียงเล็กน้อย ไม่มีความรุนแรง หรือเป็นการกระทำความผิดขึ้นครั้งแรก หรือกระทำความผิดไปโดยมิเหตุปัจจัยบางประการ เป็นต้น ในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศอเมริกา หรือประเทศในแถบยุโรปได้มีการนำมาตรการอื่นมาลงโทษผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก หรือมีมาตรการอื่นที่ศาลนำมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกในการลงโทษ

จำคุกผู้กระทำความผิด สำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ไม่มีความรุนแรง และไม่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งศาลเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังคงมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตตามปกติต่อไปได้ ไม่ควรถูกตัดออกจากสังคมเป็นการถาวร โดยการจำคุกเต็มเวลาในเรือนจำ และผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังไม่มีลักษณะหรือพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม แต่ในขณะที่เดียวกันหากปล่อยผู้กระทำความผิดดังกล่าวไปเฉยๆ เช่น การรอลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติ อาจทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังไม่ถูกลงโทษ หรือได้รับผลจากการกระทำความผิดของตนเอง แต่ยังคงกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้ตามปกติ อีกทั้งตัวผู้กระทำความผิดเองอาจยังไม่สำนึกและอาจกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาได้อีก

แต่ทั้งนี้ก็มีข้อว่าการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดจะไม่มีที่เหมาะสม หรือไม่มี ความจำเป็นในการใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดเลย เพราะผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีพฤติกรรม หรือลักษณะการกระทำที่มีความร้ายแรงและเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมก็ยังคงมีความจำเป็นต้องมีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดดังกล่าวโดยการลงโทษจำคุก นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำอีก แม้จะนำมามาตรการเลี้ยง โทษจำคุกซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community – Based Correction) การนำมาตรการกึ่งควบคุม (Semi – Custodial) มาใช้บังคับมากขึ้น โดยคำนึงถึง ความเหมาะสมของสภาพสังคม เศรษฐกิจ ประชาชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของ แต่ละประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าว หากผู้กระทำความผิด มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคม ก็ไม่สมควรนำมาตรการเลี้ยงโทษจำคุก มาใช้ แต่ควรตัดโอกาสผู้กระทำความผิดดังกล่าวออกจากสังคมด้วยการลงโทษจำคุก เนื่องจาก มาตรการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดในชุมชนดังกล่าวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรม หรือความประพฤติที่ไม่ดีของผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้นได้ กลับยังกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก จึงจำเป็นต้องส่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวเข้าสู่เรือนจำ เพื่อให้สิ้นศักยภาพในการกระทำความผิดเสียก่อน หรือใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในเรือนจำแทน

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีพฤติกรรมไม่รุนแรงอันจะเป็นอันตราย ต่อความปลอดภัยของประชาชนและสังคมโดยรวม ไม่มีลักษณะของอาชญากรอาชีพ แต่กลับ กระทำความผิดที่สร้างความเสียหายแก่สังคมโดยรวมหรือส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมากโดยไม่คำนึง ถึงผลเสียหายอย่างร้ายแรงที่ประชาชนหรือสังคมส่วนมากจะได้รับ เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน หรือ การกระทำความผิดทางการเงินที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุของการกระทำ ความผิดดังกล่าวเกิดจากความโลภ การเอารัดเอาเปรียบโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น อันจะก่อให้เกิด ความไม่สงบขึ้นในสังคม การลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวนอกจากจะใช้มาตรการลงโทษทางการเงิน

ในรูปแบบต่างๆ แล้ว เช่น ริบทรัพย์ หรือปรับ เป็นต้น หากไม่มีมูลเหตุปัจจัยอันจำเป็นอันปรากฏแล้ว ก็อาจจำเป็นต้องลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าวเพื่อแก้แค้นทดแทนความผิดของตนต่อสังคม อีกทั้งยังเป็นการข่มขู่ยังมีให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม หรือเกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ดังนั้น การลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดจึงยังคงมีความสำคัญและจำเป็นต้องนำมาใช้บังคับในกระบวนการยุติธรรมต่อไป แต่การนำโทษจำคุกมาใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และผลกระทบที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับเป็นสำคัญ

สำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่อาจกระทำความผิดขึ้นเป็นครั้งแรก หรือกระทำความผิดไปโดยมิเหตุจำเป็นบางประการอันน่าเห็นใจ หรือกระทำความผิดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่ร้ายแรงและไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม ผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดีในสังคมได้ หากนำการลงโทษจำคุกแบบเต็มเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าว อาจเกิดผลเสียทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดเองและต่อสังคมมากกว่าผลดี หากนำมาตรการเล็งโทษจำคุกในรูปแบบต่างๆ มาใช้ย่อมก่อให้เกิดผลดีมากกว่า โดยมาตรการเล็งโทษจำคุกนั้นพัฒนาอย่างรวดเร็วและนำมาใช้บังคับอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศแถบยุโรป และสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เช่น การลงโทษปรับ การชะลอการฟ้อง การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติ การลดวันต้องโทษจำคุก การพักการลงโทษ เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยก็มีการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับโดยปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ

หากพิจารณาถึงการเล็งโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเฉพาะในขั้นตอนก่อนผู้กระทำความผิดจะรับโทษจำคุกในเรือนจำนั้น ก็จะมีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเป็นส่วนใหญ่ เช่น โทษปรับ หรือกรณีศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแต่รอกการลงโทษจำคุกไว้ โดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายที่สุด โดยเป็นการเล็งโทษจำคุกให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือ เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือเป็นความผิดลหุโทษ โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจศาลในการพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดในด้านต่างๆ ตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด หากศาลเห็นเป็นการสมควรก็จะใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกดังกล่าวก่อน โดยจะมีเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการลงโทษจำคุกตามกฎหมายไทยแล้ว ในกรณี
ที่ศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดจริงและเห็นสมควรให้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกนั้น
ศาลมีเพียงทางเลือกเดียวในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดคือ การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไข
คุมประพฤติหรือไม่ก็ได้ ซึ่งต่างจากมาตรการลงโทษจำคุกในต่างประเทศที่มีมาตรการปฏิบัติ
ต่อผู้กระทำความผิดในลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้
ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย มาตรการลงโทษจำคุกดังกล่าวนี้อาจแบ่งออกเป็น
2 รูปแบบ ได้แก่ มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดแบบไม่ควบคุมตัว (Non-Custodial Penalties)
เช่น การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติ การลงโทษปรับ การชดเชยค่าเสียหาย การให้
ผู้กระทำความผิดทำงานสาธารณะแทนการลงโทษจำคุก เป็นต้น นอกจากนี้ ในบางประเทศก็มีรูปแบบ
การลงโทษที่มีลักษณะคล้ายกับมาตรการลงโทษดังกล่าว โดยถือว่าเป็นมาตรการลงโทษระดับกลาง
(Intermediate Sanction) ที่มีระดับความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติทั่วไป แต่ไม่ถึงกับการลงโทษ
จำคุกในเรือนจำโดยจะแบ่งระดับความเข้มงวดในการควบคุมสอดส่องดูแลและผลกระทบที่ผู้กระทำ
ความผิดแต่ละคนจะได้รับต่างกันออกไป ประกอบด้วย การปรับ การคุมความประพฤติโดยเข้มงวด
การริบทรัพย์ การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย การทำงานสาธารณะ การกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในบ้าน
ของตัวเองโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การส่งตัวเข้าค่ายทหาร การใช้ศูนย์รายงานตัว การใช้
ศูนย์ควบคุมในชุมชน¹ เป็นต้น

ส่วนการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยลงโทษจำคุกอีกรูปแบบหนึ่งนั้นคือ การใช้
มาตรการลงโทษแบบกึ่งควบคุม (Semi-Custodial Penalties) เช่น การปรับ การสั่งปล่อยโดยมีเงื่อนไข
การทำทัณฑ์บน การคุมประพฤติแบบเข้มงวด การรอกการลงโทษ การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา²
เป็นต้น ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะคล้ายกับการลงโทษจำคุก เนื่องจากมีการจำกัดเสรีภาพในร่างกาย
ของผู้กระทำความผิดไว้เป็นช่วงระยะเวลาโดยผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้
ตามปกติ อีกทั้งเมื่อผู้กระทำความผิดเข้าไปอยู่ในศูนย์คุมขังตามที่ศาลกำหนดแล้ว ทางเจ้าหน้าที่ก็จะช่วย
ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี และเป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสิ่งแวดล้อม
ที่ง่ายต่อการจูงใจให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีก ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีเวลาว่างมากพอที่จะกลับมา
คิดกระทำความผิดขึ้นอีก นอกจากนี้ การที่ผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังซึ่งไม่ใช่เรือนจำ ย่อมไม่
ทำให้ประวัติเสื่อมเสีย ไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวยังคงมีอยู่ อีกทั้ง
ยังเป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดทำให้รู้สึกกลัวในการที่จะกระทำความผิดอีกเพราะไม่ต้องการ

¹ Carlson Norman A. (1998). Op.cit.

² David Biles. Op.cit. p.102.

ที่จะสูญเสียอิสรภาพโดยเด็ดขาด ซึ่งทั้งสองมาตรการดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์ที่เน้นถึงการป้องกันสังคมโดยพยายามสร้างรูปแบบของมาตรการแก้ไขฟื้นฟูและควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสมและหลากหลายมากกว่าการจำคุกและการคุมประพฤติ อีกทั้งยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการคุมขังผู้กระทำความผิดอีกด้วย

รูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี้ยงโทษจำคุกนั้น มีการนำมาใช้อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกออกมาเป็นรูปแบบต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้วนั้น โดยเฉพาะมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการกึ่งควบคุม (Semi-Custodial Penalties) ที่มีความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติทั่วไป แต่ไม่รุนแรงเท่ากับการลงโทษจำคุกเต็มเวลาตามปกติ โดยถือเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในกรณีที่พิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดซึ่งศาลเห็นว่ามีความผิดกรรม หรือลักษณะของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงจนเกินไป และผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น นอกเหนือจากการใช้มาตรการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติอันเป็นมาตรการที่ไม่มีมีการจำกัดเสรีภาพร่างกายของผู้กระทำความผิดไว้เลย ซึ่งอาจทำให้ประชาชนทั่วไปไม่เกรงกลัวที่จะกระทำความผิดดังกล่าวขึ้นบ้างและไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำได้ง่ายมากขึ้น โดยมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงาน ยังคงมีศักยภาพในการอยู่ในสังคมต่อไปได้ เช่น คดีของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่มากรรยาของตนเสียชีวิตโดยไม่เจตนา ซึ่งศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุก 4 ปีแต่จำเลยให้การรับสารภาพจึงลดโทษกึ่งหนึ่งเหลือจำคุก 2 ปี โดยโทษจำคุกให้รอลงอาญาไว้มีกำหนด 3 ปี และกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์โดยใช้ความรู้ของจำเลยสอนหนังสือให้นักเรียน นักศึกษาประชาชนทั่วไป ตามสถานศึกษาหรือสถานที่ต่างๆ ตามที่จำเลยและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร มีกำหนดเวลา 50 ชั่วโมง³

คดีดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นคดีที่สร้างความปั่นป่วนให้กับกระบวนการยุติธรรมมากที่สุดคดีหนึ่ง เพราะเป็นคดีที่ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจและตั้งใจสงสัยว่าทำไมจำเลยที่ฆ่าคนตายและเป็นสามีกิริยากันไม่ต้องรับโทษจำคุกแต่กลับสามารถอยู่ในสังคมได้ตามปกติ ซึ่งศาลต้องออกมาแถลงถึงเหตุผลของการรอกการลงโทษดังกล่าวด้วย จากคดีดังกล่าวทำให้สังคมเริ่มตั้งข้อสงสัยในกระบวนการยุติธรรม เพราะเห็นว่าจำเลยควรจะได้รับโทษมากกว่านี้ ซึ่งในความเป็นจริงศาลอาจต้องการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดอยู่ แต่เมื่อพิจารณาจากพยานหลักฐานและมูลเหตุจูงใจ

³ ข่าวสด. ฉบับวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549.

ในการกระทำความผิดแล้ว เห็นว่าการลงโทษจำคุกตามปกติในเรือนจำอาจมีความรุนแรงมากเกินไป แต่เนื่องจากกฎหมายไทยมิได้กำหนดทางเลือกอื่นในการลงโทษจำคุกไว้ ศาลจึงต้องพิพากษาลงโทษจำคุกโดยรอการลงโทษผู้กระทำความผิดและกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติ โดยปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไป เนื่องจากเป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจเลียงโทษจำคุกดังกล่าวได้ เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าวหากประเทศไทยมีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับอย่างเป็นทางการ รับคำพิพากษาของศาลและเกิดความศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น เพราะผู้กระทำความผิดยังคงถูกจำกัดอิสรภาพในบางเวลา อันเป็นการได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดของตนบ้าง ส่วนในวันธรรมดาผู้กระทำความผิดก็ยังคงทำงานของตนและดูแลครอบครัวได้ตามปกติ หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดยังเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาก็ยังคงมีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป ส่วนในวันหยุดหรือวันว่างจากการเรียนหนังสือก็เข้าไปอยู่ในศูนย์คุมขังเพื่อฟื้นฟูจิตใจ และแก้ไขพฤติกรรมที่เคยกระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีขยันทำมาหากิน และปลูกฝังให้ไปประกอบอาชีพที่สุจริต อันจะเป็นการช่วยให้ผู้กระทำความผิดใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยแยกผู้กระทำความผิดออกจากสภาพแวดล้อมที่ง่ายต่อการชักจูงใจให้กลับไปกระทำความผิดอีกได้ และการที่ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่เรือนจำ ย่อมไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนจี้คุก ไม่มีมลทินติดตัว และไม่มีประวัติว่าเคยเป็นนักโทษมาก่อน สังคมย่อมให้อโอกาสและยอมรับมากขึ้น ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้จะมีความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติทั่วไป แต่จะไม่รุนแรงเท่ากับการจำคุกแบบเต็มเวลาในเรือนจำตามปกติ แต่เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ ทำให้โครงสร้างของมาตรการเลียงโทษจำคุกในเรือนจำของประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังถูกจำกัด และไม่สามารถนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม

ในปัจจุบันหากศาลต้องการนำมาตรการที่มีความคาบเกี่ยวกันระหว่างการลงโทษจำคุกกับการคุมประพฤติตามปกติมาใช้ เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นต้องเข้าสู่การจำคุกในเรือนจำนั้น โครงสร้างทางกฎหมายไทยยังไม่มีกำหนดมาตรการกึ่งควบคุมมาใช้บังคับอย่างเป็นทางการ ทำให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจอย่างใดอย่างหนึ่งในการเลือกลงโทษผู้กระทำความผิดระหว่างการลงโทษจำคุกในเรือนจำกับการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดให้เป็นอิสระโดยการรอการลงโทษ และมีเงื่อนไขการคุมประพฤติเท่านั้น ทั้งๆ ที่มาตรการดังกล่าวศาลอาจเห็นว่าไม่มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง เพราะหากศาลพิพากษาลงโทษจำคุกในเรือนจำแล้ว ไม่ว่าจะระยะสั้นหรือระยะยาว ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่เรือนจำอันจะก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้กระทำความผิดตามมา เช่น เกิดการถ่ายทอดพฤติกรรมนิสัยจากอาชญากรอาชีพซึ่งต้องขังอยู่ในเรือนจำ และเกิดความเคยชินกับเรือนจำ ทำให้ไม่กลัวที่จะต้องกลับเข้ามาอยู่ในเรือนจำอีก ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ลดน้อยลงและเกิดปัญหาครอบครัวในที่สุด อีกทั้งผู้กระทำความผิดที่มีความรู้ความสามารถยังต้องออกจากงาน หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาก็ต้องออกจากโรงเรียนเพื่อเข้าสู่เรือนจำ อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา และเมื่อพ้นโทษออกมาก็จะไม่ได้มีโอกาสให้กลับเข้าสู่สังคมเดิมที่ตนเคยอยู่ มีมลทินติดตัวตลอดไป จะทำงานสุจริตก็ไม่มีใครจ้าง ทั้งที่ตนอาจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เนื่องจากสังคมไม่ให้โอกาสและกฎหมายได้กำหนดจำกัดสิทธิและหน้าที่ผู้ต้องขังที่พ้นโทษมาแล้วหลายประการ ทำให้ดำเนินชีวิตอย่างไม่มือนาคและไร้จุดหมาย จนทำให้ตัดสินใจที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก และต้องกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งที่บุคคลดังกล่าวยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูและกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมได้ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม ได้รับผลกระทบไม่ต่างจากผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่เป็นอาชญากรอาชีพซึ่งอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานาน

แต่หากศาลเลือกใช้การคุมประพฤติ ศาลก็จะพิพากษาลงโทษจำคุกโดยรอการลงโทษ และกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวปฏิบัติ อันส่งผลให้ศาลต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวเป็นอิสระ กลับเข้าสู่สังคมได้ทันที ซึ่งผู้กระทำความผิดบางประเภทไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอย่างเพียงพอทำให้ไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้อีกทั้งตัวผู้กระทำความผิดเองเมื่อมีเวลาว่างก็ยังคงใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเดิมที่อาจถูกชักจูงใจให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีกได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังไม่รู้สึกว่าได้รับผลจากการกระทำของตนเลย และประชาชนทั่วไปอาจกระทำความผิดดังกล่าวขึ้นบ้าง โดยในปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดซึ่งถูกลงโทษจำคุกในเรือนจำทั้งหมดจำนวนมาก ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนหนึ่งนั้นเหมาะสมที่จะนำมามาตรการกึ่งควบคุมมาใช้บังคับมากกว่าการลงโทษจำคุกในเรือนจำ โดยเรือนจำนั้นเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม ซึ่งต้องควบคุมตัวไว้เป็นเวลานานเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิด และเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ตนได้ก่อขึ้น ส่วนมาตรการคุมประพฤติก็ควรนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นหากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการกึ่งควบคุม อันเป็นหลักทัณฑ์วิทาศสมัยใหม่ที่มีวัตถุประสงค์เน้นการลงโทษเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนความผิดในอดีตมาใช้ในประเทศไทย น่าจะได้รับผลดีมากกว่ามาตรการเลี้ยงโทษจำคุกที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ศาลในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นด้วย เพราะมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา นี้จะมีลักษณะที่เคร่งครัด และเข้มงวดมากยิ่งขึ้น แต่ผลที่ผู้กระทำความผิดได้รับนั้น จะไม่รุนแรงเท่ากับการจำคุกในเรือนจำ และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น จึงควรนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้มาใช้ในชั้นพิจารณาโดยกำหนดให้ศาล

สามารถใช้ดุลพินิจในการเลือกใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของการลงโทษจำคุก และมีคำสั่งให้ใช้มาตรการดังกล่าวได้ โดยนอกจากจะเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิดแล้ว ยังทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมของไทย อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีความรู้ความสามารถยังคงมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปอีกด้วย แต่มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ไม่อาจนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดทุกประเภทหรือกับผู้กระทำความผิดทุกคนได้ จึงอาจเป็นปัญหาและอุปสรรคของระบบการลงโทษผู้กระทำความผิดในประเทศไทยที่จะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับ ดังนั้น การจะนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้บังคับในประเทศไทย จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงประเภทของความผิดที่ควรจำกัดเพียงการกระทำความผิดที่ไม่รุนแรง ลักษณะของผู้กระทำความผิด รวมถึงการกำหนดโทษและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความเหมาะสม เป็นต้น หากมีการบัญญัติเงื่อนไขต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนจะทำให้มาตรการดังกล่าวสามารถนำมาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทได้อย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับนั้น ต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน เพราะแม้การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนได้ทำการเสนอในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมีความเหมาะสมในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น เพื่อนำมาใช้เป็นทางเลือกของศาลในการพิพากษาลงโทษจำคุกให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดมากขึ้น อันจะทำให้หน้าระบบการลงโทษมาใช้กับผู้กระทำความผิดทุกประเภทด้วยมาตรการที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้ระบบการลงโทษและมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติมากขึ้นก็ตาม แต่การจะนำมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกมาใช้ในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันย่อมมีข้อพิจารณาอยู่หลายประการ โดยมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้แม้จะเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่สมควรนำมาตรการอันคาบเกี่ยวกันระหว่างการคุมประพฤติ และการลงโทษจำคุกในเรื่องนำมาใช้ก็ตาม แต่การนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ดังกล่าวมาใช้ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงสถานที่สำหรับการคุมขังผู้กระทำความผิดด้วย โดยต้องจัดตั้งเป็นศูนย์คุมขังโดยเฉพาะ และหากใช้เรือนจำเป็นสถานที่คุมขังผู้กระทำความผิดดังกล่าว ก็ต้องแยกผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาออกจากผู้ต้องขังในเรือนจำอย่างเด็ดขาด เพื่อมิให้มีการถ่ายทอดนิสัยอาชญากร และสามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังกล่าวให้กลับตนเป็นพลเมืองดีได้ง่ายขึ้น

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถและเข้าใจถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นอย่างดีเข้ามาดูแล และให้คำปรึกษาแก่ผู้กระทำความผิดในระหว่างที่อยู่ในศูนย์คุมขังด้วย จากปัญหาเรื่องสถานที่และเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลดังกล่าว ย่อมส่งผลต่องบประมาณของรัฐในการนำมาใช้จ่ายเพื่อรองรับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาพอสมควร ซึ่งต่างจากมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกกรณีอื่นๆ และแม้ในต่างประเทศจะมีการจัดตั้งศูนย์คุมขังโดยองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหา

ถ้าไรภายใต้การกำกับดูแลของรัฐเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายก็ตาม ก็สามารถรองรับผู้กระทำความผิดได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นปัญหาของการนำมาตราการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลาที่ใช้บังคับในช่วงแรก จึงน่าจะมีความลำบากในด้านงบประมาณที่จะนำมาใช้จ่าย ดำเนินการเพื่อสร้างศูนย์คุมขังโดยเฉพาะ และอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแนะนำให้คำปรึกษาผู้กระทำความผิดอย่างถูกต้องเพื่อรองรับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป ซึ่งหากเริ่มดำเนินการในช่วงที่สถานะเศรษฐกิจตกต่ำย่อมไม่มีความเหมาะสม เช่นกัน⁴

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า การนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่ใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดบางประเภทในประเทศไทยนั้นย่อมมีความเหมาะสมและเป็นสิ่งจำเป็นต่อการลงโทษจำคุก ผู้กระทำความผิดทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ศาลในกรณีที่ต้องการลงโทษ จำคุกผู้กระทำความผิดอยู่แต่ไม่ต้องการให้ได้รับความรุนแรงเท่ากับการจำคุกเต็มเวลาในเรือนจำ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดถูกปล่อยตัวไปอย่างการรอการลงโทษ โดยมีเงื่อนไข คุมประพฤติ อันจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดยังคงมีศักยภาพอยู่ในสังคมต่อไปได้ ซึ่งมาตรการ กึ่งควบคุมดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุหนึ่งของความบกพร่องในระบบการลงโทษ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบที่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม แต่ทั้งนี้การจะนำมาตราการดังกล่าวมาใช้บังคับจำเป็นต้องมีศูนย์คุมขังมารองรับ และต้องมีกฎหมาย ให้อำนาจในการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้บังคับอย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดความสะดวกและ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะทำการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำมาตราการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลา มาปรับใช้กับกฎหมายไทยต่อไป

4.1.1 การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 ข้างต้น การลงโทษนั้นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ ซึ่งการลงโทษจำคุกถือได้ว่าเป็นรูปแบบการลงโทษที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ ของการลงโทษได้ทุกประการ⁵ แต่ในการนำโทษจำคุกมาใช้กับผู้กระทำความผิดนั้นต้องคำนึงถึง ความเหมาะสม ลักษณะของการกระทำ อีกทั้งผลที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับด้วย โดยการลงโทษจำคุก ในเรือนจำนั้น เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรง หากที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และหากปล่อยตัวไปอาจเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมได้ ซึ่งผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ไม่มี

⁴ บุญยฤทธิ์ ตั้งสุวรรณวรรณ. (2544). ศูนย์ควบคุม: มาตรการทางเลือกในกระบวนการยุติธรรม. หน้า 129.

⁵ ควบที่ 2 หัวข้อ 2.2.3, หน้า 25.

ลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ หรือกระทำความผิดไปโดยมีเหตุจำเป็นบางประการ ซึ่งต้องโทษจำคุก ระยะสั้นนั้น ยังสามารถที่จะกลับตนเป็นคนดีได้อยู่ และยังสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ ศาลก็ไม่สมควรกำหนดโทษจำคุกในเรือนจำให้ เพราะการลงโทษจำคุกเต็มเวลาในเรือนจำควรเป็น มาตรการสุดท้ายที่ศาลจะนำมาใช้ เมื่อไม่มีมาตรการอื่นใดเหมาะสมกับการกระทำความผิดดังกล่าว แล้ว หากศาลเห็นสมควรลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแต่ยังไม่ร้ายแรงถึงกับต้องลงโทษจำคุก ในเรือนจำ ศาลก็อาจนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดนั้นได้ ซึ่งมาตรการ ดังกล่าวจะดีหรือไม่ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษด้วย กล่าวคือ

(1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้น

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้นนี้เป็น วัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด เป็นไปตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ซึ่งมีขึ้นก็เพื่อ ต้องการที่จะยับยั้งไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น พัฒนาการของวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อแก้แค้น ทดแทนดังกล่าวนี้ ได้มีการพัฒนาลักษณะของการลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความยุติธรรมมากขึ้น ซึ่งในสมัยโบราณจะใช้วิธีการที่รุนแรงและโหดร้าย เพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเจ็บปวด จากความผิดที่ตนได้ก่อขึ้นซึ่งในบางครั้งอาจมีผลรุนแรงมากกว่าความผิดที่ตนได้กระทำไว้ แต่ใน สมัยปัจจุบันได้พยายามหาวิธีการที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแก้แค้นทดแทน ให้มีความสมดุลหรือเท่าเทียมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ทำขึ้น โดยการลงโทษจะรุนแรง เพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิดนั้นๆ ซึ่งต้องสอดคล้อง เหมาะสมกัน ในทางทฤษฎีสมัยใหม่จะใช้คำว่า Just Desert โดยมีความหมายทำนองเดียวกับ Retribution ซึ่งแปลว่า การแก้แค้นทดแทนเช่นกัน แต่ในมุมมองของ Just Desert จะมีความทันสมัย และได้รับการพัฒนามากขึ้น โดยจะเน้นถึงการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดให้มีความยุติธรรม มากยิ่งขึ้น และต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นในการลงโทษซึ่งรูปแบบที่นำมาใช้ในการ ลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนจะต้องได้สัดส่วนกับระดับความรุนแรงของการกระทำและพฤติกรรม อาชญากรของตัวผู้กระทำความผิด โดยความแตกต่างของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะ ของ Just Desert และ Retribution อาจแยกพิจารณาได้ 2 ประการ กล่าวคือ

1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะ Retribution มุ่งที่จะแก้แค้น ในลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟัน มีความรุนแรง ทารุณ โหดร้ายเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลง โดยมีได้มุ่งถึงปัจจัยหรือเหตุผลอื่นในการกระทำความผิดเลย แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ในลักษณะของ Just Desert จะเน้นที่การลงโทษเพื่อต้องการตำหนิผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึง สาเหตุ ความจำเป็นในการกระทำความผิด ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น ลักษณะ ของตัวผู้กระทำความผิดเอง พฤติการณ์แวดล้อมในขณะกระทำความผิด ความรู้สึกของประชาชน

และสังคมประกอบด้วย เพื่อจะได้ลงโทษแก้แค้นทดแทนให้เหมาะสมกับลักษณะและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้สังคมลงโทษผู้กระทำความผิดเองด้วย

2) การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะ Retribution นั้น เป็นการลงโทษที่มุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน ดังนี้ วิธีการในการลงโทษจึงมีลักษณะที่ทารุณโหดร้ายและมีความรุนแรง แต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะของ Just Desert นี้จะมุ่งเน้นให้วิธีการลงโทษต้องสัมพันธ์กับระดับความร้ายแรงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น แม้ต้องการที่จะแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่การลงโทษก็ไม่จำเป็นต้องมีความรุนแรงทุกกรณีก็ได้⁶ ซึ่งในปัจจุบันการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะ Just Desert ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างแพร่หลาย

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้ ย่อมมีผลทำให้สังคมส่วนใหญ่พอใจ ตลอดจนตัวผู้กระทำความผิดเองก็ยินดีที่จะรับโทษตามสัดส่วนของความผิดที่ตนได้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึก และส่งผลให้บุคคลภายนอกเกรงกลัวต่อการลงโทษนั้นอันเป็นการป้องกันสังคมอีกด้วย เมื่อนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาพิจารณาจะพบว่าการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่เป็นมาตรการที่ผู้กระทำความผิดยังคงถูกจำกัดเสรีภาพอยู่บ้าง แม้จะเป็นมาตรการที่ไม่มีความรุนแรง โหดร้ายในลักษณะของ Retribution แต่การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ จะคำนึงถึงลักษณะของการกระทำความผิด ความรุนแรงรวมทั้งสาเหตุของการกระทำความผิดดังกล่าวโดยพิจารณาจากความจำเป็น สภาพแวดล้อม พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดขณะลงมือกระทำ ตลอดจนความรู้สึกของประชาชนและสังคมด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในลักษณะของ Just Desert หากศาลนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่เหมาะสม สังคมก็จะรู้สึกที่ผู้กระทำความผิดได้รับผลจากการกระทำของตนแล้ว อันเป็นการป้องกันมิให้สังคมลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยตนเองอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่ามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้สามารถสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนได้เป็นอย่างดี

(2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการควบคุมอาชญากรรมในอดีต ซึ่งมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิดโดยทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกที่ผลของการกระทำจะก่อให้เกิดความเจ็บปวดและไม่เป็นผลดีเลย เพราะเมื่อบุคคลรู้สึกที่ได้รับ ความเจ็บปวด หากกระทำความผิดมากกว่าจะได้รับประโยชน์แล้ว บุคคลนั้นก็เล็งที่จะกระทำความผิดขึ้น ซึ่งการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลได้นั้นอาจเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป

⁶ Ira J. Silverman. Op.cit. p. 21.

(General Deterrence) ที่การลงโทษจะมุ่งข่มขู่ยับยั้ง หรือป้องกันบุคคลอื่นในสังคม ให้ไม่กล้ากระทำความผิดแบบเดียวกันอีกเพราะกลัวการลงโทษ เช่น อาจมีการเพิ่มโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดซ้ำอีก เป็นต้น และการข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษที่มุ่งเพื่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำความผิดเองที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำ (Recidivism) ขึ้นอีก เพราะกลัวการถูกลงโทษและรู้ถึงความยากลำบากและความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษ เนื่องจากเคยมีผู้กระทำความผิดคนอื่นได้รับการลงโทษมาแล้ว ดังนั้น เมื่อการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก และขณะเดียวกันก็เพื่อแสดงให้เห็นแก่บุคคลทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิด ก็ย่อมได้รับการลงโทษเสมอ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการลงโทษที่หนัก รุนแรง น่ากลัว เพื่อให้บุคคลอื่นเห็นว่าน่ากลัวและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นมาอีก อันเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ในอนาคต

มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เป็นมาตรการที่ผู้กระทำความผิดยังคงต้องถูกจำกัดอิสรภาพอยู่โดยต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขัง แม้เพียงสัปดาห์ละ 2-3 วัน ก็ทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีได้เป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งกระทำความผิดไปโดยมีความจำเป็นบางอย่าง รู้สึกเกรงกลัวต่อการถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายอย่างถาวร เพราะได้รับรู้ถึงสภาพของการถูกจำกัดอิสรภาพ การขาดความสะดวกสบาย อีกทั้งตัวผู้กระทำความผิดนั้นยังเกิดความรู้สึกสำนึกผิดในการกระทำของตน และไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นมาอีกอันเป็นการข่มขู่เฉพาะราย นอกจากนี้ประชาชนในสังคมก็เกรงกลัวในการที่จะกระทำความผิดเช่นกัน เพราะกลัวที่จะต้องรับผลร้ายจากการกระทำของตน อันเป็นการข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป เมื่อมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาสามารถข่มขู่ยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดเองและข่มขู่ยับยั้งบุคคลอื่นในสังคม อันเป็นการข่มขู่ยับยั้งเฉพาะรายและข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปแล้ว จึงทำให้มาตรการดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งเช่นกัน

(3) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดอีก

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นอีกนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำ หรือมีการประทุษร้ายต่อสังคมอีกต่อไป โดยใช้วิธีการลงโทษที่เป็นการจำกัดขอบเขตการเคลื่อนไหว หรือเป็นการทำร้ายต่อเนื้อตัวร่างกาย ซึ่งการทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสในการกระทำความผิดอีกนี้ อาจเป็นการตัดออกไปจากสังคมเป็นการชั่วคราว เช่น การจำคุก หรือกักขัง เป็นต้น หรืออาจเป็นการตัดออกจากสังคมเป็นการถาวรก็ได้ เช่น ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น ซึ่งถือว่ามาตรการลงโทษต่างๆ ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อจำกัดช่องทางในการกระทำความผิดโดยตรง ซึ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดอีกนั้น จะคล้ายกับการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง คือ ต่างก็มุ่งที่จะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีก แต่ต่างกันตรงที่การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนั้นมุ่งที่จะทำให้ผู้กระทำ

ความผิดและบุคคลอื่นเกรงกลัวการถูกลงโทษและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก แต่การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นอีกนี้มุ่งที่จะให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถกระทำความผิดหรือหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้อีก โดยจะนำไปใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ยังคงเป็นอันตรายต่อสังคมหรือประชาชนอยู่ ซึ่งวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดประเภทนี้จำเป็นต้องดูความร้ายแรงของความผิดด้วย หากเป็นความผิดที่ร้ายแรงมาก กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีอย่างมากแล้ว ก็อาจถูกตัดออกจากสังคมเป็นการถาวร เช่น ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น แต่หากเป็นการกระทำความผิดที่มีเหตุบางอย่างซึ่งเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดก็อาจใช้วิธีการลงโทษที่เป็นการตัดโอกาสออกจากสังคมเป็นการชั่วคราวเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหมดศักยภาพในการที่จะกระทำความผิดลง เช่น การจำคุกเป็นเวลานานๆ เป็นต้น

แม้ว่ามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา จะเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่ก็มีกรจำกัดเสรีภาพในร่างกายเป็นช่วงเวลาเท่านั้น โดยในสัปดาห์หนึ่งผู้กระทำความผิดจะถูกจำกัดอิสรภาพเพียง 2 -3 วันเท่านั้น ส่วนในวันปกติช่วงกลางสัปดาห์ผู้กระทำความผิดยังคงสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ หากพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วอาจกล่าวได้ว่า มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไม่สามารถสนองวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นอีกได้ เพราะผู้กระทำความผิดยังคงอยู่ในสังคมตามปกติที่อาจกระทำความผิดขึ้นได้อีกเมื่อใดก็ได้ แต่ในทางตรงข้าม หากมองว่าผู้กระทำความผิดที่ศาลจะนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ นั่นเป็นผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีลักษณะการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงอันจะเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม หรืออาจเป็นเพียงผู้กระทำความผิดครั้งแรกที่กระทำความผิดไปโดยมีความจำเป็นบางประการ ซึ่งผู้กระทำความผิดประเภทนี้ไม่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพอันจะต้องถูกตัดออกจากสังคมเป็นเวลานาน การที่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้ต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังในวันหยุด และในวันปกติต้องไปทำงานมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ ไม่มีเวลาว่างมากพอในการคิดจะกระทำความผิดขึ้นได้อีก นอกจากนั้น ยังเป็นการแยกผู้กระทำความผิดในช่วงวันหยุดให้ออกจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีอันง่ายต่อการชักจูงใจให้กลับไปกระทำความผิดขึ้นอีกโดยให้เข้าไปอยู่ในศูนย์คุมขังแทน จึงทำให้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เป็นการลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นอีกได้

(4) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้ เป็นแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ที่เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับเจตจำนงกำหนด (Determinism) ซึ่งเชื่อว่าการกระทำความผิดเกิดจากปัจจัยหลายอย่างที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์มารวมกัน โดยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดเป็นหลัก

แต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและแก้ไขที่สาเหตุนั้น โดยพยายามที่จะหาทางแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี และเมื่อผู้กระทำความผิดสามารถปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเองได้แล้วก็กลับเข้าสู่สังคมปกติต่อไป ซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมชั่วของผู้กระทำความผิดนั้น มีผู้เห็นว่าควรใช้คำว่า การบำบัด (Treatment) มากกว่าการลงโทษ เพราะการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบากหรือได้รับผลร้ายจากการลงโทษนั้น ไม่น่าจะทำให้ประพฤติดีขึ้นจนรอกับการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ที่ไม่มีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษแล้ว กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และไม่ช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้เลย

แนวความคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้จึงเป็นแนวคิดที่ทำให้โอกาสคนกลับตัว แก้ไขปรับปรุงตัวโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ถลำตัวลึกไปสู่การกระทำความผิดมากขึ้น โดยพยายามหลีกเลี่ยงมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคม โดยใช้มาตรการลงโทษอื่นที่ไม่ทำให้เกิดรอยมลทิน และได้รับการขัดเกลานิสสัยจากผู้กระทำความผิดคนอื่นมิให้มีความชั่วร้ายมากขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้แก่ การใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก เช่น การรอกการลงโทษโดยมีการคุมประพฤติ การใช้โทษปรับ และการใช้มาตรการในชุมชนอื่นๆ เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลกระทบในทางลบในเรือนจำ หรืออาจมีการปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนดเมื่อมีความเหมาะสมที่จะกลับเข้าสู่สังคม ซึ่งการแยกประเภทนักโทษนี้อาจพิจารณาจากอายุ ประเภทความผิด หรือจำนวนครั้งในการกระทำความผิด เป็นต้น และในระหว่างที่ผู้ต้องโทษถูกคุมขังอยู่นั้นก็ควรมีการอบรมบ่มนิสัย ปรับปรุงความประพฤติให้ดีขึ้น เพื่อที่จะได้ไม่คิดกระทำความผิดขึ้นอีก เช่น การฝึกหัดอาชีพ การให้การศึกษารอบรมทางศาสนาหรือศีลธรรม การรักษาพยาบาลทางด้านร่างกายและจิตใจให้กลับเป็นปกติ เป็นต้น นอกจากนี้หลังจากพ้นโทษแล้วก็มีการให้ความช่วยเหลือ โดยการให้คำแนะนำต่างๆ ในการดำเนินชีวิต การให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพ เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด จึงคำนึงถึงวิธีการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อันเป็นสาเหตุของการกระทำความผิด จนผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขปรับปรุงพัฒนาตนเองได้แล้วก็จะกลับเข้าสู่สังคมต่อไป ซึ่งระยะเวลาในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้ไม่อาจที่จะกำหนดเวลาในการลงโทษที่แน่นอนไว้ล่วงหน้าได้ ดังนี้ ในบางประเทศจึงกำหนดเพียงโทษขั้นสูงและขั้นต่ำไว้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาปล่อยตัวผู้กระทำความผิดหลังจากเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าวให้กลับเป็นปกติแล้ว

เมื่อนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่า การที่ผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังตามช่วงระยะเวลาที่ศาลกำหนด แม้จะเพียงระยะเวลาสั้น แต่เมื่อเข้าไปอยู่ในศูนย์แล้ว จะมีเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับการฝึกฝนอบรมมาให้คำปรึกษา แนะนำ อีกทั้งอบรมปมนิสัย หรือหากิจกรรมสันทนาการต่างๆ ให้ความรู้แก่ผู้กระทำความผิดเพื่อจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่ศูนย์คุมขังดังกล่าวมิใช่บุคคลที่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ อันยากต่อการแก้ไขฟื้นฟู ทำให้ใช้เวลาในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่นาน อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่ๆ ที่ตนไม่เคยรู้นำไปใช้ได้ จึงทำให้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา สามารถสนองตอบวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้งสี่ประการข้างต้นจึงยังเป็นวัตถุประสงค์ที่ผสมผสานในการลงโทษอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความได้สัดส่วนกับความผิดด้วย อันจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้กระทำความผิดเอง อีกทั้งยังเป็นประโยชน์แก่รัฐในการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นด้วย และมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ทุกประการ หากนำมาตรการดังกล่าวมาใช้เป็นทางเลือกของศาลในการมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกก็ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อสังคมและตัวผู้กระทำความผิดในอนาคตต่อไป

4.1.2 ผลของการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ

เมื่อได้ศึกษาถึงมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาซึ่งถือเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในกรณีที่มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดนอกเหนือจากการคุมประพฤติและการลงโทษจำคุกในเรือนจำแล้ว เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องถูกจำคุกในเรือนจำ แม้มาตรการดังกล่าวจะยังมีได้นำมาใช้บังคับในประเทศไทย แต่เมื่อได้ศึกษาจากกฎหมายของต่างประเทศที่นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไปใช้บังคับแล้ว ย่อมเป็นแนวทางในการนำมาวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียในด้านต่างๆ หากนำมาใช้บังคับกับประเทศไทยในอนาคต กล่าวคือ

4.1.2.1 ผลดี

(1) ผลต่อกรมราชทัณฑ์

1) หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดบางประเภทตามที่ศาลเห็นสมควรแล้ว ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่เรือนจำเหมือนอย่างการจำคุกเต็มเวลา แต่เป็นการเข้าสู่ศูนย์คุมขังที่ตั้งขึ้นเพื่อรองรับมาตรการนี้โดยเฉพาะ

หากมีการจัดตั้งศูนย์คุมขังเรียบร้อยแล้ว ย่อมทำให้กรมราชทัณฑ์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับผู้กระทำ ความผิดดังกล่าวมากเกินไปอีกทั้งผู้กระทำความผิดจะถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาเท่านั้น มิได้ถูกคุมขังตลอดเวลา อันจะทำให้ค่าใช้จ่ายที่กรมราชทัณฑ์จะต้องเสียไปสำหรับเลี้ยงดูผู้กระทำ ความผิดดังกล่าวย่อมลดน้อยลงตามไปด้วย นอกจากนี้ผลในทางอ้อมยังสามารถลดความแออัด ยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำได้อีกด้วย เพราะผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกโดยใช้มาตรการ คุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้นไม่ต้องถูกควบคุมตัวรวมกับผู้ต้องขังในเรือนจำ เพราะหากผู้ต้องขัง ในเรือนจำมีจำนวนมากย่อมเป็นอุปสรรคต่อการควบคุม การแก้ไข พัฒนาพฤติกรรม นิสัย และ การศึกษาอบรมผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นอย่างมากอีกด้วย

2) หากผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกโดยศาลเห็นสมควรให้นำ มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับนั้น เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ อีกทั้งปฏิบัติตัว ตามกฎระเบียบของศูนย์คุมขังโดยเคร่งครัด หากอธิบดีกรมราชทัณฑ์เห็นสมควรอาจกำหนดให้ผู้กระทำ ความผิดดังกล่าวไปทำงานนอกศูนย์คุมขังได้ เช่น ออกไปทำงานบริการสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น ทำงานบริการสาธารณะ อันเป็นการทำงานชดใช้ให้กับสังคม ย่อมทำให้ชื่อเสียงของกรมราชทัณฑ์ดีขึ้น และเป็นการประชาสัมพันธ์กิจการของกรมราชทัณฑ์ในอีกรูปแบบหนึ่งด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ ในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมราชทัณฑ์ในการที่จะแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ง่ายขึ้น

(2) ผลต่อผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

1) การลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยใช้มาตรการคุมขังเป็น ช่วงระยะเวลานั้นเป็นมาตรการที่ศาลใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด เมื่อศาลเห็นสมควร ซึ่งผู้กระทำความผิดจะเข้าสู่ศูนย์คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร กำหนดให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนเท่านั้น ส่วนวันธรรมดาผู้กระทำความผิดยังคง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ อันเป็นมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดยังมีศักยภาพ ที่จะอยู่ในสังคมได้ต่อไป ยังสามารถทำงาน เรียนหนังสือ หรือดูแลครอบครัวต่อไปได้ เพราะการถูกตัด ออกจากสังคมเป็นเวลานานย่อมส่งผลต่อหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อาจเกิด ความแตกแยกได้ ซึ่งการไม่พบสมาชิกในครอบครัวเพียงบางวันย่อมดีกว่าการไม่พบกันเป็นเวลานาน

2) การจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เป็นมาตรการ ซึ่งแยกผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่ถูกจำคุกเต็มเวลาในเรือนจำออกจากผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลาอย่างเด็ดขาด ย่อมไม่มีโอกาสที่จะได้รับการปลูกฝัง การสั่งสอน การเลียนแบบ พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดร้ายแรงและไม่กลายเป็นอาชญากรอาชีพไปในที่สุด อีกทั้งการที่ผู้กระทำ ความผิดถูกคุมขังเป็นช่วงเวลานั้นย่อมไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินในการที่จะอยู่

ในเรือนจำอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดขึ้น และพร้อมที่จะกลับเข้าสู่เรือนจำอีก

3) มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาี้จะมีความเคร่งครัดมากกว่าการคุมประพฤติโดยทั่วไป ดังนั้นการที่ผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังที่ตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะ แม้จะเป็นเพียงช่วงระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด ซึ่งอาจจะสัปดาห์ละ 2-3 วันก็ตาม แต่ก็ยังมีลักษณะของการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้กระทำความผิดอยู่ในทุกสัปดาห์ ทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งมิใช่อาชญากรอาชีพเกิดความรู้สึกสำนึกถึงการกระทำความผิดที่ตนได้กระทำไป และรู้สึกถึงความยากลำบากขาดความสะดวกสบายในการถูกจำกัดเสรีภาพดังกล่าว นอกจากนี้ยังเป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสภาพสังคมที่อาจนำไปสู่การกระทำความผิดขึ้นอีก และเป็นมาตรการที่ช่วยให้ผู้กระทำความผิดใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยเมื่อเข้าสู่ศูนย์คุมขังแล้วก็จะได้รับการฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นคนดี ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก อันเป็นการลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำได้

4) เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุก โดยให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเคร่งครัด และต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ในศูนย์คุมขังตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดในคำสั่งศาล และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลครบตามกำหนดแล้วก็จะถูกปล่อยตัวเป็นอิสระ ส่วนประวัติของผู้กระทำความผิดก็จะไม่ปรากฏว่าเคยต้องโทษจำคุกในเรือนจำมาก่อน ซึ่งจะเป็นมลทินติดตัวไปตลอดชีวิต เพราะผู้กระทำความผิดยังไม่เคยถูกลงโทษจำคุกในเรือนจำมาก่อน อันจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่ถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล เช่น การตัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง หรือบัพัญญัติของกฎหมายในการจำกัดสิทธิด้านการประกอบอาชีพต่างๆ ซึ่งมักได้รับการคาดการณ์ล่วงหน้าก่อนว่า ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกในเรือนจำนั้นจะเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคม จึงไม่สมควรที่จะได้รับตำแหน่งทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นผู้ไม่สมควรให้ประกอบกิจการหรือทำงานในหน้าที่บางอย่าง ทั้งที่บุคคลดังกล่าวอาจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานได้ ดังนั้น แม้ว่าผู้กระทำความผิดซึ่งต้องถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาจะถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกก็ตาม แต่บุคคลดังกล่าวก็มิได้ถูกจำคุกในเรือนจำ โดยผู้กระทำความผิดนั้นยังคงอยู่ในสังคมตามปกติ แต่จะถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายเพียงบางช่วงเวลาตามที่ศาลกำหนดเท่านั้น ซึ่งจะมีระยะเวลาเท่าใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้กระทำความผิดแต่ละราย อีกทั้งสถานที่คุมขังก็มีใช่เรือนจำที่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยซึ่งมีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพอยู่ แต่เป็นศูนย์คุมขังที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยเฉพาะ

(3) ผลต่อสังคม

การที่ผู้กระทำความผิดซึ่งได้รับโทษจำคุกนั้น สังคมส่วนใหญ่ มักมองผู้กระทำความผิดดังกล่าวว่าเป็นคนจู้จุกจิกี่ตรง มีประวัติเสื่อมเสีย ซึ่งเป็น “ตราบาป” แก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าว ทำให้ไม่กล้าที่จะเผชิญหน้ากับผู้คนในสังคมได้ และผู้กระทำความผิดดังกล่าวเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง คอยระแวงอยู่เสมอว่าตนเป็นบุคคลที่สังคมไม่ให้อภัย นอกจากนี้ สถานภาพทางครอบครัวก็ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไป หรือแตกแยกกันไปเพราะขาดการติดต่อหรือความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เมื่อผู้กระทำความผิดได้พ้นโทษออกมาจากรเรือนจำแล้ว ไม่ว่าจะเข้าสู่เรือนจำด้วยสาเหตุใดหรือจะถูกจำคุกมีระยะเวลาานเท่าใด ก็มักจะประสบกับปัญหาสังคมดังกล่าว ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมทั้งที่ตนอาจมีความรู้ความสามารถมากกว่าคนตามปกติทั่วไป ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกและกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอีกครั้งหนึ่งและกลายเป็นอาชญากรอาชีพไปในที่สุด

เมื่อนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับแล้ว แม้จะเป็นการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแต่ผู้กระทำความผิดก็ยังคงดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ ในขณะที่ขังผู้กระทำความผิดก็ยังคงต้องได้รับผลจากการกระทำความผิดของตนอยู่ โดยต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังในช่วงวันหยุดหรือวันว่างตามที่ศาลกำหนด ส่วนวันธรรมดาที่ยังคงมีภาระหน้าที่การงานที่ต้องดำเนินการต่อไปอีกทั้งผู้กระทำความผิดยังสามารถดูแลครอบครัว อันทำให้สายใยครอบครัวไม่ถูกทำลายไป นอกจากนี้เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังตามวันเวลาที่กำหนดแล้ว อาจได้รับคำสั่งให้ออกมาช่วยเหลือสังคม เช่น การทำงานในสถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา คนพิการ หรือในโรงพยาบาล เป็นต้น อันเป็นการกระทำที่ชดเชยความผิดของตนให้กับสังคม นอกจากจะช่วยเหลือเมตตาจิตใจผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดี มีความเมตตามากขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ประชาชนในสังคมยอมรับผู้กระทำความผิดมากขึ้น ดังนี้จึงกล่าวได้ว่ามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ย่อมเป็นการลดช่องว่างระหว่างบุคคลภายนอกกับผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัวน้อยลงหรือลดความรังเกียจลงได้ อีกทั้งยังสร้างทัศนคติที่ดีและสามารถยอมรับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่กระทำความผิดครั้งแรกหรือกระทำความผิดด้วยความจำเป็น ซึ่งไม่มีลักษณะของอาชญากรอาชีพให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ตามปกติ อันจะส่งผลให้สังคมยังคงมีผู้มีความรู้ความสามารถมาพัฒนาประเทศต่อไป

4.1.2.2 ผลเสีย

(1) การที่ผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกนั้น แม้ศาลจะใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาซึ่งผู้กระทำความผิดยังคงทำงานตามปกติในวันธรรมดา แต่ในช่วงวันหยุด หรือวันว่าง ผู้กระทำความผิดต้องถูกคุมขังอยู่ในศูนย์คุมขังตามที่ศาลกำหนดไว้ โดยในบางอาทิตย์ผู้กระทำความผิดอาจมีงานหรือกิจกรรมที่ต้องกระทำร่วมกับผู้ร่วมงานอื่นๆ แต่ตนมีหน้าที่ต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังจึงทำให้ผู้กระทำความผิดต้องปฏิเสธในการร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ และเกิดความเครียดจากการพยายามปกปิดนายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานของตนไม่ให้ทราบเรื่องที่ดินถูกคุมขังดังกล่าว เพราะกลัวเพื่อนร่วมงานไม่ยอมรับการทำงานของตนต่อไป

(2) การที่ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังในวันหยุด ทำให้สูญเสียโอกาสในการทำงานล่วงเวลา เนื่องจากในบางครั้งบริษัทหรือหน่วยงานที่ทำอยู่อาจต้องการให้เจ้าหน้าที่ทำงานในช่วงเวลาพิเศษนอกเหนือจากเวลางานตามปกติ ซึ่งทางบริษัทจะมีเงินค่าล่วงเวลาให้ในการทำงานดังกล่าว แต่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องไปรายงานตัวและอยู่ในศูนย์คุมขังตามที่ศาลกำหนด ย่อมไม่อาจทำงานล่วงเวลาที่ทางบริษัทกำหนดได้ อันจะส่งผลกระทบต่อรายรับของผู้กระทำความผิดดังกล่าว ทำให้มีรายได้เพียงแค่เงินเดือนประจำเท่านั้น ส่วนรายได้ล่วงเวลา ย่อมไม่อาจได้รับ รายรับจึงน้อยกว่าที่ควรจะได้

(3) หากมีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับในประเทศไทยนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงเงื่อนไขต่างๆ สภาพสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องจัดตั้งศูนย์คุมขังขึ้นเพื่อรองรับมาตรการดังกล่าว อีกทั้งต้องฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ในการให้คำปรึกษา และต้องเข้าใจในหลักการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งต้องลงโทษจำคุกในวันหยุดอย่างถูกต้อง แต่ในปัจจุบันยังไม่มี การนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ โดยเฉพาะ ย่อมไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังไม่มีสถานที่คุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้โดยเฉพาะ นอกจากนี้อาจมีอุปสรรคในด้านบุคลากรซึ่งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวอย่างดีพอ เนื่องจากไม่มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลให้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

4.2 ข้อจำกัดทางกฎหมายในการบังคับใช้ในประเทศไทย

มาตรการเลียงโทษจำคุกโดยการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาสั้น เป็นมาตรการกึ่งควบคุมรูปแบบหนึ่งที่อยู่ระหว่างการลงโทษจำคุกกับการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้นำมาใช้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงผลร้ายอันเกิดจากการจำคุกแบบเต็มเวลาในเรือนจำ และยังคงสามารถควบคุมดูแลและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดบางประเภทให้กลับตนเป็นคนดีได้อีกด้วย โดยเป็นมาตรการที่นำมาใช้ในขั้นตอนก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะเข้าสู่เรือนจำ ซึ่งให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจพิจารณาเพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้นยังคงสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดดังกล่าวก็ยังจะได้รับผลจากการกระทำความผิดของตนอยู่ แต่เนื่องจากมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวยังไม่มีการนำมาใช้มาบังคับในประเทศไทยมาก่อน จึงก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลสำเร็จได้ ซึ่งหากมีการนำมาบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็จะเป็นช่องทางที่จะพัฒนากฎหมายไทยให้พัฒนาก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น โดยอาจนำมาวิเคราะห์ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

4.2.1 ในฐานะเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56

การพิจารณาถึงแนวทางการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้เพื่อเป็นเงื่อนไขคุมประพฤตินั้น ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษซึ่งผู้กระทำความผิดจะได้รับ โดยกรณีศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้นั้นศาลต้องพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดไปโดยมีเหตุปัจจัยบางประการ หรืออาจเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ซึ่งผู้กระทำความผิดดังกล่าวมิได้มีพฤตินิสัยที่เป็นอันตรายต่อสังคม หากศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกโดยผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่เรือนจำก็จะเป็นการลงโทษที่รุนแรงมากเกินไป และเมื่อคำนึงถึงผลกระทบที่ผู้กระทำความผิดอาจได้รับแล้วย่อมเกิดผลเสียมากกว่าผลดี ศาลจึงมีทางเลือกตามที่กฎหมายบัญญัติอันเป็นการเลียงโทษจำคุกดังกล่าวได้โดยใช้วิธีการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 เท่านั้น ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวเป็นอิสระ สามารถกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้ตามปกติ อันทำให้สังคมทั่วไปมองว่าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับผลร้ายจากการกระทำของตนเลย และไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในที่สุด ดังนั้นหากจะนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับก่อนผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำ จึงควรกำหนดให้อำนาจศาลในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด

ที่จำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมดูแลที่คาบเกี่ยวระหว่างมาตรการคุมประพฤติปกติและการลงโทษจำคุกในเรือนจำ

ก่อนที่จะนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับประเทศไทยนั้น ในต่างประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลียและประเทศอังกฤษได้กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ โดยใน Australian Capital Territory ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของมาตรการดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing) Act 2005 และพระราชบัญญัติ Crimes (Sentence Administration) Act 2005 ส่วนมลรัฐนิวเซาท์เวลท์ ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999 และพระราชบัญญัติ Crime (Administration of Sentences) Act 1999 และในประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ใน Criminal Justice Act 2003 แม้จะใช้ชื่อกฎหมายแตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์ของการใช้บังคับก็ไปในแนวทางเดียวกัน คือ ต่างก็นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก โดยกฎหมายแต่ละฉบับนั้นต่างก็ให้อำนาจศาลในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งศาลจะพิจารณาเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุต่างๆ

ในประเทศออสเตรเลียและประเทศอังกฤษนั้น หากศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว กฎหมายได้กำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดแต่ละคนได้ โดยถือเป็นเหตุส่วนตัวของผู้กระทำความผิดนั้นๆ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการคุมขังเป็นช่วงระชาเวลานั้นก็เพื่อนำมาใช้เป็นทางเลือกของศาลในการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ไม่ร้ายแรง หรือกระทำความผิดไปด้วยเหตุผลบางประการ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ และไม่ได้รับผลร้ายจากการถูกลงโทษจำคุกมากเกินไป โดยศาลจะพิจารณาจากเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษซึ่งผู้กระทำความผิดจะได้รับ ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมประชาชนและระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ โดยในประเทศออสเตรเลีย มลรัฐนิวเซาท์เวลท์ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษไว้ว่า ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือหากกระทำความผิดอื่นขึ้นอีกภายหลัง ระยะเวลาที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแก่ผู้กระทำความผิดได้โดยตรง⁷ แต่ใน Australian Capital Territory นั้นมิได้จำกัดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ หรือขั้นสูงไว้ ดังนั้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นไม่ว่าผู้กระทำ

⁷ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 6 และมาตรา 67.

ความผิดจะต้องโทษจำคุกเท่าใดก็ตาม หากศาลเห็นสมควรให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้บังคับก็สามารถนำมาใช้ได้ ส่วนในประเทศอังกฤษนั้น กฎหมายได้กำหนดให้ศาลนำมาตรการ คุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ได้ก็ต่อเมื่อ ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุก น้อยกว่า 12 เดือน เท่านั้น

นอกจากเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษดังกล่าวแล้ว ศาลต้องคำนึงเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุ ของผู้กระทำความผิดแต่ละคนด้วยโดยพิจารณาจากรายงานความประพฤติ ลักษณะนิสัย การศึกษา หน้าที่การงาน ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เป็นต้น อีกทั้งลักษณะของการกระทำความผิดนั้น ไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยไม่รอกการลงโทษ และให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยศาลอาจนำ มาตรการอื่นมาใช้ร่วมกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้หากศาลเห็นสมควร ซึ่งในแต่ละประเทศ ก็มีหลักเกณฑ์วิธีการนำมาใช้ที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ศาลต้องคำนึงถึงศูนย์คุมขังด้วย โดยผู้กระทำความผิดจะต้องมีความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่ศูนย์คุมขังตามที่ศาลกำหนด และมี สถานที่เหมาะสมลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาไว้โดยเฉพาะ แยกออก ต่างหากจากผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกเต็มเวลาในเรือนจำ

เมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่ศูนย์คุมขังแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติหลักเกณฑ์ ข้อบังคับของศูนย์คุมขังดังกล่าวโดยเคร่งครัด หากฝ่าฝืนผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องถูกลงโทษ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ยิ่งไปกว่านั้นในพระราชบัญญัติ Crimes (Sentencing) Act 2005 มาตรา 11 (5) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้ร่วมกับ มาตรการอื่นได้ เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรกำหนดเงื่อนไขอื่นที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งถูกคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาโดยจะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรไว้ในคำพิพากษาอีกก็ได้ เช่น การใช้มาตรการไม่ควบคุมตัว (Non - Custodial Sentences) กล่าวคือ คำสั่งคุมประพฤติ คำสั่ง ให้ปรับ คำสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ คำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหาย คำสั่งงดเว้นการสมาคม หรือการจำกัด บริเวณ เป็นต้น เช่น ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก 3 ปี 6 เดือน โดยกำหนดให้จำคุกเต็มเวลา 2 ปี หลังจากนั้นให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้มีระยะเวลา 1 ปี และคำสั่งให้คุมความประพฤติ 6 เดือน ตามลำดับ เป็นต้น หรือศาลอาจกำหนดให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาเพียงอย่างเดียว ก็ได้ โดยศาลจะพิจารณาจากคุณสมบัติ และความเหมาะสมของผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มียกเว้นข้อบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษจำคุก ผู้กระทำความผิดที่สมควรนำมามาตรการซึ่งคาบเกี่ยวระหว่างการคุมประพฤติกับการลงโทษจำคุก ในเรือนจำมาใช้บังคับ ต่างจากในต่างประเทศที่กำหนดมาตรการต่างๆ มาใช้กับผู้กระทำความผิด ดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอในบทที่ 2 มาแล้วนั้น เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด แล้ว หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวยังไม่สมควรได้รับโทษจำคุกในเรือนจำ ศาลก็นิยมนำมา มาตรการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มาใช้ ซึ่งหลักเกณฑ์การพิจารณาอาจแบ่งได้เป็น 3 ประการ⁸ ดังนี้

1) **เงื่อนไขเกี่ยวกับโทษ** กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดที่ศาลจะรอกการลงโทษได้นั้น ต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี โดยจะเป็นความผิดฐานใดๆ ก็ได้ ซึ่งศาลจะพิจารณาโทษจำคุกนั้นในความผิดแต่ละกระทงและพิจารณาเป็นคดีๆ ไป

2) **เงื่อนไขการไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อน** กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยนั้น จะต้องไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนคดีที่ศาลกำลังจะพิพากษา หรือหากจำเลยเคยได้รับโทษจำคุก มาก่อน ก็ต้องเป็นโทษจำคุกที่เกิดจากความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น

3) **เงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุ** เมื่อพิจารณาเงื่อนไขทั้งสองประการข้างต้นแล้ว กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาเหตุที่จะอ้างเพื่อรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษที่กฎหมาย กำหนดไว้ คือ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานี ซึ่งเหตุดังกล่าวถือว่าเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาลที่จะนำมาใช้ในการมีคำสั่งให้จำเลยได้รับการรอกการลงโทษ และกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติแก่ผู้กระทำความผิด โดยการคุมประพฤติในระหว่างรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษนี้ ถือว่าเป็นมาตรการเสริมเพื่อให้การรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษนั้น สามารถที่จะยับยั้งพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกได้

การรอกการลงโทษจำคุกตามมาตรา 56 ดังกล่าว ถือว่าเป็นการให้อำนาจศาล สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติหรือไม่ก็ได้ ตามมาตรา 56 วรรค 2

จากการพิจารณามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับการรอกการลงโทษ โดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 แล้วนั้น ทั้งสองมาตรการต่างก็มี วัตถุประสงค์ในการลี่ยงโทษจำคุกในเรือนจำให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกซึ่งยังไม่มี ลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ หรือกระทำความผิดร้ายแรงอันเป็นอันตรายแก่สังคม หรือกระทำ

⁸ คณิต ณ นคร ก (2543). เล่มเดิม. หน้า 385.

ความผิดโดยมีเหตุบางประการก็ตาม แต่ก็มีวิธีการใช้บังคับที่ต่างกัน โดยมาตรการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลา นั้นเป็นมาตรการที่ศาลนำมาใช้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกจำกัดอิสรภาพบ้าง แต่ในขณะเดียวกัน ผู้กระทำความผิดก็ยังคงสามารถอยู่ในสังคมต่อไปได้ซึ่งมีลักษณะที่เข้มงวดมากกว่าการรอลงโทษ ส่วนการรอลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 นั้น เป็น กรณีที่กฎหมายมิได้ต้องการจำกัดอิสรภาพของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใดเลย เพียงแต่มีการทำ ทัณฑ์บนไว้และให้ผู้กระทำความผิดมารายงานตัวตามเวลาที่ศาลกำหนดเท่านั้น ซึ่งจะมีความรุนแรง น้อยกว่าการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า การจะนำมาตรการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลา มาใช้บังคับในประเทศไทยนั้น หากมีการบัญญัติกฎหมายพิเศษขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อให้ อำนาจศาลในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกกระยะสั้นที่มีความเหมาะสม ก่อนที่ ผู้กระทำความผิดจะเข้าสู่เรือนจำนั้นเป็นเรื่องใหญ่ที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน เมื่อพิจารณาจาก ประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดให้อำนาจศาลในการนำมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกมาใช้กับผู้กระทำ ความผิดที่กระทำความผิดไปด้วยความจำเป็น ไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ศาลอาจนำมาตรการรอลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติมาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษและเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุแล้ว หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลา มาใช้ในประเทศไทย ย่อมสามารถนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ร่วมกันได้ เนื่องจาก ทั้งมาตรการรอลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติและมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น ต่างก็เป็นมาตรการที่ศาลอาจนำมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ซึ่ง ไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำเลย แม้ว่าการรอลงโทษจะเป็นมาตรการที่ไม่ต้องการ ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเลย ซึ่งต่างจากมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่เป็นมาตรการกึ่งควบคุม โดยยังมีการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้กระทำความผิดบ้างก็ตาม แต่การรอลงโทษตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 56 นั้น ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง ให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติได้ ซึ่งอาจกำหนดให้ปฏิบัติข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ เพราะเงื่อนไข การคุมประพฤติที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้นได้กำหนดแยกออกเป็นข้อๆ อย่างชัดเจน มิได้บัญญัติ เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติอย่างใดก็ได้โดยไร้ขอบเขต

จากการพิจารณาเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่กำหนดไว้ใน มาตรา 56 วรรคสอง ทั้ง 5 ข้อ โดยละเอียดแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลา มาใช้เพื่อเป็นเงื่อนไขคุมประเดตินั้น มาตรา 56 วรรคสอง (5) ได้เปิดโอกาสให้นำมาตรการ ดังกล่าวมาใช้บังคับได้ โดยบัญญัติดังนี้

(5) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56 (5) นั้น เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติที่บัญญัติขึ้นมาใหม่เพิ่มเติมจากเงื่อนไขการคุมประพฤติที่มีอยู่เดิม ตามผลของมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2532 ซึ่งเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของเงื่อนไขการคุมประเวตินี้ ก็เพื่อต้องการให้นำวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบก้าวหน้ามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น⁹ เนื่องจากการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติในประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว ยังไม่เหมาะสมกับการดูแล และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดบางประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีขอบเขตของเงื่อนไขการคุมประพฤติให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำของเงื่อนไขการคุมประพฤติในมาตรา 56 (5) ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้เปิดกว้างให้แก่ศาลโดยจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ ที่จะมีผลเป็นการแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยเวลานั้นเป็นมาตรการที่สามารถแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้เพราะสามารถสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ทุกประการดังได้วิเคราะห์มาแล้วในหัวข้อ 4.1.1 ข้างต้น อีกทั้งเงื่อนไขการคุมประเวติดังกล่าวก็มีได้จำกัดขอบเขต หรือรูปแบบของการนำมาตรการต่างๆ มาใช้กับผู้กระทำความผิด จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดอย่างกว้างขวาง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับในฐานะเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการคุมประเวติย่อมทำให้มาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้บังคับได้ง่ายมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่เลย และเป็นการใช้ตัวบทกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุและเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษที่จะนำมาพิจารณานั้นก็ใช้หลักการเดียวกัน เพียงแต่การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาจะมีความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติตามปกติเท่านั้น ดังนี้ หากศาลจะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ ต้องเป็นกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยให้รอการลงโทษ โดยกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร โดยขึ้นอยู่กับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ซึ่งอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา

⁹ บันทึกหลักการและเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10)

มาตรา 56 วรรคสอง (5) จึงไม่มีความจำเป็นต้องออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาขึ้นใช้บังคับ

เมื่อศาลนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดแล้ว ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังตามวัน เวลา และสถานที่ที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา จนครบกำหนดระยะเวลาตามคำพิพากษา ส่วนหลักเกณฑ์การใช้บังคับจะเป็นเช่นไร ก็เป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ที่จะเป็นผู้พิจารณาหลักเกณฑ์ขึ้นมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดดังกล่าวในขณะที่อยู่ในศูนย์คุมขัง ซึ่งอาจออกเป็นกฎกระทรวงขึ้นใช้บังคับกับมาตรการดังกล่าวได้ อันจะทำให้ได้ง่ายกว่าการออกกฎหมายพิเศษขึ้นใช้บังคับ หากมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาสามารถนำมาใช้ได้จริงนอกจากจะช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้แล้ว ยังทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ตามปกติ ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดดังกล่าวก็ยังคงได้รับผลจากการกระทำความผิดของตนอยู่บ้าง อันเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนได้ และทำให้รูปแบบของการเลี้ยงโทษจำคุกในเรือนจำนั้นมีหลากหลายมากยิ่งขึ้นด้วย

4.2.2 กรณีผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น

หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจกระทำด้วยความประมาท หรือผิดพลาดไป หรือกระทำความผิดขึ้นเป็นครั้งแรก โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวมักไม่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ แต่ศาลเห็นสมควรลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าว ศาลก็มักจะมีดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งมีระยะเวลาสั้น หากผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องเข้าสู่เรือนจำข้อมถูกตัดออกจากสังคมชั่วคราว และมีมลทินติดตัวอันเป็นตราบาปแก่ผู้กระทำความผิดไปตลอดชีวิต ซึ่งในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกในเรือนจำสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษระยะสั้นไว้สองประการ โดยเป็นกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นสมควรลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดไม่เกิน 3 เดือน ศาลอาจใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 23 เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังไม่เกิน 3 เดือน หรืออาจใช้อำนาจตามมาตรา 55 ลงโทษจำคุกให้น้อยลงอีกเพียงใดก็ได้ และหากเป็นกรณีที่ศาลลงโทษปรับด้วย ศาลอาจกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่เพียงอย่างเดียวก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร แต่ตามมาตรา 55 นั้นเป็นเพียงบทบัญญัติเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลจากการลงโทษจำคุกน้อยลงเท่านั้น แต่ก็มีได้ทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการการจำคุกในเรือนจำไปได้ เว้นแต่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย กฎหมายจึงให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจยกโทษจำคุก และคงให้ปรับแต่เพียงประการเดียว จึงจะทำให้ผู้กระทำ

ความผิดไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำได้ ซึ่งศาลนำไปใช้ได้อย่างจำกัดและไม่ค่อยนิยมนำมาใช้ จึงถือได้ว่า มาตรา 55 นี้ยังไม่ใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกอย่างแท้จริง

ส่วนโทษกักขังนี้เป็นโทษที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อเป็นวิธีการที่หลีกเลี่ยงผ่อนคลายนอกเรือนจำ ไม่ให้ศาลลงโทษจำคุกโดยไม่จำเป็น สำหรับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งกระทำความผิดเพียงเล็กน้อยและยังไม่สมควรที่จะถูกจำคุกในเรือนจำเพราะอาจส่งผลเสียต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าผลดี โดยโทษกักขังนี้เป็นโทษที่เปลี่ยนมาจากโทษอื่นๆ ทั้งสิ้น ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีความผิดใดที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษกักขังโดยตรง เป็นแต่เพียงผู้กระทำความผิดได้รับโทษอื่น เช่น จำคุก หรือปรับ แล้วเปลี่ยนมาเป็นโทษกักขังเท่านั้น โดยโทษกักขังที่จะใช้แก่ผู้กระทำความผิดนั้นอาจเกิดขึ้นจากกรณีดังต่อไปนี้¹⁰

1. เปลี่ยนมาจากโทษจำคุก (มาตรา 23)
2. เปลี่ยนมาจากโทษปรับ กรณีไม่ยอมเสียค่าปรับ หรือศาลสงสัยว่าจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ (มาตรา 29)
3. จัดขึ้นคำพิพากษาให้รับทรัพย์สิน (มาตรา 37)
4. ไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือยอมทำแต่หาประกันไม่ได้ (มาตรา 46)
5. ไม่ชำระเงินตามศาลตั้งเมื่อทำผิดทัณฑ์บน (มาตรา 47)

ในการนำมามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับในประเทศไทยต่อไปนั้น ผู้เขียนจะวิเคราะห์เพียงกรณีการกักขังซึ่งเปลี่ยนมาจากโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 23 และการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 เท่านั้น

4.2.2.1 การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง

เงื่อนไขของการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 23 นั้นได้แก่

- (1) ต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุก
- (2) ความผิดนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน
- (3) ผู้กระทำความผิดไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

¹⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 9). หน้า 825.

ลักษณะของโทษกักขังนั้นกฎหมายได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษกักขัง ถูกกักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้ อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือพนักงานสอบสวน หรือหากศาล เห็นเป็นการสมควรจะสั่งให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอม รับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นอันอาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้ แต่ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า การกักขังไว้ในสถานที่ดังกล่าวมาข้างต้นนั้นอาจก่อให้เกิดอันตราย แก่ผู้กระทำความผิด หรือทำให้ผู้ต้องพึงพาผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องเดือดร้อนเกินสมควร หรือ มีพฤติการณ์พิเศษประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่าไม่สมควรกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่ดังกล่าว ศาลอาจมีคำสั่งให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ที่อื่นซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดนั้น โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ก็ได้ ซึ่งศาลอาจตั้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าว เป็นผู้ควบคุมดูแล และให้ถือว่าผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงานของรัฐตามประมวลกฎหมายอาญานี้ด้วย

จากบทบัญญัติดังกล่าวเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การลงโทษกักขังนั้น แม้จะมีโทษจำคุก แต่ลักษณะของโทษกักขังนั้น ยังเป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับการลงโทษจำคุก แต่ลักษณะของโทษกักขังจะเบากว่าโทษจำคุก ศาลจึงอาจนำ โทษกักขังมาใช้แทนการลงโทษจำคุกได้เมื่อศาลพิจารณาเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษแล้วปรากฏว่าผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือ ความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาลงโทษกักขังไม่เกิน 3 เดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้ แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนจู้จุกอันจะเป็นมลทินติดตัวแก่ผู้กระทำความผิด แต่ลักษณะของโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับก็ไม่ต่างจากจำคุกมากนัก เพราะผู้กระทำความผิดยังคงต้องอยู่ใน สถานที่ที่กำหนดจนครบกำหนดเวลาตามคำพิพากษาของศาล อันเป็นการตัดผู้กระทำความผิด ออกจากสังคมชั่วคราว หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าว น่าจะเป็นการดีมากกว่า เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ แต่ ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดยังคงต้องถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายอยู่ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงสามารถทำงาน อยู่ดูแลครอบครัวได้ตามปกติ ซึ่งการนำมาตรการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลามาใช้ข่มเป็นดุลพินิจของศาล หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดยังไม่ควรถูกกักขัง อันจะเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมติดต่อกันเป็นเวลาชั่วคราว ศาลก็อาจนำมาตรการ คุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนได้ ซึ่งอาจเป็น ทางเลือกหนึ่งของศาลในการพิพากษาลงโทษจำคุกกระยะสั้นแก่ผู้กระทำความผิดนอกจากการเปลี่ยน โทษจำคุกเป็นกักขังตามมาตรา 23 และการยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 ดังกล่าวข้างต้น

4.2.2.2 การกักขังแทนค่าปรับ

นอกจากการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้โดยนำเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษในเรื่องการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังมาใช้บังคับได้แล้ว การกักขังแทนค่าปรับก็น่าจะเป็นอีกกรณีหนึ่งซึ่งอาจนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ได้ เนื่องจากในต่างประเทศได้มีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับการจำคุกแทนค่าปรับ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้กฎหมายของ Australian Capital Territory และกฎหมายของประเทศอังกฤษมีได้บัญญัติให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้แทนการลงโทษจำคุกแทนค่าปรับได้ แต่กฎหมายของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์บัญญัติให้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้ได้ไว้อย่างชัดเจน โดยนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไว้ในส่วนที่ 4 หมวดที่ 6 ของพระราชบัญญัติ Fines Act 1996 กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดซึ่งไม่สามารถชำระค่าปรับตามคำพิพากษาได้ ศาลอาจมีคำสั่งให้จำคุกแทนค่าปรับได้ โดยผู้ถูกจำคุกแทนค่าปรับ (fine defaulter) อาจถูกจำคุกในศูนย์จำคุกซึ่งอยู่ในเรือนจำ (Correctional center) โดยผู้ถูกจำคุกแทนค่าปรับดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการราชทัณฑ์ให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกดังกล่าวได้ หากคณะกรรมการราชทัณฑ์พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกแทนค่าปรับ ก็จะมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรอนุญาตให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา และกำหนดระยะเวลาให้ผู้ถูกจำคุกแทนค่าปรับเข้าไปอยู่ในศูนย์คุมขัง¹¹ ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องไปรายงานตัว ตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละสัปดาห์ โดยระยะเวลาในการถูกจำคุกแทนค่าปรับนั้นคำนวณจำนวนวันที่ต้องถูกจำคุกจากจำนวนค่าปรับที่ค้างชำระอยู่ ซึ่งถืออัตราค่าปรับ \$120 ต่อ 1 วัน และระยะเวลาในการจำคุกทั้งหมดต้องไม่น้อยกว่า 1 วันแต่ไม่เกิน 3 เดือน¹² ส่วนการคำนวณระยะเวลาในการคุมขังโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยษะเวลานั้น จะคำนวณตามอัตราค่าปรับที่ค้างชำระอยู่โดยถืออัตราค่าปรับ \$120 ต่อ 1 วันของระยะเวลาคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาซึ่งใน 1 ช่วงเวลามี 2 วัน¹³ ดังนั้นหากผู้ต้องโทษจำคุกแทนค่าปรับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทน ต้องถืออัตราค่าปรับ \$240 ต่อการจำคุก 1 ช่วงเวลา และระยะเวลาในการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่นั้นต้องไม่น้อยกว่า 1 ช่วงเวลา แต่ต้องไม่มากกว่า 45 ช่วงเวลา และหากผู้ต้องโทษจำคุกแทนค่าปรับกระทำความผิดอื่นซึ่งต้องโทษจำคุกแทนค่าปรับและใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนการจำคุกดังกล่าวขึ้นอีก

¹¹ Fines Act 1996, มาตรา 89.

¹² Fines Act 1996, มาตรา 90 (1).

¹³ Fines Act 1996, มาตรา 90 (2).

ก็จะต้องนับระยะเวลาในการจำคุกแทนค่าปรับโดยใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในความผิดอื่นตามหมายจำคุกของศาลต่อเนื่องกันไปโดยไม่รวมระยะเวลาทั้งหมดเข้าด้วยกัน¹⁴

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์การลงโทษจำคุกแทนค่าปรับของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ดังกล่าวแล้ว หากนำมาปรับใช้กับประเทศไทยก็อาจเทียบเคียงได้กับหลักกฎหมายเรื่องการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 กล่าวคือ เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษปรับแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษาผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่หากศาลเห็นว่ามิเหตุอันควรสงสัยว่าผู้กระทำความผิดจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลอาจสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งกักขังแทนค่าปรับแทนไปพลางก่อนก็ได้ โดยวิธีการกักขังแทนค่าปรับนั้น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30 ได้มีการยกเลิกกฎหมายเดิมและได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกักขังแทนค่าปรับไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม 2546 เป็นต้นมา โดยกำหนดให้การกักขังแทนค่าปรับนั้น ให้ถืออัตรา 200 บาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าจะกระทำความผิดครั้งเดียวหรือหลายครั้ง ห้ามกักขังเกินกำหนด 1 ปี เว้นแต่ศาลสั่งปรับตั้งแต่ 80,000 บาท ขึ้นไป ศาลอาจสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเกินกว่า 1 ปีได้ แต่ต้องไม่เกิน 2 ปี โดยศาลต้องกล่าวไว้ในคำพิพากษาอย่างชัดเจน หากไม่สั่งไว้ก็กักขังแทนค่าปรับได้เพียง 1 ปี¹⁵ โดยการคำนวณระยะเวลานั้นให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับเข้าด้วย และให้นับเป็น 1 วันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง และหากผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษปรับนั้นถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตรา 200 บาทต่อ 1 วัน เว้นแต่ผู้นั้นจะต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา 22 ก่อน เหลือเท่าใดจึงจะหักออกจากเงินค่าปรับ หากผู้กระทำความผิดถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้วจะถูกปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด แต่ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบถ้วนแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที

จากบทบัญญัติดังกล่าวแม้กฎหมายไทยจะใช้การกักขังแทนค่าปรับในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับผู้กระทำความผิดแต่ผู้นั้นไม่สามารถชำระค่าปรับตามคำพิพากษาได้ก็ตาม ซึ่งในต่างประเทศใช้วิธีการจำคุกแทนค่าปรับ แม้จะใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันแต่วัตถุประสงค์ของการกักขังแทนค่าปรับหรือการจำคุกแทนค่าปรับนั้น ต่างก็ต้องการให้ผู้กระทำความผิดซึ่งศาลพิพากษาให้ต้องโทษปรับ แต่ผู้นั้นไม่สามารถชำระค่าปรับได้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

¹⁴ Fines Act 1996, มาตรา 93.

¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1835/2524.

สามารถชดใช้ค่าปรับโดยยอมถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในต่างประเทศกำหนดให้สถานที่ในการจำคุกนั้นอาจเป็นเรือนจำ หรือในกรณีที่ศาลเห็นสมควรนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ ผู้กระทำความผิดก็ต้องเข้าสู่ศูนย์คุมขังตามที่ศาลกำหนดได้ ส่วนในประเทศไทยกฎหมายกำหนดให้นำการกักขังมาใช้แทนค่าปรับ ซึ่งสถานที่สำหรับกักขังนั้นต้องมีใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน และศาลจะสั่งให้กักขังในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดเอง หรือสถานที่อาศัยของผู้อื่นโดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองยินยอมไม่ได้¹⁶ ต่างจากการกักขังในกรณีปกติทั่วไป ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกกักขังในสถานที่กักขังโดยเฉพาะตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดชั่วคราว แม้จะไม่ร้ายแรงเท่ากับการจำคุกในเรือนจำ แต่ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกกักขังย่อมไม่สามารถไปทำงาน หรือรับผิดชอบในการดูแลครอบครัวได้ตามปกติ เนื่องจากกฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้ อันทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกตัดออกจากสังคมเป็นการชั่วคราวตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งขึ้นอยู่กับค่าปรับที่ผู้นั้นจะต้องชำระ โดยในกรณีทั่วไปก็มีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่กรณีพิเศษที่ผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาปรับตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป ศาลอาจสั่งกักขังแทนค่าปรับได้เกินกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวหากผู้กระทำความผิดต้องถูกกักขังเป็นเวลานานย่อมส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคม และความสัมพันธ์ในหน้าที่การงานและครอบครัวโดยตรง

ด้วยเหตุดังกล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากมีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษกักขังแทนค่าปรับย่อมน่าจะเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าการกักขังแทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับนั้น ความจริงแล้วยอมเป็นผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง เพราะศาลไม่ต้องการจำกัดเสรีภาพในร่างกายอย่างการลงโทษจำคุก แต่ต้องการกักขังเพื่อบังคับเอาค่าปรับเท่านั้น อันจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดยังคงสามารถดำเนินชีวิตของตนได้ตามปกติในวันธรรมดา ส่วนวันหยุดจึงเข้าสู่ศูนย์คุมขังเพื่อชำระค่าปรับ และเพื่อให้สอดคล้องกับการกักขังเดิมที่มีอยู่ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้มีการกักขังในวันหยุดแทนค่าปรับเพิ่มเข้ามาอีกมาตรการหนึ่งเพื่อศาลจะได้นำมาใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษกักขังแทนค่าปรับ โดยมาตรการดังกล่าวจะบัญญัติขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อใช้สำหรับการลงโทษกักขังแทนค่าปรับโดยเฉพาะ เนื่องจากมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้นเป็นกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด แต่ศาลเห็นสมควรให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ อันเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ดังนั้นจึงอาจนำหลักการของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้เป็นแนวทางสำหรับการกักขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ด้วย

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรค 2.

หากมาตรการคุมเข้มเป็นช่วงระยะเวลาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการลงโทษกักขังแทนค่าปรับได้ ย่อมส่งผลดีต่อผู้กระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงมีศักยภาพ ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป ความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้กระทำความผิดก็ไม่สั่นคลอน แล้ว ยังทำให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ซึ่งยากจนไม่มีเงินเสียค่าปรับจริงๆ สามารถยังคงทำงาน หาเงินเพื่อมาชำระค่าปรับให้ครบตามที่ศาลกำหนดก่อนครบกำหนดเวลาจำคุกที่ศาลกำหนดได้ด้วย

4.2.3 กรณีผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน

ในปัจจุบันประเทศไทยได้นำมาตรการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้ เพื่อให้ สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการหลีกเลี่ยงการควบคุม ผู้กระทำความผิด หรือข้อกำหนดโตเกียว (The Tokyo Rules) เพื่อนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุก ในเรือนจำ โดยประเทศไทยได้มีการนำบางมาตรการมาใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ไม่มี ลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ หรือเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งในบางครั้งผู้กระทำความผิด อาจกระทำไปโดยมีเหตุปัจจัยบางประการ มิได้เกิดมาจากพฤตินิสัยที่แท้จริง มาตรการที่ศาลมักนำมาใช้ เพื่อเล็งโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้แก่ การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติ ซึ่งศาลสามารถใช้อำนาจโดยอาศัยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 นอกจากนี้ศาลอาจนำมาตรการ อื่นที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้มาใช้เพื่อเล็งการลงโทษจำคุกในเรือนจำได้อีก เช่น การเปลี่ยน โทษจำคุกเป็นกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 กีด การบังคับโทษปรับแล้วยกโทษจำคุก เสียตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 55 เป็นต้น โดยต่างก็มีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณาเงื่อนไขของมาตรการเล็งโทษจำคุกที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่ายังมี ช่องว่างบางประการที่ผู้กระทำความผิดบางประเภทยังไม่สมควรถูกลงโทษจำคุกในเรือนจำเช่นกัน แต่ไม่สามารถนำมาตรการเล็งโทษจำคุกตามที่กฎหมายกำหนดไว้มาใช้ได้ เนื่องจากติดเงื่อนไข บางประการ ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษจำคุกในเรือนจำโดยไม่จำเป็น

ตามแนวคิดทางด้านอาชญาวิทยา และทัณฑวิทยาตลอดจนระบบกฎหมายไทย ต่างต้องการที่จะเล็งโทษจำคุกในเรือนจำให้แก่ผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดเล็กน้อย หรือ กระทำความผิดไปโดยมีสาเหตุปัจจัยบางประการ หรือกระทำความผิดโดยประมาท เป็นต้น หรือ ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น กล่าวคือ ศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หากผู้กระทำ ความผิดมีลักษณะเข้าตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และศาลเห็นสมควรให้ใช้มาตรการเล็ง โทษจำคุกดังกล่าวแล้ว มาตรการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำ จึงจะมีผลใช้บังคับ โดยในสวนดุลพินิจ ของศาลนั้น กฎหมายไทยได้มีข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจของศาลเกี่ยวกับการนำมาตรการเล็ง โทษจำคุกในเรือนจำมาใช้กับผู้กระทำความผิดน้อยอยู่แล้ว ซึ่งหากเข้าเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด

ศาลก็มักจะนำมาตรการเลียงโทษจำคุกมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีความเหมาะสมเสมอ โดยเฉพาะกับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น

การใช้ดุลพินิจของศาลในการเลียงโทษจำคุกในเรือนจำนี้ ผู้เขียนเห็นด้วยที่ควรกำหนดให้อำนาจศาลที่จะสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากการพิจารณาถึงองค์ประกอบเหตุปัจจัยต่างๆ เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด พฤติการณ์แวดล้อม สภาพความคิด ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ก็ยากที่จะกำหนดให้มีลักษณะเฉพาะเจาะจง หรือมีหลักเกณฑ์วิธีการใช้ดุลพินิจให้แน่นอนได้ แต่ในบางกรณีแม้ผู้กระทำความผิดจะมีลักษณะที่ครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่อาจแบ่งแยกความเหมาะสมของผู้กระทำความผิดที่สมควรจะได้รับการเลียงโทษจำคุกได้อย่างถูกต้องเสมอไป อันทำให้ศาลถูกจำกัดการใช้ดุลพินิจเพื่อใช้มาตรการดังกล่าวแก่ผู้กระทำความผิดที่ยังไม่สมควรจะถูกลงโทษจำคุกได้ทุกกรณี อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับมาตรการเลียงโทษจำคุกนั้น ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานโดยไม่มีปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งในอดีตตอนบัญญัติมาตรการเลียงโทษจำคุกขึ้นใช้นั้น แนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ความเข้าใจและการตระหนักถึงผลกระทบจากการลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้น ยังมีน้อย ตลอดจนยังไม่มีการนำมาตรการเลียงโทษจำคุกในเรือนจำรูปแบบใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดแทนเรือนจำอีกด้วย

โดยช่องว่างที่อาจนำมาซึ่งการจำกัดอำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสมได้แก่ ในกรณีของการรอลงโทษตามมาตรา 56 หรือการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ตามมาตรา 23 นั้น ต่างก็ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนว่า ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยนั้นจะต้องไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนคดีที่ศาลกำลังจะพิพากษาเพราะเห็นว่า ผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาแล้วก็ไม่มีความประพฤติที่จะได้รับการเลียงโทษจำคุกอีกต่อไป เว้นแต่กรณีที่ได้รับโทษจำคุกมาก่อน ก็ต้องเป็นโทษจำคุกที่เกิดจากความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น ศาลจึงจะใช้ดุลพินิจรอลงโทษได้ ซึ่งช่องว่างของกฎหมายดังกล่าว คือ กรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแล้วในความผิดที่กระทำโดยเจตนา และได้รับโทษจำคุกซึ่งเป็นระยะเวลาสั้นในเรือนจำจนครบกำหนดตามคำพิพากษาแล้ว หลังจากได้ออกจากเรือนจำมาหลายสิบปีก็มีความประพฤติดีมาตลอด สามารถอยู่ในสังคมได้ตามปกติ ประกอบอาชีพการงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตลอดมา เป็นพลเมืองดีของสังคม แต่การดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมอาจกระทำความผิดด้วยความพลั้งพลาดหรือประมาทขึ้นมาได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่ได้เกิดจากเจตนาชั่วร้ายเลย และความผิดที่กระทำนั้นไม่มีความรุนแรงที่บุคคลดังกล่าวจะต้องถูกจำคุกอีก หากศาลจะใช้มาตรการเลียงโทษจำคุกโดยการรอลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติหรือใช้การกักขังแทนโทษจำคุกก็ไม่อาจทำได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดตามกฎหมาย เพราะมาตรา 56 และ

มาตรา 23 ให้ศาลใช้ดุลพินิจได้ก็ต่อเมื่อต้องปรากฏว่าผู้กระทำความผิดนั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่ต้องเป็นโทษที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น หากผู้กระทำความผิดนั้นเคยได้รับโทษจำคุกจากการกระทำโดยเจตนา ศาลก็ไม่อาจใช้วิธีการเล็งโทษจำคุกดังกล่าวได้เลย แม้จะมีพระราชบัญญัติล้างมลทินออกมาในเวลาต่างๆ เพื่อช่วยลบล้างผลของโทษจำคุกในกรณีเช่นนี้ แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินก็มิได้นำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการล้างมลทินนี้จะมีผลแก่นักโทษที่เคยได้รับโทษจำคุกทั้งหมดทุกคน มิได้มีการนำมาใช้กับนักโทษที่มีความประพฤติดีหลังจากพ้นโทษโดยเฉพาะด้วย

ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากนำมาตรการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำรูปแบบอื่นๆ มาใช้ในประเศไทยน่าจะทำให้มาตรการเล็งโทษจำคุกของไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้ศาลมีทางเลือกในการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง หรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นได้มากขึ้น และหากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนได้นำเสนอนั้นมาใช้บังคับในประเทศไทย แม้จะนำมาใช้บังคับโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 โดยเป็นกรณีที่ศาลรอกการลงโทษ และกำหนดให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาเป็นเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติก็ตาม หรือการนำมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ศาลในการลงโทษจำคุกระยะสั้นนอกเหนือจากการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ตามมาตรา 23 และการยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 แล้วก็ตาม เพื่อให้มาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวางกับผู้กระทำความผิดทุกคนที่ศาลเห็นว่ามีความเหมาะสม จึงควรพิจารณาถึงช่องว่างทางกฎหมายของมาตรการรอกการลงโทษ และการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง เพื่อนำมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้น โดยอาศัยกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศออสเตรเลียกฎหมายของ Australian Capital Territory เพียงกำหนดให้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามีผลใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อ ผู้กระทำความผิดถูกศาลตัดสินว่าการกระทำของตนเป็นความผิด และศาลพิพากษาลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น¹⁷ อันเป็นการให้ดุลพินิจศาลอย่างเต็มที่ในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เหมาะสม ไม่ว่าผู้นั้นจะเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนหรือไม่ก็ตาม อีกทั้งในมลรัฐนิวเซาท์เวลท์ก็ได้กำหนดเงื่อนไขว่า ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือหากกระทำความผิดอื่นขึ้นอีกภายหลัง ระยะเวลาที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา

¹⁷ Crimes (Sentencing) Act 2005, มาตรา 11 (1).

แก่ผู้กระทำความผิดได้โดยตรง¹⁸ นอกจากนี้ในประเทศอังกฤษก็กำหนดให้ศาลนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ได้ ก็ต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน โดยขึ้นอยู่กับแต่ละศาล ไม่ว่าจะเป็ศาลแขวงหรือศาลอาญาก็ตาม เมื่อศาลกำหนดระยะเวลาลงโทษจำคุกไว้แล้ว ศาลในสำนวนคดีนั้นเห็นสมควรใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ศาลต้องกำหนดจำนวนวันซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าผู้การคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในศูนย์คุมขังที่กำหนดไว้ให้ชัดเจนในคำพิพากษาด้วย จะเห็นได้ว่ากฎหมายของต่างประเทศได้เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดอย่างกว้างขวางสามารถนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้ทุกคนที่ศาลเห็นว่ามีความเหมาะสมในการนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ เนื่องจากไม่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน หรือหากเคยต้องโทษจำคุกมาก็ต้องเป็นการกระทำโดยประมาทหรือเป็นความผิดลหุโทษ

จากปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจึงมีแนวความคิดว่า หากผู้กระทำความผิดที่เค็ต้องโทษจำคุกซึ่งเกิดจากการกระทำโดยเจตนา ไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกมานานเท่าใดหากบุคคลดังกล่าวได้รับโทษจำคุกมาจนครบตามคำพิพากษาของศาลแล้ว และปรากฏว่าหลังจากบุคคลดังกล่าวได้กลับเข้าสู่สังคมก็ประกอบอาชีพโดยสุจริตมีความประพฤติดีมาโดยตลอดเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว ไปกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งเกิดจากการกระทำโดยพลั้งพลาดไป หรือประมาท และศาลเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังสมควรจะได้รับการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ก็อาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวใช้มาตรการเล็งโทษจำคุกได้ ซึ่งหากนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาใช้เป็นทางเลือกของศาลในการลงโทษจำคุกกระชั้นตามมาตรา 23 หรือการนำมาใช้ในฐานะเป็นเงื่อนไขคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง (5) ก็ตาม ควรจะมีการพิจารณาถึงช่องว่างดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นแนวทางแก้ไขหลักเกณฑ์เงื่อนไขของการใช้บังคับมาตรการเล็งโทษจำคุกในประเทศไทยต่อไป โดยควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษ และเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุเท่านั้น ไม่ควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนไว้ อันจะส่งผลให้นำมาตรการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้ทุกคน ไม่ว่าจะผู้นั้นจะเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนหรือไม่ และแม้จะเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาทก็ตาม หากได้กระทำความผิดขึ้นอีกภายใต้เงื่อนไขเกี่ยวกับโทษและเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุแล้ว ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจในการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ หรือหากต้องการจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนไว้ ก็ต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อปิดช่องว่างดังกล่าว โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้ว แม้จะเป็นการกระทำ

¹⁸ Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999, มาตรา 6 และมาตรา 67.

โดยเจตนาก็ตาม แต่ได้พ้นโทษมาเป็นระยะเวลาสิบปีขึ้นไป และหลังจากพ้นโทษมาแล้วยังไม่เคยกระทำความผิดขึ้นมาอีก เมื่อศาลเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังไม่ควรจะได้รับโทษจำคุกในเรือนจำตามปกติ ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ อันจะก่อให้เกิดผลดีมากกว่าจะนำตัวบุคคลดังกล่าวเข้าไปอยู่ในเรือนจำอีกครั้ง ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวได้กลับตนเป็นคนดีแล้ว

4.2.4 กรณีผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก

การลดวันต้องโทษจำคุกเป็นมาตรการตอบแทนความประพฤติของนักโทษเด็ดขาดที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำที่ได้รับการลดโทษจำคุกและปลดปล่อยตัวออกไปก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติ และหากประพฤติดีดีใจก็จะต้องถูกเพิกถอนการคุมประพฤติและจะต้องกลับเข้าสู่เรือนจำเพื่อบังคับโทษที่เหลืออยู่จนกว่าจะครบกำหนด

การลดวันต้องโทษจำคุกในระบบราชทัณฑ์ไทยมี 2 กรณี¹⁹ คือ

(1) กรณีลดวันต้องโทษจำคุกแก่นักโทษเด็ดขาดที่ประพฤติดี เป็นการปฏิบัติตามมาตรา 32 (6) (7) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2520 และกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2521) ที่กำหนดให้นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือน้อยกว่า 10 ปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งได้มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา โดยบุคคลดังกล่าวได้ประพฤติดีเป็นคนดี และนักโทษเด็ดขาดที่จะได้ลดวันต้องโทษจำคุกนั้นจะต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นดีขึ้นไปเท่านั้น กล่าวคือหากเป็นนักโทษชั้นดีเยี่ยมจะได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละ 5 วัน นักโทษเด็ดขาดชั้นดีมากจะได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละ 4 วัน และนักโทษเด็ดขาดชั้นดีได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกเดือนละ 3 วัน หากประพฤติไม่ดีก็จะถูกตัดวันลดโทษจำคุกระหว่าง 15 - 60 วันตามความหนักเบาที่ได้กระทำความผิด

นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกนั้นเมื่อได้รับการปล่อยตัวต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น ต้องไม่กระทำความผิดอาญาขึ้นอีก ไม่เข้าเขตที่กำหนด ไม่ประพฤติตนเสื่อมเสีย เช่น เสพผิด เล่นการพนัน เป็นต้น นอกจากนี้ นักโทษเด็ดขาดดังกล่าว จะต้องไปรายงานตัวต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจท้องที่เดือนละ 1 ครั้ง และทำมาหาเลี้ยงชีพตามที่เจ้าพนักงานจัดหาให้หรือในกิจกรรมที่ผู้นั้นได้กระทำอยู่แล้ว หรือญาติจัดหาให้ หรือต้องปฏิบัติตามกิจทางศาสนา เป็นต้น

¹⁹ กรมราชทัณฑ์. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานด้านทัณฑปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). หน้า 84.

(2) กรณีลดวันต้องโทษจำคุกนักโทษเด็ดขาดที่ออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำหรือทัณฑสถาน เป็นการปฏิบัติตามมาตรา 22 ทวิ และมาตรา 32 (8) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2523 ซึ่งจะต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดที่เหลือโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และเป็นนักโทษที่อยู่ในชั้นกลางขึ้นไป โดยนักโทษเด็ดขาดที่ถูกส่งตัวออกไปทำงานนอกเรือนจำ จะได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงาน เช่น ถูกส่งตัวออกไปทำงานสาธารณะ 2 วัน ก็จะได้รับผลการลดวันต้องโทษรวม 2 วัน เป็นต้น

ส่วนมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้น เป็นกรณีที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความเหมาะสม และเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถเลียงโทษจำคุกในเรือนจำได้ แม้ว่ามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้นส่วนใหญ่กฎหมายจะกำหนดให้นำมาใช้ในขั้นตอนระหว่างพิจารณาของศาล โดยกำหนดให้เป็นดุลพินิจศาลในการจะนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ได้ตามที่เห็นสมควร แต่หากจะนำมาใช้ในขั้นตอนหลังจากศาลพิพากษาแล้ว หรือในส่วนของราชทัณฑ์ ก็คงต้องมีการวิเคราะห์ถึงผลดีผลเสีย และวิธีการนำมาใช้บังคับให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดความสับสนและสามารถใช้บังคับได้อย่างทั่วถึง ซึ่งการลดวันต้องโทษจำคุกนั้นก็ถือเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อเลียงโทษจำคุกในเรือนจำ แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่งตามระยะเวลาที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์กำหนดไว้ซึ่งผู้ต้องขังดังกล่าวได้เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ประพฤติดนดี อยู่ในระเบียบวินัย มีความอดสาหะ ตั้งใจศึกษาอบรม สามารถกลับตัวกลับใจได้แล้ว กฎหมายก็เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้รับผลดีจากการกระทำของตน โดยสามารถได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนครบระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด ซึ่งนักโทษดังกล่าวจะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามปกติ แต่ยังคงถูกคุมประพฤติอยู่จนกว่าจะครบกำหนดโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา และต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานเดือนละ 1 ครั้ง

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่ผู้ต้องขังใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำภายหลังศาลพิพากษาเป็นเวลานานแล้ว ย่อมทำให้ผู้ต้องขังดังกล่าวถูกตัดออกจากสังคมเป็นเวลานาน การปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกนั้นต้องใช้เวลา และควรมีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องได้ ซึ่งการลดวันต้องโทษจำคุกที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นการปล่อยผู้ต้องขังให้ออกไปจากเรือนจำอย่างถาวร และจะมาพบเจ้าหน้าที่เพื่อรายงานตัวเพียงเดือนละครั้งเท่านั้น ทำให้ผู้ต้องขังอาจเกิดความไม่เชื่อมั่นในตัวเองว่าจะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งถ้าประชาชนในสังคมจะไม่ให้โอกาสตนในการกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหากมีการนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาพัฒนาประยุกต์ใช้กับผู้ต้องขังที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก น่าจะเป็นผลดีต่อผู้ต้องขัง

ในการจะเริ่มต้นใช้ชีวิตในสังคมใหม่ โดยกำหนดให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกนั้น เริ่มกลับเข้าสู่สังคมเพียงสัปดาห์ละ 5 วัน คือวันจันทร์ – วันศุกร์ เพื่อให้ผู้ต้องขังเริ่มปรับตัวทีละเล็กละน้อย ซึ่งผู้ต้องขังดังกล่าวอาจจะเริ่มทำงานตามที่เจ้าหน้าที่กำหนด หรือตามที่ญาติได้เตรียมไว้ ส่วนวันเสาร์ – วันอาทิตย์ ผู้ต้องขังดังกล่าวก็จะกลับเข้ามาในเรือนจำ หรือในศูนย์คุมขังที่กฎหมายกำหนดไว้ หากผู้ต้องขังมีปัญหาบางประการก็สามารถปรึกษา และขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในศูนย์ได้ ทำให้ผู้ต้องขังเกิดแนวทางที่ถูกต้องในการนำไปใช้ในการปรับตัวเข้ากับสังคม อันจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในตัวเอง มีศักยภาพในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ต่อไป โดยอาจนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาสั้นมาใช้บังคับกับผู้ต้องขังเพียงช่วงเวลาหนึ่งตามที่ผู้บัญชาการเรือนจำเห็นสมควร และเมื่อผู้ต้องขังสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ตามปกติแล้ว ก็ให้ใช้วิธีการลดโทษจำคุกแบบเดิม คือ ผู้ต้องขังนั้นไม่ต้องกลับเข้าสู่เรือนจำในวันหยุดแล้ว แต่ยังคงถูกคุมประพฤติอยู่ และมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่เดือนละครั้ง อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

4.2.5 กรณีผู้กระทำความผิดที่ได้พักการลงโทษ

การพักการลงโทษนี้เป็นมาตรการที่มีวิธีการชักจูงใจให้นักโทษกลับตัวประพฤติตนเป็นคนดี เพราะนักโทษที่จะได้รับการเสนอชื่อให้ได้รับการพักการลงโทษนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดในขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่เลย โดยเป็นการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์อีกรูปแบบหนึ่งที่กำหนดให้เรือนจำและทัณฑสถาน นำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในชุมชนโดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อต้องการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังให้มีความพร้อมที่จะประพฤติตนเป็นพลเมืองดีสามารถประกอบอาชีพสุจริต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีภายหลังพ้นโทษ โดยผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัวออกไปจากเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งนักโทษนั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วระยะเวลาหนึ่ง ขณะที่อยู่ในเรือนจำได้แสดงให้เห็นถึงความประพฤติดี มีความอดุสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์ให้ได้รับการพักการลงโทษ ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษ ตามหมายศาลในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้กำหนดไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกินกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่²⁰ ซึ่งคณะกรรมการราชทัณฑ์อาจพิจารณาให้พักโทษเป็นรายบุคคลซึ่งนักโทษดังกล่าวอาจจะได้รับการอนุมัติให้ปล่อยตัวไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติหรือไม่ก็ได้ โดยนักโทษดังกล่าวต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

²⁰ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479, มาตรา 32 (5).

หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวก็อาจถูกจับมาอีก โดยต้องมีหมายจับหรือหมายจำคุก และนำกลับเข้าจำคุกต่อไปตามกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ และให้ผู้มีอำนาจสั่งการพักการลงโทษ ตามมาตรา 32 (5) ตั้งเพิกถอนการพักการลงโทษ และจะลงโทษทางวินัยอีกด้วย²¹

แม้ในต่างประเทศจะมีได้บัญญัติหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับมาตรการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลาให้สามารถนำมาใช้ในชั้นบังคับโทษได้ก็ตาม หากนำหลักเกณฑ์ของมาตรการดังกล่าวมาเทียบเคียงและนำมาประยุกต์ใช้ น่าจะเป็นผลดีต่อผู้ต้องขังมากกว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการพักการลงโทษนี้ ถือได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถเลี่ยงการลงโทษจำคุกในเรือนจำหลังจากที่ได้รับโทษตามคำพิพากษามาระยะหนึ่งแล้วได้ เนื่องจากผู้ต้องขังจะได้รับการปลดปล่อยออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดเวลาตามคำพิพากษา นอกจากนี้การพักการลงโทษยังส่งผลดีต่อตัวนักโทษโดยตรง เนื่องจาก เป็นการลดปัญหาความกดดันทางจิตใจ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ต้องโทษระยะยาว ผู้ต้องขังที่ไม่ตั้งใจกระทำผิด หรือกระทำผิดเพราะความประมาท ทำให้ได้รับการปลดปล่อยในเวลาอันเหมาะสมเมื่อได้รับโทษจำคุกมาพอสมควรแล้ว นักโทษที่ได้รับการปล่อยตัวยังคงต้องถูกคุมประพฤติอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จะได้มีโอกาสปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว ญาติพี่น้อง และสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข อันเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่ง และยังส่งผลให้สังคมปลอดภัยจากผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษออกมามากขึ้น เพราะนักโทษเหล่านี้เป็นนักโทษที่มีความประพฤติดี อยู่ในระเบียบวินัย ตั้งใจรับการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ หลังจากปล่อยตัวพักการลงโทษออกจากเรือนจำแล้วยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติอีกระยะหนึ่งจนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาศาล หากออกมาแล้วไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ อาจถูกนำตัวกลับเข้าคุมขังยังเรือนจำตามเดิม

จากผลดีของการพักการลงโทษดังกล่าว หากพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง กล่าวคือ การที่ผู้ต้องขังดังกล่าวได้อยู่ในเรือนจำมาเป็นเวลานาน ย่อมเกิดความวิตกกังวลในการที่จะกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง เนื่องจากตนถูกตัดออกจากสังคมมาเป็นเวลานาน ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน ผู้ร่วมงาน เป็นต้น ย่อมลดลงไปกว่าแต่ก่อน การจะกลับเข้าไปสานสายสัมพันธ์ที่เคยมีมาให้เป็นเหมือนเดิมนั้นย่อมเป็นการยาก ผู้ต้องขังยังอาจต้องการผู้มีความรู้มาให้คำแนะนำ หรือให้คำปรึกษาในช่วงแรกเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคม หากไม่มีผู้ให้คำแนะนำแล้ว อาจส่งผลให้ผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก และกลับเข้าสู่กระบวนการของราชทัณฑ์อีกครั้งหนึ่ง จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ถ้านำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาประยุกต์ใช้

²¹ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2523.

กับผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ ย่อมส่งผลให้ผู้ต้องขังค่อยๆปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก และหากมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้ต้องขังยังคงมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์คุมขังให้คำปรึกษา และหาทางออกที่ถูกต้องได้ ทำให้ผู้ต้องขังไม่รู้สึกรู้สีกว่าตนเองต้องอยู่คนเดียว เพราะการคิดและตัดสินใจของคนเดียวนั้นบางครั้ง อาจเกิดความผิดพลาดได้ง่าย ซึ่งการนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ในช่วงแรกของการพัก การลงโทษนั้น จะกำหนดให้ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมเฉพาะวันจันทร์ – วันศุกร์ ส่วนวันเสาร์ – วันอาทิตย์ ผู้ต้องขังต้องเข้ามารายงานตัวในศูนย์คุมขังตามเวลาที่กำหนด โดยระยะเวลาในการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลาสั้นต้องดูตามความเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละคน ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ ย่อมมีความเคร่งครัดมากกว่าการคุมประพฤติ หากผู้ต้องขังเข้าสู่ศูนย์คุมขังครบตามระยะเวลาที่กำหนด ไว้แล้ว ก็อาจนำมาตราการคุมประพฤติมาใช้หลังจากนั้นได้จนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้มาใช้บังคับกับผู้ต้องขังที่ได้รับการพัก การลงโทษ โดยผู้ต้องขังนั้นจะต้องต้องโทษจำคุกในคดีอาญาไม่เกิน 5 ปี หากโทษมากกว่านี้ก็ต้อง พิจารณาถึงเจตนา ความพลั้งพลาดในการกระทำ เช่น บันดาลโทษ หรือ นักโทษในคดีอาชญากรรม ที่จะต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป โดยผู้ต้องขังนั้นต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งในสาม ส่วนโทษที่เหลือจะนำการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้จนผู้ต้องขังดังกล่าวพ้นโทษ²² แต่เนื่องจาก ยังไม่มีกฎหมายในการนำมาตราการจำคุกในวันหยุดมาใช้บังคับอย่างเป็นทางการ ย่อมยากต่อการ ใช้ บังคับกับผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง

จากการวิเคราะห์ในการนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับระบบ ราชทัณฑ์ในส่วนของการลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษนั้น ทั้งสองรูปแบบมีวิธีการ ปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน และใช้กฎหมายในการบังคับกับผู้ต้องขังหลังจากได้รับการปลดปล่อยแล้ว เรื่องเดียวกัน การนำมาตราการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาพัฒนาและประยุกต์ใช้นั้นย่อมเป็นไปได้ใน แนวทางเดียวกัน ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาต่อไปในอนาคต หากมีผลใช้บังคับได้จริง ย่อมทำให้มาตรการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลาสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในชั้นพิจารณาของศาล เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่ เรือนจำเลย และสามารถนำไปใช้กับผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำด้วย อันจะเป็นการพัฒนา พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ที่ใช้มาอย่างยาวนานให้เป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิด ความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

²² 1ไทยรัฐ, ปีที่ 55, ฉบับที่ 16964. ประจำวันศุกร์ที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2547.

4.3 การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังมิได้มีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความเหมาะสม โดยแนวทางในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับในประเทศไทยต่อไปในอนาคตนั้น ผู้เขียนได้นำเสนอเงื่อนไขในการนำมาใช้บังคับโดยอาศัยหลักกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการลงโทษจำคุกในเรือนจำที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม ประโยชน์ของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาเพื่อนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับในกระบวนการยุติธรรมของไทยต่อไป ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยเวลานั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงโทษจำคุกในเรือนจำ อันมีลักษณะกึ่งควบคุม (Semi – Custodial) โดยผู้กระทำความผิดยังคงสามารถใช้ชีวิตตามปกติในสังคมได้ ส่วนในวันหยุดหรือวันว่างจากการทำงาน ผู้กระทำความผิดยังคงต้องเข้ามาสู่ศูนย์คุมขังเพื่อรับโทษจากการกระทำของตนอยู่ ซึ่งผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ ได้แก่ ศาล จึงถือได้ว่ามาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในกรณีที่ยังต้องการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดอยู่บ้าง ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ต้องทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นได้รับผลร้ายจากการลงโทษจำคุกในเรือนจำมากเกินไป ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้เขียนจึงนำเสนอผลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน มาศึกษาวิเคราะห์ โดยนำมาตรการลงโทษจำคุกในเรือนจำที่ประมวลกฎหมายอาญาให้อำนาจศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 และการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังตามมาตรา 23 รวมถึงการลงโทษกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29 และมาตรา 30 ด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนยังเสนอแนวทางให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ในขั้นตอนของกรมราชทัณฑ์โดยวิเคราะห์จากพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ในส่วนของการลดวันต้องโทษจำคุกและการพักการลงเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ที่ใช้มานานให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นอีกด้วย

จากการพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับต่อไปในอนาคตแล้ว สามารถวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับได้ดังนี้

(1) การนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดบางประเภทนั้น จำเป็นต้องพิจารณาเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลจะนำมาพิจารณาและใช้ดุลพินิจในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ ซึ่งผู้เขียนได้นำเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษของมาตรการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติมาใช้บังคับ

เนื่องจากหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นมาตรการที่ศาลนิยมนำมาใช้เพื่อเล็งโทษจำคุกในเรือนจำให้กับผู้กระทำความผิดที่ไม่รุนแรง หรือกระทำความผิดโดยมีเหตุจำเป็นบางประการ ซึ่งมีได้เกิดจากจิตใจอันชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดนั่นเอง

การรอกการลงโทษนั้นแม้ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ศาลใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกจำกัดเสรีภาพเลย หากมองในแง่ของวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกรณีที่ศาลยังมีได้ออกหมายจำคุกให้กับผู้กระทำความผิดนั้น นอกจากนี้หากจะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ จำเป็นต้องคำนึงถึงกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมว่าสมควรจะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้เป็นระยะเวลาเท่าใด ซึ่งศาลอาจใช้ดุลกำหนดระยะเวลาตามที่เห็นสมควร ขึ้นอยู่กับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ในขณะที่เดียวกันหากศาลเห็นสมควรนำมาตรการคุมประพฤติตามปกติมาใช้ร่วมกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาด้วยแล้ว ศาลก็อาจมีคำพิพากษาให้ใช้ทั้งสองมาตรการได้ โดยนำมาตรการคุมประพฤติมาใช้ภายหลังจากผู้กระทำความผิดได้บังคับตามมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาครบกำหนดตามคำพิพากษาแล้ว ซึ่งการที่ศาลจะมีอำนาจในการใช้มาตรการดังกล่าวมาข้างต้นได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นหากมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาขึ้นใหม่ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นนั้นย่อมเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องศึกษากันอย่างละเอียดถี่ถ้วนและมีความยุ่งยากซับซ้อน ใ้เวลานานในการจะมีผลใช้บังคับ แต่หากนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้วย่อมมีความสะดวกมากกว่า ซึ่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ได้เปิดโอกาสให้ศาลสามารถนำมาตรการรอกการลงโทษจำคุกโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำให้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และเป็นผู้กระทำความผิดที่ยังไม่มีพฤติการณ์เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม ดังนี้ หากศาลนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับเพื่อเป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติศาลย่อมมีอำนาจทำได้โดยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (5) ได้บัญญัติเปิดกว้างให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติตามที่ศาลเห็นสมควรได้ จึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเลย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกในระยะเวลาไม่นานนักและการกระทำไม่ร้ายแรงหรือมิได้เกิดจากจิตใจชั่วร้าย อันจะเป็นอันตรายต่อประชาชนในสังคมโดยรวม ยังคงสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ ไม่มีตราบาปติดตัว และเป็นการนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้นด้วย

(2) การนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้นอันเป็นกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดมีระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน นั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติวิธีการเลี้ยงโทษจำคุกในเรือนจำสำหรับกรณีดังกล่าวไว้ในมาตรา 23 ซึ่งศาลอาจเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง และการใช้อำนาจตามมาตรา 55 ลงโทษจำคุกให้น้อยลงอีกเพียงใดก็ได้ และหากเป็นกรณีที่ศาลลงโทษปรับด้วย ศาลอาจกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่เพียงอย่างเดียวก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร แต่ตามมาตรา 55 นั้นเป็นเพียงบทบัญญัติเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลจากการลงโทษจำคุกน้อยลงเท่านั้น แต่ก็มีได้ทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการการจำคุกในเรือนจำไปได้ เว้นแต่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย กฎหมายจึงให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจยกโทษจำคุก และคงให้ปรับแต่เพียงประการเดียว จึงจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำได้ ซึ่งศาลนำไปใช้ได้อย่างจำกัด และไม่ค่อยนิยมนำมาใช้

นอกจากนี้การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังตามมาตรา 23 ก็เป็นมาตรการหนึ่งที่ไม่ผู้กระทำความผิดจะไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำ แต่ลักษณะของการกักขังนั้นก็ยังคงเป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้กระทำความผิดอยู่ จึงถือได้ว่ามาตรการทั้งสองนี้ยังไม่ใช่มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกอย่างแท้จริง หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวน่าจะเป็นการดีมากกว่า เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ แต่ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดยังคงต้องถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายอยู่ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงสามารถทำงาน อยู่ดูแลครอบครัวได้ตามปกติ ซึ่งการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ย่อมเป็นดุลพินิจของศาล หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดยังไม่ควรถูกกักขังอันจะเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมติดต่อกันเป็นเวลาชั่วคราว ศาลก็อาจนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนได้ อันอาจเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการพิพากษาลงโทษจำคุกระยะสั้นแก่ผู้กระทำความผิดนอกจากการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังตามมาตรา 23 และการยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 ดังกล่าวข้างต้น

ด้วยเหตุดังกล่าวมาข้างต้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากมีการกำหนดหลักเกณฑ์ของการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นดังกล่าว เพื่อให้ศาลสามารถนำมาใช้เป็นทางเลือกหนึ่งของการเลี้ยงโทษจำคุกในเรือนจำ นอกจากการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ตามมาตรา 23 และการยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 แล้ว เพื่อให้มีการใช้บังคับได้อย่างแท้จริง จึงเห็นควรบัญญัติเนื้อความในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 23 เพิ่มเข้ามาตอนท้ายว่า

“มาตรา 23 : ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกก็ได้ หรือ หากศาลเห็นเป็นการสมควรศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนโทษจำคุกก็ได้”

(3) เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำไว้ อันได้แก่ การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ตามมาตรา 23 ก็ดี การยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 ก็ดี หรือการรอการลงโทษจำคุกโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤตินั้น ได้บัญญัติขึ้นใช้บังคับมาอย่างยาวนาน ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายในการนำมาตราการดังกล่าวไปใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดได้ไม่ทั่วถึง โดยผู้กระทำความผิดซึ่งเคยกระทำความผิดโดยเจตนา และได้รับโทษจำคุกระยะสั้นในเรือนจำมาก่อน หลังจากครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ออกจากเรือนจำและใช้ชีวิตตามปกติ ประพฤติตัวดีมาตลอดเป็นระยะเวลาสิบปีขึ้นไป หากไปกระทำความผิดขึ้นอีกซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกระยะสั้นอีกครั้ง ผู้กระทำความผิดดังกล่าวย่อมคิดเงื่อนไขเกี่ยวกับการเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ซึ่งศาลไม่อาจนำมาตราการเล็งโทษจำคุกที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเข้าสู่เรือนจำ และอาจได้รับผลร้ายภายหลังจากครบกำหนดโทษจำคุกในเรือนจำนั้นได้

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรจะมีการพิจารณาถึงช่องว่างดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นแนวทางแก้ไขหลักเกณฑ์เงื่อนไขของการใช้บังคับมาตรการเล็งโทษจำคุกในประเทศไทยต่อไป โดยควรที่จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับโทษ และเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุเท่านั้น ไม่ควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนไว้ อันจะส่งผลให้นำมาตรการเล็งโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้ทุกคน ไม่ว่าผู้นั้นจะเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนหรือไม่ และแม้จะเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาทก็ตาม หากได้กระทำความผิดขึ้นอีกภายใต้เงื่อนไขเกี่ยวกับโทษและเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุแล้ว ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจในการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ หรือหากต้องการจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนไว้ ก็ต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อปิดช่องว่างดังกล่าว โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้วแม้จะเป็นการกระทำโดยเจตนาก็ตาม แต่ได้พ้นโทษมาเป็นระยะเวลาสิบปีขึ้นไป ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวย่อมเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้นั้นได้กลับตัวเป็นคนดีแล้วจริง และหลังจากพ้นโทษมาแล้วยังไม่เคยกระทำความผิดขึ้นมาอีก เมื่อศาลเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังไม่ควรจะได้รับโทษจำคุกในเรือนจำตามปกติ ศาลอาจ

มีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ อันจะก่อให้เกิดผลดีมากกว่า จะนำตัวบุคคลดังกล่าวเข้าไปอยู่ในเรือนจำอีกครั้ง ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวได้กลับตนเป็นคนดีแล้ว

(4) การนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับร่วมกับการกักขังแทนค่าปรับนั้น แม้โทษกักขังจะมีโทษจำคุก แต่ก็โทษที่จำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้กระทำความผิดไว้ชั่วคราว เหมือนอย่างการลงโทษจำคุก หากมีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องโทษกักขังแทนค่าปรับย่อมน่าจะเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าการกักขังแทนค่าปรับ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับนั้น ความจริงแล้วย่อมเป็นผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง เพราะศาลไม่ต้องการจำกัดเสรีภาพในร่างกายอย่างการลงโทษจำคุก แต่ต้องการกักขังเพื่อบังคับเอาค่าปรับเท่านั้น อันจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดยังคงสามารถดำเนินชีวิตของตนได้ตามปกติในวันธรรมดา ส่วนวันหยุดจึงเข้าสู่ศูนย์คุมขังเพื่อชำระค่าปรับ และเพื่อให้สอดคล้องกับการกักขังเดิมที่มีอยู่ ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับแล้ว สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการกักขังแทนค่าปรับได้ โดยอาจกำหนดให้มีการกักขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนค่าปรับเพิ่มเข้ามาอีกมาตรการหนึ่ง เพื่อศาลจะได้นำมาใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษกักขังแทนค่าปรับ โดยนำประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 และ 30 มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าปรับในแต่ละช่วงเวลา และระยะเวลาของการใช้มาตรการดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน ซึ่งต้องมีการวิจัยเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการใช้บังคับต่อไป

(5) ในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ในประเทศไทยนั้น นอกจากจะมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกกระชั้น หรือผู้กระทำความผิดที่ยังไม่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ หรือเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมแล้ว การพิจารณาถึงศูนย์คุมขังที่ต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อรองรับกับมาตรการดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้ศาลต้องพิจารณาถึงสถานที่สำหรับจำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าวด้วย โดยจะเป็นศูนย์คุมขังที่แยกออกมาเฉพาะหรือเป็นศูนย์คุมขังที่อยู่ในเรือนจำก็ได้ แต่ต้องแยกเป็นสัดส่วน ไม่รวมกับผู้กระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งในประเทศออสเตรเลีย มลรัฐนิวเซาท์เวลท์ได้มีศูนย์คุมขังทั้งหมด 11 แห่ง ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาโดยเฉพาะ แต่ในประเทศไทยยังมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับศูนย์ควบคุม หรือศูนย์คุมขังขึ้นใช้บังคับแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำอย่างต่างประเทศ โดยหลักเกณฑ์พิจารณาในการนำศูนย์ควบคุมมาใช้²³ นั้น เห็นว่าการใช้โทษควบคุมนี้เหมาะสำหรับผู้กระทำความผิดในบางกรณีที่ศาลเห็นว่ายังไม่เหมาะสมที่จะได้รับการรอลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติแบบทั่วไป และในขณะเดียวกันก็ไม่ควรได้รับโทษจำคุก

²³ บุญยฤทธิ ตั้งสุวรรณวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 78.

ในเรือนจำ ศาลก็อาจส่งผู้กระทำความผิดให้เข้ารับการควบคุมเพื่อทดลองปรับปรุงตนเอง ร่วมกิจกรรมทำประโยชน์ต่อชุมชน ทำงานหรือศึกษาเล่าเรียนต่อไป โดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุมนี้จะเป็นไปตามเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนดในคำพิพากษาของศาล ซึ่งอาจมีมาตรการหรือข้อกำหนดอื่นๆ เช่น การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย (Restitution) การให้ทำงานสาธารณะ (Community Service) ประกอบด้วย เป็นต้น ซึ่งการกำหนดเงื่อนไขจะคำนึงถึงความจำเป็นของผู้กระทำความผิดแต่ละคนเป็นหลัก และหากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมนั้นก็จะต้องถูกยกเลิก อันส่งผลให้ผู้กระทำความผิดต้องกลับไปปรับโทษจำคุกในเรือนจำต่อไป

ในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้มีการนำมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนมาใช้หลายรูปแบบ ซึ่งบ้านกึ่งวิถีก็เป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการดังกล่าวโดยเป็นสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดบางประเภทในชุมชน มีลักษณะเป็นบ้านพักหรือศูนย์พักพิงที่ตั้งอยู่ในชุมชนของผู้ที่ศาลสั่งให้พักในบ้านกึ่งวิถีแทนการจำคุกในเรือนจำ โดยผู้ที่อยู่ในบ้านกึ่งวิถีจะออกไปทำงานหรือเรียนหนังสือได้ตามปกติ และต้องกลับเข้าไปบ้านกึ่งวิถีในตอนเย็นภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งบ้านกึ่งวิถีนี้มี 2 รูปแบบคือ เป็นบ้านกึ่งวิถีสำหรับใช้ในการเตรียมการปลดปล่อยผู้พ้นโทษ หรือใกล้พ้นโทษ เรียกว่า บ้านกึ่งวิถี "ออก" (Halfway out House) กรณีหนึ่ง และเป็นศูนย์พักพิงสำหรับผู้ศาลสั่งให้พักในบ้านกึ่งวิถี แทนการจำคุกในเรือนจำ ซึ่งเรียกว่า บ้านกึ่งวิถี "เข้า" (Halfway in House) อีกกรณีหนึ่ง โดยในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี "ออก" ขึ้นสำหรับผู้ป่วยจากโรงพยาบาลจิตเวช และสำหรับผู้พ้นโทษที่ตั้งใจประกอบคุณงามความดี แต่ประสบความเดือดร้อนเฉพาะหน้าในวันพ้นโทษ เรียกว่า "บ้านสวัสดิ" อันเป็นความร่วมมือระหว่างสภาสังคมสงเคราะห์กับกรมราชทัณฑ์

หากนำบ้านกึ่งวิถีมาใช้สำหรับจำคุกผู้กระทำความผิดที่ศาลนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับ โดยถือเสมือนว่าบ้านกึ่งวิถีนั่นเป็นศูนย์คุมขังผู้กระทำความผิดดังกล่าว เนื่องจากยังไม่มี การจัดตั้งศูนย์คุมขังไว้โดยเฉพาะนั้น แม้ว่าจะเป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐในการสร้างศูนย์ดังกล่าวขึ้น แต่ด้วยรูปแบบและวิธีการดำเนินงานของบ้านกึ่งวิถีนั่นมีลักษณะที่ผ่อนคลายเป็นศูนย์เตรียมปลดปล่อยที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษในเรือนจำมาแล้ว จะเข้ามาอยู่เพื่อเตรียมพร้อมก่อนออกไปอยู่ในสังคม แต่มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้นเป็นมาตรการที่ศาลนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ยังไม่เคยต้องโทษจำคุกมาเลย การจำคุกผู้กระทำความผิดจึงควรที่จะมีลักษณะเคร่งครัด หรือมีลักษณะที่เป็นการจำกัดอิสรเสรีภาพอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกเกรงกลัว และไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นมาอีก แม้เพียงสัปดาห์ละ 2 วัน ก็ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน หรือมิได้เป็นอาชญากรอาชีพ ต้านักในการกระทำ

ความผิดของตน และไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกได้ ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้เขียนจึงเสนอว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาขึ้นเพื่อรองรับมาตรการดังกล่าวโดยเฉพาะ นอกจากนี้หากมีการจัดตั้งศูนย์ควบคุมขึ้นไว้กับผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ก็อาจนำมาใช้บังคับร่วมกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้เช่นกัน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การลงโทษนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการตอบโต้ผู้กระทำความผิดในสังคมมนุษย์มาตั้งแต่โบราณกาล โดยมีวัตถุประสงค์ของการลงโทษหลายประการ ได้แก่ การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้น (Retribution) การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิดขึ้นอีก (Incapacitation) และการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation) ซึ่งการลงโทษในอดีตจะเน้นการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนและเพื่อเป็นการข่มขู่ให้กลัว จึงทำให้การลงโทษเต็มไปด้วยความรุนแรง แต่ในปัจจุบันการลงโทษส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด จึงตระหนักถึงความเหมาะสมและประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการลงโทษมากขึ้น ทำให้การลงโทษมีมนุษยธรรมมากกว่าในอดีต และจะใช้รูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งการลงโทษจำคุกถือเป็นการลงโทษที่นิยมนำมาใช้มากที่สุด เนื่องจากการลงโทษจำคุกสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ทุกประการ และผู้กระทำความผิดไม่สามารถจะกระทำความผิดขึ้นมาได้อีก ทำให้ประชาชนในสังคมเกิดความรู้สึกปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินมากขึ้น อีกทั้งเรือนจำยังเป็นสถานที่ที่อบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ แต่การลงโทษจำคุกนี้มีได้มีไว้สำหรับผู้กระทำความผิดทุกประเภท แต่จะเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความร้ายแรง ตัวผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมหรือเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย เป็นอาชญากรอาชีพเท่านั้น การลงโทษจำคุกจึงควรนำมาใช้อย่างมีขอบเขตจำกัด โดยจะนำมาใช้ก็ต่อเมื่อไม่มีมาตรการลงโทษอื่นที่เหมาะสมมากกว่าการลงโทษจำคุกแล้ว อันถือเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาลงโทษผู้กระทำความผิด เพราะการลงโทษจำคุกจะส่งผลกระทบที่เป็นผลเสียหายแก่ตัวผู้กระทำความผิดเองและต่อสังคม ไม่ว่าจะการลงโทษจำคุกนั้นจะเป็นไปในระยะสั้นหรือระยะยาว

ส่วนผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ไม่ร้ายแรง หรือกระทำความผิดไปโดยไม่มีเจตนาชั่วร้าย เช่น กระทำด้วยความประมาทหรือด้วยความพลั้งพลาดไป หรือกระทำความผิดไปเพราะมีเหตุปัจจัยบางประการ เป็นต้น หรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวในบางกรณีก็ยังไม่สมควรที่จะได้รับการลงโทษจำคุกในเรือนจำ โดยในปัจจุบันก็ได้มีมาตรการต่างๆ ที่อาจนำมาปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยเลี่ยงการลงโทษจำคุก อันมีรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละประเภท เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลกระทบจากการลงโทษจำคุกโดยไม่จำเป็น ซึ่งประเทศไทยก็ได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการนำมาตราการเลี่ยงโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ การรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติ ตามมาตรา 56 การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ตามมาตรา 23 และการยกโทษจำคุก ตามมาตรา 55 เป็นต้น ซึ่งศาลก็นิยมนำมาตรการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นดังกล่าว เพื่อเลี่ยงผลร้ายจากการลงโทษจำคุกในเรือนจำ โดยมาตรการดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่เรือนจำ อีกทั้งผู้กระทำความผิดก็ไม่ต้องถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายเลย อันจะทำให้ประชาชนทั่วไปมองว่า ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับผลร้ายจากการกระทำของตนเลย และทำให้ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมในที่สุด

เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ซึ่งกระทำความผิดไม่ร้ายแรง อันมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม หรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น กฎหมายกำหนดให้ดุลพินิจศาลในการนำมาตราการต่างๆ มาใช้เพื่อเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้นได้ โดยหากศาลไม่รอกการลงโทษจำคุกและมีเงื่อนไขคุมประพฤติ ศาลก็จะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำ ซึ่งผลที่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะได้รับนั้นไม่ต่างไปจากอาชญากรอาชีพ ผู้กระทำความผิดร้ายแรง และเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมเลย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงควรมีการนำมาตราการซึ่งคาบเกี่ยวกันระหว่างการลงโทษจำคุกในเรือนจำ และการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติหรือมาตรการกึ่งควบคุม (Semi-Custodial Measure) ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติทั่วไป แต่ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดก็ยังคงถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายอยู่ และจะมีความรุนแรงน้อยกว่าการลงโทษจำคุกในเรือนจำตามปกติ โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดยังมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการตามที่ศาลกำหนด ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดก็ยังคงชดเชยความผิดของตนให้กับสังคมอยู่ อีกทั้งเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแบบเต็มเวลา อันจะนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ที่ไม่ได้เป็นอาชญากรอาชีพ หรือมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา (Periodic Detention) นี้เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของมาตรการกึ่งควบคุมที่น่าจะมีความเหมาะสม และ

เป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ศาลอีกทางหนึ่งในการนำมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้กับผู้กระทำความผิดดังกล่าวด้วย อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดอย่างยิ่ง

มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ ได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่มีทั้งมาตรการควบคุมและการปล่อยอย่างมีเงื่อนไขพร้อมๆ กัน อันทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงมีศักยภาพที่จะอยู่ในสังคมต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงต้องรับผลจากการกระทำ ความผิดของตน อันเป็นการชดเชยความผิดของตนให้กับสังคมทางหนึ่ง โดยศาลจะนำมาตรการ คุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวมาใช้ในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้กระทำความผิดยังสมควร ได้รับโทษจำคุกอยู่ แต่ลักษณะของการกระทำความผิดยังไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม อันจะทำให้ ผู้กระทำความผิดต้องถูกตัดออกจากสังคมอย่างถาวร แต่การจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปโดยไม่มี การจำกัดเสรีภาพในร่างกายเลยนั้น อาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สำนึกในการกระทำความผิด ของตนได้ ซึ่งผู้เขียนได้นำหลักเกณฑ์เงื่อนไขเกี่ยวกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาของประเทศ ออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อนำมา วิเคราะห์กับประมวลกฎหมายอาญาของไทย และเสนอแนะเบื้องต้นถึงการนำรูปแบบการคุมขัง เป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับในประเทศไทยต่อไป

ในประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียได้มีการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับ โดยบัญญัติเป็นกฎหมายออกมา แม้บทบัญญัติกฎหมายของทั้งสองประเทศจะใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกัน โดยประเทศออสเตรเลียเรียกมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาว่า Periodic Detention ส่วนประเทศ อังกฤษใช้ถ้อยคำว่า Intermittent Custody ก็ตาม แต่วัตถุประสงค์ในการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วง ระยะเวลาของทั้งสองประเทศดังกล่าวมาใช้ ก็เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในกรณีที่มีคำพิพากษา ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยไม่รอลงโทษเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์การใช้บังคับของมาตรการ ดังกล่าวย่อมแตกต่างกันไปในรายละเอียด โดยบัญญัติให้เกิดความเหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประชาชน และระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ อันจะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นที่มีลักษณะเป็นอาชญากรอาชีพ และมีได้กระทำความผิดร้ายแรง อันมีลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมเลย ซึ่งศาลจะพิจารณาจากรายงานความประพฤติ ลักษณะนิสัย การศึกษา หน้าที่การงาน ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ อีกทั้งลักษณะของการกระทำ ความผิดนั้นไม่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกโดยไม่รอลง โทษ และให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับการกระทำความผิดดังกล่าว โดยศาลอาจนำมาตรการอื่นมาใช้ร่วมกับมาตรการดังกล่าวได้หากศาลเห็นสมควร ซึ่งในแต่ละ ประเทศก็มีหลักเกณฑ์วิธีการนำมาใช้ที่แตกต่างกันออกไปดังที่ได้นำเสนอในบทที่ 3 แล้ว

เมื่อศาลพิพากษาให้นำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องโทษจำคุกแล้ว ศาลจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องไปรายงานตัว โดยอาจจะเป็นช่วงวันสุดสัปดาห์ หรือช่วงกลางสัปดาห์ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร หากผู้กระทำความผิดมีหน้าที่การงานต้องรับผิดชอบ หรือต้องเรียนหนังสือ ศาลก็จะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ในช่วงสุดสัปดาห์ โดยให้ไปรายงานตัวในวันศุกร์เวลา 19.00 น. และออกจากศูนย์คุมขังในวันอาทิตย์เวลา 16.30 น. หรือหากผู้กระทำความผิดเป็นผู้ว่างงาน ศาลก็อาจกำหนดให้มารายงานตัวช่วงกลางสัปดาห์ก็ได้ ส่วนจะเป็นวันใดก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร ส่วนวันอื่นนอกจากที่ศาลกำหนด ผู้กระทำความผิดก็ยังกลับเข้าไปอยู่ในสังคมและครอบครัวได้ สามารถทำงาน หรือเรียนหนังสือได้ตามปกติ นอกจากนี้สถานที่คุมขังสำหรับมาตรการดังกล่าว ต้องเป็นศูนย์คุมขังที่แยกออกมาจากเรือนจำอย่างเด็ดขาด อันทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่เรือนจำเลย และส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่มีมลทินติดตัว ไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนจู้จุก และไม่มีประวัติเสื่อมเสียว่าเคยต้องโทษจำคุกในเรือนจำมาก่อน อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความเคยชินกับเรือนจำ อันจะทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกจำคุกในเรือนจำอีก เมื่อผู้กระทำความผิดดังกล่าวเข้ามาในศูนย์คุมขังแล้ว ก็จะได้รับบริการแก้ไขฟื้นฟู ให้คำปรึกษาแนะนำจากเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ ความสามารถ ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีต่อไป

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับอย่างชัดเจน โดยมีเพียงรูปแบบการเลี้ยงโทษจำคุกที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ การรอกการลงโทษ โดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ซึ่งมาตรการดังกล่าวไม่มีความเคร่งครัด ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกว่าตนมีความผิด เพราะยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ตามปกติ เพียงแต่ต้องไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเดือนละครั้ง ไม่มีการอบรมหรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้นได้ สามารถที่จะกระทำความผิดซ้ำได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งประชาชนในสังคมยังเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยกับผู้กระทำความผิดยังอยู่ในสังคม และทำให้เกิดความไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมของไทยมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามแม้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้จะไม่ใช้โทษที่จะนำมาใช้บังคับ แต่มาตรการดังกล่าวก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่ศาลอาจนำมาใช้เพื่อเลี้ยงการลงโทษจำคุกในเรือนจำได้ โดยมาตรการดังกล่าวสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ทุกประการ หากศาลนำมาใช้บังคับผู้กระทำความผิดบางประเภทย่อมจะเกิดผลดีมากกว่ามาตรการเลี้ยงโทษจำคุกที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา ซึ่งเป็นมาตรการกึ่งควบคุมอย่างหนึ่งที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศออสเตรเลีย และ อังกฤษ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนเห็นว่าควรจะนำมาตรการดังกล่าวมาเป็นแนวทางใช้บังคับในประเทศไทย โดยเฉพาะกับผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดเพียงเล็กน้อย กระทำความผิดไม่รุนแรง หรือกระทำความผิดไปเนื่องจากมีเหตุจำเป็นบางประการ หรือกระทำความผิดด้วยความพลั้งพลาดไป ประมาทเลินเล่อหรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น เป็นต้น โดยบุคคลดังกล่าวยังไม่มีจิตใจชั่วร้ายอย่างแท้จริงหากได้รับการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจก็สามารถกลับตนเป็นคนดีได้ง่ายกว่าผู้กระทำความผิดติดนิสัย อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกถึงความผิดที่ตนได้ทำลงไปเพราะยังคงได้รับผลกระทบจากการกระทำของตน เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังคงถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกายในช่วงวันหยุดหรือวันว่างของสัปดาห์อยู่ ดังนั้นแนวทางการบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับผู้กระทำความผิดในประเทศไทยตามที่ผู้เขียนเสนอเพื่อสามารถนำมาใช้บังคับได้จริงนั้นประกอบด้วย

1. การบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาในฐานะเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องมีคำพิพากษาของศาลให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี มีเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้รับการลงโทษจำคุกมาก่อนและมีเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุศาลจึงจะให้รอการกำหนดโทษหรือการลงโทษได้ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่ใช้บังคับอยู่ในต่างประเทศนั้น ได้มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับโดยเฉพาะ แต่หากจะนำมาใช้ในประเทศไทยโดยบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวขึ้นใช้บังคับเป็นกฎหมายพิเศษนั้น ย่อมเป็นเรื่องที่ต้องมีการศึกษาวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน เพราะเป็นเรื่องสำคัญ และใช้เวลานานในการจะนำมาใช้บังคับได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังอาจเกิดความยุ่งยากซับซ้อนในการใช้บังคับด้วย ดังนั้นหากนำมาตรการรอการลงโทษจำคุกโดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติที่บัญญัติไว้อยู่แล้วในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มาใช้บังคับโดยนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งมาตรา 56 วรรค 2 (5) ได้บัญญัติเปิดช่องไว้อย่างกว้างขวาง โดยศาลสามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับได้ทันที และย่อมจะเป็นผลดีกว่าการบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้บังคับโดยเฉพาะ

2. การบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน โดยปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกในเรือนจำสำหรับผู้กระทำความผิดดังกล่าวไว้ 2 มาตรการ โดยศาลอาจ ลงโทษจำคุกให้น้อยลงอีกเพียงใดก็ได้ และหากเป็นกรณีที่ศาลลงโทษปรับด้วย ศาลอาจกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่เพียงอย่างเดียวก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรตามมาตรา 55 หรือศาลอาจเปลี่ยนโทษจำคุก

เป็นกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 ซึ่งผู้กระทำความผิดจะถูกกักขังได้จะต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุก และความผิดนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน โดยผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ แต่วิธีการดังกล่าวศาลไม่ค่อยนิยมนำมาใช้ เพราะการกักขังกับการจำคุกก็เป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกายเหมือนกัน เพียงแต่วิธีการดังกล่าวจะไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำเท่านั้น ดังนั้นหากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น ย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลดีมากกว่า เพื่อให้ศาลมีทางเลือกในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นตามที่เห็นสมควรด้วย

นอกจากนี้ยังอาจนำการกักขังแทนค่าปรับมาพิจารณาเพื่อนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับได้ เพื่อศาลจะได้นำมาใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษกักขังแทนค่าปรับ โดยมาตรการดังกล่าวจะบัญญัติขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อใช้สำหรับการลงโทษกักขังแทนค่าปรับโดยเฉพาะ ดังนี้ จึงอาจนำหลักการของมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้เป็นแนวทางสำหรับการกักขังเป็นช่วงระยะเวลาได้ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าค่าปรับจำนวนไม่สูงเกินไปและกำหนดระยะเวลาในการกักขังไว้ โดยช่วงเวลาดังกล่าวศาลต้องคำนวณให้สอดคล้องกับจำนวนค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดจะต้องชำระด้วย ดังนี้ หากมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการลงโทษกักขังแทนค่าปรับได้ย่อมส่งผลดีต่อผู้กระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป ความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้กระทำความผิดก็ไม่สั่นคลอนแล้ว ยังทำให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ซึ่งยากจนไม่มีเงินเสียค่าปรับจริงๆ สามารถยังคงทำงานหาเงินเพื่อมาชำระค่าปรับให้ครบตามที่ศาลกำหนดก่อนครบกำหนดเวลาจำคุกที่ศาลกำหนดได้ด้วย

3. การบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ซึ่งในบางกรณีผู้กระทำความผิดไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลจะลงโทษจำคุกตามที่กฎหมายบัญญัติได้เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นการจำกัดดุลพินิจของศาลอย่างเด็ดขาด ซึ่งอาจเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้การพิจารณากำหนดโทษผู้กระทำความผิดบางรายเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม เช่น ผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน แต่ได้พ้นโทษมานานหลายสิบปีแล้ว และประพฤติดนเป็นคนดีของสังคม ประกอบอาชีพสุจริตมาโดยตลอด หากมากระทำความผิดที่มีโทษจำคุกขึ้นอีก ไม่ว่าจะเป็ความผิดเล็กน้อยเพียงใด ศาลก็ไม่สามารถรอการลงโทษได้ เป็นต้น โดยควรจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดให้นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้ว แต่ได้พ้นโทษมาเป็นระยะเวลาสิบปีขึ้นไป และหลังจากพ้นโทษมาแล้วยังไม่เคยกระทำความผิดขึ้นมาอีก เมื่อศาลเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังไม่ควร

จะได้รับการลงโทษจำคุกในเรือนจำตามปกติ ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาได้

4. การบังคับใช้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลากับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก และผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษ โดยเป็นการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์อีกรูปแบบหนึ่งที่กำหนดให้เรือนจำและทัณฑสถาน นำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในชุมชน โดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อต้องการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ต้องขังให้มีความพร้อมที่จะประพฤติดนเป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพสุจริต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีภายหลังพ้นโทษ โดยผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัวออกไปจากเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งนักโทษนั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วระยะเวลาหนึ่ง ขณะที่อยู่ในเรือนจำได้แสดงให้เห็นถึงความประพฤติดี มีความอดสาหัส ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์ให้ได้รับการพักการลงโทษ หรือได้รับการลดวันต้องโทษ แม้มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะนำมาใช้ในชั้นพิจารณาคดีโดยกำหนดให้อำนาจศาลในการนำมามาตรการดังกล่าวมาใช้เพื่อเล็งโทษจำคุกในเรือนจำก็ตาม โดยไม่นิยมนำมาใช้ในขั้นตอนของราชทัณฑ์ แต่หากนำมามาตรการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ ย่อมส่งผลให้ผู้ต้องขังค่อยๆปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก และหากมีปัญหาเกิดขึ้นผู้ต้องขังยังคงมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์คุมขังให้คำปรึกษา และหาทางออกที่ถูกต้องได้ ดังนี้ หากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้ในช่วงแรกของการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษโดยให้ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมเฉพาะวันจันทร์ – สุกร์ ส่วนวันเสาร์ – อาทิตย์ ผู้ต้องขังต้องเข้ามารายงานตัวในศูนย์คุมขัง ตามเวลาที่กำหนด โดยระยะเวลาในการคุมขังนั้นต้องดูตามความเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละคน ซึ่งมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้ย่อมมีความเข้มงวดมากกว่าการคุมประพฤติตามปกติ หากผู้ต้องขังเข้าสู่ศูนย์คุมขังครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ก็อาจนำมาตรการคุมประพฤติมาใช้หลังจากนั้นได้จนกว่าจะครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 จากการพิจารณาข้อจำกัดทางกฎหมายในการบังคับใช้ในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้กับผู้กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่มีพฤติกรรมเป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม หรือผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น อันเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการนำมาใช้เพื่อเล็งการลงโทษจำคุกในเรือนจำนั้น หากบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาขึ้นใช้โดยเฉพาะ ย่อมเป็นการยุ่งยากและซับซ้อน แต่หาก

นำมาตรการเลียงโทษจำคุกในเรือนจำซึ่งประมวลกฎหมายอาญาให้อ่านาไว้มาพิจารณาข่อมจะเป็นผลดี และสะดวกในการนำมาใช้บังคับมากกว่า จากการนำมาตรการรอกการลงโทษจำคุกผู้กระทำ ความผิดโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติตามมาตรา 56 มาวิเคราะห์แล้วนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้เปิดช่องให้ศาลสามารถนำมาตรการเลียงโทษจำคุกโดยใช้วิธีคุมขังเป็นช่วงระยะเวลา มาใช้กับผู้กระทำ ความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้นได้ โดยศาลอาจนำมาใช้ในฐานะเป็นเงื่อนไข ของการคุมประพฤติ ซึ่งมาตรา 56 (5) ได้บัญญัติเพื่อเปิดโอกาสให้ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำ ความผิดได้มีโอกาสกระทำความผิด ขึ้นอีก หากศาลนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำ ความผิดดังกล่าวข่อมทำให้ ผู้กระทำ ความผิดนั้นยังคงสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำ ความผิด ก็ยังคงได้รับผลแห่งการกระทำของตน และต้องชดเชยความผิดของตนให้สังคมอยู่ หากศาลนำ มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวมาใช้บังคับข่อมเป็นผลดีแก่ผู้กระทำ ความผิดมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นการนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อ่านาไว้มาใช้บังคับเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำ ความผิดสูงสุดด้วย

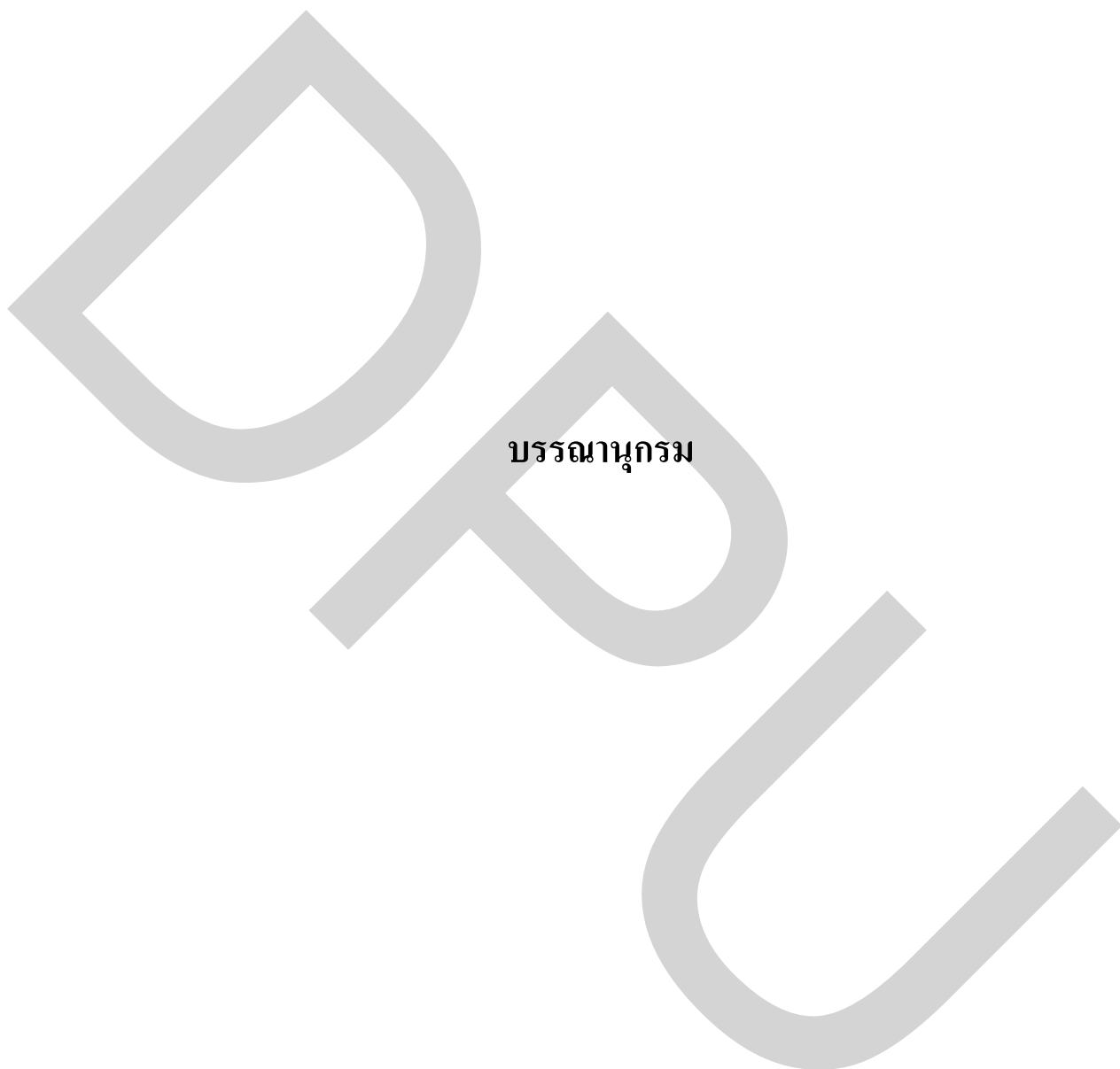
5.2.2 สามารถนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลามาใช้บังคับกับผู้กระทำ ความผิดที่ศาล พิพากษาลงโทษจำคุกน้อยกว่า 3 เดือนตามมาตรา 23 ได้ เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการลงโทษ จำคุกระยะสั้นกับผู้กระทำ ความผิด อันจะส่งผลให้ผู้กระทำ ความผิดดังกล่าวไม่ได้รับผลร้ายจากการลงโทษ จำคุกมากเกินไป เนื่องจากศาลยังมีได้ออกหมายจำคุกแก่ผู้กระทำ ความผิดนั้นเลย โดยอาจบัญญัติ เนื้อความดังต่อไปนี้เพิ่มเข้ามาได้

“มาตรา 23 ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุก ไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษ กักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกก็ได้ หรือ หากศาลเห็นเป็นการสมควรศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้ มาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาแทนโทษจำคุกก็ได้

5.2.3 หากมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาที่มีการใช้บังคับได้อย่างแท้จริงแล้ว ก็สามารถ นำมาใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการกักขังแทนค่าปรับโดยนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และ มาตรา 30 มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความเหมาะสม และรูปแบบของการนำ มาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับในอนาคตต่อไปได้

5.2.4 ควรมีการจัดตั้งศูนย์คุมขังขึ้นเพื่อรองรับมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลาโดยเฉพาะ ซึ่งต้องแยกออกต่างหากจากเรือนจำ โดยมีการอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการ ดังกล่าวอย่างแท้จริง เพื่อสามารถนำมาปฏิบัติกับผู้กระทำ ความผิดได้อย่างถูกต้อง

5.2.5 เนื่องจากมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานี้เป็นมาตรการที่ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจเพื่อนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกระยะสั้น อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่เรือนจำ เพราะศาลมิได้ออกหมายจำคุกผู้กระทำความผิดดังกล่าวแต่อย่างใดเลย ซึ่งหากนำมาตรการคุมขังเป็นช่วงระยะเวลานั้นมาใช้บังคับในขั้นตอนของกรมราชทัณฑ์ ก็อาจนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการคุมประพฤติผู้ต้องขังซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ อันจะส่งผลให้กฎหมายราชทัณฑ์ได้รับการพัฒนาและมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมราชทัณฑ์. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานด้านทัณฑปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.

คณิต ฌ นคร. (2543). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

จิตติ ดิงศภัทย์. (2546). กฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร :

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ชาย เสวกุล. (2517). อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณรงค์ ใจหาญ. (2543). กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร :

วิญญูชน.

นัทธี จิตสว่าง. (2540). หลักทัณฑวิทยา : หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพมหานคร.

นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. (2532). การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). หลักทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร : บพิศการพิมพ์.

หยุด แสงอุทัย. (2544). กฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุททิส แสนโกศิก. (2525). กฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.

_____. (2529). หลักกฎหมายอาญา : การลงโทษ. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต.

บทความ

- เชื้อ พัฒนเจริญ. (2520, พฤศจิกายน-ธันวาคม). “รายงานงานศึกษาคุณงานกิจการราชทัณฑ์
ณ ประเทศออสเตรเลียและสาธารณรัฐสิงคโปร์.” วารสารราชทัณฑ์, ปีที่ 25, ฉบับที่ 6.
ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2528, พฤศจิกายน - ธันวาคม). “การลงทัณฑ์สุดสัปดาห์.” ดุลพาห,
ปีที่ 32, เล่ม 6.
- นัทธี จิตสว่าง. (2541). “สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังกำลังถูกละเมิด.” วารสารเพื่อความก้าวหน้า
และรอบรู้ในงาน ราชทัณฑ์, ปีที่ 46, ฉบับที่ 3.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2541, ธันวาคม). “การปฏิรูประบบการลงโทษแนวทางสหวิทยาการ
โดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา.” บทบัญญัติ, เล่ม 54, ตอน 4.
- ประสพสุข บุญเดช. (2540, เมษายน-มิถุนายน). “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ.” ดุลพาห, ปีที่ 44,
เล่ม 2.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. (2508, เมษายน). “โทษกักขัง.” บทบัญญัติ, เล่ม 23, ตอน 2.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2521, พฤษภาคม- สิงหาคม). “ประวัติการศึกษาวิชาอาชญาวิทยาและ
ทัณฑวิทยา.” วารสารกฎหมาย, ปีที่ 4, ฉบับที่ 2.
- อุททิศ แสนโกศิก. (2513). “วัตถุประสงค์ของการลงโทษ.” บทบัญญัติ, เล่ม 27, ตอน 2.

เอกสารอื่น ๆ

- ไทยรัฐ, ปีที่ 55, ฉบับที่ 16964. ประจำวันศุกร์ที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2547.
บันทึกหลักการและเหตุผลท้าย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10)
พ.ศ. 2532.
รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณชนรายปี ประจำปีงบประมาณ 2548 กรมราชทัณฑ์
กระทรวงยุติธรรม .
สมบูรณ์ ประสพเนตร. (2541, 18 กันยายน). มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช่
เรือนจำ. เอกสารประกอบการสัมมนา โครงการเวทีความคิดเพื่อพัฒนากระบวนการ
ยุติธรรมไทย เรื่อง วิกฤตยุติธรรมกับนวัตกรรมใหม่ในการบริหารงานยุติธรรมและ
การลงโทษผู้กระทำความผิด จัดโดยสถาบันกฎหมายอาญา.

วิทยานิพนธ์

บุญฤทธิ ตั้งสุวรรณ. (2544). ศูนย์ควบคุม : มาตรการทางเลือกในกระบวนการยุติธรรม.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รวีวัฒน์ ชวนมณีนันท์. (2544). มาตรการหลีกเลี่ยงการควบคุมผู้กระทำความผิดตามข้อกำหนด

โตเกียว : การนำมาใช้ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วัชรภรณ์ จิตรชุ่ม. (2545). การหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกโดยงานคุมประพฤติ ศึกษาเฉพาะ

อัตราโทษการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สทรน รัตนไพจิตร. (2527). วัตถุประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้

กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Belinda Rogers McCarthy and Benard J McCarthy Jr. (1997). **Community – Based Corrections** (3 rd ed.). California : Wadsworth.

Bill Cullen, Michel Dowding and John Griffin. (1988). **Corrective Service In Newsouthwales.** Sydney : The Law Book Company Limited.

Chappel, Duncan. (1976). **The Australian Criminal Justice System.** Perth Butterworths PTY, Limited.

Leonard Orland. (1973). **Justice, Punishment, Treatment: The Correctional Process.** New York : A Macmillan.

OTHER MATERIALS

Annual Report for 1996 and Resource Material.Series N..51.UNAFEI. Fuchu, Tokyo: Japan.December 1997.

Law Reform Commission Publications.Periodic Detention. Report 79 (1996) - Sentencing.

Law Reform Commission Publications.Periodic Detention. Discussion Paper 33 (1996) – Sentencing.

ELECTRONIC SOURCES

http://www.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/cosa_1999348/s3.html

http://www.bopcris.ac.uk/imgall/ref_21011_2_18.html

[http://www.crimeupdate.net/crimebook/index.php?title=Intermittent_custody#Imposing_an
_Intermittent_custody_order](http://www.crimeupdate.net/crimebook/index.php?title=Intermittent_custody#Imposing_an_Intermittent_custody_order)

<http://www.correct.go.th>

<http://www.lawlink.nsw.gov.au>

<http://www.legislation.act.gov.au/a/2005-59/default.asp>

<http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2003>

<http://www.probation.homeoffice.gov.uk/files/pdf/pc53%202005.pdf>

<http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h-comp46.htm>

LAW

Crime (Administration of Sentences) Act 1999.

Crimes (Sentencing) Act 2005.

Crimes (Sentence Administration) Act 2005.

Crimes (Sentencing Procedure) Act 1999.

Criminal Justice Act 2003.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล นางสาวอาริษา มณีสว่าง
วัน เดือน ปี เกิด 3 มีนาคม 2522
การศึกษา - นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2543
 - เนติบัณฑิตไทยสมัยที่ 55 ประจำปีการศึกษา 2545

